بوتون دنیا ایشچیلری برله‌شگز!

یڭی مکتب

صایی: ۳ - ۴ - تشرین اول   ییل: ۱ - ۱۹۲۴

آذربایجان خلق معارف قومیسرلگی

علمی - مه‌تودیق شوراسینیڭ آیلیق پداغوژی مجموعه‌سی

خ. م. ق. «آذرنشر» مطبعه‌سنده طبع اولندی.

عمومی مسئله‌لر

فعال معارف ایشچیلری قونفرانسنك

نتیجه‌سی (یکونی)

یازانی : مصطفی قلی یوف .

تدریس سنه‌سی اولینده چاغریلمش معارف ایشچیلری قونفرانسنك فوق العاده ضروری اهمیتی واردی. کله‌جك تدریس سنه‌سینده یاپیلاجاق فعالیتك پلانینی همچنین بیرطاقم اساسی مسئله‌لری کنیش مذاکره‌یه قویماق خلق معارف قومیسارلقی ایچین واجب ایدی.

قونفرانس حقیقتاً فعال معارف خادملرینی بیر آرایه طوپلامشدی مذاکره ایدیله‌جك مسئله‌لر قونفرانس طرفینده‌ن اطرافلی مذاکره ایدیله‌رك، ایشلریك کیدیشی‌ده جدی بیرسجیه‌یی حاوی ایدی.

مذاکره ایدیله‌جك مسئله‌لرده‌ن الك باشلیجاسی ــ اصول مسئله‌سی ایدی. عجبا قضا برنجی و ایکنجی درجه مکتبلرینده کله‌جك تدریس سنه‌سی قومپلقس اصولنه کیچمك و کند تصرفاتی تمایلنی حیاته تطبیق ایتمك ممکن‌می؟

یکی اصوللریك باکو مکتبلرینده تطبیق ایدیلمه‌سی هچ بیر شبهه دوغورامادی. قضا مکتبلرینه کلنجه بوراده تدریجی صورتده یکی اصوللره کیچمك حقنده قونفرانس بیر چوق پلانلاری قید ایتمشدر.

آذربایجان معلملرینك حاضرلانمادیقی، مکتبلریك ضعیف و تعمیرده‌ن محروم قالدیقی بیر زماندا، «یوقاریلك (حکومتك)

امیرینه مبنی » قومپلقس اصولینی و کند تصرفاتی تمایلنی حیاته تطبیقا یتمك ـ مکتبلرمزی مشکل بیر وضعیت ایچرسنده بیراقابیلر. بیر چوق قضالرده، الڭ استعدادلی پداغوژی قوهلرمز طوپلانمش دارالمعلمین و صنعت مکتبلرمز (تخنیقوم) واردر . بوتالی مکتبلرمز شیمدییه قدر قاپالی بیر حیات کیچرمش؛ بونلاریڭ فعالیتی مکتبڭ دورت دیوارینی آشامامیشدر مکتبلرمزیڭ یکیدهن دوزهلمهسی همان همان بو مکتبلردهن باشلاماليدر ، بو مکتبلر قضانڭ مدنی ـ معارف مرکزینی تشکیل ایتمهلیدرلر، بو مکتبلر کندینه تعلیق ایدهن ناحیه و کوی مکتب وادارهلرینه نشر ایتدیرمهلیدرلر . یکی اصول و کند تصرفاتی تمایلنی تطبیق ایتمك ایچین پداغوژی مکتبلرینی جلب ایتمهیی قونفرانس تحت قراره آلمشدر.

پداغوژی فعالیتنڭ مرکزینی تشکیل ایتمك، یکی اصوللری تطبیق ایتمك ایچین کنیش قامپانیالار آپارماق پداغوژی موضوعنه عائد دائمی معروضهلر ترتیب ایتمك و نهایت معلملریڭ یکیدهن حاضرلانماسینداء جدی صورتده اشتراك ایتمك ـ پداغوژی و باشقا مکتبلریڭ اساسی مسئلهلرینی تشکیل ایدیبور.

اوبیر طرفده هر بیر دارالمعلمینده کند تصرفاتی تمایلنی تطبیق ایتمك ایچین مکتب تصرفتلاری تشکیل ایدیلیور قونفرانسدا دوزولمش معین پلان اوزره دفتلی مکتب تصرفاتی ایتمکله، زحمتکش کندلیلردهن حقیقی رهبر ر معلم حاضرلاماغا پداغوژی مکتبلری موفق اولاجاقدرلر .

صنایع مکتبلری کیبی باشقا بویوك مکتبلرمز عمومیت اوزره کند تصرفاتی معارفنڭ مرکزی اولدیقلاری ایچین کند تصرفاتی بیلکیلرنیڭ کنیش معلم طبقهسی آراسینا نشر ایتمکی عهدهلرینه آلاراق مکتبلرده کند تصرفاتی تمایلنڭ تطبیقاتجیسی اولمالیدرلر .

امید ایده‌رزکه تالی مکتبلرمزه استاد ایده‌رك برنجی درجه‌لی مکتبلرمز قضا معارف اداره‌لرنیك و بویوك مکتبلرمزیك رهبرلیگی ایله یکی اصوللری تطبیقه باشلایاراق بونگله کند مکتبنك قارشیسندا دوران نوبتی مسئله‌ئی یرینه یتورمکه موفق اولورلار.

پداغوژی و اصول ایشلرینه جدی بیر صورتده کچیلمه‌سی دورنیك یتدیکنی و بونگله آذربایجان مکتبلرینك داهادا کنیش ترقی ایده‌جکنی قونفرانس عضولرینك بیر سسله اقراری اثبات ایدیور. کئچن سنه‌کوی مکتبلرمز یالگز سواد اوکرتیورلردی. اوراده تربیه ایشلری یوقدی. بو سنه ایسه بوتون یای زمانی دوام ایده‌ن حاضرلیق ایشلری عمومی وضیعت ـ مکتبلرمزیك داخلا محکمله‌شمه‌سنه و بوراده پداغوژی ایشلرینك ترقی بولماسینا کنیش بیر صورتده یاردم ایده‌جکدر.

مکتبلرمزی پك کنیش بیر ساحه‌ده چوقالتماق مسئله‌سیندن امتناع ایده‌رك، شیمدیلیك دوام ایده‌ن مکتبلرمزیك محکمله‌شمه‌سینه جدی بیر صورتده کیریشمه‌لیز.

ایکنجی درجه اهمیتی حاوی اولان مسئله ـ عالی سیاسی معارف اداره‌سینك معروضه‌سی ایدی. آلان آذربایجانك بوتون قضالرینده، کندلی‌طبقه‌لری آراسینده مدنیت یوکسلیشنه بویوك رغبت کوستریلدیکی آشکار کوزه چارپیور.

بویله فرصت زمانینی هیچ بیر وقت اونوتمیاراق، عینی زماندا حاضرکی وضیعتده‌ن استفاده ایده‌رك انقلاب قازانجلارمزی داها محکملندیرمه‌لی‌یز.

سیاسی معارف ایشلری، معارف قومسارلقی فعالیتنده یئپ یکی بیر ساحه اولارق، معلملریك و قضا معارف اداره‌لرینك دقتنی جلب ایده‌مه‌میشدر. دیگر طرفده‌ن سیاسی معارف ایشلری محلنده

معارف اداره‌لری عهده‌سنه (مخارجی) بیراقلدیقندان، بو ایش کیچن سنه بلکه تمامیله تسویه ایدیلمش (دایاندیریلمش) ایدی. بو سنه آذربایجانك عالی تشکیلاتلاری بو مسئله‌یه لازمی اهمیتی ویرمش و بو مسئله ایچین کافی مقداردا مادی ماخذلری عقد ایتمشدر. بو خصوصده قوممونیست فرقه‌سی ۱۳ نجی قونفرانسنك موافق کوستریشلری (قیدلاری) واردر.

سیاسی سواد ایشلرینده دخی باشلیجا مسئله ـ سوادسیزلق ایشلری‌در. اهالیسنیك سوادسیزلغی لغو ایدیلمه‌ین بیر مملکتده، شورا قانونلارنیك و اساسلارنیك حیاته تطبیق ایدیلمه‌سی قطعیاً ممکن ده کیلدر. سوادسزلغی لغو ایدیجی قورصلاریك مخارجنك بیر قسمنی مرکز و قالان قسمنی‌ده محلی اداره‌لر عهده‌لرینه کوتورمشلر متفق قوه ایله عالی سیاسی معارف اداره‌سی ایش پلاننك بو سنه تمامیله حیاته تطبیق ایدیله‌جکنه امید ایده‌رز.

اك باشلیجا مسئله ـ اجتماعی شورا اداره‌لرنیك نظر دقتنی جلب ایتمك، و معروضه‌سی فوق‌العاده بیر هوسله دیکله‌نیلن «رد اولسون سوادسیزلیق» جمعیتك فعالتینی کنیشلتمکده‌ن عبارت اولمالیدر. معارف ایشلرنیك باشقا ساحه‌لری حقنده قونفرانس طرفینده‌ن بیر چوق قراردادلار چیقاریلمشدر که بونلاریك‌دا هپسی عمومی قوه ایله، معلملری سیاسی معارف ایشلرینه جلب ایتمك یولیله کویلرده مدنی بیر انقلاب یاراتماق اولیور. کویلرده مدنیت موازنه‌سینك لازمی ترقی‌یه بینمه‌سی ـ سوسیالیزمه یاقلاشما یولینك مهم بیر منطقه‌سنی تشکیل ایدییور.

مکتب بنالرنیك انشاسی (دیکلمه‌سی) خصوصنده اولان معروضه قونفرانس طرفنده‌ن بویوك مراقلا قارشیلاندی.

انقلابه قدر ماضی (کئچمش) بو خصوصده بیزه زوکورت (فقیر) بیر ارث بیراقمشدر. بیکدەن زیاده اولان مکتبلرمز یالگز اوچ یوز خصوصی بنایه مالكدر. بو بنالرده، حال حاضر مکتبنك، احتیاجنی تامین ایدەمیور. بو بنالر ضیا میدانچالاری، هوایی ده کیشەن آلتلر کیبی بیر شیلردەن محرومدر. قالان سکز یوز مکتب بیر ویا ایکی اودامی کندمی قوللارینده برلشمشدرلر.

مکتب ایشلری تصوره صیغمایاجاق بیر درجەده مشکلدر. حکومت یوزدانا مکتب بناسنك انشاسینی عهدەسنه گوتورمش و معلملرده حکومتك بو فائدەلی تشبثنی صمیمیت ایله قارشیلامشدر. اوللری محللرك انشاآت قومیتەلرینه لازم کلەن یاردیمی ایدەمەیورلردی، بونك ایچیندە محلیك عهدەسنه قویولمش لوازماتك داشیماسی بیر قدر تاخیره اوغرایوردی؛ حال حاضرده ایسه محلده (قضالرده) یاشایان یولداشلار بیر غیرته کلمش، ایشلرده آز چوق ایلریلەمەیه دوام ایدیور.

یکی مکتب بنالری خصوصی قومسیونك تصدیقی و مکتب احتیاجنی تمامیله تامین ایدیجی بیر پلان اوزره دیکلمەدەدرلر. قونفرانس بوتون معارف خادملرینك نظر دقتنی بو نقطەیه جلب ایتمەیی وبو اجتماعی منافعك اهمیتنی خلقه آکلاتمایی تحت قراره آلمشدر. او مارزکه شورا حکومتنك باشلادیغی بو تشبث آخره قدر دوام ایدەر و قضالرده حکومت مصارفنه دیکیلمش بیرمکتب اطرافنده اجتماعی مصارفله یاپیلمش بونلار ایله بنالر یاپیلار.

معارف قومیسارلغنك نشریات شعبەسی حقنده قونفرانس بیرچوق قرارلار چیقارمشدر. یالگز شبهه دوغوران بیر مسئله واردیسه اوده قومیتەنك بو سنه برنجی غروپلاردان اعتباراً یکی تورك الفباسی‌نك حیاته تطبیق ایدیلمەسی تکلیفی ایدی. قونفرانس تمامیله معارف

قومسارلغنك نقطهٔ نظرینی تعقیب ایتدی یعنی: ایکنجی د. جه‌لرده موازی بیر طرزده اسکی و یکی حروفاتك کچیلمه‌سی بیرنجی درجه‌لرده ایسه صوك غروپلاردا یکی الفبا ایله چوجوقلاری آشنا ایتمك ـ طرفداری اولدی.

عمومیت اوزره قونفرانس طنطنه‌لی بیر صورتده کئچه‌رەك بیر چوق مهم مسئله‌لرنده حل ایتمکه موفق اولدی. آذربایجان معارفی تاریخنده بیرنجی دفعه اولاراق بویله پداغوژی و اصول مسئله‌لری بو نوع جدیت و مراقلا حل ایدیلمشدر. گله‌جك سنه مکتبلریك محکملنمه‌سی ایچین گوتوریلن بو تشبث (قورصی) آذربایجان مکتبلرینه شبهه یوق بویوك تاثیرلر بیراقاجاقدر.

یولداشلارمز، ناصل جدیت و اهمیتله بوتون مسئله‌لری حل ایتدیکلری کیبی اویله جه‌ده بونلاری حیاته تطبیق ایتمکه چالشمالیدرلر.

مصطفی حاجی‌زاده

یکی اجتماعی تربیه ایشچیلرینك حاضرلغی.

یازانی: ف. رضا کلی

اجتماعی تربیه ایشچیلرینك یکی‌دن حاضرلانماسی مسئله‌سی کندی کندینه دوغمشدر. بونی هیچ برکیمسه دوشونه‌رك ایلری سورمه‌مشدر. انقلاب مکتب قارشوسنه یکی مسئله‌لر قویمش، بو مسئله‌لر داها طوغروسی بونلرك تطبیقی معلملرك قارشوسنه یکی طلبلر براقمشدر.

یکی مکتب تشکیلی و معلملرك حاضرلق مسئله‌لری شیمدی

بر **عضویت** کبی اوبله صیقی براشمشلر، که بونلری یك دیگریندن آیری اولاراق دوشونمك ممکن دکلدر. برنجی مسئله حل ایدیلمه‌دن ایکنجی مسئله‌نك حلنی دوشونمکه هیچ کیمسه اقدام ایده‌مز. مع‌مافیه ایکنجی (معلملر حاضرلغی) مسئله‌سی برنجی‌دن صوکره میدانه چیقمشدر.

آذربایجان شورا قورولوشنه کچدیکدن صوکره برنجی عموم آذربایجان معارف خادملری قورولتاینده بویله بر مکتبك تأسیسی و اوقتیابر انقلابی مسئله‌لرینه جواب ویره‌بیله‌جك کنج نسلی تربیه ایتمك حقیقتی میدانه چیقمشدی. یارادیلاجق مکتب یالکز زحمت مکتبی اولابیلردی. بللی بر مسئله‌در، که بویله بر مکتب تأسیس ایتمك یالکز معلملرك درین پیداغوژی و سیاسی معلوماتلرینی قوتلندیردیکدن صوکره ممکندر مع‌الاسف بویله مکتب ایشجیلری بزده پك آزدر. ایشته بونك ایچونده زحمت مکتبك تشکیلی مؤقت بر زمان ایچین تاخیره اوغرادی. بونکله برابر اهالی‌نك احتیاجنی تامین ایتمك ایچین مکتبلرك عددینی آرترمق عین زمانده یکی تورك معلملری حاضرلامق و موجود معلملرك پیداغوژی سوادسزلغنی تسویه ایتمك لازم کلیوردی. بونی نظره آلاراق معارف قومیسارلغی کیچن سنه‌یه قدر بو اوغورده چالیشیوردی.

تورك معلملری آراسنده پیداغوژی سوادسزلغنك لغو اولندیغی کیچن سنه بللی اولدیغدن صوکره باش تربیه اجتماعیه دائره‌سی معلملرك یکی‌دن حاضرلغی ایچون معین بر خط حرکت چیزدی.

1 ایلك نوبه‌ده برنجی درجه‌لی مکتب معلملرینك سیاسی حاضرلغی مسئله‌سنی حیاته تطبیق ایتمك.

II سیاسی حاضرلق ایچین یاپیلمش بوتون تشبثاتی، پیداغوژی حاضرلغی مسئله‌سی ایله برلشدیرمك.

III قورصلر آچمق یولیله، کتله‌وی حاضرلغی حیاته تطبیق ایچین تعطیل زمانلریندن اعظمی درجه‌ده استفاده ایتمك.

IV کوی معلملرنیك روحنه ر علمی سویه‌سنه اویغون پیداغوژی ژورناللرنیك منتظم نشرینه اقدام ایتمك.

V قونفرانسلر دعوت ایتمك ایچین قیش تعطیلریندن استفاده ایتمك.

حاضرلغك الك باشلیجه شکل و واسطه‌لری بنجه، منتظم یای قورصلری و قونفرانسلردر. حاضرلغك هر بر طرز و شکلی آزده اولسه، هر حالده لازمی شرائطی تامین ایتمه‌لیدر. عکس تقدیرده بوتون بونلر قیمت و ماهیتلرینی غائب ایدرك هیچ بر نتیجه‌یه واراماجقلر، معین بر نتیجه الده ایتمك ایچین قورصلر ـ مداوملرنیك معلوماتی بر سویه‌ده اولاراق، درسلری آز و کندیلرینه عائد مسئله‌لری مستقل حل ایتمکه مقتدر اولمالیدرلر.

قونفرانسلر معین زمانلرده تشکیل ایدیله‌رك، مسئله‌لرنیك مقداری چوق اولمامالیدر.

هر بر طرز و شکلده اولان حاضرلق تشکیلاتنك محکملکی، ایشه اولان مراق و فعالیت، حاضرلغك هر بر شکل وطرزینی تعقیب ایتمه‌لیدرلر. بو یاقین تعطیل زمانلرینده بیتمش یای پیداغوژی قورصلری، باش تربیه اجتماعیه دائره‌سنك یوقاریده کوستریلن نظام نامه‌سینه اساساً قورولمشدی.

بو قورصلرك باشلیجه مسئله‌سی، معلملرك سیاسی حاضرلق ایله برابر دربن پیداغوژی معلوماتلرینی قوتلندیرمك. تعبیر دیکرله یکی مکتب تملنی قورابیله‌جك و اوقتیابر انقلابنك **واحد زحمت**

مکتبی مسئله‌سنه جواب ویره‌چك مقتدر معلملر حاضرلامق ایدی.

مذکور قورصلرك درس پروغراملرینده یڭی مکتب و صوك پیداغوژی جریانلرینك اساسنی تشکیل ایدن ـ اجتماعیات سیاسی سواد و طبیعیات علملرینه برنجی یر ویریلمشدی.

قورصلرده درسك چوق اولماماسی ایچون درس جدولندن، حالا بر چوق ابتدائی مکتبلرده تدریس ایدیلن جغرافیا درسی بیله سیلنمشدی.

قورصلرده ده‌رنك ایشلرینه و مستقل چالیشمایه کنیش میدان ویریله‌رك قورص له‌قتورلری طرفندن بو ایشلره آرتیق درجه‌ده اهمیت ویریلیوردی. بو قورصلر بو تعطیل زمانی ۱۳۰۰ معلم براقمشلردی.

قورصلرك موفقیتی و نیتجه‌سی صورولورسه، دیه‌بیلرز که قورصلر شبهه‌سز معلملرك شورا حکومتی و قوممونیست فرقه‌سی طرفنه اولان تمایلرینی آرتیرمشدر. اشبو حقیقتی قورصلری تفتیش ایتدیگمز زمان اوراده بولنان کنج اجتماعیات معلملری دخی کندی معروضه‌لرنده سویله‌دیلر. دونکی دینجی معارف خادمی ـ محرم کونلرینده روحانیلر علهینه نمایشده بولنمشلردر. (کنجه قورصلری مدیرنیك معروضه‌سی). شبهه‌سز، دینجی معارف خادمنه زحمت مکتبنده یر ویریله‌مه‌ز. بنجه **بو بویوك پیداغوژی بر حقیقتدر.**

یڭی پیداغوژی ایده‌لریله قورص مداوملرنیك آشنا اولماسی طبیعی اونلرك گوزینی آچمش و بو گوندن صوگره کنج نسلك تربیه‌سنه یك صاغلام بر نظرله باقاراق سوسیالیست حکومتنه گله‌جك وطنداشلر یتشدیره‌جکدرلر.

ظنمجه، قورصلردن یڭی براقیلمش معلملرك ویره‌جکلری درسلرك مه‌تودلری دوز گون اولاجقدر. ده‌رنك ایشلرنده مستقل چالیشما بونلره تشکیلات ایشلرنیده لایقنجه ئوکره‌تمشدر.

بو معاملر کندی کویلرینی اجتماعی ایتمکله برابر مکتبلرینی
اهالی‌نك حسن رغبتنی قازاناجق بر مرکز حالنه قویاجقلرینه
اینانیور و مکتبلرنیك دائما بویوبوب ترقی ایتمه‌سنه امیدم واردر.

طبیعی، ایشك کیفی جهتنی بیلمك یالکز تدریس زمانینه
متوقفدر، چونکه تدریس وقتی مداومار کندیلرینی بلا واسطه
پیداغوژی ایشلرینده کوستره‌جك و اوزمان قورصلرك معلملری:
بیلگی و مه‌تودارله تجهیز ایدرك حقیقتاً ایلری سوردیکی آپ
آیدین کوروله‌جکدر.

بر زمانلر ایشسزلك طولایسیله معلملرك آراسنه صوقولمش
فنا عنصرلر معلملکتدن قاچاراق کندیلرینه موافق ایش بولدیغلریندن
بو کونکی تورك معلملکی، معلملرك صاغلام ایدءلی وایی بر
قسمنی تشکیل ایتدیکی ایچون دائما ایلریور و ایربله‌یه‌جکدر.
اشبو ترقی‌یی معارف قومیسارلغی کوره‌رك معلملرك کندی ایشلرینده
موفق اولمالری ایچین بونلره هرسنه، اخذی ممکن و غیر
ممکن یکی، یکی روحی غدالر ویرمه‌لیدر. ایشته بویوللہ تیز
بر زمانده مکتبلریمزده سوسیالیست حکومتنه یارارلی و طنداشلر
یتشدیرمك ممکن اولاجقدر.

ح. صبری

آز اولسون ئوز اولسون.

یازانی: ا. حکمت

اینشه بر دستور که ابتدائی تحصیلك روحینی تشکیل ایدەر. هەمەن هانکی مملکتده اولورسا اولسون، درس پروغراملارینا باقیلیرسا بوتون بیر کتبخانه سیاهیسی گورولور. آدی صاییلمایان نه بیر علم نه بیر فن واردر. هر نەدنسه، بو عصرلاردان، ییللاردان بەری سورو گله نه گلەن عنعنەلریك، گورەنکلریك، آلیشیقلیقلاریك تاثیریدر.

پروغرامدان لزومسیز بیر درس چیقارماق انسانلارە چوروك بیر دیشی سوکمکدن داها چتیندر.

«شونداندە بولونسون! بونداندە بولونسون!..» و شو أسکی بەداغوغلاریك آیریلامادیقلاری بیر نظریه ایدی. کندیلرینە: بوقادار درسیك نه اوقوتولماسی، نه ئوگرەتیلمەسی امکان واردر!..» دەنیلدیکگی زەمان ویردیکلری جواب، مثالی بیر یان باقیشله: «جانیم اونی بیزده بیلیورز، آگلارسیك یا دومانی دوغرو چیقسین!..» دیرلردی. و بوتون گورولەن ایشلر «دومانی دوغرو چیقماق» ایچیندی. بو سببدنده یتیشەن گنجلر چوق زمان دولو قافالی فقط سرسم اولورلاردی اوقودیقلارینی هضم ایدەمەمیش، آگلایامامیش آگلادیقلارینی تطبیق ایدەجك بیر ملکه الده ایدەمەمیش زاواللیلاردی. بونلار ایچین حیات آجی و أزیجی بیر یوکدر.

بوگونیك تعلیم و تربیەسیندەکی ایلك غایه ویریلەن علمیك عملی بیر قابلیتی حائز اولماسی مسئلەسیدر.

حیاته تطبیق ایدیلەمەیەن بیلگینیك نه قیمتی واردر. بویله فیلسوفلار واردر که جهان قادار معلوماتینه، دریا قادار علمینه رغما ئوگلرینه بیر لوقما أکمك گەتیریلمەزسه آجلیقلاریندان ئولورلر ئوزلری ایچین یەمك تدارکیندن عاجزدرلر.

بوگونیك اجتماعی حیاتی بویله طفیلیلری ـ عالم دخی اولسا انسانیت ایچین لزومسیز بیر یوك تلقی ایدییور. یەتیشدیریلەجك انسانلاریك حیاتده بیر یەری، بیر ایشی، بیر تاثیری اولاجاقدر. بوده آنجاق گوردوگونی آگلایاجاق. آگلادیقینی آگلاتا بیلەجك، بیلدیکیندن حیاتی ایچین بیر فائده چیقارا بیلەجك، علمینی أکمکه قلب ایده بیلەجك گنجلریك یەتیشدیریلمەسیله قابلدر.

بوگنجلرده قافالاری طیقیلا باصیلا دولدورولموش دەگل، أبی حاضرلانمیش، صاغلام تربیه ایدیلمیش گنجلر اولمالیدر. بویله گنجلری حاضرلایاجاق اولان معلملر بیلەلی که معلوماتیك چوغی دەگل آزی فقط ئوزی انسانی انسان یەتیشدیریر. فضله و لزومسیز یەمك معدەیی ناصل یورار، بوزار بو بیر فائده ویرمەزسه فضله و لزومسیز معلوماتده دماغی ئویلەجه یورار، بوزار و خرابایدەر.

مشهور پەداغوغلاردان بیری ابتدائی تعلیم و تربیەدن بحث ایدەرکەن دییورکه: «ابتدائی مکتبلرده، بیلینمەسی ممکن اولان هر شیئی دەگل فقط بیلنمەمەسی جائز اولمایان شیلری حقیله ئوگرەتمك اساسی تعقیب اواونمالیدر.»

بو نقطەیه بیراز أهمیت ویرمك لازمدر.

ابتدائی مکتبلرده چوجوقلاره اوگرەتیلەجك، حقیقتاً چوق شئی واردر. فقط عجبا بوتون بو شئیلریك حیاتی قیمتلری بیری بیرینیك عینیمیدر؟

ألبته‌نویله بیلیگلر واردر که چوجوق اونلاری بیلمه‌زسه، حیاته تطبیق ایده‌مه‌زسه کندیسی ایچین یاشاماق امکانی یوقدور ایشته ئوگره‌تیلمه‌سی هم‌ده جدی، اساسلی، عملی و تطبیقی بیر قیمتی حائز اولاراق ئوگره‌تیلمه‌سی لازم گله‌ن بیلیگلر بونلاردر. شیمدی‌یه قادار ابتدائی مکتبلرده چوجوقلاریڭ قافالارینه، یشیکه بالتار دولدورور کیبی قارماقاریشیق، لزوملو لزومسیز بیر چوق معلومات دولدورو یورلاردی.

بوندان فائده یرینه ضرر گلیر. بیر کره هضم اولونامایاجاغی ایچین او معلوماتیڭ یوزده سکسانی اونوتولور گیده‌ز. صرف‌اولونان غیرت‌ده، قوت، زمان‌ده بوشه گیتمیش دیمکدر. بو شیئه ایشله‌یه‌ن ماکینه‌ده قابلیتیندن و مقاومتیندن بیر چوق شیلر غائب ایتمیشدر.

معلوماتی دائمی صورتده آرتیرماق، شبهه یوق که آرزو ایدیلیر بیر نقطه‌در. فقط آنجاق تدریج ایله، هضم ایله... أولکیلر بنمسه‌نوب أریتیلوب دماغیڭ، ذهنیڭ ئوز مالی اولمادان یڭیلری ویرمك سؤ هضمه میدان ویرمك دیمکدر معلومات آنجاق مشاهده، تدقیق، محاکمه و ادراك ایله ذهنیڭ مالی اولور. قابل تطبیق بیر حاله گلیر، او زمان، حیاتی قیمت قازانیر. بونیڭ ایچین‌ده زمان، ملکه، انکشاف لازم... علی‌العجله، اوست اوسته ویریله‌ن معلومات ئولومه محکومدر، اونده یاشاماق، دایانماق قدرتی یوقدر، هپسی اونوتولاجاقدر. نیته کیم آلتی یدی سنه مکتبده اوقودوغی حالده چیقدیقدان، ألینه بیر قوجامان امضالی، مهرلی، یالدیزلی شهادتنامه آلدیقدان صوکرا هیچ بیر شیئدن خبری اولمایان، حیات ده‌نیله‌ن بو بیڭ بیر یوللو میدانه ذوشه‌ر دوشمه‌ز نه‌ره‌یه گیده‌جه گینی شاشیرمیش، نه یاپاجاغینی بیلمه‌ز بیر آلای زاواللی گنج گورویوروز. بونلار جمعیت و انسانیت ایچین یاری یاری‌یه غائب ایدیلمیش‌قوتلردر

هیچ تعلیم و تربیه کورمه‌میش اولسالار بینه‌ابی ایدی. فقط فنا و یا کلیش تحصیلیك فنا و یا کلیش اعتیادلاری اونلاریك اوزه‌رینده ضررلی ایزلر و تأثیرلر بیراقمیشدر که سیلینمه‌سی چوق چتیندر.

ایشته معلملریك چوق اهمیت ویرمه‌لری لازم کله‌ن جهتلردن بیری بودر. بعضی معلملر ئویله ظن ایده‌رلر که شاگردلره نه قادار چوق معلومات ویربلیرسه او قادار أییلیك ایدیلمیش اولور. بونیك ایچین‌ده یا بیر قرائت، یا بیر صرف نحو، یا بیر أشیاء، یا بیر تاریخ درسینده لزومسیز، حتی چوق زمان ضررلی ایضاحلاره دالارلار. بیلمه‌زلر که سویله‌دیکلری سوزلر هپ هوایه گیتمکده‌در.

گنج چوجوغیك دماغی او قادار ایضاحی، او قادار که‌نیش معلوماتی قاورایا بیلمکه مساعد ده کلدر. قاوراماغا ئوزینی زورلاسا دماغینیك انکشافینه ضرر ویریر.

معلم کندی مهارتی، ادراکی، تجربه‌سی، بالخاصه، روحی معلوماتی سایه‌سینده ویردیکی درسیك حدودی نه‌ره‌یه قادار گیده‌بیله‌جکینی آیدین آیدینه کسدیرمه‌لی او حدودی آشمامالی‌در. بروغرامیك ئویله مادّه‌لری واردر که پروغرام بوتون حسن نیتنه. رغما اومادّه‌نیك نه چرچوه‌سینی، نه‌ده قادروسینی حقیله چیزه‌بیلیر. او معلّمیك ئوز ایشی‌در. شاگردینیك احتیاجینه، ویردیکی بیلیکیك حیاتی قیمتینه، محیطینیك ایجابینه کوره آزالتاجاق و یا اوزاتاجاقدر.

بونیك ایچیندر که «أیی ئوگره‌ته بیلمك أیی سه‌چه بیلمك ایشیدر.» دیرلر. سه‌چمك معلمیك أك أساسلی وظیفه‌لریندن بیریدر. ابتدائی تدریسده حقیقی دستور: «آز ئوگره‌تمك!» اولدیغینی اونوتمایان معلم درسلرینی سه‌چمکی، حدودلارینی چیزمکی بیلمك شرطیله حیات ایچین جدا جانلی، أیی حاضرلانمیش، صاغلام قافالی، صاغلام محاکمه‌لی گنجلر یه‌تیشدیره بیلر که بویله معلملرده مملکتیك أك بویوك شرفیدر.

آذربايجان مكتبلرينده يڭى اصول ويڭى

تربيه اساسلرينه كيچيلمه‌سى قارشيسندا.

يازانى: پروفسسور فريدولين.

مجموعه‌نيڭ اشبو كتابچه‌سينده، قضا معارف مديرلرى، پداغوژى و نمونه مكتبى مديرلرينڭ يڭى اصول و يڭى تدريس قورصنڭ قورولوشى حقنده‌چاغريلميش قونفرانسنڭ محاسبه وقرارى طبع ايديليور.

اشبو محاسبه‌ده اوقوبجيلر ، قونفرانسدا ويريلن معروضه‌لرڭ مختصر مضمونينى بولاجقدرلر. «قومپلقس‌اصولنه» گلنجه، آوتوخوفڭ چه‌وريلمش مقاله‌سنه نظراً همين اصولڭ مضمونى و همين‌اصولڭ نه‌ده‌ن عبارت اولديغى، مجموعه‌نڭ علاوه‌سينده طبع ايديليورمش.

اشبو مقاله‌نڭ غايه‌سى كوستريلن منبعلرده كى موادلرى (ماترياللى) تكرار ايتمك ده گيل؛ بلكه آذربايجان ساحه‌سينده يڭى اصوله كيچمك حقنده‌در.

آذربايجان معلملرينڭ قارشيسندا پك بويوك ايشلر دوريبور. معارف قوميسارلقى طرفنده‌ن دوزه‌لمش ياى قورصلارى و قيش قونفرانسلارى مسئله‌يى ئولو بر حالدان چيقاردى، فقط بو ايسه مسئله‌نڭ الڭ ابتداسى.

يڭى شورا زحمت مكتبنڭ قورولوشى گيجه ايله گوندوز كيبى اسكى مكتبده‌ن آيريليور. بونڭ ايچين‌ده اسكى مكتبده تحصيل گورمش، اسكى مكتبده تربيه آلمش بر معلم‌ايچين يڭى‌اصوله كئچمك اوقدر قولاى ده گيلدر. ديمك يالڭز اوگره‌تمك ده گيل اوگره‌نمكده لازم‌كليور . اسكى « اوگره‌ده‌ره‌ك اوگره‌نيريز » جمله‌سى بوزمانه‌ده دها آرتيق حياته تطبيق ايديلمه‌لى‌در.

معلملرنڭ چوق چوقلارینا یکی مکتب ، پك مراقلی‌و پك جلب ایدیجی کوزوکیور. بونگله برابر بو یکی مکتب بونلار ایچین اوقدر اوزاق و شیمدیه قدر کوردیکلری مکتبلره نسبتاً اوقدرغریبه‌کلیور که حقیقتا ایشك نره‌سینده‌ن باشلایاجاقلارینی بیله تصور ایده بیلمیورلر.

بیر چوق وقت بویله اعتراضلار ایشیدیلیور:

«نه‌وه‌ت، یکی مکتبڭ ایده‌سی پك کوزه‌لدر و بونیده‌حیاته تطبیق ایتمك لازم‌در؛ فقط بونڭ‌ایچین بیز حالا حاضر دکلز، نره‌ده‌ن ایشه باشلایاجاغمزی بیله بیلمیورز، یکی تدریس کتابلاری یوق، یکی اصول رهبرلری یوق؛ مکتبلرمز حالا یوقسولدر(فقیردر) مکتبلرمز لازمی قدر تعمیر ایدیلمه‌مش؛ معلملرمز کوزه‌لجه تامین ایدیلمه‌میش؛ اهالی معلمڭ قدر قیمتنی بیلمه‌یور ، اوگا لازمی معاونتی ایتمه‌یور... الخ. بویله شرائط تحتینده ناصل ایشه باشلاماق اولیور؟

ایشته بو سببده‌ن بعضی معلملرده امیدسز بیر بدبین‌لیك حاصل اولیور، اسکی مکتبی خاطرلایاراق غملی آهلار چکیورلر ، باشقالاری بیر خلاص یولی آرایاراق بولامایىنجه بوتون امیدلری قیریلر و روح دوشکونلکینه دوچار اولیورلار . حتی هیچ بیر چتینلیك قارشیسیندا دایانامایان و تام استقامتله ایلری یوروین بیر طاقملری ایشڭ هانسی طره‌فینده‌ن باشلایاجاقلارینی اکثراً اونوتیوزلار. مع مافیه الڭ بویوك و الڭ چتین ایشڭ بُیرده‌ن بیره یاپلمادیقی اونوتولمازسا بو قدر مشکلاتڭ بیرچوقی کندی کندینه رفع‌ایدیله بیلور.

بونگله برابر الڭ ازوملی مسئله ـ مشکلات قارشیسیندا بیر نقطه‌ده دایانمیاراق ممکن اولدیغی قدر نقصانلاری رفعه چالشارق، ایلری یورمکده‌ن عبارتدر و بو زماندا پك تعجیلی اولاراق

یاپلماسی لازم‌کلن ایشده‌ـهرکس‌ایچین بللی‌در. بو کا کوره حیاته تطبیق ایدیله‌جك ایشلریك تاخیره سالنماسی اصلا ثمره ویرمیه‌جکدر. مکتبه عائد مسئله‌لر اوزون مدت یاپلمیاراق قالمالیدر ایشه بیرده‌ن بیره محکم باشلامالی، تصادف ایدیله‌جك نقصانلار تدریجا رفع ایدیله‌جکدر.

بو کونك شعاری یاگز بویله اولمالی‌در.

بو عموم ملاحظه‌لرده‌ن صوڭرا بیر طاقم اساس مسئله‌لره کچمك ممکن‌در.

یڭگی مکتب اوچ شرائط تحتینده بولونمازسا هیچ بیر فائده ویرمیه‌جکی شبهه‌سیزدر که بونلاردان بیرنجی‌سی‌ـچوجوغی کله‌جکده تشکیلاتچی‌سی و یارادیجی‌سی اولاجاغی جمعیتله، کتاب یوزنده‌ن ده‌کیل، بلکه جانلی بیر صورتده آشنا ایتمك، ایکنجی‌ـی زحمتك عادت و قانونلارینی چوجوغه آڭلاتماق و اوچنجی‌سی سیاسی اجتماعی ایشلرله چوجوغی اوغراشدیرماق هر بیر معلم تدریس پلانلارینك و پروغراملارینك حیاته تطبیق ایدیلمه‌سینده‌ن اول یوقاریداکی شرائطی تطبیقه چالشمالیدر.

فائده‌لی مقصدله ترتیب ایدیلن تنزه (ته‌قسقورسیا) بیرنجی‌مسئله‌یه یاقلاشمایه امکان ویریور.

قوری کامه‌لر تعلیمنی بیر طرفه بیراقاراق چوجوغی جدی‌ایشلرله چالشدیرماق‌ـچوجوغه زحمت عادتلرینی تانیتدیرماغاکافیدر. و نهایت چوجوقلاریك کندینی اداره ایشلری و چوجوقلاریك بیرطاقم مکتب تشکیلاتلاری (پیونه‌ر و کنچ‌له‌نین‌جیلر کیبی)

اوچنجی مسئله اولان اجتماعی ایشچی وکله‌جك قوممونیست جمعیتنك افرادینی یتشدیرمکه خدمت ایده‌جکدر.

شیمدی بیرنجی مسئله حقنده بیر قاچ کلمه سویلیه‌لیم: آشکاردر که

مکتب بناسینڈا اکلشمکله اطرافده‌کی محیط و حیاتدن او کره‌نمك ممکن ده‌کیلدر. حتی الڭ تجربه‌لی الڭ استعدادلی معلمڭ حکایه‌سی یله بو خصوصده مثبت بیر فائده ویره‌میور. محیط و حیاتی او کره‌نمك ایچین مکتب دیوارلرینك خارجنه سوقاقلارا، فابریقالارا کند، ایشلرینه چیقماق لازم‌در. چقار کن داسنه‌ده بیر و یا ایکی کره ده‌کیل بلکه هر وقت منتظم صورتده چقماق لازم‌در. و هر وقت متشکل چقماق بیرنجی شرطدر.

بوراده «تنزه» (ئه‌قسقورسیا) دیلن کزینیشڭ نه قدردوز کون بیر شکله صوقولماسنڭ فرقی اولدیغی میدانه چقیور. «تنزه‌اصولی» کڭنیش بیر ساحه‌ده حیاته تطبیق ایدیلمه‌سی لازم کورولیور. بو اصول دیکر اصوللر آراسنڈا حالا کافی درجه‌ده انتشار بولمامش و بو اصول حقنده شیمدیلیك پك آز یازیلمشدر.

لاکن بو مسئله یڭی مکتب تشکیلاتچیلرینك بومیه‌مذاکره‌لرینده نوبه‌یه قویولمش بیر مسئله‌در، بیر چوق یرلرده بو اصول حقنده جدی مذاکره‌لر یورودیلیور، بیزه‌ده بو خصوصده بیر چوق سواللر ویریلیور، بو مسئله حقنده پداغوژی مجموعه‌لرمزده مباحثه‌لر دوام ایدییور.

بیزیم ایچین‌ده شمدیلیك آیدین اولان بیر مسئله واردر. تنزه اصولینك پك کڭنیش و پك منتظم صورتده حیاته تطبیق ایدیلمه‌مه‌سی ممکن ده‌کیلدر. و بونیدا قطعی صورتده مکتب تجربه‌لرینك ایچرپسنه یوروتمه‌لیدر. تنزه تحقیقاسی‌ایله معلملرمزڭ اکثری اطرافلی آشنا اولدیغی‌ایچین، ظنمزجه بو خصوصده جدی ممانعتاره تصادف ایده‌مه‌یز.

هر کس بیلیور که تنزه (ئه‌قسقورسیا) - کزمك ده‌کیلدر و بوکا اولنجه‌دن یالکز معلمڭ ده‌کیل بلکه طلبه‌لریڭ‌ده حاضرلانماسی

لازم‌در. منتظم و پلان اوزره حرکت ایتمك بیرنجی شرطدر. هر بیر تنزه‌ڭ مقصد، غایه و نتیجه‌سی اولجه‌دن طلبه‌لره آڭلاتیلمالی و هر بیر تنزه قوررولوشنڭ پلانی طلبه‌لرله بیرلیکده یاپیلمالی‌در. تجربه‌لی و بیلیکلی معلمڭ رهبرلیکی ایله (شبهه‌سیز که بو ایشه معلم اولجه‌دن حاضر بولونمالی‌در) هر بیر تنزه‌دن اول‌چوجوقلار بیرلیکده پلان ترتیب ایدییورلر، تنزه‌ڭ غایه‌سنی اونوتماماق ایچین لازمی سواللر حاضرلایور، هر بیر لوازماتی تدارك ایدییورلر؛ اوندان صوڭرا معلمڭ واسطه‌سیله یاخود ممکن ایسه کندیلری زیارت ایده‌جکلری (کیده‌جکلری) مؤسسه مدیری ایله سازشه کلیورلر و بو سیاق مکمل بیر صورتده سلاحلانارق تنزهه کوتوریلیورلر. تنزه‌دن‌قایتدیقدا فکرلاری آیدین‌ایکن آلدیقلاری تاثیراتی یکدیکرینه سویلیور، بوتون کوردیکلرینی و ایشیتدیکلرینی مذاکره ایدییور، ممکن‌ایسه کوچك لوحه‌جقلر، و دیاغرام‌لار دوزلنیور، کندیلرندن سواللر علاوه ایدیور، خلاصه تنزه ایشلرینڭ یکوننی طوپلایوب محاسبه‌سنی تدقیق ایدیورلر.

اکر تنزه‌لر تصادفی اولارق ترتیب ایدیلمزسه یعنی اکرتنزه اوته‌کی ذرسڭ مابعدی‌ایسه و کچن درسلرایله رابطه‌لی‌ایسه، او حالدا بونوع تنزهلر مکتب درسلرینڭ کیدیشنده منتظم بیر تنزه اصولی (ئه‌قسقورس مه‌تودی)شکلنی آلمشدر دیمك اولیور.

تنزه‌ڭ تیحقیقی جهتی ده‌کیل، اساس نتیجه‌سـی جهتنه کلنجه بوراده کتله معلمنڭ اوڭنده دوران مسئلهٔ ـ طبقی سیر ایتمك اولمایوب (ناصل که اوللرده یاپیلیوردی) بلکه بیر طاقم استحصالی موسسه‌لرینڭ و حکومتڭ اجتماعی اداره‌لرینڭ وضعیتی ایله صیقی بیر صورتده تانش اولماقدان عبارت اولمالیدر.

قومپلقس اصولنه کیچدیکده شبهه‌سیز که مسئله‌یه بوسیاق یاقلاشماق

الویرشلی اولماباجاقدر. زیرا بوراده بیرطرفلی اولان تنزه اصولی آرزو ایدیلن غایه‌یی و آلماسی لازم‌کلن فائده‌یی ویره‌میه‌جکدر. کله‌جك سنه‌ده بو ایکی مسئله‌یی حیاته تطبیق ایتمك ممکن اولاجاقدرمی ــ بوده هله بللی ده‌کیلدر (یعنی تنزه اصولی‌ایله‌قومپلقس اصولنك بلا واسطه صیقی بیر رابطه‌ده بولونماسی ممکن اولاجاقدرمی و یا یوق) بونك ایچین کنك معلمنك کندیسی حاضرلانمالی، کندیسی اوکره‌نمه‌لی‌در. ایشته بونك‌ایچین‌درکه بوسنه‌ده‌ن اعتباراً هر بیر معلم طره‌فنده‌ن بیر چوق تنزه‌لریك عملی بیر صورتده یاپلماسی یك آرزو ایدیلیور. تنزهلرده یاپیلرکن یوقاریدا دیدیکمز کیبی طبیعتك آغوشنا ده‌کیل بیر چوق استحصال موسسه‌لری واجتماعی اداره‌لره یاپلمالیدر.

بویله تنزهلریك شـه‌ماسی (سـخیماسی) بو یاقینلاردا معارف قومیسارلغی طرفندن ترتیب ایدیله‌جکدر. فقط بو یالکز نمونه شـه‌ماسی اولاجاقدر. زیرا محلنده معلمك کندیسی اشتراك‌ایتمه‌ده‌ن هیچ بیر شی یاپماق ممکن ده‌کیلدر. بویوللی تنزهلر، یوقاریدا سویله‌دیکمیز کیبی، بیر چوق معلملرایچین یکی بیر شی‌اولاجاقدر حتی شیمدییه قدر چوجوقلارینی تنزهه‌کوتورمش بیر چوقلاریدا بو مسئله‌ایله مراقلاناراق کندیلرینه بیر بعضی سواللر ویرمکه‌مجبور اولاجاقدرلر. تنزهلرده‌ن آلدیقلاری تاثراتی و کندیلرینه ویره‌جك اولدیقلاری سواللری مجموعه‌مزیك صحیفه‌لرینده قید ایتمه‌لرینی آرزو ایده‌ردیك. بویول ایله طوپلانان سـواللری مجموعه‌مزیك اداره‌سی تنظیم ایده‌رك بونلارا جواب و بلکه بعضلرینك حقنده تفصیلات ویرر.

اشبو کوچك مقاله‌مزده‌ن مقصد ـ یـڭی اصوللره کیچمك ایله‌مربوط اولان بیر چوق سواللره جواب ویرمك اولدیغندن شیمدیده‌ایکنجی مسئله‌یه کیچمکه جســارت ایدییورز. یعنی چوجوقلاری زحمت قانونلری و عادتلری ایله آشنا ایتمك مسئله‌سنه کیچه‌لم.

بو قدر واردرکه سوسیالیست شورا جمهوریتلریده بش آلتی سنه‌ده‌ن بری زحمت مکتبلری تطبیق ایدیلدیگنه باقمیاراق بیر چوقلاری بو وقته قدر زحمت فعالیتنڭ نه اولدیغنی دوشونه‌مه‌میش و بیر چوق یئرلرده حالاده زحمت مکتبنی ال ایشی ایله برابر ایتمگه میل کوستربلیور. بوراده زحمت مکتبنڭ انکشافنه بیرقدر قورقو حاصل اولیورکه بوده آرزو ایدیلمیه‌جك بلکه‌ده تاسف ایدیله‌جك بیر حال اولیور. یعنی بویله چیقیورکه مکتب اوزی ایچین ال ایشی شعبه‌سی دوزلتمگه مقتدر دکلسه، نه اینکه ال ایشی شعبه‌سی بلکه ال ایشی ایچین لوازمات بولونمایورسه اوحالده زحمت مکتبی یارا‌تماقدا ممکن ده کیلدر و بونڭ‌ایچین‌ده اسکی مکتب‌ایله کئچینمك الویریشلی دکلمی. یـڭی مکتبی‌دوزلتمك ممکن دکل ایسه اسکی مکتبی نه‌ایچین بیراقمالی؟ ایشته‌زحمت مکتبی ایچین دوغرو بیر قورقو و تهلکه!

لاکن بوراســنی بیرکره دوشونمه‌لی‌که ال ایشی زحمت مکتبنڭ بوتون احتیاجنی تامین ایده‌مه‌یور، زحمت مکتبی طلب ایتدیکی زحمت فعالیتنڭ حیاته تطبیقنی ال ایشی هیچ زمان اوده‌مه‌یور.

بیرنجی درجه‌یی بیتره‌نلر ایچین عمومی زحمت قانونلرینڭ نمونه‌سنی کوسترمکه جسارت ایدییورز.

(شو لمانك ۱۹۲۴نجی سنه ٦ نمره‌لی «یڭی مكتب یولندا» مجموعه‌سنده درج ایدیلمش مقاله‌سینده‌ن)

برنجی درجه‌لری بیترنلر زحمت حقنده اقلی(مینیموم) نه بیلمه‌لی‌درلر.

آ. زحمت حقنده

مساحه حقنده – ویریلمش پلان اوزره بیر شهرده و یا اطرافنده معلوم بیریری بولماق.

زمان حقنده – معین بیر مساحه‌یی کیچمك ایچین صرف ایدیله‌جك زمان مقدارینی بولماق (مقیاس ئوزره)

کمیت و عدد حقنده – صانی و اولچو. (حساب بوصله‌سینده‌ن، چوتکه ترازوده‌ن استفاده، مترو و باشقا اولچو آلتلری ایله آشنا ایتمك)

جسملریك حاللاری حقنده – اڭ ضروری جسملریك بسیط حاللارینی بولماق

اجتماعی موسسه‌لر و دولت (حکومت) اداره‌لری حقنده – هر هانكی بیر موسسه و یا اداره حقنده اطرافلی معلومات آلماق.

هر نوع قونوشما و بیلیك آلتلری حقنده – ترامواي‌دان، تره‌نده‌ن (شمندوفر) استفاده، بوسطه، تلغراف، تلفون کیبی آلتلریك قوللانماسی

ب. فیقساتسیون حقنده.

۱ . ایویك، باغچانك، کوچه‌نك (سوقاق) و اطرافك پلانینی دوزمك.

۲ . بسیط جسملرینك قوتورلارینی جزماق و کتاب یوزیندەن شکل آلماق.

۳ . یاپیلمش ایش حقندە معروضه و محاسبه ترتیب ایتمك.

۴ . یاپیلاجاق ایش حقندە پلان ترتیب ایتمك.

۵ . هر هانکی بیر حادثه حقندە راپور تنظیم ایتمك.

۶ . مداخل-مخارج محاسبەلری، شەما و معاش تادیەسی جدوللری ترتیب ایتمك.

ت ـ انسانڭ حفظ صحەسی ، حیاتی و اشیانڭ محافظەسی حقندە

۱ . حفظ صحەیه رعایت (کندی تمیزلیکنه اهمیت ویرمك خستەلره و یارالیلره ایلك معاونتده بولونماق.

۲ . بنالریك و ایولریك تمیزلیکی (دوشەمەلریك یقانماسی و سلیقەسی ، منزل هوالرینك دکشمەسی، دیزینفقسیا)

۳ . البسه و جماشیریك تمزلنمه یقانما و یامانماسی (تعمیری)

۴ . بنا و موبلەنك قولای تعمیری، ایلقتریکیك(ممکن قدر بسیط تعمیری، خندەك آچماق سادە ماکینەلریك تمزلنمه و قورولماسی

۵ . عادی یمکلر حاضرلاماق.

ج. فنی.-تتبع ایشلری حقندە.

۱ . هر هانکی بیر حادثه حقندە منتظم تدقیقات یاپماق.

۲ . معین بیر مسئله حقندە اساسلی و حقیقی معلومات طوپلاماق.

۳ . لغت، قاموس، مجموعه، غزیته و رهبرلردن استفاده ایتمك

۴ . موزه، سرکی، کتبخانه و آرخیولردەن استفاده.

د. کند تصرفاتی ایشلری حقندە.

۱ . ایو حیوانلاری و نباتات بسلەمك.

۲ . یاشنه کوره اکین، باغ، و بوستان ایشلرینده چالشماق.

ه . سیاسی — اجتماعی ایشلر حقنده.

۱ . عمومی اجلاسلاردا اشتراك ایتمك، اجلاسلاری آپارماق، پروتوقول (مضبطه) ترتیب ایتمك.

صدرك، کاتبك و عضوك وظیفه‌لاری

۲ . اجتماعی بیرایشی یاپماقدا منفرد فعالیت و قومیسیونلاردا اشتراك ایتمك.

۳ . اجتماعی موسسه‌لر تشکیلی (درنکلر، دسته‌لر (آرتیل) استهلاك (قوپراتیف) جمعیتلری، قلوبلار عمومی تعطیل و سیرلر.)

۴ . دیوار غزیته‌لری، کتابچالار و مجموعه‌لر دوزه‌لتمك.

سوز یوق یوقاریدان بری صایلان سیاهی بوسنه هریرده تمامیله تطبیق ایدیله بیلمز الك اوزاق قضالرده معلمدن موزه، آرخیو، تراموای، تلغراف تیلفون نه اولدیغنی طلب ایتمك و ها بویله‌بردانه کهنه غزیته بولونمایان قضالرده‌ن یڭی غزیته احواللرینی صورماق یرسز بیرایش‌در ظن ایده‌وز.

بونڭله برابر همان یوقاریدان بری صایدیغمز سیاهی درست نظرده‌ن کیچریلرسه اونك بیر چوق قسملری، حتی الك اوزاق کویلرده بیله حیاته تطبیق ایدیله بیلمزمی. کوستریلن ماده‌لر حقنده معلم کندیسی اطرافلی دوشونمه‌لیدر. بو ماده‌لرده‌ن ممکن اولانی حیاته تطبیق ایدیلنجه ال ایشی کندی کندینه دیگرزحمتلر ایله بلاواسطه قاریشا بیله‌جکدر. دیمك که بو ایشلریك بیرچوقی قولای صورتده حیاته تطبیق ایدیله بیلیور و بعض مکتبلرده ال ایشی شعبه‌سنك و یاخود بعض لوازماتك بولونماسی بوراده هیچ بیر ممانعت تشکیل ایده بیلمز طبیعت بونڭله برابر بیر چوق زحمت فعالیتلری انسانلاری، بو خصوصده بالخاصه معلملری اویله بیر وضعیته قویمشدر که طبیعتك بیر چوق حادثه‌لری وزحمت‌ایله

چوجوقلاری آشنا ایتمك پك قولای بیر شکل آلمش اولیور . معلملر! چوجوقلارلا برابر مکتب دیوارلری آراسیندا قالمیاراق، چالشماق ایچین و طبیعت و جمعیت ایله رابطه‌ده بولونماق ایچین دیشاریبه کناره چیقمالیسکز!

هیچ بیر وجهله تاخیره سالنمایاجاق اوچنجی مسئله چوجوقلارینڭ تشکیلات و کندینی اداره مسئله‌لریدر.

شیمدییه قدر پداغوقلارینڭ اکثری بو مسئله‌یه لاابالی و منفی بیر نظرایله باقیورلار. اڭ شدتلی بیر صورتده گوزه چارپاجاق بیر مسئله وارسا اوده معلملر ایله چوجوقلارینڭ کنج لینین‌جی و پیونه‌ر کیبی تشکیلاتی آراسنداکی علاقه و مناسبانده‌ن عبارت‌در. حتی بیر چوق یئرلرده بیله چوجوقلارینڭ کندینی اداره تشکیلاتلاری معلملرینڭ رغبتنی قازانامامشدر.

نه ایچین؟ بو مقاله‌ده دوقتور ـ دیٔغنوز وظیفه‌سنی یاپماغا چالشمیاجاغم (زیرا معلملرایله چوجوقلار آراسنداکی اعتبارسیزلق و دوشمنجه‌سنه اولان علاقه آرزو ایدیلمیه‌جك فنا حاللاردادر.)

چونکه بو مسئله ظن ایدیلدیکی قدر ساده و اهمیتسز اولمیارق بلکه اڭ جدی و اڭ اهمیتلی مذاکره‌یی حاوی بیر مسئله‌در. اِلان بیز مکتبنك خسته‌لیکی حقنده ده گیل، اونڭ منتظم (نورما) قورولوشی حقنده بحث ایدیورز و دوغری خسته‌لیکی تداوی ایتمه‌لی‌یز ، خسته‌لیکی کنار ایتمه‌لی‌یز فقط بو قدر واردر که چوجوقلارینڭ مکتب تشکیلاتلاری هیچ بیر وجهله «خسته‌لیك» اولمیارق بالعکس اونلار یڭگی شورا زحمت مکتبنڭ قورولوشیندا نورمال و جانلی بیر اساس تشکیل ایدیورلر. یالگزه بویله تشکیلاتلار کورمش ، بویله تشکیلاتلار یاشامش بیر چوجوق، (مکتبده‌ن چیقارکن) بویودیکده، سعادتلی آتی‌نڭ (کله‌جکینڭ)

فعال بیر ایشچی‌سی حقیقی بیر تشکیلات و یارادیجی‌سی اولا بیلیور. یالگز گنج یاشلاریندان اجتماعی دایره‌لرده چالشمش تصرفات ساحه‌لرینده بولونمش سیاسی اجتماعی ایشـلره آشنا اولمش بیر چوجوق آتی‌نك فائده‌لی بیر عضوی اولا بیلیور.

ایشته چوجوقلقدا کسب ایتمکه باشلادیغی بو آکلامش، انتظام، تشکیلات، کندینی اداره، کندینه خدمت عادتلرینی چوجوغك دماغنا یوروتن، چوجوغك قلبنده یئر ایندیره‌ن بیر واسطه وارسه اوده یالگز چوجوق تشکیلاتلاری‌در. بیزیم ایسته‌دیکمز نه‌در ضعیف، جیلیز، باشقالارینك امریله چالیشان باشقالارینك کوسترمه‌سیله حرکت ایده‌ن بیر چوجوقمی، یاخود ایی، صاغلام، جسور، هر بیرشیی کندی یاپان، یالگز شخصی منفعتی ایچین ده‌کیل اجتماعی فایده ایچین و اجتماعی حیاتك تشکیلاتچی‌سی اولان بیر چوجوقمی؟ اگر ایسته‌دیکمز ایکنجی‌ایسه، اوحالده هیچ بیر آتا هیچ بیر معلم نظری اولارق اویله‌سنی حاضرلامایاجاقدر. یالگز چوجوق تشکیلاتلارینی چوجوق کندیسی «کندی الی‌ایله» و قافاسیله که‌جك حیات‌ایچین لازمی زمین حاضرلامایه موفق اولا بیله‌جکدر.

عجبا برنجی درجه مکتبلرینك ده‌خی طلبه‌لری بویله مکتب تشکیلاتلارینا قاریشمایورلرمی؟ ایکنجی درجه‌ده‌ن باشلاماق داهامناسب دکیلمی؟

ایشته ایلری یورودیلان صوك اعتراضلاره دقتله باقیلرسه مسئله‌نك توحاف اولدیقی میدانه چقیور. حتی اسکی مکتب‌ده بیله چوجون مکتبه کلیرکن، کندینه مناسب عنصرلر جمیعته داخل اولونجه (شبهه‌سیز که معلمیك گوسترمه‌سیله) بو جمعتك عضوی اولور، کندی اختیار و آروزوسینی بو جمیعتك قانونینه تسلیم ایدیوردی. گورییورز بویله تشکیلات ایشلرینه اسکی مکتب الك ابتداده‌ن باشلایورمش.

بو حالده، بیز که تشکیلاتنك چوجوقلار ایچین واجب اولدیقنی، وچوجوقلك تشکیلات ایله صیقی بیر صورتده مربوط اولدیقنی اعتراف ایدیرکن نه ایچین ایشه الك ابتدادەن باشلا میالم؟

بو تشکیلاتلاری نه صورتده نه شکلده باشلاماق ایشنه ــ بام باشقا بیر سوال پداغوزی فنلرینك طلب ایتدیکنه کوره بو تشکیلاتلارا ۸ یاشیندن ۱۴ ە قدر سینلردەن باشلا مالیدر.

چوجوقلار کندینی اداره حقنده پداغوزی دائرەلرده چوق یازیلمش و یازیلیور و مسئلەده بیر قدر آیدینلاشمش‌در. فقط بونکله برابر تکرار ایدەرم بو مسئله حقنده بیر داها دیکر بیر مقالەده یاز مالییز.

یکی تیجه نه اولوبور؟

بیز یکی مکتب قورویورز بویله بیر مکتبی شیمدییه قدر بیز قور مادق فقط مطلق اوزون مدت بویله مکتبی قوراجاغز ایشته بیز یکی مکتبك یولی ئوزرندەیز. بو یکی اصوله کیچمك دووره سیندەیز بو یولدان صاپماماق ایچین بیر طرفده قارشیمیزدا همین یولیك نهایتنده یکی مکتب شرارەسینك پارلادیقنی گورمەلی، دیکر طرفدەن شیمدەن کیجی یوق، اسکی مکتبمزی یکیلەتن خارق العاده (عجیب) بیر حادثەنك ظهورینی کوزلەمەدەن کندیمز ایچین محکم جبهەلر الده ایتمەلی یز.

دوتاجاغمز جبهەده همان بو مقالەده بحث ایتدیکمز مسئلەلر اولمالیدر یعنی: تنزه تجربەلری زحمت عادتلرنیك و فعالیتلرنیك انکشافی و چوجوقلارك کندینی اداره ایشلرنیك ترقی‌سی.

قومپلەقس اصولی حقندە.

یازانی: ی. ق. آوتوخوف چەویرەن: م. ر.

جیهەسینی دەگیشدیرمکدە اولان هر بیر ایشدە اولدوغی کبی حکومت علمی شوراسینك پروغراملارینیدا علمی اولاراق تطبیق ایدەرکن ایش مبالغه و افراطسیز کچمیور.

بعضی پداغوقلار اویله ظن ایدیورلر، که قومپلەقس **هر بیر ایشدە** هر ساعت ظرفیندە تطبیق ایدیلمەلیدر.

غیر طبیعیلیك و ایشدە بدیعتدە قالماق ایشته بوردان نشات ایدیور. مثلا، پداغوقلار قارشولارینا «تحکیملیك حقوقیله ریاضیاتی ناصل بیرلشدیرمەلی؟» کیبی سواللار چیقاریورلار.

هر ناصل اولورسا، اولسین قومپلەقس، قومپلەقس! قومپلەقس بیر بت (صنم) حالنی آلمایا باشلایور.

اسکی مکتبلردە اسکیجی معلملر هر شیئیك تعلیمات کتابلارینیك طلب ایتدیکی قاعده اوزەرینە گیتمەسینە چالیشدیقلاری کبی شیمدی دە بعض مکتب خادملری حکومت علمی شوراسی یڭی پروغراملارینك کندیلرنیدن هر شیئدن اول **یارادیجی فعالیت** طلب ایتدیکینی اونوتاراق رسمیت نقطهٔ نظری اوزرینده دوریورلار.

بیر چوقلارینك عادی دیداقیق اصوللاریله قاریشدیردیقلاری قومپلەقس اصولینك الڭ چوق آڭلاشلمامازلغی او حقدە آرتیق مسئلەنك آڭلاشیلماز نقطەلرینە بیله ایشیق صاچان جاری ادبیات ایله لازمنجه تانیش اولمامازلقدان ایلری گلیور:

۱) سینتەقس اصولی نەدر (اصولك پ. پ. بلونسکی طرفیندن تکلیف ایدیلمیش اولان آدینی آلیورز.)

۲) اونك حیاتیلگی نه‌در؛
۳) او هانکی طلباتی تامین ایتمه‌لیدر؛
۴) بو اصول حقنده ماته‌ریال ناصل الده ایدیلمه‌لیدر؛
۵) اونك رجحانیتی ناصلدر؛
۶) بو اصولك تطبیقات چتینلکلری و علیهنه اولان اعتراضلار ناصلدر. ـ ایشته، پداغوژی تجربه‌سینك میدانه چیقاردیغی و جوابی، ایشی یك آیدینلاتاجاق اولان اساسی سواللار.

هر نه قدر عمومی چیز گیلرله اولسا بیله سوالللارا توضیعی صورتده جواب ویرمگه چالیشالم.

سینته‌قس اصولی نه‌در؟

هر شی‌دن اول، نیچین قومپله‌قس دگل‌ده سینته‌قس اصولی دیبورز؟ قومپله‌قس (مرکب = قاریشیق) اصطلاحی نامعین، صیقنتیلی‌در.

بو اصول ایچین باشلیجا خاصه اسکی مکتبده حاکم بولونان تحلیله معکوس اولان رابطه‌در. اسکی مکتب، متعلملرك کندی قوتلریله یك چتین رابطه تامین ایده‌رك آنجاق و آنجاق تحلیل ایدیبوردی. یکی مکتب ایسه سینته‌ز ـ رابطه‌نك ضروریتینی قیدایدیبور.

بوناگوره‌ده سینته‌قس (رابطه‌دار = باغلایان) اصطلاحی داها موافق‌در. قومپله‌قس تدریس اصولی «ایله» «قومپله‌قس اصولی»نی تفریق ایتمك اولار.

«قومپله‌قس تدریسی اصولی» اصطلاحی اسکی «درس اعتباریله تدریس اصولینك اسکیلگی، رابطه‌سیزلگی حیاتدان قیریق اولماسینه مقابله ایدیبور، بناء علیه «قومپله‌قس تدریس اصولی» اصطلاحینی ایشله‌تمك داها دوغرو اولور.

فقط، جسم و تظاهراتی «رابطه‌دار ، بیرلکده ، مرکب و انکشاف حالنده» اوگره‌ده‌ن رابطه‌لی علمی بیر اصول اولاراق

«قومپلەقس» یاخود، داها دوغروسی سینتەقس اصولی اصطلاحی قوتلی اولاراق قالیور. مع مافیه بو عامی و تدقیق اصولی اولوب تدریس و تعلیم اصولی دگلدر. بوناگوره ق. ی، سوقولوف «قومپلەقس تدریسینڭ اصوللاری». یاخود س. و. ایوانوف - «قومپلەقس تعلیم اصولی» اثرلریله نظاهرات واجسام دگل، فنلرڭ رابطەسی حقنده بحث ایدەن پلاتون و قومەنسکی حقنده یاکاشلق بولمشدیلار که اونلارڭ دیدیگلری بورادا بحث ایدیلن سینتەقس اصولیله تظاهرات و اشیایی اوگرنمك حقنده دگلدی.

۱ - قومپلەقس تدریسی اصولینڭ حیاتیلگی آتیده کی صورتده ایضاح ایدیلیر:

۱) اسکی زمانڭ تعلیم ماتەریالینی تعلیم کتابلارینا توپلانماسینی تقریض ایدەجك اولان تظاهرات و اجسامڭ بیر عمومی آنا-غایەلر اطرافینده مرکزلشدیریلمەسی.

۲) غایەلر - آرغنونی، حقیقت مختلفدر: بونی بوتونیکونی (تفرعاتی) ایله قاوراماق غایەسی یوقدر و اولاماز، حقیقتی تعقیب ایده بیلمك ایچین واسطه اولاجاق، «غایه آرغنون»لردن معین بیر مقداری قید ایتمك لازمدر: بویله آرغنونی غایەلری عمومی موضوع - غایەسی اولان « بشریتڭ زحمت حیاتی » نڭ حصەلرینی تشکیل ایدەجکلر.

۳) مختلف علم و فنلردن معلومات اخذ ایدەرك اونلاردان تعقیبات اصوللاریله استفاده ایتمك، (تعقیبات هر طرفلی اولمالی، حقیقتڭ مختلف جهتلرینی احتوا ایتمەلی، اونڭ قانونلارینی اوگرنمك ایچین مختلف فنلری جلب ایتمەلی و اونلاری تعقیبات اصوللارینا مفید یاپمالیدر.)

متعاقبا، قومپلەقس تدریس اصولی درس اعتباریله اولان اصولدن باشلیجا اونکلا تمایز و تفریق ایدیلیرکه او؛ هم ماتەریالك ترتیبی اصولی، هم‌ده اونلاری تعقیب ایتمك اصولیدر.

بو (اصول) علم‌کائناته مارقسیزم نقطه نظریندن یاقلاشمادان دوغان مکتبك عالی مفکورەسی (انسانلارك زحمت فعالیتینك تعلیمی) اطرافنده ماتەریال ترتیبینی و آرغونی غایەلری (عالی مفکورەنك تشکیل ایدیجی حصەلری) آکلاتیور.

قومپلەقس اصولی سایەسینده درس اصولی تعلیمینده بر دوتمیش اولان اصولسیز تدریسات گورولتولاردان اوزاقلاشمیش بولونیور. ایشك ایچینه یالکز انسانلارك طبیعت و جمعیت ایله قرشولقلی زحمت فعالیتینی تعلیم ایچین بلاواسطه علاقەدار اولانلار داخل ایدیلیرلر.

قومپلەقس تدریس اصولی بویلەجه ماتەریالك ایشلەنمەسیندەده معین بیر اصول طلب ایدیور؛ بو اصول‌دا سینتەقس اصولی‌درکه هر دورلو تظاهراتی دیگریندن اقتباس ایدەرك دگل، کندی حیاتی مناسبات و فعالیتینده مطالعه ایدییور.

بو یولاِ دیگر علمی تعقیبات اصوللاری‌دە لغو ایدیلمیش‌اولمایورلار.

۲ ـ سینتەقس اصولینیك حیاتیلگی بونلاردر:

۱ ـ تظاهراتك رابطەدار، طویلی، بوتون حالدا تعقیبی.

۲ ـ بو، تظاهراتك مارقس دیئالەقتیق تعقیبات اصولی‌در.

۳ ـ سینتەز ایلری گیدیجی تحلیله استناد ایدیور.

۴ ـ بو، موجود تعلیمات وسائطینی، آیری‌ـ آیری علمی‌سیستەملری دگل مشخص حقیقتی تعقیب ایدییور.

٥ ـ ایش، یالگز ایشك کندیسیندن اوتری، «خالص علم،» ایچین دکل. موجودات تعلیماتینك معین علمی غایه‌لریله اجرا ایدیلیر.

٣ ـ سینته‌قس اصولی هانکی طلباتی تامین ایتمه‌لی‌در.

آ ـ موضوع اعتباریله سینته‌قس اصولی آتیده کی طلباتی تامین ایتمه‌لیدر:

موضوعلار **تصادفی** ماهیتده اولمامالی، بلاواسطه باش موضوع اولان: انسانلارك زحمت فعالیتی موضوعندن جریان و نشات ایتمه‌لیدر؛

یداغوژی ادبیاتینده تصادف ایدیلن: «قویو». «زه‌می»، «تاووقجی»، «واپور» کیبی، (تسه‌خانوویچ؛ «یکی مکتب یوللارندا» صابی: ١ ١٩٢٤ ییل ایچین) «صو»، «دکز»، «قاپلان» کبی موضوعلار، که حکومت علمی شوراسینك پروغرامینی تطبیقات تجربه‌سینده تصادف ایدیلمکده‌در؛ بونلار موفقیتلی عد ایدیله‌مزلر.

مکتب ایشجیسی بو کبی چوق زمان صرف ایدیلمه‌سینی طلب ایده‌ن . دار موضوعلارلا قارشولاشیر که، بالمجبوریه اویله بیر وضیعته دوشمیش اولیور که یاخود چوجوقلارلا آنجاق بو « قورما » اولان ـ اهالینك زحمت فعالیتی ـ موضوعنه آنجاق قسماً تماسدا بولوناجاق یاخود بو تصادفی موضوعلار اونك ایچین تعلیم ساحه‌سینده تصادفی بیر ماهیت آلاجاقدر .

ایشجی (معلم) « ورمانك حیاتی » ، « داش کومور » (« معارف خبرجیسی » ١٩٢٣ ـ ییل صابی ٧٨ ـ فله‌رونك مقاله‌سی) کبی موضوعلاری تام یاریم ایللیك بیر ایش ایچین گوتوره‌جك اولورسا، او وقت ، یقین که ایش قاعده‌سیز اولاراق قالاجاقدر .

موضوع دار اولمامالی ، کندیسیله انسانلارك زحمت فعالیتی‌نك مهم بیر قسمینی قاورایا بیله‌جك قادار **حال** اعتباریله زنگین اولمالی‌در .

بونك ایچین بوتون دیگر، هر وقت دقت وسعینی اهمال ایدەن و اوزاق دوشمەیه امکان ویرمەیەن موضوعلار اوزرەینده توفق ایدەجك اولان کسکین، **مرکزی موضوعلار** تعیین ایدیلمەسی ضروریدر.

حکومت علمی شوراسینك پروغراملارینا پلان ترتیب ایدەنلر صانکه هر زمان بوتون ایشلر ایچین مرکزی موضوعك کیچمشده و گلەجکده **انسانیتك زحمت فعالیتی** اولدیغینی و بونك‌دا I ـنجی درجەنك آیری ـ آیری ییللری ایچین بیر طاقم کوچوك موضوعلارا آیریلدیغینی اونوتیورلار: بیرینجی ییل ایچین ـ عائله ایچریسینده و مکتبده زحمت فعالیتی؛ ایکینجی ییل ایچین ـ کوی داخلی یاخود شهر منطقەسینده؛ اوچنجی ییل ایچین ـ یرلی مملکت داخلنده و دوردنجی ییل ایچین‌ده بوتون دنیا داخلنده؛

اگر نظره آلیناجاق و غایه اولاراق ـ انسانیتك زحمت فعالیتی و اونگلا علاقەدار اولاراق طبیعت و جمعیت حرکاتی بوتونلکیله ـ قاوراماق اعتبار ایدیلەجك اولورسا او وقت «ساموور»، «سقامیا»، «قاپلان» کبی «قومپلەقس ـ موضوعلارینا» پلانلاردا یر بولونماز.

موضوع **چوجوغی یاقیندن چەویرمیش اولان حیاتدن** آلینمالیدر.

البتده، بو او دیمك دگلدر که ـ تدریس ایچین موضوع اولاراق یالگز گوز قارشوسیندا بولونان هر شئیی گوتورولمەلیدر. بوندن صاقینماق ایجاب ایدەر. نهایت، مناسب اولماق ایچین، یالگز اونگلا صیقی صورتده علاقەدار اولان هم‌ده نظری و عملی بیر قیمتی حائز اولان، دیگر بیر ماتەریال گوتورولە بیلیر.

«اك چوق انکشاف ایتدیرن نظریات و اك چوق لزوملی اولان عملیات (تطبیقات)» ایشته، ۱۹۲۴ ییل‌ده چیقان «خلق معلمی»

مجموعه‌سینده بلونسقی پ. پ. طرفیندن کندی «قومپله‌قس آدلانان اصول حقنده» عنوانلی مقاله‌سینده موضوع انتخابی ایچین گوستریلن نظریات اساسی!

تدریس ایچین انتخاب ایدیله‌جك موضوعلار **چوجوغك فعالیتنی جلب** ایتمه‌لیدرلر؛ بونك ایچینده بونلار دوشونیلمیش و کتاب موضوعلاری دگل اونك **مراق و احتیاجاتیندن** جریان ایتمه‌لیدر.

اونلار چوجوقلار ایچین **آڭلاشیلاجاق** بیر حالده نه‌یك نظری نه‌ده یك چتین اولمامالیدر.

بیزم تحت اداره‌مزده اولان پلانلاردا بیرینجی درجه‌نك دوردنجی غروپی ایچین «صوك بهار»، «خزان» کبی بیرینجی درجه‌نك اوچینجی غروپلاری ایچینده «انسانیتك کیچمشده و شیمدیکی حالده معیشتی» عنوانلی موضوعلار واردر.

بیرینجی دوردنجی غروپ ایچین یك نظری و صیقیجی. ایکنجی ایسه ـ او بویدا اولان چوجوقلار ایچین آڭلاشلماز بیرحالده بولونور.

چوجوغك مراقی و مکتبك مسئله‌لری ـ ایشته، باشلیجا اولاراق موضوع انتخابینی بو تعیین ایدییور.

موضوع، **انسانی حیاتك مختلف ساحه‌لرینی** احتوا ایتمیش و بو تدریس ایدیلیرکن چوجوقلارا مختلف ساحه‌لردن معلومات ویره بیلمیش اولورسا. او وقت موفقیتلی اولور.

«نباتات مجمعی اولاراق اورمان، چمن، اوت و باغ کبی موضلاعلار بو جهتدن موفقیتلی عد ایدیله‌مزلر. بویله بیر موضوعی اطرافلی یاپماق ایچین یاخود ضروری اولاراق موضوعلا هر زملن بلا واسطه علاقه‌دار اولمایان بیر طاقم ماته‌ریال سوقماق یاخوددا آنجاق **بیر طرفلی بولاراق** طبیعیات جهتیله اکتفا ایتمك مجبوریتی حاصل اولیور.

فقط **موضوعی حدیندن آرتیق یوکلندیرمکده لازم دگل.**
موضوع یوتولمش اولمالی، ایچریسیندن بوتون آرتیقلار چیقریلمالیدر.
هرشیئدن اول ــ قوت و وقت اقتصادی لازمدر.
موضوعك کندی ایچریسینده‌کی رابطه ایچین آتیده‌کی طلباتك تامینی ضروریدر:
آ) رابطه **میخانیکی** دگل، **عضوی** اولمالیدر.
مثلا، قراسیلینکوف کندی «شورا مساعی مکتبنده قومپله‌قس» کتابنده (آلتارسکی قضا معارف شعبه‌سی نشریاتی) دیدیگی «هر ایسته‌نیله‌ن شیئی ایسته‌نیلن طرزده»، «مسیحی خیارلا» ربط ایتمه‌مه‌لیدر.
ب) موضوع ایچریسینده‌کی رابطه **منطقی‌اولاراق تمادی ایدیله‌جك** صورتده اولمالیدر.
مثلا، «دانه‌دن اکمکه» سرلوحه‌سیله گوتورولمیش موضوع ایشله‌ندیگی زمان اکمگدن دانه‌یه کچیورلر، زیرا بو ایشك ابتدالرینده (۳۰ ــ ۴۰ درس) چوجوقلار اول اوندان اکمك بیشیریر، صوگره ایسه دگرمان و اونك ایشینی اوگره‌نیرلر.
ت) موضوعلارك کندی آرالارینداکی رابطه‌ده مطلقا «**بسیطدن مرکبه**» قانونینه رعایت ایتمك ضروریدی.
بو جهتدن حکومت علمی شوراسینك سخه‌مالاری تعقیبات نمونه‌سی اولیورلارکه بونلاردا اکثراً تطبیقات زمانتی اونوتیورلار؛ مثلا: تدریساتك ۸ نجی ییلینده بحث ایدیله‌جك اولان («قدیم انسانیتك مسکنی» کبی) موضوع حقنده ۳ نجی ییلده بحث ایدیلیر، فقط، تدریساتك دوردنجی ییلینده ایسه، بیرینجی ییلده کچیلمه‌سی لازمگلن («صوك بهار»، «خزان») کبی موجوعلاردا دوردنجی ییلده کچیلیر

۴ ـ **سینتەقس اصولیله ماتەریال حاضرلانماسی** موضوع انتخابی گندیسنه بك جدی دقت ایدیلمەسینی طلب ایدیور ؛ بورادادا صاپقیلق موضوع انتخابینده اولدیغی کبی بك چوق اولابیلیر.

ایش زمانی **باشقا ـــ باشقا علملردن** آلینان معلومات همان علملرك **اصولیله** افاده ایدیلیرلر.

چوجوقلار یالکز معنوی تظاهراته دگل، مشخص حقیقته دوغرو **علمی اصول تطبیق ایتمگه** آلیشمالیدرلار.

بورادا **حیات و علمك** رابطەسی الده ایدیلمەلیدر.

یالکز گەزینتی (تنزه) لرله بلاواسطه حقیقتی تعقیب ایتمکله دگل ماتەریالك صنفده گوستریش واسطەلری ایله ایشلەدیلدیکی زماندا منفعتبردار اولماق اولور.

قومپلەقس نتیجەده بك **دواملی بیر حاضرلق** حالنیده آلا بیلیر. (حکومت علمی شوراسینك پروغراملارندا I ـ درجەلی مکتبك ۱ ـ نجی و ۲ ـ نجی غروپلاری ایچین جمعی ۵ ـ ۷ دوره قید ایدیلمشدر.) ۴۵ دقیقەده نه کبی بیر قومپلەقس ایشلەدیله بیلیر؟

اویله ایسه بونلاردان بیلده نیچەسی اولمالیدر؟

او وقت غروپ مشغولیتلرنیك پلانی نه کبی بیر حالدا بولونمالیدر؟

بویله «قومپلەقسلر» نه ایله باغلانیلاجاق و بیرلشەجکلر؟ پلاندا «قومپلەقسك» مقداری اولدیغی کبی اونلارك ایشلەنمەسی ایچین صرف ایدیلەجك وقتکده تعیین ایدیلمەلیدر.

(سینتەز) رابطه ایله گیدیجی **تحلیله** مستند اولمالیدر.

سینتەقس اصولی تحلیلی رد ایتمەیوب بونی تخمین ایدییور.

یالکز شعورسیز اولاراق مربوط بولوناجاق اولان بیر شئیی موقتی تحلیلسیز اولاراق ربط ایتمەلی.

ایشله‌نه‌جك اولان ماته‌ریال حاضرلانمش اولاراق دگل متعلملردن مستقل چالیشما، تدقیق و تجربه طلب ایده‌ن **حیاتی بیر مسئله** طرزینده ویریلمه‌لیدر .

ایشك اساسینه چوجوقلارك مستقل تصورات و انطباعات تجربه‌لرنیك احتیاطی صرف ایدیلمه‌لیدر .

هربیر ایش اولدن **حاضرلانمیش پلان اوزره** آپاریلیر، البته، بونداں ایش زمانی گذشت‌ده اولونا بیلیر .

پلان اوزره یورودیلمه‌ین ایش پك آز مفید اولماغا معروض در؛ ماته‌ریالی بیر طرفلی ایشله‌مك، اونی صوك درجه آز حاضرلاماق، تفرعات اوزرینده چوق دایانماق (یوبانماق) ـ موجود اولان شیئه هیچ‌شی آرتیراماز .

بیز بورادا اونا یاقلاشیورزکه هر دوره‌ده بیر دفعه‌دن آز اولمایاراق **یگونی یوقلاماق و گله‌جك ایچین پلان** ترتیب ایتمك پك ضروری‌در .

بو ایسه چوجوقلارلا بیرلکده آپاریلیر .

زحمتك علمی تشکیلات عنصرلری چوجوقلارا بیلدیریلیر و اونلارك حیاتی احتیاجلارینا داخل ایدیلیرلر .

چوجوقلار **متشکل اولاراق** چالشمایه آلیشمالیدرلار . بیزه دیگرلرنیك امرو حکملرینی کور ـ کورانه اجرا ایده‌نلر دگیل، **حیات تشکیلاتچیلاری** لازمدر .

چوجوقلار :

۱) کندیلری بیر غایه بولمالی،

۲) پلان اتخاذ ایتمه‌لی،

۳) احتمالاتی نظره آلمالی

۴) روللاری آییرمالی

٥) ایشلری طوپلی (بیزلکده) اولاراق اجرا ایتمه‌لی‌درلر.

موضوعلارك حاضرلانماسیندا معلمك وظیفه‌سی پك مهارتلی اولمالیدر. معلم چوجوقلارك باشینا اونلاری مراقلاندیرمایان ماته‌ریاللاری مسلط ایتمه‌مه‌لی، عین زماندا اونلاردا «کندیلربندن فکر دوغورماغا» بیر تشبث اویاتمالیدر؛ او، اونلارك مراق و هوسلرینی حمایه ایدییور؛ اونلارك (چوجوقلارك) فعالیتنی اویاندرییور، اونلاری کندی نفوذیله أزمه‌یور، کندیسی‌ده فعال بولونیور.

ماته‌ریالك سینته‌قس اصولیله ایشله‌نمه‌سی ایچین قید اولونان ضروریتلره بیر داها علاوه ایتمه‌لیدر که بونلار. **مکتبك درجه‌سیندن آسیلی اولارق شکللرینی دگیشیورلر.**

بو، بیرنجی درجه‌ده‌ایکن، «غروپ ایچریسینده‌کی بوتون بیر معلمك النده توپلایور» که بودا ایشی پك آسانلاشدیرییور، ایکینجی درجه‌ده ایسه ایشك شکلینی دگیشدیرییور: «مختلف اختصاصلار معلملری‌نك صنف ایشلرینك تشکیلنده کندی آرالارندا بیرلکده اولارق پلان ترتیب ایتمه‌لری و چالیشمالاری لازم گلیر. پروغرامداکی مختلف فنلرله تماسدا اولان حصه‌لر، بعض موضوعلارك بیرلکده حاضرلانماسی اقتضا و ایجاب ایدییور. «(قومپله‌قس تدریسی حقده» حکومت علمی شوراسینك مکتوبی. ص: ١١)

اکثراً، موضوعلارك حاضرلانماسی، ترتیبنده سینته‌قس اصولیندن **گذشته بولونماق** تصادفلری آتیده‌کی سببلردن ایلری گلیر:

آ) یاء تدریسك عمومی ساحه‌سی ایچریسینده آیری آیری قومپله‌قسلر پك آز و نادر بولونیور،

پ) یاخود آیری - آیری تدریسات وسائطینك ماته‌ریاللاری قومپله‌قس حالینده تعیین ایدیلمش بولونیورلار.

هم‌بیرینجی، همده ایکینجی حالدا ایشلره **حیاتدن علمه** دگل تدریسات و سائطی یاخود دوشونولموش قومبله‌قسدن حیاته دوغرو گیتمه‌لریندن ایلری گلیور.

ینه‌ده بك چوق تصادف ایدیلن گذشتلر بولونیور که بودا ماته‌ریالیك **بیر طرفی** (مثلا: یالگز طبیعیات نقطه و نظریندن) ترتیب ایدیلمه‌سیندن نشات ایدییور.

«طبیعت» «چمن»، «باغ» موضوعلارینده بویله اولیور.

بو موضوعلار هم زار، هم‌ده بك فکر داغینجی درلار، اونلاریك محتویاتی نظره آلیناجاق اولورسا، هیچ بیر صورتله نه انسانلارك زحمت فعالیتندن نه‌ده، طویلی اولان اجتماعی زحمت دن بیر شی بولونمادیغی گورولور.

۵ ـ سینته‌قس اصولینك زنگینلگی.

بو **حیاتی** اوصولدر. بو، مثال و تظاهراتی چوجوقلارك گوزی او گنده بولونان موجوداتدان. اونلاری احاطه ایتمیش انسانلارك زحمت فعالیتندن گوتورییور.

بو اصوللا ماته‌ریال ایشیله‌دیلمه‌سی اسکی مکتبده اولدیغی کبی حیاتدان اوزاق و قیریق ابتلاسینده بولونمایور.

او مشخص موجوداتك **معاصرلگیله** تجهیز ایدیلیر.

چوجوقلار باشیلجا اولاراق اوزاق کچمشلرله دگل «معاصرلگله» مشغول بولونیورلار.

دائمی اولاراق باشیلجا مرکزی غایه ـ موضوعلارلا مناسباتدا بولونان ماته‌ریالك ایشله‌نمه‌سی و ترتیبنده صاپقینلیقلاردان محافظه ایدییور.

بو سایه‌ده بو اصوللا حاضرلانمیش ماته‌ریال **واحد، غایه‌یه موافق و قطعی** بیر ماهیت آلیور.

بو اصوللا چالیشماق ایی دوغرو گوتوروله‌جك اولورسا بیلگیلرڭ آرتماسی. **عضوی بیر ماهیت** آلمیش اولاجاقدر.

بیلگیلرڭ کسب ایده‌جکی ماهیت حقنده قید ایتمك لازم گلیور که. موجودات کندیسی مختلف اولدیقی ایچین چوجوقلار اونی بلا واسطه تعقیب ایده‌رکن **حیاتڭ مختلف ساحه‌لریندن** بیر چوق فنی بیلگیلر کسب ایدیبورلر، باشیلجا اولاراق بو ایش **علمی** صورتده یورودیلدیکندن چوجوقلار بیر چوق اطرافلی معلومات حقیقت قازانیورلر. کندیسی‌یك ایی بیر **گوستریش واسطه‌سی** اولدیغندان آرتیق بو صوڭنجیلره (گوستریش و سائطینه) کسکین بیر احتیاج قالمایور.

بو **فعال** بیر اصولدر. بو باشیلجا اولاراق چوجوقلارڭ کندی فعالیتلرینه، اونلارڭ فعال ایشله‌مه‌سینه، فعال اوگرنمه‌لرینه استناد ایتمکده‌در،

یالڭز و آنجاق کتاب ماته‌ریالیله اشتغال ایتمك بر اصوللا ممکن دگلدر.

ماته‌ریالڭ توپلی ـ ده‌رنه‌ك حالنده ایشلنمه‌سی بر اصولڭ دوغرو بیر همراهی‌در: زیرا، ماته‌ریالڭ مستقلا چوجوقلار طرفیندن ایشلنمه‌سی تجربه ایله تعیین ایدیلمه‌سینی و اصلاحات یاپیلماسینی طلب ایدییور.

٦ ـ سینته‌قس اصولینڭ تطبیقاتنده‌کی مشکلات و اونڭ علیهنه اولان اعتراضلار ناصل‌در،

حکومت علمی شوراسینڭ پروغرامی و بالخاصه سینته‌قس اصولینڭ تطبیقاتنده مهم بیر طاقم آفاقی ممانعتلره تصادف ایدیلدیگینه گوز یومامالیدر.

هر شئیدن اول بو ممانعت **پەداغوقلارڭ لازمنجه تکامل ایتمەمیش** اولمادغندن ایلری کلیور.

فقط نه قادار حکومت علمی شوراسنڭ پروغرام ایشی حاضرلانما اساسینه وضع ایدیلیر، نه قادار بو ایش، دیمك که، پداغوژی ادبیاتینڭ اساسینی تشکیل ایدییورسه، او قادارda بو ممانعت داها آز دویولماغا باشلایور.

علاوه **مادی و معنوی** (ایده ئولوژی) ممانعتلرده کوستریلیور. مکتبڭ مادی و سائطینڭ نقصانی. معلمڭ ضعیف صورتده تامین ایدیلمەسی، مکتبڭ تدریسات و سائطیله لازمنجه تجهیز ایدیلەمەمەسی بوتون بونلار آفاقی ممانعتلردر؛ معمافیه. عکسینه اولاراق، قید ایدیلدیکی کبی، سینته‌قس اصولنیڭ تطبیق ایدیلمەسی ایله بوصوکنجی (تدریسات و سائطی) احتیاجی بیر او قادارda قوتلی حس ایدیلمەیور؛ بو اصوللا چوجوقلار، اولجه تانیش اولدقلاری یرلرده بلاواسطه حقیقت، موجودات ایله تانیشیرلار، که بوده ایی وضعیتده مودەل و لوحەلر، فنا وضعیتده ایسه معلمڭ سوزلریله اولور؛ (که بو تانیشلقده عموماً نادر اولیور.)؛ حقیقت، موجودات کندیسی تدریسات و سائطی وظیفەسینی کورییورلر.

مکتبڭ مادی تجهیزاتنده‌کی بحران دائمی و ابدی اولاراق قالاجاق دکل که؛ بیز کورییورز که، مکتب بو جهتدن یاقین کیجمشلره نسبتاً پك ایریلەمشدر.

دییورلر که **اهالی** مکتبلرده سینته‌قس اصولیله ایشلەمەنڭ **علهینەدر** بو کبی حاللارا تصادف ایدیلن یرلرده بو مکتبڭ **اهالیدن اوزاق** و قیریق اولماسیندان ایلری کلیور.

عکسینه اولاراق، اکر اهالی مکتبڭ حقیقی و جدی صورتده چالیشدیغینی اونڭ «مکالمه ایله اشتغال» ایتمەدیکینی کورەجك اولورسا مکتبله حیاتڭ رابطه‌دار اولماسینی تقدیر ایدەر.

اهالی ایله مکتبڭ رابطه‌سی اکثراً مکتبڭ کندی زحمتیله یاردم ایتمه‌سی ایله یك دائمی و مؤبد اولابیلیر؛ (صحیه تعقیباتی، چوجوق باغچالاری. تشکیلی والخ.)

بو جهتدن معلم و اهالینڭ «نظر دقتنی»، «یڭی معاصرلکه» جاب ایتمك ضروریدر.

سینته‌قس اصولنیڭ تطبیقینده بو ممانعت و مشکلات اونڭ علیهنه اولان اعتراضلار کبی قبول ایدیله‌جك اولورسا، بونلار اصولڭ کندلکینه عائد اولمایوب تبدلاته اوغرایابیله‌جك اولان چیقان شرائط اولدقلارندان هدفه اثابت ایده‌مزلر.

ق. ن. سوقولوف «قومپله‌مش تدریسنیڭ اصوللاری» عنوانلی اثرینده دیبور که: «قومپله‌قس اصولی» ــ بو بوتون، بوتونه معاصر اصوللاردر، فقط بوتون ــ بونلار ایسه بیر هیچ دیمکدر»

بیر آز یو قارودا او، دیبور که: «بو دوشونوش صوك درجه **نامعین و داغینیق‌در»**.

ایش بوراسینداادر که، بو مسئله‌نڭ مذاکره‌سینده ق. ن. سوقولوفلا سینته‌قس اصولی‌نڭ مدافعه‌جیلری آراسیندا مخصوصی بیر فرق‌واردر: سوقولوف قومپله‌قس اصولینه (سینته‌قسی)، تدریسی و بیلکیلری افاده اصولی کبی باقدیغی حالدا بیز ایسه اونی او گرنمه‌سی لازم گلن آفاتڭ تقرری، تتبعات اصولی، او گره‌نیلمه‌سی لازم گلن تظاهرات آراسیندا علمی بیر رابطه طلب ایده‌ن اصول عد ایدیبورز.

سینته‌قس اصولی مدافعه‌جیلری نظرینده بو، دیگر اصوللارا آتیده کی سببلره گوره تفوق ایدیبور: سینته‌قس اصولی موجبنجه علمی تنزه (ئه‌قسقورسیا)، زحمت، لابوراتوآر، تصویرلی، نظری و رسمی طرزینده ادمانلار بو صوکیجیلارڭ لزومیتی هیچ زمان ایشلرڭ عمومی فعالیتینده نظردن اوزاق دوتولمایور.

ع. ن. سوقولوف ایسه قومپلەقس اصولینی تدریس اصولی عد ایدەرك اونی دیگرلریله قاریشدیریبور.

ق. ن. سوقولوف تدریسك طبیعت اطرافندە مرکزلشدیرلمەسیندن امتناع ایدیبور، هم‌دە حقلی‌در، زیرا بو ذهنیت هم دار هم‌دە داغنیق‌در، زیرا ـ انسانلاریك زحمت فعالیتینی احتوا ایتمەیور؛ هم غایەسیز ـ هم‌دە عقله صیقماز بیر حالدادر.

فقط او، تدریساتیك انسانلارك زحمت فعالیتی، اطرافیندە مرکزلشدیریلمەسینیك‌دە علیهداری‌در و کندی تصوراتینك مدافعەسی ایچین نافله اولاراق پروفەسسور قورنیلوفك، اونك ظننجە، عینی زماندا هم فکری، هم‌دە بدنی زحمتك بیرلشمەسینك امکان خارجندە اولدیغینی اثبات ایتمەسینە مراجعت ایدیبور.

فقط، نیچین بو ایکی فعالیت عینی وقتدە کیچمەلی ایمیش؛ موجوداتی انسانلارك زحمت فعالیتی اطرافیندە مرکزلشدیرمکله تعلیم ایتمك طرفداریندن هانکیسی استحصالات غایەسیله، باغچا سدلریندە بدنی ایش یوروتمکله، همان اوراداجا هر دقیقەدە فعالیتی ایچریسیندە اونلارلا علمی تعقیبات ایشلرینی تکلیف ایتمیشدر.

ق. ن. سوقولوف کندیسی مکتبدە ایش اساسینە:

۱ ـ چوجوقلارك حیاتی تشکیلاتی و

۲ ـ سیستەماتیك **فنی اشتغالات** اساسلارینی وضع ایدیبور.

او، شئیی تدریساتك طرفداری اولیور.

دیورلر کە، سینتەقس اصولی مرکبدن باشلاماقلا «**بسیطدن مرکبە**» پرنسیپینی اخلال ایدیبور.

حکومت علمی شوراسینك «قومپلەقس تدریس اصولی حقندە» کی ایللك مە تود مکتوبیندە بونك علیهنە پك موفقیتلی بیر عکس افادە قید ایدیلییور.

چوجوق ایچین هانکیسی داها قولایدر ـ صومی، یوقسا اونك بیر عنصری اولان مولدالماءی؟

علمی قولایلق هر دائم پسیقولوژی ایله توافق ایده‌مز.

سینته‌قس اصولی علیهنه بویله بیر اعتراض یورودیبورلر که اونك تطبیقینده چوجوقلار **اوقویوب یازمایا چابوق آلیشامایورلار.**

بو، چوجوقلاری داها زیاده فعال اولماغا سوق ایدییور؛ یازی و اوقومایی اوگرنمك ایسه باشلیجا اولاراق چوجوقلارك مستقل چالیشمالاریلا اکتساب ایدیلمه‌لیدر،

بونا چوجوقلار کندیلری آلیشمالیدرلار.

نهایت بو اعتبارلاری الده ایده بیلمك ایچین آیریجا اشتغالات امکانی هیچ‌ده ممنوع ده گلدر.

موضوعلار انتخابی، اونلارك هر بیری آراسیندا اولان رابطه، اونلارك آرالاریندا کی علاقه، اونلارك حاضرلانماسیله مربوط اولان طلبات حقنده کی مباحثه ایله علاقه‌دار اولاراق دینیلدی که اونلاردا علمی و تعاقبی طلباتی تامین ایتمه‌لیدر؛ مع‌مافیه، بعض محاکمه‌چیلر بو تجربه‌لرك موفقیتسیزلکلریله ماته‌ریالك سینته‌قس اصولیله حاضرلانماسینده بیر **سیسته‌مسیزلك** و **غیر عادیلك** گورمك تمایلینده بولونیولار.

بیر چوق اعتراضلاره نظراً بومه‌تود، اصولك تطبیقنده بعض **آیری ـ آیری فنلرك** علمی **اصوللاری** غیب اولیورمش.

حالبوکه، آیری ـ آیری فنلرك تعقیبات اصوللاریندان استفاده ایتمك، سینته‌قس اصولیله ماته‌ریال حاضرلاماسینك طلباتی صیراسینه داخل بولونیور.

آیری ـ آیری علمی دیستیپلینلر اصوللاری دگل علملرك افرازاتی اولان اسکیمیش شئیی مه‌تودیقالاری و فنلر کندیلری غائب اولیورلار.

نتیجه اولاراق دیمك ایجاب ایدییورکه، سینته‌قس اصولیله دوغرو اولاراق وضع ایدیلمیش اولان ایش، بیرر درس اولاراق اشتغالاتك ساعت سیستمه‌منك تبدلیله، اوزون مدتلی درسلره چه‌وریلمه‌سینه و علمی صورتده دالتون پلانینه کیچمه‌سینه سوق ایدییور.

کچن بیلکی ایشلرك یکونیندن گورولییورکه به‌داغوژی قولله‌قتیولری کندی ایشلربنده هر دورلو اصول تطبیق اینمشلرکه بیرکره، اونك هر هانکی بیر ایشجی طرفیندن آکلاشلماسی تامین ایدیلمه‌مشدر؛ بالخاصه شیمدی بایراغی آلتیندا بوتون مکتب ایشلرمزك جریان ایده‌جکی سینته‌قس اصولی حقنده‌کی، تصورات آیدین دکلدر.

حکومت علمی شوراسینك یکی پروغراملاری، پروغرام‌ماته‌ریالینك حاضرلانماسی اصول حقنده نه‌لر تایید ایدییورلر، بو اصول معلملر طرفیندن ناصل آکلاشیلیر، بو تجربه‌ده ناصل تطبیق ایدیلیر؟ یکی پروغراملار اونکچین مرجع بولونیورلار: اونلار اویله اساسی اصولی، او، دنیا بیلیکی اصولینی عکس ایتدیرییورکه آنجاق بونك محافظه‌سی سایه‌سینده مکتب ایشلرنده متعلملر دنیا ـ عالم حقنده علمی ـ حقیقی، مکمل بیر تصورات الده ایده بیلرلر.

اسکی مکتب «تدریساتك اسکیلکی» آیری ـ آیری فنلرك پارچالاندیریلماسینا معروض ایدی. یکی پروغراملار اونی دنیا بیلیکینه علمی صورتده یاقلاشمادان دوغان بیر طاقم بیلکی آفاقیله بیر سخه‌ما طرزینده ربط ایده‌رك بو نقصانلاردان آییرییورلار.

بیز، حکومت علمی شوراسینك پروغراملارینی دقتله آراشدیریرکن گوریورزکه عادی مکتب دیسیپلینی اولان ـ تاریخ، ریاضیات ادبیات و سائره‌دن باشقا اوچ اساسی شی داها موجوددر ـ طبیعت، زحمت، جمعیت؛ یکی پروغراملار بیزی آیری ـ آیری وسائط

تدریسیه‌دن د گل، احاطه اولوندیغیمیز طبیعت و حیاتی بلاواسطه اوگرنمه‌یه سوق ایدییورلر.

اورادا (اسکی مکتبده) هر شی حاضر بولونیور و بویوك بیر فکری فعالیت طلب اولونمایوردی؛ بویله‌لکله چوجوقلار گون گوندن« علملر»ه تابع اولمایا مجبور و معروض قالیوردیلار. مکمل علمی ماهیتده اولان دنیایه نظر حقنده پك آزلاری دوشونیوردیلر. او وقت هر هانکی بیر وحدت حقنده، حیاتی تظاهراتك عمومی کتله‌لری ایچریسیندن اساسلارینی انتخاب ایده‌رك اونلارك اوگره‌دیلمه‌سی ایچین چوجوقلارا دنیا حقنده بیر تصور وبره بیلمك حقنده دانیشیق بیله یوقدی. متعلملرك نظرینده حیاتی تظاهراتك بوتون مبهمیتی، علمی آ کلاشما یولیله واحد بیر قومپله‌قس حالینه گتیریلمه‌لیدر. بو باغلامایی نه ویره‌بیلیر، آیری - آیری اولان بو حیات تظاهراتینی بیر وحدت تام حالینه نه سالا بیلیر؟

بو تشکیلاتچیلق رولی - پداغوق و چوجوقلارك بوتون ایشلری اوندان کیچمه‌لی اولان - آنجاق بیر علمی اصوله عائد اولا بیلیر. بویله بیر مه‌تود اصول ایسه، علمی - فلسفی اصول، **دییاله کتیق - مادیت** اصولی. مارقسیزم سیسته‌می، مکتب تطبیقاتنده ایسه سینته‌قس تعقیبات اصولی‌در. معلم بو اصولدان استفاده ایده‌رك همیشه حیات نهرنیك باشلیجا منبعینی کشف ایتمکله اونك آرقینا اویار و موفقتیله غایه‌لرینه ایریشه بیلیر.

سینته‌قس اصولی - بو دییاله کتیق و تاریخی مادیت اصولیدر. آنجاق سینته‌قس اصولی‌نك یاردمیله یـکی پروغرام ماته‌ریالینی ایشله‌مك یولیندا دوغرو دورماق اولور.

مکتب خادملری بو اصولی حالابك قاریشیق اولاراق بیلیورلر،

فقط تجربه بولی گوستریبور. معین و سائط تدریسیه‌یی محافظه ایتگله سینته‌قس اصولینه ایریشمگه چالیشماقلا غایه‌یه ایریشیله‌مز.

بعض پداغوژی قولله کتیولری حکومت علمی شوراسی پروغراملارنیك داها ایلك تطبیقات دوره‌سینده اورأیه گلدیلر که: قومپله‌قسه صنفده تدریسات و سائطیله چالیشماقلا دگل، بلاواسطه احاطه ایده‌ن طبیعتی و اجتماعی معیشتی اوگرنمگله ایریشمك اولور. بوتون فنلرده طبیعت وضع ایدیله‌رك انسانلارك بلاواسطه زحمت فعالتیندن جریان ایدییور. بو منبع، اونك حقیقی، طبیعی وارلغی، علمانك طلباتی ورولیر متعلملرك کندیلرینه یالگز حیاتی صنفدن چیقمادان فناء اوگرنمگله دگل، فنی حیاتك واسطه‌سیله اوگرنمگه چالیشا جاقلاری وقت قاورا یابیلیر. البته صنفدن دیشاری چیقمادان قومپله‌قس اصولیله ایشله‌نه بیله‌جك بیر موضوع دوشونه بیلمك پك چتیندر؛ هر هانکی حیاتی تظاهراتی ایسه بلاواسطه اطرافلی اوگره‌نه بیلمك پك قولایدر که بورادا هم تاریخ، هم ریاضیات، هم طبیعیات، مختلف طرزده «مبادل» موضوعلارك عوضینه حیات کندیسی میدانه چیقیور که آنجاق بونك اوگره‌نیلمه‌سی، مکتبدن اسکیلك وشئیی تدریساتینی قوغا بیلیر. حکومت علمی شوراسینك پروغراملاری موجبنجه چالیشان قولله‌قتیولرك حسابات دوری سرگیسی ماته‌ریاللاریله تانیش اولماق، قومپله‌قس اصولینیك آکلاشما و تطبیقات درجه‌سینی پك آیدین بیر شکلده افاده ایدییور. اکثراً ایشله‌نیلمش ماته‌ریالك شئیی طرزده منتظم ایدیلمیش اولماسینا تصادف ایدیلر که بورادا قومپله‌قس یالگز پروغرام ماته‌ریالینك بیر لشمه‌سینه تاثیر ایتمش اولیور: ریاضیات، اجتماعیات (تاریخ و ادبیات) بیولوژی کبی، بورادا تمایل طبقی حقیقی بیرلشمه و اویوشما جهتنه‌در.

پك نادر اولاراق ماته‌ریالك موضوع اعتباریله ایشله‌نیلمیش اولماسی‌دا

تصادف و إنعکاس ایدیور: بورادا اساس موضوعلارك ایشله نیلمه‌سینده بوتون دیتسیپلینلردن معلملر اشتراك ایتمش و موضوعی هر طرفلی سینته‌قس اصولیله قاورامشدرلار.

بویله لیکله، سینته‌قس اصولی پروغرام ماته‌ریالی انتخابی و اونڭ ایشلنمه‌سی استقامتینڭ عمومی ماخذی اولماقلا مکتب ایشلرینده کندی موقعینی اشغال ایتمه‌یه باشلایور.

پروغرام ماته‌ریالی ایشلنمه‌سینڭ دیگر دیدا قنیق جهته گلنجه بورادا معلملر پك آسانلقلا حسابلاشیولار؛ و مکتبڭ هر گونلك احتیاجینه: علمی تنزه (ئه‌قسقورسییا)، لابوراتوآر، درنەك و سائره اصوللاری داخل اولیورلار.

ماته‌ریالك سینته‌قس اصولی ایشله نیلمه‌سی و محیطده کی طبیعتدن موضوع انتخابی مهم هم قیژییه‌نی بیر رول اوینامایا باشلایور: مکتب ایشلری گوزه چارپاچاق درجه‌ده جانلانیر، یڭی حرکت ویره‌ن قوه‌لر دوغیور. معلملرك قارشوسیندا یڭی پداغوژی تجربه‌سینڭ گنیش افقلری آچیلیور. ساعتلق صنف ایشی‌چوق داها دوغرو اولان ومتعلملرك اعظمی شخصی فعالیتلرینی دعوت ایده‌ن لابوراتوار — ده‌رنه‌ك ایشلرینه تبدیل ایتمکله، یقیلییور.

طبیعت و جمیعته دوغر اولان علمی تنزهلر معلملرده بیر حرکت اویاندریور. معلم اجتماعی حیاتڭ نبضینی داها دقتله دیڭله‌یور، مکتب‌ده پك پارلاق بیر صورتده عصریلگله معیار اولاراق اونگله داها صیقی اولان بیر وحدت حالنده جریان ایتمه‌یه باشلایور.

یکی تعلیم کتابلری مسئله‌سی خصوصنده

یازانی: قروپسقایا
چه‌ویردنی: ا. بابازاده

خلق معارفی سیسته‌می. تدریس مضمونی، (سخه‌ما و پروغرام) یکی معلملر حاضرلاماق خصوصنده اولان مسئله‌لری بوتون متفق سوسیال شورا جمهوریتی داخلنده آز چوق تحلیل و حل اولنمیش حساب ایتمك ممکندر، بو مسئله‌لر دائره‌سنده اساس قورولمیش و فعالیت معین مجرایه سوق ایدیلمیشدر، ایمدی مرکز ثقلت بوتون بوتون چیزیللرك تطبیقی دائره‌سنه کیچریلمه‌لیدر. دولتی، فنی شورا نزدینده موجود علمی، پیداغوژی سه‌قسیون معلمنی لایقنجه مراقلاندیرماق، ممکن قادار ایشنی آسانلاشدیرماق خصوصنده چالیشملیدر. معلمك اوموزلرینده سوروکله‌دیکی آغیر زحمتلی حیاتی یونکوللشدیره‌جك، اونك ایچین کومکچیلك وظیفه‌سنی ایفا ایده‌جك واسطه‌لرده‌ن الك ده‌گرلی و برنجی‌سی درس کتابیدر. انقلابك برنجی گونلرینده مضمونجه ضررلی، فورماجه یارامازکهنه درس کتابلرینه قارشو بویوك نفرت و عداوت بسله‌نیلدیکندن دولایی کتاب مکتبدن آتیلدی وبو حالك دائمی بر صورتده دوام ایده‌جکی ظن ایدیلردی. فقط هر بر حالده یارارلی ماتریال تشکیل ایدن، متعلمه یول گوسترن، بر طاقم یکی شیلر اوگرنمه‌سنده بیلگی‌سنی یوقلاماغه، بر دفعه ایشیتدیکی شیئی یکی‌دن خاطرلاماغه مساعده و برن کتابسیز چالیشماق، ایش آپارماق معلم ایچین تصوری غیر قابل بر صورتده چتین‌ایدی. کتاب یوقلغی عین زمانده متعلمك استقلالنی الدن آلیر و اونی بوتون بوتونه معلمدن آصیلی بوراقیردی. معارف ایشلری گنیش بر دائره آلدیقجه، مکتبلر منتظم بر حاله گیردیکجه کتاب مسئله‌سی غایت بویوك بر اهمیت کسب ایتدی. درس کتابنك یازی

تختەسی، تباشیر، لوازمات تحریریه و باشقالری کبی زحمت ایچین لازیملی بر واسطه و آلت اولدیغی مسئلەسی گیت‌ـ گیده اوزینی گوسترمکه باشلادی. اساس اعتباریله آلدیقده او زمان وحال‌حاضردەده درس کتابنه احتیاج واردر؛ فقط بو احتیاج بیس، یاراماز دگل یاقشی، دگرلی درس کتابی ایله برطرف ایدیلمەلیدر. یاقشی، معلمه دگرلی بر یاریمچیلق وظیفەسنی ایفا ایده بیلەجك درس کتابلری حاضرلاماغك غایت بویوك اهمیتی واردر. فقط بونگله اکتفا ایتمك اولماز. کتاب حاضرلاماقله برابر درس کتابلریندن نیجه استفاده ایتمکی‌ده اوگرتمك لازیمدر. دولتی فنی شورا نزدینده موجود علمی ـ پیداغوژی سەقسیون درس کتابی خصوصنده سەقسیونك نظریەسنی آلیوریز:

۱ ـ دولتی، فنی شوراده هربر شئیدن مقدم درس کتابنه اولان کندی علاقەمیزی و درس کتابنك رول و وظیفەسینه نظریەمیزی قید ایتمەلیز. بونسیز درس کتابلری اوزەرینده صرف ایتدیگمیز امك بوتون بوتونه عقیم بوراقیلاجاقدر. درس کتابی خاطرده محافظه ایدیلمەسی لازیم حقیقی ماتریال ویرمەلیدر. درس کتابی برنجی نوبەده معلومات ماخذی و حاضرلایش واسطەسیدر.

اونا بناء درس کتابنی قیمتلندیرمکه باشلارکن هربر شئیدن ایلری کتابك ویردیگی ماتریالی قیمتلندیرمەلیدر. برنجی اولاراق ماتریاله فنی نقطهٔ نظرله یاناشمالی، تکلیف اولنان ماتریالك فنی نقطهٔ نظرله کافی درجه‌ده بوقلانیلدیغنی، لایقنجه مکمل اولدیغنی و قیمتدن دوشمەدیگنی تعیین ایتمەلیدر. ایکنجی و اك چتین مسئله ماتریالك فنی نقطهٔ نظرله دوزگون بر صورتده سەچیلوب سەچیلمەدیگنی، یعنی گوستریلن فاقتلرك (حقیقتلرك) همان فن ایچین برنجی، ایکنجی، اوچنجی والخ درجه اهمیتی حائز اولدیغنی بللیلشدیرمکدر. صوگرا

کاملی مقدارده موجود فنی فاقتلر ایچروسندن قیمتلی‌لرینی ، و فنی نقطهٔ نظرله یوقلانیلمیشلرینی ، اجتماعاً واجبلرینی یعنی معین تاریخی آندا معین مملکت و معین دائره‌ده اجتماعی و حیاتی و زحمت قاعده‌سنجه قورماق ایچین اوگره‌نیلمه‌سی لازیم اولانلرینی انتخاب ایتمه‌لیدر . درس کتابلریندن طلب ایتدیگمز نوبتی شئیی کوستریلن فاقتلر خصوصنده‌در. فاقتلرڭ تقدیم اصولی اویله اولمالیدر، او اصول واسطه‌سی ایله فاقتلری معنالندیروب، اوگرنمك قولایلاشسین. تقدیم اولنان فاقتی متعلملرڭ گوزه‌ل صورتده آڭلایوب ، یك قولایلقله اوگرنمه‌لری واجب و لازیمدر. فاقتی آڭلاتان عامللر هانکیلردر؟ اولا فاقتی آڭلاماق ایچین زمین حاضرلایان هیجان بدمینڭ موجودیتی واجبدر . بو مسئله بویوك بر چتینلك تشکیل ایدیور. معین دورڭ، معین یاشلی چوجوقنده نه یك هیجان بدیع اویاندیرا بیله‌جگنی آیدین صورتده تصور ایتمه‌لیدر . . بو چتین مسئله‌نڭ حلی ایچین متعلمڭ «جلدینه گیرمك» اونڭ یرینده اولوب؛ اونڭ نقطهٔ نظریله باقماق لازیم گلیور.

ایکنجی‌سی فاقتڭ معینلگی (قونقرتنی) در. آیری آیری باشده اولان چوجوقلر ایچین فاقت مختلف صورتده معین ایدیلمه‌لیدر. هربر فاقتڭ مجرد بوراقلماماجاغی آشکار بر مسئله‌در. هربر فاقت بر طاقم فاقتلر سلسله‌سنده معین بر موقع دوتیور. صوڭجی اولاراق فاقتی آڭلاماق مذکورڭ باشقه فاقتلر سلسله‌سنده موقعنی تعین ایدیور. بوحالدان دولایی ماتریاللرڭ قورولوشی خصوصی بر اهمیت کسب ایدیور. فاقتی آڭلاماغه متعلمه مساعده ویرن عامللر عین زمانده فاقتلرڭ اوگره‌نیلمه‌سنی‌ده تامین ایدیورلر. هیجان بدیع مکتبلینڭ فکرینه معین اتقامت ویریور، معینلك فاقتی معین جانلی سیما ایله برلشدیریر، ماتریالڭ قورولوشی معلوماتی معین سیستمه سالیور .

فکرک، جانلی سیمانک ، سیستەمك موجودیتی بر شئیك قولایلقله یاددا ساقلانلماسنی آرتیق درجەده آسانلاشدیریر . درس کتابندن طلب اولنان بوقارودە کوستردیگمیز عامللر کتابك قیمتنی تعین ایدیورلر .

۲ ـ بوندان باشقه درس کتابنك قورولوشی کوستریلن ماتریاللر اوزره ایش پلانی ویرمکه مستعد اولمالیدر .

صوڭرا اوگرەنیلن یکی فاقت متعلمك «گورمك» استعدادینی گنیشلندیرمەلی، یعنی محیطده ، بشریتك الده ایتدیگی تجربەسنده مترادف حادثەلری آراماق و فاقتیله سلسلەسنده همان فاقتك یرینی تعین ایتمك باجاریغی ایله مربوط اولمالیدر. بومقصده چاتماق ایچین شبهەسیز بر صیرا تجربەلر یاپماق لازیمدر. اوته کی اولدیقجه اهمیتلی جهت، یکی‌دن الده ایدیلن معلوماتلردن عملی نتیجەلر چیقارماق ، الده ایدیلن معلوماتی یاشایشه، حیاتك یکی اساسلر اوزره قورولماسنه تطبیق ایتمك استعدادینی ترقیلندیرمکدن عبارتدر. اوڭا بناء هربر یکی معلومات، مذکوری حیاته تطبیق ایتمك باجاریقنی قوتلندیرن مسئلەلر ایله مراجعت ایتمەلیدر. بوقادارده کوستریلدیگی کبی برنجی درجەلی مکتبلرك پروغرامی بوتون بوتونه بتریلوب قورتارمشدر. بو پروغرام هانکی سنه ایچین نه کبی درس کتابی لازیم اولدیغنی تعیینه یول ویریور. برنجی درجەلی مکتب ایچین نه کبی درس کتابی لازیم اولدیغنی تعین ایتمەلیدر. اوندان صوڭرا آیری‌آیری اولاراق هر بر درس کتابنك خاصەسی، مضمونی تعین‌ایدیلمەلی و پلانی حاضرلانمالیدر. برنجی درجەلی مکتبك ۳ ـ ۴ نجی ییللرینه مخصوص درس کتابلرینده بریسنك حاضرلاندیریلماسی ایچین ویریلن مصلحت و گوستریشی (دیریقتیوا) نمونه آلیورم:

«قوتلی و صاغلام اولالیم»

«درس کتابی ۱۰ - ۱۱ یاشلرینده چوجوقلرك آكلایا بیله‌جكی بر طرزده انسان وجودنیك ناصل قورولدیغنی و ناصل یاشادیغنی افاده ایتمه‌لیدر. تك آكلاشیلان لساننده یازماق دگل، درس كتابنك مصور اولماسیده شرطدندر.

درس كتابنده چوجوغك فكرینی جانلاندیراجاق و حركته گتوره بیله‌جك معین و آیدین نمونه‌لر اولمالیدر. بر سوزله افادهٔ كلام چوجوغی مراقلاندیراجاق و دقتنی جلب ایده‌جك بر صورتده قورولمالیدر. بوندان باشقا صحیهٔ اجتماعیه دائره‌سنك اساس خصوصیتلرینی مثلا: اجتماعی صوكمرینك سوزگه‌جی، بازارلاردا ماكولات اوزرینده قانترول مسئله‌سی، منزل ایشلرنیك صاغلاملاشدیریلماسی، دئزینفئقسیون ایشلرینی و غیره‌بی آیدینلاشدیریلمالی، صحیهٔ اجتماعیه‌نك كویلرده نه یاپا بیله‌جكنی مطلقا گوسترمه‌لیدر.

۳ نجی حصه داها اهمیتلی‌در. بو حصه‌ده فردك كندی ایله علاقه‌دار حفظ الصحیه‌یه دائر سویله‌مه‌لیدر. بوراده چوجوغك دولانیشنه تاثیر بوراقه‌جاق معلوماتلر و مصلحتلر ویرمه‌لیدر. مثلا حفظالصحیه قانونلری: تمیز اللر ایله ییئتی ییمك؛ بونكله علاقه‌دار اولاراق: همیشه ییمگدن ایلری اللریكزی یویكز، بو مقصدله توبلاشكز، یادداشی اولمایانلره، مسئله‌یه صاووق قانلولق ایله باقان چوجوقلره اللری یوماق لازیم و واجب اولدیغنی خاطرلاتماق ایچین اوز صیراكزدن صیرا ایله قانترول سه‌چكز كبی دولانیش قانونی اورتالغه چیقیور. صنفك یوجا سقفلی و ایشیق اولماسی چوجوقلره عائد مسئله دگلدر. بو خصوصده‌كی قانونلرك چوجوقلرك دولانیشنه هیچ بر تاثیر باغیشلایا بیلمه‌یه‌جكی شبهه‌سیزدر؛ بوباره‌ده دانیشماق آرتیقدر.

فقط متعلملرك دولانیش و حركتنی تعین ایده‌ن صنفك فورتوچقاسنی

آچماق ، صنفی توزسیز و تمیز صاقلاماغنی گوسترمك لازیم و واجبدر .

مکتبله کوی یاشایشی آراسنده بر رابطه عمله گتورمك، ایش ایچروسینده بو یاخود اوته کی حفظالصحیه قانونینی نیجه حیاته تطبیق ایتمگی گوسترمك غایت اهمیتلی‌در. ماخذلرك سیاهه‌سنی دوتالی، جاڈلی‌لوحه‌لر ایچین نمونه‌آبرملی، سینالا ایچین موضوعلر قید ایتمه‌لیدر. درس کتابلرینده ایکی نوع اصول اداه لازیمدر: بریسی کوی، اوته کی ایسه شهر مکتبلیلری ایچین. ایش پلانی: ایش مکتب طبیینه محول اولینور ، او بر دسته امکداش توپلایور . صوگرا عالی علمی - پیداغوژی قورصلرده بو ایشه اقدام ایدن طبی تحصیل گورمیش طلبه‌لردن دسته‌لر تشکیل ایدیر .

مکتب طبیبی ایشله‌یه‌جك طلبه‌لری توپلایوب اونلر ایله ایشی نیجه آپارماق لازیم اولدیغی خصوصنده صحبت ایدیور. کوی ایچین یازانلر قروپنه کویی یاقشی صورتده تانیانلر داخل اولیورلر. ایش بتدیکدن صوگرا الده ایدیلن نتیجه آچیق اجلاسده عمومی بر صورتده مذاکره ایدیلر . »

اشبو گوستریشلر (دیریقتیوالر) اوزره درس کتابنك پلانی حاضرلانیر و باقلماق ایچین دولتی فنی شورا نزدینده موجود علمی - پیداغوژی سه‌قسیونه تحویل ویریلر . آنجاق پلان تصدیق اولندیقدان صوگرا درس کتابنك ترتیبنه شروع ایدیلر. بوکبی اصول ماتریال توپلایشینك د. و. ش. علمی - پید غوژی سه‌قسیونینك آرزوسنه موافق گله‌جگنی و پروغراملر ایله نه قادار ممکن ایسه گوزل صورتده اویغونلاشاجاغنی تامین ایدیور. کتاب یازمادان ایلری پلان حاضرلایوب تصدیق ایتدیرمك، درس کتابی یازانلر ایچین اساسلی بر تاميناتدر (قاراتیادر) . بویله ایکن چکیلن زحمتك

هدر گیتمه‌یه‌جکنه مکتبه ادخال ایدیله‌جکنه امید باغلاماق اولار. لکن بونگله برابر فورما و ماتریالجه درس کتابی موفقیتلی اولاجاغمی؟ الده ایدیلن تجربه بیزی آتیده کی نتیجه‌یه واردیریور. یڭی درس کتابی آنجاق مشترك زحمتك ثمره‌سی اولا بیلر. یڭی یڭی، دگرلی درس کتابنی بر دسته قروپ واسطه‌سی ایله اورتالغه چیقارماق ممکندر. درس کتابی یاراتماق ایچین توپلانان بوکبی قوللقتیولرك هر بریسنه حاضرلانان کتابده ویریلن معلوماتله تانیش متخصصلر (مثلا «قوتلی و صاغلام اولالم» درس کتابی قوللقتیو نه طبیب، » «نباتاتك حیاتی» درس کتابی قوللقتیونه نباتیون داخل اولمالیدر و غیره) صوگرا همان درس کتابنی اوقویاجاق یاشلرده مکتب چوجوقلرینی گوزل صورتده تانیان، همان‌چوجوقلری نه کبی شئیلرك مراقلاندیرا، جلب ایده و آقتیولغنی حرکته گتوره بیله‌جکلی یاخشی بیله‌ن معلملر داخل اولمالیدرلر. بوندەن باشقا حاضرلانان علمی یوقلانیلمیش ماتریاللری جانلی بر صورتده افاده ایده بیلن شخصك موجودیتی واجب و لازیمدر. بو نوعله حاضرلانان درس کتابی چوجوقلر ایله ایشلرکن یوقلانیلمالی و نظردەن کیچریلمه‌لیدر.

د. ف. ش. علمی ـ پیداغوژی قورصلرینك مداوملری طرفندن برنجی درجه‌لی مکتبك ۲ نجی ییلی ایچین بر قرائت کتابی یازیلمیشدر. عمومیتله گتوردیگده گوریلن ایشی موفقیتلی حساب ایتمه‌لیدر.

حال حاضرده همان قرائت کتابی دولتی، فنی شورانك گوستریشنه گوره بر قادار تبدلاته اوغراتیلر. یڭی درس کتابلری بولمه‌سینك تصوراتنجه بولمه‌یه دولتی، فنی شورا نزدینده موجود علمی ـ پیداغوژی سه‌قسیونك، اجتماعی تربیه اداره‌سنك، پیداغوژی فنی

یوقلایش اینستیتوتلرینڭ ، پیداغوژی مکتبلرینڭ ، موسقوف باش پیداغوژی عالی مکتبلرنیڭ (مدرسلرڭ و قورساتلرڭ نمایندەلری)، موسقوف دائره نمایندەلری داخل اولمالیدرلر. عالی پیداغوژی مکتبلری ایله صیقی رابطه صاقلاملیدر: محاضره اوقوماق، پیداغوژی درنگلری اداره ایتمك، درس کتابلری یازماق، ماخذلر حاضرلاماق ایشلری عالی پیداغوژی مکتبلری سامعینی اوزرینه آتلمالیدر. موسقوف شهری خلق معارف شعبەسی مختلف دائرەلرینڭ ، ایش وقتی بو یاخود اوته کی اصولڭ چوجوقلر ایچین نه قادار الویریشلی اولدیغنی بو یاخود باشقا بر پارچانڭ چوجوقلری نه قادار حرکته گتوردیگنی بوقلایا بیلەجك ، معلملرینی ایشه چکمکڭ بویوك اهمیتی واردر . بللی اولدیغی اوزره موسقوفده مشترکاً درس کتابلری حاضرلاماق دائرەسنده فعالیت آپاریلر و ایش خیلی دائرەلیدر . آنجاق بو ایشی حق حسابه آلماق ، ترقیلندیرمك و محکملندیرمك لازمدر. د. ف. ش. علمی — پیداغوژی سەقسیونی یڭی درس کتابلری حاضرلاماق ایشلرینی دولاندیرماق ایچین بیورو تشکیل ایدیور. تشکیل ایدیلەجك بیورونڭ قارشوسنده گوریلمەسی لازیمی گنیش تشکیلات. ایشلری دوریور. مشترکاً گیچیلەجك یول آسان اولماسادا، فقط «لایقلی» درس کتابلری الده ایتمك خصوصنده فردی زحمتدن دفعەلر ایله امیدلی و نتیجەلیدر. بن مقالەمی قورتاریر و مساعده گزله مشترك قوه سایەسنده حال حاضرده مکتب، معلم و مکتبلیلرڭ احتیاج حس ایتدیگلری لایقلی شورا درس کتابنڭ یارادیلاجاغی دائرەسنده موفقیت الده ایدیلەجگنه امید باغلایورام .

برنجی درجه‌لی کتلوی کوی مکتبنده‌کوی تصرفاتی فکرینی یوروتمك مسئله‌سنك حلی.

چه‌ویره‌نی: ا. بابا زاده یازانی: سه‌روف

اوقتیابر انقلابندن آلتی بیلدر کیچیور. آلتی بیلدرکه روس مکتبی کندی اوزرینده اولان کهنه سخولاستیك، یکرنگلیك توزینی سیلوب، یڭگی زحمت مکتبی قورولوشی یولندا گله‌جك نسلك تربیه و تحصیلی ایچین یڭگی اصوللر، و مه‌تودلر آقتارماق یولنه قدم باصمیشدر. زحمت مکتبنده کوی تصرفاتی فکرینی یوروتمگی آقتاریلان یوللرو اصوللر صیراسنه داخل ایتمه‌لیدر. هر بر مکتب‌نزدینده بوستانه ترتیب ویرمك خصوصنده قضا خلق معارف شعبه‌سنك امری هر کسك یادینده اولسون گرك. اوزمان آز بر مدت ایچروسنده بوتون جمهوریت، متعلملرك و مکتب امگداشارینك زحمتیله حاضرلانان، بوستانلر ایله دولدی. بو حال خصوصاً ۱۹۱۹ - ۲۰ نجی بیللرده ایتی صورتده گوزه چارپوردی ایمدی مسئله‌نك اوته کی طرفنی آیدینلاشدیرالم. مکتبده کوی تصرفاتی فکرینی یوروتمك مسئله‌سی بونگله حل اولندیمی؟ البته یوق. مکتبلرك نزدینده اولان اکین یرلری بوتون - بوتونه خراب بر حالده قالدی.

قضا خلق معارف شعبه‌سی حال حاضرده بو اکین یرلریندن هیچ بر امیدبکلمه‌مه دیگی کبی مکتب اکینلرینك مقداری خیالی آزالمشدر بو حالی نه ایله ایضاح ایتمك اولار؟

بوراده ایشلرك پارلاق بر صورتده ایلریله‌مه‌سنه سبب اولان باش ممانعتلر ایله توقفوشماق مجبورتینده قالیوریز. بو باش ممانعت ایلك بهاردان کوی مکتبلری متعلملرنیك والدینلری ایله برابر اوز تصرفاتلرینده چالیشماق ایچین مکتب مشغولیتلریندن آیریلمالریدر

حال حاضرده هر بر طرفده مشاهده ایدیلن بو حال ایله داها چوق حسابلاشماق لازیم گله‌جکدر. بو حیاتی حال بویوك منفعتلر ویره‌بیلن اهمیتلی مکتب اکینی سیستمنی هیچ درجه‌سنه وار دیریور. وقتیله مکتب بوستانلرینیڭ نه‌دن عبارت اولدیقلرینی، بوراده ایشلرڭ نیجه آپاریلدیغنی خطرلایکز. او زمان بوستانڭ ایشلرینده مکتب متعلملریندن (اودا هر گون دائمی اولمایاراق) ۴ — ۵ نفری ایشله‌وردیلر. ایشلرڭ چوقی کوی تصرفاتی خصوصنده هیچ بر معلوماتی اولمایان مکتب امکداشلری طرفندن آپارلمیردی. نتیجه‌ده متعلم یای زمانی آرتیق درجه‌ده یورولیر. هیچ بر تدریس تربیه ایشی آپاریلمایور و بوستن آجناجاق بر حالدا بوراقلوب قالیوردی بویله بر حالده اولان بوستانڭ تجربه نمونه اهمیتی خصوصنده سویله‌مك بیله لازیم گلمه‌یور. بو صورتله مکتب بوستانی محلی کویلولرڭ نظرینده بوش، هیچ بر شئیه یاراماز اویونجاق شکلنی آلیور. بویله‌لکله قضا خلق معارف شعبه‌سی کند — تصرفاتی آلاتی آلیشنه پول خرج ایدیور، معلم امك صرف ایدیور و نتیجه اعتباریله هیچ بر شئی الده ایدیلمه‌یور.

آڭلاشیلدیغنه گوره مکتب بوستانلری سیسته‌می جانلی اولمادیغندن مکتبده کوی تصرفاتی فکرینی یوروتمك مسئله‌سنه باشقه یوللر ایله یاناشیمالیدر. بن بوقاروده ایلری سوریلن مسئله‌نڭ حلنی متعلملر و مکتب خادملری طرفندن ترصد واسطه‌سی ایله محلی کویلولرڭ تصرفاتنی اوگره‌نمیشدن عبارت بیلیورم. بنجه موجود عادی شرائط ایچروسنده و مکتب ایشچیلرینڭ کافی درجه‌ده حاضرلق گورده‌یکلری حالده بو مسئله‌نی حل أیتمك ممکندر.

مکتبڭ وظیفه‌سی انسانلرڭ زحمت فعالیتنی اوگرنمکدر. بو سببدن دولایی کوی مکتبلرینده برنجی نوبه‌ده کویلونڭ زحمتی

اوگره‌نیلمه‌لیدر. بو حال بیزی کوی تصرفاتنی ۱۲ یاشلرینده‌کی اوشاقلرك سنی مساعده ویردیگی قادار اوگره‌نیلمه‌سنه سوق ایدیور. بوراده مسئله بر قادار یونگولله‌شیر، چونکه متعلملر والدینلری ایله برابر باغدا، زمیده، بوستانده ایشله‌مك سایه‌سنده تجربه حاصل ایدیورلر.

آنجاق چوجوقلرك ایلك بهاردن تا پاییزك آخرلرینه‌دك نه ایله مشغول اولدیقلرینی دوشونمه‌لری لازیم و واجبدر. مسئله‌یه نیجه یاناشمالی؟ چوجوقلری کندی تصرفتلری اوزرینده ترصد یاپوب گوردیکلری خصوصنده یازمالری ایله اکتفا ایتمه‌لیدر.

هرگاه یای زمانی چوجوقلر ایچین منتظم صورتده بوستاندا چالیشماق ممکن اولماسا او زمان مکتب ایله علاقه ساقلایابیلورلر و چوجوقلرك بو ایشی بویوك هوسله عمله گتورجکلرینه امید باغلاماق اولار. آنجاق مکتبك هر بر زمانده چوجوقلرك اوزینه آچیق اولماسی غایت اهمیتلیدر. اونلرك جمعه گونلری و یاخود آقشاملر بر ساعت وقت تاپابیله‌جکلری شبهه‌سیزدر. عمومیله چوجوقلر وظیفه شناس اولیورلر، اوزرلرینه آتلان وظیفه‌یی عمله گتورمکی غایت سورلر، متعلملرك ترصد و یازیلر خصوصنده ابتدائی تجربه حاصل ایتدیکلری احتمال اولار بو تجربه‌لر معلم طرفندن قیش مشغولیتلری زمانی ویریلمه‌لیدر. بر چوق مکتبلرده بو تجربه‌لر طبیعتك حادثه‌لرینی یازماق، متعلملرك درسه گلیشنی، خسته‌لقلرینی قید ایتمك و غیره صورتده ویریلر. بهار زمانی چول ایشلری باشلانمازدان ایلری مکتب امکداشی متعلملر ایله برابر، بوتون چول ایشلری مدتنده ترصد یاپماق و یازماق ایچین سخه‌ما حاضرلایورلر سخه‌ما آشاغیده کوستریلن نمونه اوزره حاضرلانابیلر.

۱ ــ بیتکی‌نك آدی.
۲ ــ همان بیتکی ایچین هانکی زمی آیریلمیش
۳ ــ اوکجه توپراغك مدنی چولله اعمال ایدیلمیش.
۴ ــ هانکی آلت ایله،
۵ ــ توپراقدن وقت، نه مقدارده نه یولله سمیرتلمیش.
۶ ــ سپکی و اکین وقتی.
۷ ــ سپکی‌نك خاصه‌سی (پرمیشاق و یاخود صیرا ایله)
۸ ــ نه قادار تخم سپیلمیشدر.
۹ ــ تخملر نه ایله و نه درینلکده باصدیریلمیش.
۱۰ ــ بیتکینك ایلك کوگریش وقتی.
۱۱ ــ بیتکیلره قوللوق نه‌دن عبارت اولمیش.
۱۲ ــ گل وقتی.
۱۳ ــ میوه‌نك یتیشن وقتی.
۱۴ ــ محصولك یقیلان وقتی.
۱۵ ــ نه قادار محصول یقیلمیشدر.

متعلم بو سخه‌ما اوزره کندیلرینه منسوب زمیده‌کی بیتکیلرك یتیشدیریلمه و تربیه‌سی اوزرینده ترصد یاپیور. متعلمك یاپدیغی ترصد خصوصنده جواب ویرمه‌لی اولدیغی سواللری نظردن کیچردیکده بو ایشك ۱۲ یاشنده چوجوق ایچین آغیر اولدیغنه شبهه ایتمك لازیم گلمیور. لکن متعلمه بر چتینلك یوز ویردیکی تقدیرده آتاسی پك قولایلقله یاردیمده بولنابیلر. بوتون بای مدتنده چوجوقلرك معلملر ایله صیقی رابطه صاقلامالرینك واجب اولدیغنی تکراراً قید ایدیورم.

متعلم بر مسئله‌نی باشا دوشمه‌دیکی و یاخود ایش زمانی بر چتینلکه تصادف ایتدیکی زمان مکتبه وارسین، معلمك یانه قوشسین

و بیلمه‌دیگی شئیلری اوگرنسین، مکتب امگداشی چول ایشلریندن آسوده وقتاریني بو یاخود اوته‌کی مدنی بیتگی‌نك گوگردیگی گل آچدیغی، میوه‌لرك بتیشدیگی آنلری تعیین ایتمك ایچین متعلملر ایله برابر زمیلره، چوللره فنی سیاحت یاپیور. هرگاه مکتب امگداشی کندیسی بو خصوصده معلوماتلی اولمازسه اوزمان ایلریجه‌دن معلوماتلی برکندلیلردن بو خصوصده معلومات آلابیلر. بویله معلوماتلی و استفاده‌لی کویلولر کندلرده چوق اولیور.
فنی سیاحتدن باشقه معلم هردم بو متعلملری توپلایور، یاپدیقلری ایشلری نظردن کیچیریر و گله‌جك ایچین نه ایش گورمك لازیم اولدیغی خصوصنده کوستریشلر یاپیور. متعلملر طرفندن یاپلان بو ایشك مثبت و منفعتلی طرفلری نه‌دن عبارتدر؟
چوجوقلر مدنی بیتگیلرك گوگریش و نشونماسی اوزرینده ترصدلر یاپماغه آلیشیورلر؛ گوی تصرفاتی قاعده‌لری خصوصنده اولان معلوماتلرینی سیستەمه سالیورلر؛

بو یاخود باشقه مدنی بیتگیلر ایچین آیریلان زمینك سطحنی حق حساب ایتمك ایچین تجربه اولچولری یاپیورلر، کوی تصرفاتی خصوصنده اطرافلی معلومات آلیورلر.

بونلردن باشقه کوستریلن واسطه ایله پایز زمانی، چول ایشلرینك آخرلرینده هر بر متعلمك مکمل ترصد روزنامه‌سنه مالك اولماسی غایت اهمیتلیدر. بو روزنامه‌لر قیش درسلرینده مشترك املك ایچین زنگین و جانلی ماتریال تشکیل ایدیورلر. چوجوقلر طرفندن یاپلوب، روزنامه‌یه ایدیلن ترصدلر برنجی وقتلر تام معناسی ایله مکمل و دوز گون اولماسالرده فقط بر طرفدن پیداغوژی نقطهٔ نظرله، اوته‌کی طرفدن دائره آغرونوملرینك قضا ستاتیستیق

بیوروسنك استفاده‌سی ایچین همان دائره‌نك کوی تصرفاتنك وضعیتی آگلاتان موفقیت تشکیل ایدیورلر.

معلمك رولی بر تشکیلاتچی رولی کبی صحنهٔ حیاته آتیلر. قیمتلی‌ده اولسا بو خام ماتریالی درس وقتلرینده مشترکا، قلوب ایشلری صورتنده، لایقنجه پك چوبر ایتمه‌لی ومطابق نتیجه‌لر چیقارمالیدر. معلم ایشی ایله قورمالیدرکه فعالیت زمانی متعلملر ۱۰۰ فئض تشبث شخصیه نشانه‌سی کوسترسینلر. متعلمله ترصد اوزره یابلماسی لازیم و ظیفه‌لری موفقیتلی صورتده عمله گتوریلدیکی تقدیرده همان محلده نه کبی بیتکیلرك مدنیلشدیریلدیکی، توپراغك نیچه زرع ایدیلدیکی، هانکی اصولك انتشار بولدیغی، کوی تصرفاتی آلاتی: سپکی‌نك خاصه‌سی و غیره‌یی کوسترمه قیمتلی ماتریال تشکیل ایدیورلر. چوجوقلر حاضرلانان باشقه روزنامه‌لری نظامه سالماق و مقایسه ایتمکله توپراغك ناصیل زرعی، و یاخود باشقه مدنی بیتکینك ناصل نشونما ایدیلمه‌سی، عمومیتله تصرفاتك منتظم صورتده، قاعده‌سنجه آپاریلماسی خصوصنده نتیجه‌لر چیقاروب موجود اقلیم ایچروسنده اکین وقتنی آیدینلاشدیریرلر و غیری بو کبی مسئله‌لری حل ایدیورلر.

چوجوقلر ایکی تصرفاتی مقایسه ایتدیکلری زمان و یاخود باشقه تخمك، گوگربتیلرك بر تصرفاتده اوته کندن دها محصولدار اولدیغنی گوریورلر. چوجوقلر روزنامه‌لری دوتوشدیردیقده بر تصرفاتده محصولك اوته کندن قوتلی اولدیغنك سیبلرینی آراشدیروب بولیور؛ بللی اولدیغی اوزره محصولی آرتیق اولان، مطابق اصوللر ایله دها ایلریه‌ن توپراغی قوتلندیرمیش مدنی بتیکیلری احاطه ایدن یابانی اوتلری تمیزله‌میش: داها مکمل اکینلر، ماکینه‌لر تطبیق ایتمیش و تمیز تخم سپمیشدر. بو حال چوجوقلری مراقلاندیریور.

بو ایشك نیچین اویله دگل شویله یاپلماسی یاقشی اولدیغی خصوصنده فکرلرینه یوزلرجه سوالر گلیور . بو حالده مکتب ـامگداشنك وظیفه‌سی کوی تصرفاتنه‌دائر معلومات کتابچه‌لری و باشقا ادبیت بولندیراراق چوجوقلره فنی ایضاحات ، فنی موسسه‌لرده ، تجربه زمیلرینده تصرفاتك نیجه آپاریلدیغی خصوصنده معلومات ویرمك . محصولات خصوصنده عددلر ، رقملر کوسترمك و محلی کندلیلرك محصوللری ایله مقایسه ایتمگدن عبارت اولوب قالیور ،

روزنامه‌لر چك ـ چویر ایدیلرکن چوجوقلری قروپلره بولمك اولار: بر حصه‌سی یاز اکینی، اوته‌کی قیش اکینی، ۳نجی حصه توپراغی استراحتده قویماق مسئله‌سی ایله مشغول اولیورلر. هر بر قروپ ایشلرك گیدیشی و چیقاریلان نتیجه‌لر خصوصنده متعاملرك عمومی یقنجاغنده معروضه‌ده بولنیور. بو ایش مکتب طرفندن هر ییل عمله گتوریلر. بویله‌لکله بیر نیچه ییلك مدتنده کوی تصرفاتنی قاعده‌سنجه آپارماق خصوصنده لازیمی مقدارده اعمال ایدیلمیش چوجوقلر، مکتب ایشچیلری، محلی کویلولر و دائره آغرونوملری ایچین بویوك اهمیتی حائز ماتریال توپلانیر.

دائره آغرونومی عمله گتوریلان بو ایش ایله آرتیق درجه‌ده مراقلانمالیدر، چونکه مکتب و مکتب امگداشلری واسطه‌سی‌ایله کویلولره تاثیر باغیشلاماق الك دوزگون بر یولدر، بو ایشده جدی اشتراك ایده بیلن روسیه قوممونیست گنجلر اتفاقنك کنداوزگلری آتلان یوقدان یابانجی قالمامالیدرلر. بوندان باشقه کوشك ـ قرائتخانه‌لرینك کوی تصرفاتنی اوگرنمك دائره‌سندن آپاردیقلری ایشلری مکتبلرك یوقاروده گوستریلن ایشی ایله برلشدیریلمه‌لیدر.

محلی اهالینك بیرنجی وقتلر بو ایشه شبهه ایله باقاجاغی و اینانماق ایسته‌مه‌یه‌جگی بللی‌در. فقط خام ماتریال مکتب طرفندن

اعمال ایدیلدیکدن بکونلر وورولدیغدن صوکرا کند شوراسی روسیه کنج قوممونیستلر اتفاقی اوزه‌کی و محلی آغرونومك اشتراکی ایله مکتب طرفندن کوریلن ایشلرك نتیجه‌لری خصوصنده اهالینك قارشوسنده حق حساب ویریلدیکدن و او کون مناسب ایش سرکیسی ترتیب ایدیلدیکدن صوکرا شبهه و اینانمامازلق زائل اولار. او زمان بو ایشك چوجوقلرینه تصرفاتلرینی کوزللشدیرمك ایچون بر طاقم یکی شئلر اوکرندیکنی کندیلرینه غایت خیرلی اولدیغنی کورن کویلولر یکی بیلده مکتبك بو دائره‌ده کوردیکی ایشلره یاردیم ایدرلر. مکتب بویله‌لکله محلی کوی تصرفاتی دائره‌سنده قورولان کنیش فعالیت بولیله اهالی، محلی شورالر، معارف موسسه‌لری، قرائت ــ ایولری، مدنی ــ معارف اداره‌لری، کنج قوممونیستلر و روسیه قوممونیست فرقه‌سنك اوزه‌کی ایله صیقی علاقه‌یه کیریور. کوی مکتبی حال حاضرکی مکتبك سوق ایدیلمه‌سی لازمی یولا طرف قدم آتیور. بو ایش مکتب امکداشنك کوی تصرفاتی خصوصنده معلومات دائره‌سنده آز حاضرلق کورن اولدیغی تقدیرده آپارماق ممکن‌در یا یوق مسئله‌سی اوقویوجیلری مشغول ایده بیلر. ظنمجه آرزو ایدیلدیکی کبی ممکندر. بو ایشده معلمدن چوق آز شئی طلب اولنیور. بوراده معلم بویوك یولداش کبی متعلملر ایله برابر مدنی بیتکیلرك کوکربشی، توپراغك زرع اصوللری اوزرینده ترصدلر یاپمالی و ترصد روزنامه‌لرینی اجمال ایده‌رك داها یوکسك محصولك سببلری خصوصنده نتیجه‌لر چیقارمالیدر. معلم کوستریلن ایشلرك عمله کتوریلدیکی زمان کندی فنی زراعتی نیجه آپارماغی اوکره‌نه‌جك، بودا کوی تصرفاتی دائره‌سنده اختصاصی قالدیرماق ایچین اك کوزل یولدر، دائما کویلرده آرانیلماسی آسان تجربه‌لی کویلولر بو خصوصده مکتب امکداشنك معلمی اولا بیلرلر

ایمدی بو ایشك برنجی درجه‌لی مکتب چوجوقلری ایچین ممکن و مطابق اولوب اولمادیغی مسئله‌سی اورتالغه چیقیور. چوجوقلرك ترصدچی و تحقیقاتچی رولنی گوزل آپاردیقلرینی، ترصد تجربه‌لرینك مکتبه‌دك ویریلدیکینی و ویریله‌لی اولدیغنی، برنجی درجه‌لی کند مکتبی متعلملرینك والدینلرینه یاردیم ایدرکن کوی تصرفاتی ایشلرینك اشتراکچی‌سی اولدیغنی نظر اعتباره آلاراق بو سواله مثبت جواب ویرمه‌لیدر. ۲-۴ ییل تحصیل ایدن چوجوقلرك بو دائره‌ده ویریلن ایشی لایقنجه عمله گتوره‌جکی شبهه‌سیزدر. فقط بو حال داها تیز ایشه باشلاماق ممکن اولدیغی احتمالنی یوج ایتمه‌یور.

برنجی درجه‌لی کوی مکتبنده کوی تصرفاتی فکرینی کیچرمك مسئله‌سی یوقارده کوستریلن پلان اوزره «وغارود» قضاسنده تشکیل اولنان خصوصی کوی تصرفاتی قومیسیونده حاضرلانوب گنیش قضا معلملری برلشمه‌سنك مذاکره‌سنه ویریلمیشدی، ماهیت اعتباریله هیچ بر اعتراض اولمادی. باغارود اجتماعی تربیه اداره‌سی ۱۹۲۳ نجی سنه‌نك باشنده بو ایشه باشلاماغی فکر ایدیوردی. لکن مکتب امکداشلاری فرقه مکتبی نزدنده موجود عمومی پیداغوژی قورصلرینه گوندریلدیکلریندن، بو ایشك کیچریلمه‌سنی ۱۹۲۴ نجی سنه‌نك بهارینه‌دك تاخیره سالماق لازیم کلدی. حال حاضرده خصوصی حاضرلق آپاریلور. محللره تعلیمات گوندریلمیشدر. مکتب تعلیماتچیلری معلملرك ناحیه برلشمه‌لرنده تعلیمات خاصیتلی معروضه اوقویورلر.

مکتب امکداشلرینك اختصاصنی یوکسلتمك ایچین وظیفه اولاراق «کتلوی کوی مکتبنده کوی تصرفاتی فکری» موضوعی ویریلمیشدر. خلق معارف شعبه‌سی نزدنده بر طاقم نوبتی مستودیق مسئله‌لر

دوریور. ١) مکتب پروغرامنده کندمالدارلغنك حالنی اوگرنمکی داخل ایدن کوی تصرفتی فکرینی درینلشدیرمك خصوصنده،
٢) کوی تصرفاتی برنجی درجه‌لی مکتبده حاضرلانان عمومی خاصه‌لی ماتریاللرك مضمونی ایله طویدیرماق (شعبلندیرمك)،
٣) آغرونوم و اجتماعی تشکیلاتلرك ایشه جلب و اشتراك فورمالری.

مکتب و کوی معیشتی.

یازانی: شاتسکی — چه‌ویره‌نی: م. ر.

حال حاضرده کوی ایشلری پك بویوك بیر اجتماعی اهمیت کسب ایدییور. کوی کندی عصری عاطللگیندن چیقاران باشایشینك تشکیلینه چالیشیور.

شیمدیکی حالدا انقلاب کندی انشا آت قسمیله کویه قادار آنجاق ایمدی نفوذ ایده‌بیلمیش و بیر کره گیرمش اولدیغی حالده آرتیق کندی تاریخی ایشینی یاپمایا باشلایاجاقدر: (آرتیق باشلامشدر بیله). یکی مدنیتك نه ماهیتده و هانکی یوللارلا گیده‌جکی مسئله‌سی اك چوق بیزم اجتماعی حیاتمزدن آسیلی‌در. بناء علیه کویلیلر ایچریسینده تاثیر ایده‌جك اولان بوتون مدنی قوتلرك قیمت و تطبیقاتینی دربندن ـ درینه مطالعه ایتمك، کوی ایشلرینك ماهیت، اصول و تشکیلاتینی مطالعه و تدقیق ایتمك تمامیله طبیعی‌در.

مسئله‌نك بویوکلك و عظمتی کندی ـ کندینه معلومدر. فقط کویلر ایچریسینه یکی قوتلر سوق ایتمك امکانی فوق‌العاده آز اولدیقی و بونلارك معین بیر شکله صالینماسی ایچین اینانیلمایاجاق

قادار چوق چالیشماق لازم گلدیکی‌ده مجهول ده گیلدر. بو چابوق تأثیر ایده‌جك اولان قوتلردن بریسی کوی معلمیله مکتبدر. بیز کوی معلمی حقنده‌کی مسئله‌یی (بو دفعه، اویله گلیور که، داها حقیقی نتیجه‌لرله) پك حقلی اولاراق قلدیرییور و اونك اوزرینه داها چوق اجتماعی بیر آغراق بیراقیورز. کندی - کندیلیکینه آکلاشیلورکه معلمه بویوك یاردمدا بولونماق ایجاب ایدیور؛ فقط بو ایش یاردمك حقیقی اولماسی، حقیقی حیاتك شرائط و احتیاجلاری، اونلارك اوکره‌دیلمه‌سی و ایش پلانینك تدقیقی - آراشدیریلماسی مکتب تشکیلاتینك بوتون فعالیتیله اداره ایدیله‌جك بیر صورتده قورولمالیدر. حیاتی پلانلار - پك مشکل بیر ایشدر. بونا کوره‌ده مدنی ایشلرك حیاته تطبیقی ایچین دوشونولمش هر بیر تجربه‌یه معین درجه‌ده دقت ایتمك لازمدر.

خلق معارفی حقنده ایلك تجربه موقفی دائره‌نك (۳۱ - کوی) اقتصادی احتیاجیله ایچرینینده‌کی مدنی ایش (باشلیجا اولاراق مکتب) تشکیلاتی آراسنداکی موازنتی نظره آلماق مسئله‌سینی میدانه قویدی. بر مربوطیت ایکی استقامتده تقرر ایده‌بیلیر:

۱) (معیشت شرائطیله بیرلکده) یرلی اقتصادی حیاتك مشکللری مکتب سیسته‌می (پروغرام، اصول تشکیلات) نه بو ویا دیگر استقامتی شرط اولاراق ویرییورلر،

۲) مکتب سیسته‌می غایه‌یه موافق اولاراق یرلی اقتصاده حیاتك استقامتنده اشتراك ایدییور. هم اونا، هم‌ده معیشت تظاهراتینه تأثیر ایدییور.

تجربه موقفی بو ایکی حاللا کندی فعالیت پلانینك اساس چیزگیلرینی تعیین ایده‌رك بو پلانی تدقیق ایده‌ن بیر طاقم تجربه یاپیور.

بوتون پلان بو تصورك اوزرینه قورولمشدر که انقلاب کویده تصرفاتك ایی شکله گیرمه‌سینه دوغرو بیر مجلوبیت دوغورمیش، او، (انقلاب) کویلیلر ایچریسینده یڭی قوروولوشا ممانعت تشکیل ایده‌ن اسکیمیش عادتلری، اجتماعی اعتیاد و معیشت موهوماتینی آتمایا مجبور ایدیور. تصور صوڭ درجه خیر خواهانه‌در. بیز، متعاقباً، انقلاب دورنیك کویلری حقنده قونوشمالی‌یز .

دوغرودانداا اگر ـ خلق تعبیر نجه ـ کوی ایی یاشاماق ایسته‌یور، فقط ناصل یاپماق لازم گلدیگینی بیلمه‌یورسه او وقت دوغرو بیر ایش گورمك ایچین بو ایی حیاتك نه‌دن عبارت اولابیله‌جگینی بولمالی و بو چاره‌لری بیر یره توپلایاراق اونلارا حیاتی بیر شکل ویرمه‌لیدر. مکتب کندی معلم و متعلملریله بوانهماکی و حیاتی شکللری کندی ایشلرینده عکس ایتدیریور. آنجاق یڭی مکتب ایشلرینك جریان ایده‌جگی بوتون بو شکللری فوق‌العاده ساده‌لشدیرمك و بو صورتله اونی آڭلاشیلاجاق و مفید اولاجاق بیر حاله سالمالیدر. بو شرائط تحتنده کوی کندیسی ایچین حیاتی و فائده‌لی بیر ایش اولماق اعتباریله مکتبی قوتلی صورتده حمایه ایتمه‌لیدر.

انقلابك بوتون کندی بوبوك پلانلاریله کیچمیش اولدیغی بیر کویده (کوی ایچین دومانلی اولسا بیله) بیزه بو حرکتی گوستره‌ن چیز گیلر موجودمیدر؟

بیزم مشاهده ایتمش اولدیغمز آتیده‌کی یڭونی تشکیل ایدییور:

۱. اکین تقسیماتینه کتله‌وی گیریش،

۲. استحصالات قوئوپراسیونینك انکشافی،

۳. اولچو، تعمیرات، قوتلی غروپلارك یڭی منصر فلکه نقلی،

۴. کندی اجتماعی ایشلرینك جدیتله تنقیدی،
۵. هر دورلو دەرنەك و غروپ تشکیلاتینك دائمی چالیشمالاری،
۶. گنجلك ایچریسینده کی قایناشما،
۷. ایشچی غروپلاری آراسیندا کی علاقەلر . (همشهرلیك)
۸. بوتون تصرفات و معیشت تبدلاتینه بویوك دقت.
۹ - کلیسایه رغبتك آزالماسی و اونك تنقیدی.
۱۰ - روس و خارجی سیاسی مسئلەلرینه بویوك رەغبت و اعتنا.
دوتالم که - بونلار هپسی دوغرودر. مکتب بو شرائط تحتنده نه پایمالی و کندی ایشینی ناصل گورمەلیدر؟

اونوتمامالیدر که مکتبك باشلیجا وظیفەسی چوجوقلارلا اوغراشماقدر؛ فقط چوجوقلاردا اهالیدن آیریلماز اولدیغیندان اونلارلادا اوغراشمالی داها دوغروسی اهالی ایله بیرلیکده چالیشمالیدر. مثلا چوجوقلاری آیری آیری اوقوتماق و مکتبدن خارج ایشیده آیریجا آپارمقدان عبارت دەگلدر؛ بونی کندی قوت و وسائطیله اویغون اولاراق واحد بیر حاله قویماقدر. البته کندی ایشلرینده اك مهم یرلی مکتب حقنده قونوشماق لازم گلیر، مسئلەنی سادەلشدیرەلم. دیەلم که کوی فرضیاتی اوچ عنصردن متشکلدر: آ) یکی تصرفات، ب) اونك قوئوپراسیونلاشماسی و ت) یکی معیشت تشکیلی.

کویلرەاکین تقسیمی، استحصالات و احتیاجاتك قوئوپراسیونلاشماسی، اجتماعیتك یکی شکللرینه قابلیت - کبی ایشلرك سوق ایدیلمەسی ایچین مدنی چارەلرك اك مرکب بیر میخانیزمی، قوتلی بیر تصرفات مبادلەسی، یکی زحمت تشکیلاتی و اجتماعی انکشافك یکی درجەلری لازمدر. مکتبده کندی قارشوسیندا بوکبی فرضیەلر بولوندرییور. اوده عینیله کویك یاپدیغی ایشی اجرا ایدییور. یالگز او کویك احتیاجاتینی کندی پروغرامی ایچریسینه آلاراق مکتبك

داخلی اولدیغی کبی خارجی ایشلری ایچین‌ده یکی اصول، معتود یارادییور و کندی تشکیلاتینه کویك ایلری گلن طبقاتینی جلب ایدییور.

تجربه موقفی بو ایشه ییگیرمی ایکینجی ییلده باشلامشدر. یکی فعالیت آرتیق، شبمدیلك گیزلی بیر وضعیت‌ده اولسا بیله تاثیر ایتمگده اولدیغینی عد ایتمگله بیز طبی ـ صحی بر طرزده اوزون بیر قامپانیا یورودمه‌یی قطع ایتمشیز. متعاقباً، بیز باشقا ساحه‌لره نسبتاً بو یولله چالیشمانك داها دواملی و آسان اولاجاغینی نظره آلاراق ایشه معیشتدن باشلادق؛ هر حالده مکتب البته بیر طاقم عصری عادتلر و باطل اعتقادلارا تصادف ایتمه‌لی و اونلارلا مبارزه ایتمه‌لی ایدی. بیز کندیمیزه گوره تصور ایدییوردق که اگر انقلاب ابی حیاته دوغرو بیر طاقم میل و رغبتلر اویاندیرا بیلمیشسه او وقت بو اویانیقلق اهالی طرفیندن مکتبك تمیزلك و صحت ساحه‌سینده کی ایشلرینك آکلاشلماسی و حسن تلقی ایدیلمه‌سینده عکس ایتمه‌لیدر.

ایش الك ابتداده اوله وضع ایدیلمیش ایدی که چوجوقلارك حفظ‌الصحه عادتلری یالکز مکتبده ده گیل باشلیجا عائله‌لری آراسیندا تکامل ایتمه‌لی ایدی. مکتب ـ ادمان، مصاحبه، یازما و نهایت بیر تفتیش یوقلاما یری‌در.

حفظ‌الصحه و تمیزلك ایشلری (اشتغالاتی) ایسه عائله ایچریسنده اجرا ایدیلیر. ایشی یولینا قویماق ایچین ایسه مکتبك عائله اوزرینده مفتش اولماسی لازمدر،

تدریس ییلی بیر طاقم ایکی هفته‌لك دوره‌لره آیریلمیشدی، که بونلارك هر بیرینه بیزم ۱۴ مکتب معین وظیفه‌لر گوتورمیشدیلر. هر دورك صوکیندا معلملر گلیور و کندی ایشلری حقنده ایضاحات

ویریردیلر؛ یگی وظیفه‌لر آلاراف تکرار اونلاری یاپماق ایچین
کندی یرلرینه، مکتبلره گیدیردیلر.
مسئله‌لر بو طرزده ایدی: چوجوقلار مکتبه گلیرکن اللری تمیز
بولونیور، صوکرا بویونلارینی ایچه یویورلار، ساچلارینی وورديریرلار.
(کسدیریرلر)، پالتارلارینی، آیاق قابیلارینی و اوست گه‌یملرینی
تمیزلیورلر؛ صنفی توزسیز اولاراق سوپوروورلر، اورالاری هوایه
ویریرلر، یمکدن اول اللرینی، یویورلار، آغیزلارینی ییقایورلار،
قولاقلارینی تمیزلیورلر، ایولرنده تمیزلك و انتظامه رعایت ایدییورلر،
حشراتلا مبارزه ایدییورلر (مسری سه‌پمه تیفو خسته‌لقی واردی)،
خسته‌لر حقنده معلومات ویریورلر، دوقتور دعوت ایدییورلر والخ...
بیرنجیلر ایچین اساسی مسئاله کندی صحتلری، ایکنجی‌لر ایچین
عائله‌لرینك صحتی، اوچینجیلر ایچن کویك صحتی، صوك غروپلار
ایچین ایسه اجتماعی حفظ‌الصحه ایدی، فقط عمومیتله گورولیوردی که
هرکسه شخصی عادتلر آشیلاماق لازم ایدی. بیرنجی ییل ایچین
بو ایی ایدی.
نه تیجه الده ایدیلدی؟ هر باشدا اولان چوجوقلار بویوك
بیر مراقلا بو ایشه دوام ایدییوردیلار. مکتبه گیریرکن چوجوقلارك
اللرینی اوزاداراق اونلارك لازم اولدیغی کبی یاپوب یاپمادقلارینی
اوگرنمك ایسته‌دیکلرینی گورمك پك مراقلی بیر منظره تشکیل
ایدییوردی: «یوق، سن دیرناقلارینا ایی باق گوریورمیسك اوزانمشدر.»
هرکس مفتشی بویوك بیر مراقلا دیکله‌یوردی. ایلك اول معلم
صوکرا نوبه‌جیلر تفتیش ایدییوردیلر: صوکرا عادت اوزره معلمی
تفتیش ایتمکه باشلایوردیلار، بو وقت او کندیسی جانلی بیر
گوستریش واسطه‌سی اولییوردی، بو تفتیش چوق دقتلی ایدی:
چوجوقلار هیچ بیر لکه، هیچ بیر بیرتیق بیراقمایور، گوزدن

قاچیرمایوردیلار. اویله گلیورکه معلملرك کندیلرینه بیله جدی صورتده صاقینماق لازم گلیوردی.

کوی عمومیتله بو یکیلکی سەوەرك ـ ایستەیەرەك قبول ایتدی. دیبوردیلرکه: «سیز، دیمك، یالگز سواد اوگرتمك دەگیل ناصل یاشامابی‌ده اوگرتمك ایستەیورسگز... نه اولور، بیزم چوجوقلار، اولورکه، انسانجاسینا یاشارلار. ایشته سیز بیر ایش بولدگز» بعض آتالار. چوجوقلارك صیجاق صویا اولان تمایللریندن «چوغون قوبی قیزدیرمایی بیله یتیشدیرەمیورسك...»

(احتیاج ایچین صابون پك آز بولونیوردی.) بیر مکتبده آتالاری چوجوغا بیرەر دستمال گتیرمیشدیلر: «أبو کیرلی‌در. هیچ صورتله تمیز یوماق (ییقاماق) اولمایور. قوی مکتبده اوگرەنسینلر.» هر شیئدن مراقلیسی او ایدی که کویلی عائلەلری معلمی أبوە تفتیشه بیراقمایا راضی اولیوردیلار. اونلار معلمك معین بیر حقینی تانیوردیلار. آنجاق بیز بو حقی تانیماماق ایچون قورقیوردق: مثلا؛ بلکه دیەیبایبردیلرکه ـ «سیزك قولوبالاردا نه ایشگز وار».

اساس اعتبارایله بو پك ضروری ایدی. کویده مکتب یکی بیر موقع کسب ایدیوردی؛ بو موقع چوجوقلارك یاشایشی اوزرینده یکی اجتماعی تفتیش موقعی ایدی. بیز حس ایدیبوردق که گیت ـ گیده دوغرو وضع ایدیلەجك اولورسا مکتب چوجوقلارك محافظەسینی کندی عهدەسینه گوتورەر و مکتبك بوزولی کوی اهالی‌سی طرفیندن‌ده تصدیق ایدیله بیلەر، بو ایسه آرتیق پك بویوك بیر موفقیت‌در.

حقیقت پك دهشتلی ایدی. بیر چوجوق دیوردی که: «بیزم کویدن صانکه بیت بولوطی کیچمیشدر؛ بیت ایله نه یاپاجقسك؟ او پك موردار بیر شیئدر. نه قدر یویورسالد. ینه دەزینك آلتیندا قالیر، اورادا یاشابوردا...» دستەیله چوجوقلارك تولومی، ورم،

سيفليس ، معده ـ باغيرساق خستەلقلرى . . . قاريلار ، يلميجيلر ، فالجيلار . . .

ايش صانكه كوچوك كوروليور ، فقط بو ، كوستريبور كه مكتب ايشلرينى او استفامده كيت ـ كيده دوام ايتديرمك ممكن اولاجاقدر. مكتبده چوجوق زحمتى ايشلرينه باشلامشدر .

معلّملر، بوتون چوجوقلاردان أيوده نه يابديقلارينى صوريبورديلار ، بوزه قادار مختلف بدنى ايشلر ميدانه چيقدى، كه بونلارك هپسينده چوجوقلار اشتراك ايديبورديلر . بالخاصه توقوبوجيليقلا علاقەدار اولان (چارخ ساريلماسى ، يابليقلارك باغلانماسى) كيبى ايشلرده بير چوق آچيق استثمار تصادفلارى چوق اوليوردى ، فقط چوجوقلارك خوشينا كيدەن و اونلار ايچين بونكول اولان باشقا طرزده زحمتلرده واردى. مكتبده كويده چوجوق زحمتك دوغرو تشكيل ايديلمەسى مسئلەسينى حل ايتمەيى كندى قارشوسيندا بولونديريبوردى . چوجوقلار كندى دفترلرينى زحمت موضوعنه عائد اثر و رسملرله دولدورمايا باشلاديلار ؛ كويك زحمت حياتنده كى بير چوق شيلرى « تقدير » ايديلمش، نهايت هر مكتب چوجوقلار طرفيندن كندى حياطلارينداا يابيلمش اولان (باغجيلق، حيوانلارك بسلنمەسى، تويوقجيلق، چيچكجيلك ، بوستان ، قويو ، حياطك تميزلكى، آغاج اكيلمەسى كيبى) تصرفات زحمتينك مختلف شكللرى اوزرينده دوردى ؛ بونلار باشليجا اولان ايلك بهار و ياز (ياى) زمانلارينا عائد ايشلر ايدى كه مكتبك تفتيش و نظارتى آلتيندا بولونيوردى .

كويده چوجوق زحمتلربله بيرلكده ياشليلار زحمتيده بولنيوردى؛ بونلاردا اكثراً بارد اولاراق « تقدير » ايديليرديلر. مكتب ، كويله

زحمتك حیاتینه نه قدر یاقلاشوردیسه اونك قارشوسیندا بو ساحه‌ده او قادادا جدی بیر ایش اخذ موقع ایدیووردی.

چوجوق حفظ الصحه سیله آچیلمایا باشلامش اولان حیاتك دولاشیق یوماغی گیت ـ گیده معلمه ایشك یکی محیطنده ناصل داورانماق ایچین بیر طاقم وسیله، دویغو و گوستریشلر ویرمکله باشلادی. بونلار دوغرودانـدا یکی ایشلر ایدی: **بو، احتماعی بیر مؤسسه اولماق اعتباریله مکتب طرفیندن اجرا ایدیلمش اولان حقیقی وارلیغینك تفتیش و تقدیر ایدیلمه‌سی ایدی.**

ایشته، بیر مکتب مسئله‌سی اولاراق چوجوقلار غروپه ویریلمیش اولان بویله بیر تقدیرك مثالی بودر: (قوسته‌نقا) کوینك سوروسی چایك اوطرفینده چمنده اوتلایور؛ اونلار ایچین آتلارك دالینجه سورویه گیتمکه حتی یاریم گونلك بیر زمان صرف ایتمك لازم گیلر. اگر بو گویلیلر چمنه مستقیم یوللا گیتمش اولسالار $^1/_4$ چاغریم (وه‌رست) مسافه اولاجاقدر. بونلار مستقیم یوللا گیده‌مزلر زیرا چای (نهر) مانع اولور، بونلاردا دولاناراق (اوقوبسکی) کوپروسیندن کیچمك مجبورتینده‌درلر. بودا مستقیم یولدان دورت کره آرتق بیر مسافه تشکیل ایدییور. یایدا اونلارا مثلا؛ ۱۲۰ دفعه اوطرفه کیچمك لازمگلیر. اونلار هر دفعه‌ده $^3/_4$ وه‌رست آرتیق مسافه گیتمیش اولورلار. بیر حیاط صاحبی ایسه یاز (یای) زمانی ۹۰ وه‌رست آرتیق مسافه گتمیش اولور. هر ایش گونینه ۳۰ وه‌رست مسافه حساب ایتمیش اولورساق او قت هر بیر اوچ ایش گونی صرف ایتمه‌لی‌در. اگر (قوسته‌نسقی) کویلیلری چای اوزریندن ۲۰ آرشین اوزونلقدا بیر کوپریجیك یاپسالار بیزم حسابمزه گوره هر أیوه بیر ایش گونی صرف ایتمك لازمگلیردی؛ زیرا (قوسته‌نقا) کوینده ۲۰ أیو موجود ایدی؛ ۲۰ نفر ایسه بیر گونده هیچ‌ده عجله ایتمه‌دن کوپروجگی

دیکه بیلیرلر. بونا گوره‌ده اونلار بیر یازدا ۴۰ ایش گونی قازانمش اولورلار.

ایشته دیکر «تقدیر» مثالی :

مکتب غروبی کویده بیر آمباری معاینه ایدییور. «ایکینجی درسده بیز آمبارا گیتدك. بیزم ایچون قاپوبی آچدیلار. چوروتو قوقوسی ویرەن آغیر بیر هوا چیقدی. آمبارك سقفی پك چوق دامجیلامیش، مانطارلار گوگرمیش، دیوارلاردا بوجاقلاردا دوغرو ایسلانمیشلار.

ایسلاق، قیزمیش، چورومیش، گوگرمیش، قارتوفلار راطب بولونیور، بوقارودان چوروتتوا صارقمیش، کلم فوچیلاری کوفلنمشلر. یر ایصلان بولونیور. بیز آمباری آچدق. اوّل هوا چوق آغیر و بوغوجی ایدی صوکرا هوا سافلاشمایا باشلادی. گونش دوشدی. آمباری آچماق لازمدر؛ او وقت چوروتو اولماز، هوانك چیقماسی و گیرمەسی ایچین باجالار دیکمك لازمدر.»

آمبارك صاحبەسی مکتبه قوشاراق معلمەدن صورییور که: «باقالم، بنم حقمده نەلر یازمیشلار؟» «تقدیر»ی اونك ایچین اوقودیلار. او، ایسه کوجه‌نەرك باغیرماغا باشلادی :

«امادە ایش ها...، بن‌ده باجا آچماق ایستەیوردم. شیمدی قاچوب یاپارام»...

اوچنجی «تقدیر» :

مکتب یانغین (اطفائیه) قواوباسینا گیدیر. چرخ (تکر) و بورولار توپراغا سانجیلمیش، اونلاری حرکته گتیرمك ممکن دگل. بورولار چورومیش فوچی (بوچقا) بوقدر. (ایش ایلك بهاردا جریان ایدییوردی.) معلم تکلیف ایدییور که یغنجاغا گیدوب اورادا معروضەده بولونسینلار.

«یوق، بیز گیتمه‌یز، بیزیمله اگله‌نیر و گوله‌رلر. گندك گیت»...

معلم چوجوقلارلا بیرلکده اینیشده اوتورمیش اولان وطنداشلارا مراجعت ایده‌رك چوجوق اجلاسنیك برات‌القولینی اوقویور.

جواب اولاراق بیر گورولتو قوپیور، اسکی یاشلی بیر قوجا آجیقلانمایا باشلایور:

«بو نه‌در؟ بیزی چوجوقلارمی اوگره‌تمك ایسته‌یورلر؟» فقط مسئله‌نك جدیتی باشقالارینا تاثیر ایدیور. اونلار قطعی اولاراق» «اسکی قوروولوش»ی بیراقاراق باقماق ایچین قولوبایه دوغرو یونه‌لیرلر.

ـ «ذوغرودر... بونلارا کیم باقمالی ایدی؟ سن ـ؟

ـ «نیچین بن؟ بن مارتدا ایدم، ایمدی ایسه نیساندر»...

عادی بیر کوی صحنه‌سی میدانه چیقمایه باشلایور، معلم ایشه قاریشیور:

ـ «اگر ایسته‌رسه‌گز بورولارك تعمیرندن صوکرا بورولارا نظارت ایتمه‌یی مکتب کندی عهده‌سینه گوتوره بیلیر»...

ـ «نه... بورادا مکتبك نه ایشی وار ـ بیز کندیمزده یاپارز»...

معلم هله‌لك اصرا ایتمه‌یه‌رك مکتبك بو شبهه‌سیز اولان غالبت مسئله‌سینی چوجوقلارلا محاکمه ایدییور...

«ایشته، هیچ سوگمه‌دیلر بیله!.. ظن ایدییوردق که ـ بیزی پارچالارلار.»

نه یاپماق لازم گلدیکی آیدیندر. یالکز یاپابیلمك ایچین ده گیل، چوجوقلارك قوه‌سی یتدیکی قادار کندی حصه‌لرینه دوشه‌ن اجتاعی ایشلری کندیلری یاپا بیلمه‌یه چالیشماق و حیاتی اوگرنمکه «تقدیر» مدنیتی یاراتمالیدرلار.

اگر مکتب طرفیندن بیر طاقم «تخمینلر» و کوی حیاتینك مختلف جهتلری نظره آلیناراق حیاتك هر دوراو وضعیتلرینده

کندی حصه‌سینه دوشه‌ن قادر اشتراك ایتمگه چالیشیلاجاق اولورسا،
اووقت بویله «پروغرام»ك غایه‌یه موافق اولدیغی تظاهر ایده‌ر.
قیش و ایلك بهاردا (یازدا) کندی علاوه ایشلرینی یاپدقدان
صوکرا مکتب حال حاضرده پای ایشلرینك پك مسئولیتلی اولان
بلانینی حیاته کچیرمگه باشلامیشدر. بوتون بونلار ایلریده سویله‌نمیش
اولان اساسلار اوزرینه، یعنی. مکتبك پای اجتماعی ایشلرینه حقیقی
صورتده اشتراك ایتمه‌سی اساسلاری اوزرینه قورولمشدر. پلاندا
اوچ مسئله قراره آلنمیشدر ـ کویك اعمار ایدیلمه‌سی، عدم
نظافت و مضر عنصرلراه مبارزه.

بیز کوی اعماری مقصدینی میدانه چیقارماقلا هله زورلا تمام
کندی کوینی دوشونمك فکرینه قدر بو کسمه‌بیله‌ن کوی اجتماعی
حیاتینك اساسی نقصانینی اصلاح ایتمش اولورز. هرکس آنجاق
ئوز خصوصی تصرفاتی حقنده دوشونیور. بیرکره‌بن چوجوقلارلا
بیرلکده کویده گه‌زمگه چیقمشدم. هرکس بنه کندی ایولرینی
گوستریپولردی: «ایشته، باق بنم قوواوبام، ـ باق ـ باق اودرها ـ
بنم آمبارم، باق، اورادا، همان او قاواق آغاجینك دالیندا بنم
ایوم ـ دامینی، هله یکی اؤرتدك...»

هپسی «بنم ـ بنم» دیبه باغیرییور. صانکه کوچوك أیو صاحبلری
طرفیندن احاطه اولونمشسك. بوناگوره‌ده مکتب، کویده بوتون
جمعیت حقنده دوشونمك عادتنك بولونماماسی‌نك کویه نه قادار
ضررلی اولدیغینی بیلمگله چوجوقلاری بوتون کویك ایشلرینی
دوشونمه‌یه آلیشدیرییور. متعاقباً، اگر کویده جمعیتك ایشلرینی
دوشونه‌ن بویوکلر نظارتی بولونیورسا، چوجوقلارکدا بو ایشلری
کندیلرنجه تقدیر ایده‌رك، کندی ایشه قاریشماق و اونلارك
قورولوشیندا اشتراك ایتمك پلانینی‌قید ایتمگله کندی نظارتلری بولونیور.

بو ایشی بو استقامتده دوام ایندیرمك بیرده چوجوقلاری
بك چوق ایشله‌دەن کوی اهالیسندن چوجوق غروپلارینی ، بیر
قدار آییرماق و تفریق ایتمك ایچون ضروریدر.

کوی، چوجوق تشکیلاتینی تانیمالیدر. بو عملی اولاراق
قورولموش بیر کویده یالگز چوجوقلارك کندیلرینی گوستره‌جکلری
و اونلارك ایشلری مقبول گوروله‌جکی تقدیرده اولابیلیر. بیز
بونی ایسه آرتیق بیر چوق تصادفلرده گوریورز.

بو تانیمانك تمامیله امکانی عمومی حفظ الصحه‌ده بك باجاریقلی
بیر تجربه گوسترمیش اولان بیر مکتبده بك آیدین گوروله‌میشدر.
او (مکتب) کندیسی ایچین و مسئله‌لری قبول ایتمیش ایدی :
۱) سوقاق، یول، قولوبا، آمبار و چای‌دا اولان زیبیل، قیرینتی
و پیسلیکلرك تمیزلنمه‌سی ۲) گیرمیش حیوانلارك لشینی باصدیرماق
(کوممك)، ۳) چای و قویو صولارینك محافظه‌سی، ۴) دیوار
غزته‌سی واسطه‌سیله صحیه معلوماتینك انتشار و تبلیغاتی.

مکتب، چوجوقلارا صحیه آلایلارینا یازیلمالارینی تکلیف ایتمیش.
کویی دورت حصه‌یه آییرمیش. صحیه نظارتجیلری تعیین ایتمیش،
ایکی سدیه یاپدیرمیش و ایشه باشلامشدی. بوتون کویی دولاشاراق
بوتون انتظامسیزلقلاری قید ایتمیش ایدیلر. صوکرا چیزیلمیش
اولان پلان اوزره ایشه باشلامشدیلار. بیر چوق چوقورلار قازاران
قیشدا حیاط قارشوسینا آتلیمش اولان . حیوانلاری کوممیشدیلر .
بیر چوقلاری تمامیله یر به یر ایدیلمیشدی. باشدا قازما، چه‌نك
و سدیه ایله سلاحلانمیش اولان اختیار معلمله چوجوقلارك بو
فعلیتی کویده بویوك بیر انتباه او یاتدی اونلار دیبوردیلر که :

«بو ایش بیزی اوتاندیرییور، بویله بیر ایشی چوجوقلار
ده گیل، بیز کندیمیز یاپمالی ایدیك».

آلایك بعض وطنداشلارا مراجعت ایده‌رك کوچه‌ده ایولرینك قارشوسینده اولان زیبیل و یا کوبره ییغیننك تمیزله‌نمه‌سینه مساعده ایسته‌مه‌لری بعضاً بك مراقلی اولیوردی. چابوق اوتانمیش اولان وطنداشلار چوجوقلارا یاردم ایدییوردیلر. چوجوقلاردا بویوك بیر روح یوکسکلیکی واردی. زیرا، اهالی تمامیله بو ایشی تقدیر ایتمك مناسبتنده بولونمیش و یاقینداکی ایشلرده مکتبله اهالی‌نك بیرلکده چالشاچاغی حل ایدیلمیش ایدی. همان بو مکتبده اکیله‌جك تخماری معاینه ایتمك و چمنك اجتماعی اولاراق بیچمیك ایشی تطبیق ایدیلمیشدرکه بونڭدا نه‌قدر مقبول بیر ایش اولدیغی کندی ـ کندینه آیدیندر. چوجوقلار طرفیندن چمنك پلانی چیزیلمیش اوزرینده ایسه تاکیمیك‌نره‌بی بیچه‌جکی ایچین قرعه آتیلان یردن چمنك نهایتینه قادار بیچینجی‌لرك گیده‌جکی خطلر گوستریلمشدر: بورادان بیچینجی‌لرك یا گلیش کیتمك ایچین صرف ایتدیکلری آرتیق وقت طرح ایدیلمیش و دوغرو تشکیلات پلانی الده ایدیلمیشدر. بوندان باشقا مکتب بویوك چمن میدانچالارینك قوملارلا اؤرتوله‌سی سبیلرینی او گره‌نوب‌قونك قارشوسینی گوگرتیلرله آلماق ترتیباتینه قالقیشمشلار. بوتون بونلار کوبلیلر ییغینجاغینه بیلدیریله‌جکدر.

دیکر مکتب ایسه حیاطلار قارشوسینده اسکیلمیش، بیراقلمیش اولان باغچالاری اصلاح ایتمکه چالیشمیشدر. آلما آغاجلارینك قازینماسی، کوبره‌لنمه، بیچلمه و تمیزلنمه ایشلری اجرا ایدیلمیشدر. مکتب نزدینده چوجوقلاردان تفتیش هیئتی تشکیل ایدیلمیشدرکه بو حیاطلاری گه‌زه‌رك اجرا ایدیلمیش ایشك درجه و قدرینی قید ایدییورلر. غریبدرکه، بو مفتشلرك ایلك تشبثلری آیو صاحبلری

طرفیندن استهزا و گورولتو ایله قارشولانمشدی، فقط صوڭرالاری آرتیق ایشلر یولینا قویولمیش، آیریجا اعتراض فلان اولمایوردی.

اوچنجی مکتبده‌ده بویله بیر ایش أیو بوستانلاری اوزرینه اجرا ایدیلمیش ایدی. چمنڭ (آلاغ) یابانی اوت و داشلاردان تمیزلنمه‌سی، یول و کوپرولرڭ تعمیری. آغاج اکیلمه‌سی، کوچه‌لرڭ سوپورولمه‌سی، قویو و یانغین (اطفائیه) قولوبالارینا نظارت ایتمك عادتی بیر ایش حالینی آلیوردی.

یڭی بیر ایش اولان ـ چیچك یتشدیرمك پك مستثنا بیر صورتده انتشار ایتمیش همان بوتون کویلرده‌ن بوخصوصده چوجوق قوئوپراتیفلری میدانه گتیریلمیشدی.

چیچکجیلك قوئوپراتیف و ده‌رنه گلرنیڭ مرکزی چوجوق زحمت مستملکه (قولونیا) سی اولان «فعال حیات» ایدی؛ بو چیچك تخملرنیڭ پایلانماسی ایشلرینی، اکینجیلری و اکیله‌جك یرلری تعیین ایدیر و چیچك سرگیلری ترتیب ایدییور.

چوجوقلاردا اویانمایا باشلامیش اولان اجتماعی انتباه دویغولاریندان بیری‌ده بیر ـ بیری یانینا گیتمك، تانیش اولماق ایسته‌گینی مشاهده ایتمکدر. چوجوق گویی آرتیق اولکی کیبی دگلدر.

بوتون بو مختلف ایشلر، اونلارڭ قورولوشی، ییغنجاقلاردا چیقیشدا بولونماق، حسابات، مصاحبه‌لر. سرگیلر اهالینڭ داها چوق فعال طبقه‌لری ایچه‌ریسینده گیت گیده بویوك مزاق اویاندیرییور مکتب نزدینده پك گوزه‌ل چالیشان مکتب قومیته‌لری توپلاشیورلر. بوراداده سه‌ویملی بیر یڭیلك واردر.

بویله‌لیگله، ایکی کویده ایلك بهاردان باشلایاراق موسقوا اعمالاتخانه و فابریقالاریندا چالیشماقدا اولان کوی اهالیسیندن ایشچی همشهریلکلری تشکیل ایدیلمکه باشلانمشدی. بو باشلانغج آرتیق

حقیقی اولاراق داها موفق شکللر آراماقلا کوی و شهر آراسیندا کی رابطه‌یی تامین ایتمکله باشلامشدر. همشهریلگلر مکتبی پك گوزه‌ل حمایه ایدییور و اونك ایشلری ایچین داها دواملی تمللر یاراتیورلار. بویله‌لکله مکتب تشکیلاتی ـ عمومی ایش باشیندا چلیشماقدا اولان چوجوقلار معلملر و اهالی نماینده‌لری غروپلاریندان عبارت بولونیور.

شیمدی آرتیق بیر طاقم حقیقتلر گرستریبور که مکتب اولکی **اهالی ایله ایشله‌مك** مترقی شکلریندن **اهالی ایله بیرلگده حالیشماق** شکللرینه تبدل ایتمشدر، یعنی، اهالینك چوجوقلارك مادی فعالیتی ایچین بویوك بیر سربستی یاراتماقلا مکتبله بیرلگده گنیش پداغوژی ایشلری بوروده‌جگی امکانی موجود بولونیور. گورولیور که کوی مکتبی بویله‌لیکله اجتماعی ـ قورولوش طرزی اطرافینده ابدی و دواملی چوجوق حرکاتی یاراتماغا چالیشیور. بویوك، یاشلی اهالی طرفیندن اعتماد و یاردم گوره‌ن، مستقل و فعالیتله چالیشابیله‌ن چوجوق قوئوپراتیف، ده‌رنه‌ك و جمعیتلری یاراتماق کوی ایچین صوك درجه ضروری‌در.

کوی، هر حالدا، بو مقاله‌ده تصویر ایدیلمیش اولان تیپده مکتبلره قوتلی صورتده حمایه گوستره‌جگدر.

کوی ایشلری حقنده *)

(اون‌اوچنجی فرقه قورولتاینیڭ قطعنامه‌لریله علاقه‌دار اولاراق)

. یازانی: **قروپسقایا** چه‌ویره‌نی: م. ر.

اون اوچنجی فرقه قورولتایی هر کوچوك ناحیه‌یه ۴ سیاسی معارف ایشچیسی تحکیم ایتمگله کویلرده سیاسی معارف ایشلرنیڭ تحریك ایدیلمه‌سی ایچین مادی بیر تمل یاراتمیش اولدی.

بو ایشك بعض ساحه‌لرینی **عمومی چیزگیلرله** قید ایده‌لم. بیز هر کوچوك ناحیه‌ده ناحیه تشکیلاتچیسینه مالك بولوناجاغز. او، نه یاپمالیدر؟

ناحیه تشکیلاتچیسی هر شئیدن اول ناحیه کویلرینده سیاسی معارف مرکزی تشکیل ایتمه‌لی بونڭ ایچین‌ده ناحیه قرائتخانه قولوباسینی قوللانمالیدر. بونڭ ایچین کویك مرکزینده، ناحیه اجرائیه قومیته‌سی، قوئوپراتیف چایخانه‌سی، بازار قارشوسیندا و بالعموم خلقك اوز ایشلریندن اوتری توپلاندیغی یرلرده بیر یر آرامالیدر: بنایی تقویه ایتمه‌لی، غزته و کتابلارلا تجهیز ایتمه‌لی ایصینماسی و ایشیقلیقی ایچین چالیشمالی‌در. بو حقده یالـگز چالیشماق دگیل ر. ق. ف.، گنجلر اتفاقی، ناحیه اجرائیه قومیته‌سی، یرلی قومیته، معارف ایشچیلری اتفاقی، کوی قارشولقلی یاردم قومیته‌سی، قوئوپراتیف و باشقا اداره و مؤسسه‌لرڭ فعال عضولریندن ده‌رنه‌گلر قورمالیدر.

بوبله بیر فعال غروپ سه‌چمك ــ ناحیه تشکیلاتچیلرینڭ الڭ

*) مقاله «قومونیست معارفی» مجموعه‌سینده درج ایدیلمشدر. صایی ۳ ـ ۴ (۱۵ - ۱٦)

مهم مسئله‌لریندن بیریدر. بو قوت، قرائتخانه ـ قولوبا ایچین گنیش تبلیغات آپارمالیدر. اگر کویده ـ سوادسیزلغی تسویه منطقه‌سی باشلیلار مکتبی، سیاسی معارف اداره‌سی ناحیه کتبخانه‌سی ـ کبی هر هانکی‌بیر سیاسی معارف مؤسسه‌سی بولونیورسا قرائتخانه ـ قولوبایی بونلارڭ یاقیننده تشکیل ایتمك، اونلارڭ ایشیله قرائتخانه‌نڭ ایشلرینی اویغونلاشدیرماق داها ایی‌در.

قرائتخانه ـ قولوبا قورولوشی ایشینه موجود بوتون سیاسی معارف اداره‌لرینی، بوتون شورا و فرقه تشکیلاتلارینی، بوتون فعال ایشچیلری جلب ایتمك ضروری‌در: قرائتخانه ـ قولوبانڭ بونلارڭ سه‌وگیلی بیر اولادی عد ایدیلمه‌سی ضروری‌در.

قرائتخانه ـ قولوبایی اداره ایتمك ایچین بو ایشی سه‌ون، اونڭ اهمیتینی تقدیر ایده بیلن بیر آدام آرامالی‌در. که اهالی و ایشچیلری جلب ایتمکله ایی بیر تشکیلاتچی اولسون. قولوبا قوممونیست گنجلر اتفاقینی آییرارسا، پك ایی اولور. زیرا، قرائتخانه ـ قولوبانڭ قوممونیست گنجلر اتفاقی قلوبینه چه ویریلمه‌سینه امکان ویرمك اولماز، اونڭ غایه‌سی ـ **بوتون** اهالی‌یه، بوتون یوقسول و اورتا طبقه‌لره نافع اولماقدر.

قرائتخانه بوتون کویه عائددر. قرائتخانه‌نڭ **کویڭ بوتون فعال عضولرینه** استناد ایتمه‌سی و هر کسڭ اونڭ ویره بیله‌جگینی آلمایی، باجارماسی ضروریدر.

ایشڭ بو جهتینه مستثنا بیر اهمیت عطف ایتملی‌در. قرائتخانه قولوبا ایشلرینڭ حرکتی و تمایلینڭ گنیشلگی قرائتخانه ـ قولوبا نزدینده‌کی تشکیلاتی قورمایی باجارماقدان آصیلی‌در.

مکتبی گوتوره‌لم. معلم قرائتخانه ـ قولوبا ایچین فوق‌العاده چوق ایش گوره بیلیر. او، نقل ایتمك، آڭلاتمك، قرائتخانه

قولوبا نزدینده دره‌نك، سوادسیزلغی تسویه منطقه‌سی، مکتب تشکیلاتی. کتبخانه‌چی و محاضره‌چیلره یاردم ایتمك والخ بی باجارماقدان علاوه قرائتخانه ـ قولوبا نزدینده **مکتبلیلر تشکیلاتی** قورابیلیر، اونلار واسطه‌سیله اهالی ایله رابطه تشکیل ایتمك، بویوك چوجوقلاردان قولوبادا غزته ارقوجوسی یاپماق، متعلملر واسطه‌سیله غزته‌لردن تلغراملاری، مقاله‌لری مستثنا مهم یرلره نشر ایتمك، چوجوقلاری بایرام شنلکلرینه، لوحه‌لر ترسیمینه، خور تشکیلنه جلب ایتمك اولور. چوجوقلار اونسیزدا میاچك، بالا (شیرنی‌یه) یغیلدیغی کیبی، قرائتخانه ـ قولوبایه طوپلاشیرلاز. بعضاً حتی بیقدیریورلار،

موسقوف قضاسی قرائتخانه‌جیلریندن بیری چوجوقلاری قرائتخانه قولوباسیندان قوغماق ایچین اونلاری ویدرولارلا صو آتاراق ایصلاتماغا باشلامشدر . . . باشقا یول واردر. بو، چوجوقلاری تشکیلاتلاشدیرما ایله اولور. بو خصوصده قرائتخانه‌چیه مکتب و قوممونیست گنجلر اتفاقی یاردم ایتمه‌لی‌در.

فقط معلمك قرائتخانه ـ قولوبادان کتابچا و غزته‌لر آلابیلمه‌سی اونك قولوبا واسطه‌سیله اهالی‌یه مراجعت ایده‌رك اونلاری مکتبك ایشلریله تانیش ایده بیلمه‌سی ایچین و بونکله خلقك‌ده مکتبه‌نه‌یه ناصل و نیچین حاضرلادیغینی آکلایا بیلمه‌سی ایچین قرائتخانه‌نك مکتبه یاردم ایتمه‌سی ضروریدر.

اگر دویده سیاسی ـ معارف اداره‌سی بولونورسه قرآئتخانه‌نك نفعنه مسامره‌لر ویرمکله اونا مادی یاردمدا بولونمالی، پیه‌سی سه‌چکیسینی قرائتخانه‌یه اویغون انتخاب ایده‌رك قرائتخانه ـ قولوبا داخلنده تبلیغات آپارمالی، بو تماشالاری قرائتخانه طرفیندن تشکیل ایدیله‌جك معروضه‌لرله بیرلشدیرمه‌لی‌در.

کتبخانه و سوادسیزلغی تسویه منطقه‌سی حقنده قونوشمایه بیله گلمز : کندی ـ کندینه معلومدر که، بونلارك ایشلری قرائتخانه قولوبالارك ایشلریله بیرلشمه‌لی، اونك بیر حصه‌سینی تشکیل ایتمه‌لیدر.

اگر کویده خسته‌خانه، طبیب، خسته باقیچیسی بولونیورسا ـ بونلارك قرائتخانه ـ قولوبا واسطه‌سیله صحی تبلیغاتده بولونمالاری ضروریدر.

قوئوپراسیون قرائتخانه قولوبایا هر دورلو مادی معاونتده بولونمالیدر. زیرا اونك بونا امکانی واردر.

قرائتخانه ـ قولوبادا بویله‌جه قوئوپه‌راتیف تبلیغاتینه چالیشمالیدر. زیرا بونسیز قوئوپراتیف کندی، خلقی تأمین ایتمك و اقتصادی بیرلشمه مسئله‌لرینك یاریسینی بیله حل ایده‌مز. قرائتخانه ـ قولوبا، آرزوسی اولانلارلا قوئوپراتیفك حساباتینده چالیشماقلا ، اونلارلا ضروری محاسبه یاپماقلا ، مقتدر معلومات ویرمکله ، قوئوپراسیون حقنده کتاب انتخاب ایتمکله، بونا متعلق مقاله‌لری اوقوماق و ایضاح ایتمکله قوئوپراتیفه هردورلو یاردمدا بولونمالیدر .

قرائتخانه قولوبا جنبنده آقرونوم نمونه (گوستریش) قولوبانك ایشلریله صیقی صورتده باغلاماقلا پك مستثنا بیر رول ایفا ایده‌بیلیر. زراعت تبلیغاتی قرائتخانه ـ قولوبا واسطه‌سیله هم مکتب ایشلرینه، هم‌ده گنجلر درنگی و باشقا بوکبی ایشلره عکس ایده‌رك هر شیدن قوتلی بیر صورتده یورودیله بیلیر.

قرائتخانه ـ قولوبا واسطه‌سیله ایی متصرفلق، شورا متصرفلکلری و تطبیقات تارلالارینا گیتمك اوزره علمی گزینتیلر تشکیل ایتمك اولور. قرائتخانه ـ قولوبا واسطه‌سیله دواملی تدقیق و تجربه‌لر، قولله‌قسیون ترتیبی و سائره تشکیل ایتمك اولور.

قرائتخانه ـ قولوبادا قوشجیلق، داوشان ساقلاماق، مالدارلق ایچین قیصامدتلی قورصلار تشکیل ایتمك اولور؛ قرائتخانه ـ قولوبا جنبینده کوی تصرفاتی و باشقا دەرنەگلر تشکیل ایتمك اولور.

قرائتخانه ـ قولوبا کوی قارشولقلی یاردم قومیتەلری ایچین دە بویوك بیر یارارلق گوستره بیلیر. اونڭ واسطەسیله کوی قومیتەلری هر دوراو معلومات آلا بیلیرلر. قرائتخانه ـ قولوبا اهالینی بیرلکدە قارشولقلی یاردم طرزنیڭ مختلف شکللریله تانیش ایتمك واسطەسیله کویلی قومیتەلرینی باشقا کویلی قومیتلرینڭ ایشلریله تانیش ایتمك یولیله اونلارا یاردمدا بولونا بیلیر.

خلق محکمەسیندن. قرائتخانه ـ قولوبا خلق شورا قانونلاریلا تانیش ایتمك و اسکی محکمه ایشلرینی تنویر ایتمك ایچین استفاده ایتمەلیدر. نمونه ـ تطبیقات ایشلری قرائتخانه ـ قولوبادا محاکمه اساسینی تشکیل ایتمەلیدر.

ناحیه اجرائیه قومیتەسی (دەقرەت) قرارلار و کندی تشبثاتینی ایضاح ایتمك ایچین قرائتخانه ـ قولوبادان استفاده ایدەر.

قرائتخانه ـ قولوبایه حالا اکین و تارلا ایله علاقەدار اولوبدا فقط شهرده فابریق و اعمالاتخانه (زاوود) لاردا چالیشان سابق قیرمیزی عسکر و کویلولر پك حقیقی بیر خدمت گوستره بیلرلر.

بیزده قیرمیزی اوردو بویوك بیر مدنی قوه، معین بیر مکتب حالنه تبدل ایتمشدر؛ او، جهالت و کولەلك سلاحی حالیندن کتلەلرڭ تنویر ایدیلمەسی (معارفلشمەسی) و اونلارڭ بیلگیلرینڭ یوکسلمەسی سلاحی حالینه کیچمشدر.

ایشته قیزیل عسکرلر بونڭ ایچیندە کویلردە ترقی و تعالی عنصرلری بولونیورلار.

یرلی کویلیلردن اولان شهر ایشجیلرڭدە اهمیتی آز دەگیلدر.

اونلار یالگز فابریقادا ایشله‌مگله قالمامیشلار ، همکارلار اتفاقلارینا یازیلمیشلار، اونلارڭ بیر چوقی روسیه قومونیست فرقه‌سی اعضاسی بولونیور ، فرقه‌ده اولمایانلاردا میتینغلرده ، نمایشلرده بولونمیش ، انقلابی مبارزه‌ده اشتراك ایتمشلر ، فرقه‌نی کندیلرینه رهبر عد ایدیورلر ، بونلار کوبه پك چوق شی ویره بیلیرلر . قرائتخانه ـ قولوبانڭ بو کبی ایشچیلرڭ کوبه دوغرو حسن توجهلرینی قوتلندیرمه‌یه چالیشماسی واجبدر . قرائتخانه هرحالده بونلاری کندی ایشلرینه جلب ایتمه‌لی ، یاردمجی و مشاوره جیلگه آلمالی ، بونلارلا صیقی بیر رابطه باغلایاراق بونی محافظه ایتمه‌لیدر .

قرائتخانه ـ قولوبا، اونلارڭ شهرده یاشادقلاری وقت قرائتخانه‌یه نه صورتله مفید اولایله‌جکلرینی کندیلریله بیرلکده حل ایتمه‌لی و اونلاردان بوتونلکیله استفاده ایتمه‌لیدر .

اون‌اوچنجی فرقه قورولتاینیڭ اهمیتینی قید ایتمیش اولدیغی همشهریلك حقنده بیر قاچ کلمه سویله‌یه‌لم اونلارڭ کیچمشیندن باشلایالم. بیزده شیمدیه قادار بیله اسکی طرزڭ همشهریلگی قوتلیدر. پك چوق کورولیورکه بیر کویڭ کویلیلری ایشله‌مك ایچین معین بیر فابریقایه کیریورلر. بو اویله کور ـ کورانه دوام ایدیور. بو داها تحکیمچیلك حقوقی وقتلریندن قالمشدر . او وقت فابریقالاردا ایش تحکیمچیلك حقوقیله یورودولوردی . ملکدار ـ صاحبکارلار کندی تحکیم ایدیلمیشلرینی کندی فابریقالارینا چالیشمایا گوندریرلردی. تحکیم ایدیلمشلر قیشده ملکدارلڭ فابریقاسینڈا، یایدا ایسه ینه ملکدار تارلاسینڈا چالیشیوردی. فقط تحکیمچیلك زحمتی لغو ایدیلنجه کویلیلر او قادار اقناع ایدیجی مزد آلمایوردیلارکه شهره پارا قازانماغا گیتمگه مجبور اولدیلار و چوق زمان اونلار اولجه تحکیم ایدیلمیش اولاراق چالیشدیقلاری

فابریقالارا گیردیلر. ایشته همشهریلك بویله‌لکله وجوده گلمشدر هر فابریقا نزدینده کندی همشهرلی ارینه ایش بولان معین زحمت بورصالاری مئیدانه گلمشدی فابریقا صاحبلری بویله همشهری ایشجی انتخابینی ترجیح ایدییوردیلر. اونلار، (فابریقا صاحبلری) آڭلایوردیلار که کندی آداملاری آراسینده بولونماق امکانی ایشجیلر آراسینده همان فابریقایه مستثنا بیر قیمت ویریبور و اونلار اوزون زحمت مدتی و فنا، اوجوز، دیلنجی والخ شرائطیله راضیلاشیورلار. مثلا ۹۰ نجی ییللرده له‌نینغراددا «نه وسقی» حصارینك آرقاسینده بولونان بویوك ماهوت فابریقاسی صاحبی «تانتون» هرزمان ایشجیلرینی (سموله‌نسکی) قضاسینك معین کویلریندن انتخاب ایدییور، حتی اونلارا ماذونیت و سائره ویرمکله کندی کوی بایراملارینی تعطیل ایتمکه مساعده ایدییوردی. بو، بویله‌لکله کندی ایشجیلرینی دیگر ایشجی گتله‌ارندن آیری بولوندورماق و بویله‌لکله کندیسینی باشلامیش و انکشاف ایتمکده اولان ایشجی حرکاتیندن مصون بولوندورماغا چالیشیوردی.

او وقتدن بەری چوق آقینتی اولمیش، حرب و انقلابلار اسکیلکڭ چوق شیلرینی سیلکینوب گوتورمشدر؛ فقط همشهریلك حالاده محافظه ایدیلیور.

بیز بو یڭی دوردن استفاده ایتمەلی و اونی ایشجی صنفی و کویلولك آراسینداکی رابطه سلاحینه تبدیل ایتمەلی‌یز. فقط ایشجیلرڭ همشهریلڭی غایەیه موافق و کوی ایشلری ایچین استفادەلی اولا بیلمەسی ایچین اونلار کویده‌کی تشکیلاتلارا - کویلی قومیتەسی (کویلی قارشولقلی یاردم قومیتەسی) و اونلارڭ ناشر افکاری اولان قرائتخانه قولوبایه استناد ایتمەلی‌در.

همشهریلك فردی اولاراق ایوان یاخود سیدور ایچین ده گیل

عمومی اولاراق کوی، قرائتخانه ــ قولوبا، مکتب و کویلی قومیتەسی ایچین چالیشمالیدر. همشهریلك حامیلگی کویده پك بویوك بیر اهمیتی حائزدر.

ناحیه تشکیلاتچیسینك مسئلەسی ــ قرائتخانه ــ قولوبا ایچین هر هانکی بیر فابریقا، هر هانکی بیر اعمالاتخانه (زاوود)، هر هانکی بیر همکارلار اتفاقی اولماق اوزره بیر حامی (شه‌ف) بولماقدر،

قرائتخانه ــ قولوبا ایشلرینك تشکیلاتی، قرائتخانه ــ قولوبا نزدینده بوتون مدنی و فعال قوەلرك تشکیلی، قرائتخانه ــ قولوبا شوراسینك تشکیلی ــ ناحیه تشکیلاتچی سینك حل ایدیلەجك مسئلەسیدر. (او، نافله اولاراق تشکیلاتچی آدینی داشیمایور). او، بوتون بونلاری قرائتخانەجی ایله بیرلکده و اونا استناد ایدەرك حیاته تطبیق ایتمەلیدر.

فقط بو ناحیه تشکیلاتچیسینك مسئلەلرینك یالکز بیر قسمیدر، اونك مسئلەسی ــ بوتون ناحیەده سیاسی معارف ایشلرینك تشکیلی حقنده چالیشماقدر: او، نافله اولاراق **محال** تشکیلاتچیسی‌اولمامشدر.

او، ایلك اوکجه ناحیەنك هر کویچکینده قرائتخانه ــ قولوبانك فدانی اولاجاق ــ قیرمیزی بوجاق یاراتماغا چالیشمالیدر. بویله بیر «قیرمیزی بوجاق» مکتب، استهلاك (قوئوپراتیف) چایخانەسی، (موجود ایسه) مدنی ــ معارف ادارەسی نزدینده درنەك نزدینده، هر هانکی بیر فعال مدنی اوجاق جنبنده قورولا بیلیر. بوتون بونلارك بولونمادیغی بیر یرده ایسه بیر قاچ آدامی غزته مطالعەسی ایچین بیر یره توپلاماقلا بویله بیر رابطه یاراتمالیدر. دائمی اولاراق توپلی حالده غزتەنك مطالعه و محاکمه ایدیلمەسی ــ ایشته، ایشلری تدریجی اولاراق آرتوب چوغالاجاق اولان ابتدائی مدنی اؤزەك، اصلاح بین ایدەجك «قیزمیزی بوجاق» بودر.

ناحیه تشکیلا تجیسینڭ دیگر مسئله‌سی ایسه، ناحیه قرائتخانه - قولوباسیله ممکن قادار صیقی علاقه‌دار اولا بیلمك، کندی ایشلریندە اوندان ممکن قادار چوق یاردم آلا بیلمك و دائمی رابطه میدانه گتیره‌بیلمك ایچین «قیرمیزی بوجاق» لارا یاردمدا بولونماق‌در. قرائتخانه - قولوبا ناحیه «قیرمیزی بوجاقلار نیك» حامیسی (شه فی) در. ناحیه‌نك بوتون کویلرینده مدنی موازنت وجوده گیترمك مسئله‌سینی ناحیه تشکیلاتجیسی هر ساعت گوزی او گنده، نظرده بولوندورمالیدر.

هر کتابجا، هر غزته، هر یاقلاشان آدام، هر تشکیلاتدان اڭ غایه‌یه موافق و تمامی تمامینه استفاده اولونمالیدر. بیز بك بوقسول بولونیورز، بونڭ ایچین‌ده بیزیم کوی ایشلرینڭ تشکیلات جهتینه بك چوق اهمیت ویرمه‌لی‌یز.

تشکیلات و اوجاق بولوناجق بو، کندی نزدینده گله‌جك قوه و وسائطی توپلایاجاق و ایش محکمانه‌جکدر.

اوقتیابر انقلابینڭ ۱۰ - ییللك بو بیله‌سی ایچین کوینده - خلق ایچریسینده درین کوك سالمیش اولان محکم سیاسی معارف تشکیلاتی یاراتمایی کندیمیز ایچین بیر مسئله عد ایده‌لم.

ظن ایدییورز که قویدیغمز غایه موفقیتلی اولاجاقدر.

چوجوقلرڭ یاشلیلره تعرضی

(عائله و مکتبده توتون)

یازانی: ا. شالوموویچ. چەویرەنی: ا. بابازاده

معلملر، طبیبلر، والدین حاصلی هر کس عادت اوزره چوجوقلرڭ توتون چکمك بلاسنه آنجاق، مکتبده دوتولدیقلرینی ایلری سوریر و مکتب توتونچیلگی ایله مبارزه آپارماق لازیم اولدیغنی گوستریورلر. مسئلەیی یاقیندان تحلیل ایتدیگده بودوشونجەنڭ یاگلیش، اساسسیز اولدیغی، ایچروسنده بر پارچه حقیقت اولسادا فقط بوتون بوتونه حقیقتدن عبارت اولمادیغی اورتالغه چیقیر. بو مسئلەیی موضوع بحث ایدن ضیالیلر سویلەدیگیمیز بر پارچا حقیقتڭ اوجیندان دوتاراق، چوجوقلرڭ توتون چکمك بلاسنه اونلردن، عائلەده باشلیجه اولاراق ینه عائلەده دوتولدیغلرینی بردەلیورلر.

هر گاه بیز بو عادی دوشونجەنڭ یاگلیش اولدیغنی ثبوت ایتمك ایستەسەك بر چوق رقملر آلابیلریز! مثلا: کیچن گون یاشلی قادینلر آراسنده ویریلن محاضرەده اشتراك ایدنلرڭ ۳۳ فائضی توتون چکنلر ایدی. ۲نجی درجەلی مکتبڭ ۱۱۷ یڭگی یتیشمیش گنج متعلملری آراسنده ۲۳ نفر یاخود ۱۸ فائض توتون چکن وار ایدی. دیمەلی متعلملر آراسنده توتون چکنلرڭ مقداری هله یاشلی قادینلره نسبتاً ایکی دفعه آزدر. چوجوقلرڭ بو کیبی درس اوطەلری ترکیبینده تقلید ایچین آز یاشلیلر مکتبندن داها چوق ضررلی ماتریاللره راست گلەجگلری آشکار بر مسئلەدر.

چوجوق ایوده داها چوق وقت کیچریر، صیقارا توتون کبی شئیلر ایله مکتبه نسبتاً داها تیز - تیز تصادف ایدیور. توتون چکمك خسته‌لغی ایله مبارزه آپارماق واجب حساب ایدیلدیکی تقدیرده (بونکله هر کس: والدین‌ده، معلملرده، چکنلرده، چکمه‌ینلرده راضیدرلر.) بونك ایچین بیر طاقم چیقیش یوللری، استنادگاه و اصول حاضرلامالیدر.

بیز بو مسئله‌ده باش محاصره و مبارزه نقطه‌سنك عائله اولدیغی اساسنه استناد ایدییوریز.

بر طاقم آداملر اویله ظن ایدیرلر که بیز یاشلی توتون‌چکنلردن اسکی عادتلرینی ترك ایتمه‌گی، صیقارالرینی آتماغی طلب‌ایده‌جکیز. لکن بو تصورات یاکلیش بر تصوراتدر. توتون چکمك اراده ایله علاقه‌دار اولمایان صنعی صورتده عمله گتوریلن، غایت محکم، مشروط بر حرکتدر که دوغما بر خاصه کبی توتون چکنلری اوزینه مربوط بوراقمیشدر. توتون چکمك عادتی چوق زمانلر انسانك عادی ایشلرینی یونکوللشدیرمك و یولنا قویماقله بویوك، جدی یارارلق کوستریر و بو عادتدن ال چکمك ایشلرك معتدل بر صورتده ایریلمه‌سنه نوع - نوع انگللر چیقاریور.

اوکا بناء چوق زمانلر بو عادتدن ال چکمك بویوك چتینلك تشکیل ایدیور. بر طاقم انسانلر چوق آسانلقله توتوندن ال چکمکه موفق اولسالرده، لکن بوتون یاشلیلارك ترك عادت ایده‌جکلرینی بکلمکه هیچ بر جدی اساس یوقدر. بو یولده اجتماعی قوه‌لری صرف ایتمك موافق دکلدر.

«یاشلیلری آنجاق قبر دوزلدر» آتالار سوزینه استناداً یاشلی توتون چکن دوشکونلرینی‌ده راحت بوراقمالیدر. بوتون وقت، بوتون اهمیت توتون چکمکه آلیشمایان بو خسته‌لغك زهری ایله

یاقشیلاشمایاجاق بر طرزده زهرلنمه‌ین چوجوقلره جاب اولنمالیدر.
بیز بویله دوشونر، بو دائره‌ده قدم آتماق ایسترکن، ییقیلماز
طلسیم خطلری ایله احاطه اولندیغمیزی گوریوریز. یاشلیلر توتون
استعمال ایدیورلر، بو عادتدن ال چکه بیلمه‌دیکلری ایچین،
پیس عادتلری ایله خیرده چوجوقلریده زهرله‌یورلر. بویوکاری تقلید
ایدن خیرده چوجوقلر گیت - گیده توتون چکمکه آلیشیرلر
و کندی توبه‌لرینده باشقالرینیده اوز پیس حرکتلری ایله زهره‌له‌یورلر.
بو حال دوره خط اوزره انتهاسیز بر صورتده دوام ایدوب گیدیور.
ایلریده نیجه اولمیشسه حال حاضرده ده اویله واردر. فقط گله‌جکده
بویله اولمامالیدر. ایشته بیزیم وظیفه‌میز بو قیریلماز تصور اولنان
طلسم خطنی یارماق و داغیتماقدان عبارتدر، چوجوقلری توتون چکمك
بلاسندن محافظه ایتمك - حلی ممکن و لازیم بر مسئله‌در.

مسئله‌نك مراقلی یری بو وظیفه‌نك کیمك طرفندن و نه کبی
یوللر ایله، واسطه‌لر ایله عمله گتوریله‌جکنده‌در. بیزجه یاشلیلرك
حل ایتمکدن عاجز اولدیقلری بو مسئله‌نی آنجاق چوجوقلر عمله
گتوره بیلرلر. بو مسئله‌ده چوجوقلر یاشلیلره بر عبرت درسی
ویرمه‌لیدرلر. داها دوغروسی بر پارا براردە ویرمك اوزره‌درلر.
بیزیم وظیفه‌میز، چوجوقلره کندی صحتلرینی یاشلیلره قارشو مدافعه
مبارزه‌سنده قوللانماق ایچین سلاح ویرمکدن عبارت اولمالیدر.
چوجوقلر یاشلیلردن داها دوشونجه‌لی، صاغلام فکرلی و صادقدرلر.
اونلر جانبازلق (رستم بازلق) ایله مشغول اولماغی باجارمازلر.
بز بو طلسملی دائره‌نی ناصل یاریر، چیقیش یولی آچیوریز؟
بو مسئله‌ده نه کبی اصول تعقیب ایدیوریز؟ بز هیچ بر حاضرلق
معلوماتی ویرمکسیزین ۲نجی درجه‌لی مکتبك ۱ - ۲نجی صنف

متعلملرینی بر آرایه توپلایورلر؛ اونلره، توتون استعمالنی ضررلی حساب ایدیورلرمی و نیچین؛ توتونڭ ضررلی اولدیغینی کیمدن اوگرندیلر؛ انسانلر نچین توتون چکیورلر ایسانلر نه وقت توتون چکمگه باشلایورلر؛ توتون چکمك ایله ناصل مبارزه آپارمالی، و غیری بوکبی سواللر ویریوریز. بویوك، گورولتیلی یقنجاغی اداره ایتمك چتین اولدیغی ایچین، ایکی صنفدن آرتیق اوشاقلری بر یره توپلاماق اولماز.

بیز اوز فکرلریمیزی مصاحبلریمیزڭ بوینیه یوکلهمگدن قاچیر، آز دانیشماغه چالیشیر، حتی توتونڭ طبی ضررلری خصوصنده بیله معلوماتپردازلقدن چکینیریز. بیز آنجاق نه ایتمك لازیم اولدیغی مسئلهسینی مذاکرهده اونلر ایله برابر اشتراك ایدیر، مسئلهنڭ حلی ایچین یول تاپماق تکلیفینده بولنوریز. بزیم وظیفهمیز فنی مباحثه مجلسنی، میتینغی اداره ایتمگدن عبارت اولوب قالیور. بز خصوصاً توتون چکنلری دقتله دیگلهیور، اونلر ایله آچیق صمیمی دوستلق و سازشلق عمله گتورمگه چالیشیوریز. بز بورادە بوتون صنفی ایکی قروپه (توتون چکمهینلر و چکنلره) بولیوریز و آخرنجی غروپ ایله فنا بر حال واقع اولدیغنی تعین ایدیوریز. اونلر معلوماتسیزلقدن، تجربهسیزلگدن، هر بر شئیه تنقیدچی نظری ایله باقا بیلمهدیگلریندن، آگلاقسیزلقلریندن (یورگلرینی سیندیرماق معناسنده یوق) دولابی کاغذڭ ایچنی توتون ایله دولدیروب آغیزه آلماق و هوانی آغیرلاشدیرماق کبی احمق، معناسیز، ضررلی، حتی گولونج بر ایشله زهرلنمیشلر. توتون چکنلر باشقهلری ایله برابر بو ایشڭ ضررلی اولدیغنی، ممکن اولارسه ترك ایتمگڭ یافشیلغنی تصدیق ایدیورلر. بیز بورادهجه چوجوق مکتبنڭ الڭ یوکسك تهلرینه توقونر، انسانپرورلك حسلرینی حرکته گتیریریز،

نه ایتمك، برنجی درجه‌لی مکتبك خیرده بالالارینی توتون بلاسندن ناصل قورو‌ماق مسئله‌سنی اونلر ایله برابر مذاکره ایدیوریز. مباحثه‌نك هر بر آنی معین مضمونی و خصوصیتی حائز اولیور. توتونك ضرری خصوصنده آچیلان مباحثه‌ده طبی جهته نه قادار ممکن ایسه آز اهمیت ویرمك اولار و اوبله‌ده یاپمالیدر.

چونکه چوجوقلر لایقنجه حاضر اولمادیقلرندن دولایی توتوندن آلنان تنگه نفسلك و باشقا خسته‌لقاری باشا دوشمزلر. بوندان توتونك طبی جهتدن ضررلی اولدیغی مسئله‌سنه دائر چوجوقلرك بر طاقم سوزلری، اعتراضلری واردر. اونلر هرگون تصادف ایتدیکلری بیگار ایله توتون چکنلرك صاووقلاما، ورم، خرچنك خسته‌لغنه دوتولانلر کبی خسته‌له‌نوب اولمه‌دیکلرینی گوزیورلر. بیز مسئله‌نك طبی طرفنی محاضره‌چینك ویردیگی ماتریاللر اوزره دگل سامعینك بیلدیکاری شئیلر ایله آیدینلاشدیریرز. بیز اونلره «یولداشلر! توتون چکمك ضررلیدر یا یوق؟» سوالنی ویریوریز. بر صیرا سسلر «أه‌وت ضررلیدر» جوابنی ویریورلر.

«نیچین؟ بونی سیز نردن بیلرسگز؟»

مکتبلیلر: «هر کس دیبور» دیه جواب ویریورلر. بیز آنجاق توتون چکنلرك تجربه‌لرینی قید ایدیوریز. بیز بوتون توتون چکنلرك تجربه‌اوزره بوایشك ضررلی‌اولدیغنی‌سویله‌دیکلرینی ایشیدیوریز.

البته بو حقیقتدر و بوگا ایناناماغه بیزیم هیچ بر اساسیمز یوقدر. بیز دیلن سوزلره توتونك چوجوقلر ایچین داها ضررلی اولدیغی خصوصنده بر پارا معلوماتلر علاوه ایدیوریز. بوندان صوگرا یقنجاقده اشتراك ایدنلر دوشونیش و آگلاقله تکلیف اولنان اشاغیده گوستریلنلرك برنجی ماده‌سنی قبول ایدیورلر: «توتون چکمك بویوگلره، خصوصاً محکمانمك و ترقی ایتمك اوزره اولان اعضا ایچین غایت ضررلی‌در. اوگا بناء توتون چکمگه یول ویرمه‌مه‌لیدر»

مسئله‌نك اقتصادی ــ آلما ، چورك ، قنفقت و بدنه خیرلی باشقا شیلری قویوب پولی معناسیز، ضررلی توتونه صرف ایتمك مسئله‌سی چوجوقلر طرفندن داها جانلی بر صورتده مذاکره ایدیلر. عائله ایچروسنده چوق زمانلر سوت، یمورطه، آیاغ قابی، دفتر و باشقه لازیملی شیلر ایچین پارا تاپلمادیغی حالده توتون ایچین داش باش ایدیلدیکی حقیقتی دوشونجه‌سیزلك نتیجه‌سنده اورتالغه چیقان حاللردن بریسی‌در.

چوجوقلر بو حقیقتی آشکار بر صورتده آیدینلاشدیریر، بر چوق نمونه‌لره حیاتی لوحه‌لر کوستره‌رك معناسیزجه‌سنه بوتون، صرف اولنان پارانی نوع به نوع غدایی شیلره و بدنی احتیاجلره خرج ایتمه‌لیدر مضمونده اولان ۲ نجی ماده‌نی بویوك ممنونیتله قبول ایدیورلر. توتون چکمکك سبیلری مسئله‌سنده معروضه‌چینك رولی داها بویوکدر. بو خصوصده‌ده اساس ماتریال حاضروندن آلنیر. حاضردن توتون چکنلرك (ارککلر) بو ایشه چوجوقلق جوانلق یاشلارندن باشلادیقلرینی تعیین ایتدیکدن صوکرا، معروضه‌چیبه دوشونجه‌نك و تنقیدك یوقلغی فکرینی بر قادار آیدینلاشدیرماق قالیور. بو فکرك یکیلیکدن دولایی درین دوشونجه‌ده اولماسا فقط هر بر حالده آکلاقله توتون چکمکه نه ایتدیکلرینی دوشونمه‌ین، پیس ایشلره کور کورانه تقلید ایدن، اطرافلرینده کیلره بصیرت گوزیله باقماغی باجارمایان، دوشونجه‌سیز مکتب عنصرلری اولیورلر مضمونده اولان ۳ نجی تەزه قبول ایدیلر. بونك نتیجه‌سنده یکی دنیا قورماق وظیفه‌سی ایله موظف گنجلرك کهنه جمعیتك ضررلی و گیچ عادتلرینی آتوب، یکی، خیرلی، صاغلام اگلنجه فورمالری یارادماسی مسئله‌سی اورتالغه چیقیور. هوانی دومان ایله پوزماغه یول ویریله‌جك بر حرکت اولمادیغی فکری بوتون حاضرون طرفندن ممنونیتله قبول ایدیلر: تمیز هوانك بوتون

انسانلر علی‌الخصوص چوجوقلر ایچین نه قادار قیمتلی اولدیغی خصوصنده (یاقین و تانیش موضوعدر) بر نیچه کلمه سویله‌نیلر، بو خصوصده سویله‌نیلنلر حاضرون طرفیندن محکم و گوزل صورتده بنمسه‌نیلره: «ایلریله‌میش مدنی گنجلك کندی محیطندن چیقار او توتونی قاویور، اطرافنده‌کی هوانك بوش یره پیسلشدیریلمه‌سنه یول ویرمه‌یوب، مکتب داخلنده بوتون متعلملرك و مکتب قوللوقچیلرینك توتون چکمگنی قدغن ایدیور» قانونك اساسنی تشکیل ایدیور. بویله‌لکلان برنجی عملی نتیجه مکتب داخلنده کیمسه: نه معلم، نه مکتبده نه‌ده مکتب قوللوقچیلری توتون چکمه‌مه‌لیدردن عبارت اولوب قالیور. بوندان صوکرا نوبتی تدبیر توتون چکنلر (معلملریده)‌لك سیاهه‌سنی دوتوب صنفلردن آسماقدان عبارت اولمالیدر. توتون استعمال ایدنلرك سیاهه‌سی ایله یان یانا چکمه‌نیلریك‌ده سیاهه‌سی و منع ایدیلدیگیندن بو تدبیر ایله بوتون چکنلرك صاینك آرتماسنك قارشوسني آلماق احتمال ایدیلر و بوتون صنف طرفندن توتونك ضرری خصوصنده چیقاریلان قطعنامه‌نی خاطرلاتیر. بوندان صوکرا مینی ‌-مینی چوجوقلری توتونله زهرلنمك بلاسندن محافظه ایتمك مسئله‌سی خصوصی صورتده مذاکره ایدیلر؛ بو بارەده ۸ نجی ماده‌نك تکلیفی: «چوجوقلری توتون چکمك بلاسنه‌دوتولماقدان محافظه تدبیرلری خصوصنده‌ده یاشلی توتون چکنلره بوتون معلملرك عمومی یقنجاغی آدیندن مراجعت ایتمك ۹ نجی ماده‌نك تکلیفی ایسه، عائله‌نی صاغلاملاشدیرماق امکانتی آیدینلاشدیرماق و کوچوك چوجوقلری پیس و ضررلی تقلیددن محافظه ایتمك‌ایچین یاشلیلر آراسنده آنکه‌تا کیچرمك‌دن عبارت اولیور. قطعنامه سسه قویلر و بوتون متعلملر ایچین مجبوری اعلان ایدیلر. بوندان صوکرا یاشلی توتون چکنلره ویریله‌جك مراجعتنامه‌لری و آنکه‌تالری حاضرلاماق ایچین هر صنفدن بر اوچلك انتخاب ایدیلر بو کبی

مسئله‌نڭ اقتصادی ـ آلما ، چورك ، قنفقت و بدنه خیرلی باشقا شئیلری قویوب پولی مناسیز، ضررلی توتونه صرف ایتمك مسئله‌سی چوجوقلر طرفندن داها جانلی بر صورتده مذاکره ایدیلر. عائله ایچروسنده چوق زمانلر سوت، یمورطه، آیاغ قابی، دفتر و باشقه لازیملی شئیلر ایچین پارا تاپلمادیغی حالده توتون ایچین داش باش ایدیلدیگی حقیقتی دوشونجه‌سیزلك نتیجه‌سنده اورتالغه چیقان حاللردن بریسی‌در.

چوجوقلر بو حقیقتی آشکار بر صورتده آیدینلاشدیریر ، بر چوق نمونه‌لره حیاتی لوحه‌لر کوستره‌رك مناسیزجه‌سنه بوتون ، صرف اولنان پارانی نوع به نوع غدایی شئیلره و بدنی احتیاجلره خرج ایتمه‌لیدر مضمونتده اولان ۲ نجی ماده‌نی بویوك ممنونیتله قبول ایدیورلر. توتون چکمه‌كڭ سببلری مسئله‌سنده معروضه‌چینڭ رولی داها بویوکدر. بو خصوصده‌ده اساس ماتریال حاضروندن آلنیر. حاضردن توتون چکنلرڭ (ارککلر) بو ایشه چوجوقلق جوانلق یاشلارندن باشلادیقلرینی تعیین ایتدیکدن صوکرا ، معروضه‌چیبه دوشونجه‌نڭ و تنقیدڭ یوقلغی فکرینی بر قادار آیدینلاشدیرماق قالیور . بو فکرڭ یکیلیکدن دولایی درین دوشونجه‌ده اولماسا فقط هر بر حالده آکلاقله توتون چکمگه نه ایتدیکلرینی دوشونمه‌ین، پیس ایشلره کور کورانه تقلید ایدن، اطرافلرینده کی‌لره بصیرت گوزیله باقماغی باجارمایان ، دوشونجه‌سیز مکتب عنصرلری اولیورلر مضمونتده اولان ۳ نجی تەزه قبول ایدیلر. بونڭ نتیجه‌سنده یکی دنیا قورماق وظیفه‌سی ایله موظف گنجلرڭ کهنه جمعیتڭ ضررلی و گیج عادتلرینی آتوب، یکی، خیرلی، صاغلام اکلنجه فورمالری یارادماسی مسئله‌سی اورتالغه چیقیور. هوانی دومان ایله پوزماغه یول ویریلمه‌جك بر حرکت اولمادیغی فکری بوتون حاضرون طرفندن ممنونیتله قبول ایدیلر: تمیز هوانڭ بوتون

ماهیتی حائز برنجی قدمدن صوڭرا چوجوقلر ایچین توتون چکمك چتین، معلملر ایچین ناممکن اولیور. کهنه‌ده صیقاره‌یه قارشو بسله‌نن صمیمی بی طرفلك و آیری سه‌چکینسیزلك اورتالقدن گتوریلر. توتون چکمکه قارشو عملی، نتیجه‌لی بر دوشمنچیلك باشلانر. بو نوعله دائره طلسم خطنك یاریلماسی باشلانیلر. بر هفته مدتنده بوتون صنفلرده توتون چکن و چکمه‌ینلرك سیاهه‌سی رفع ایدیلر؛ یاشلی توتون چکنلر ایچین آشاغیده‌کی مضمونده مراجعتنامه حاضرلانیر: «متعلملرك عمومی یقنجاغی توتون استعمال ایدن یاشلیلرك نظر دقتنی آشاغیده‌کی نقطه‌لره» جلب ایدیور:

۱ - توتون چکن یاشلیلرك اکثریتی توتونی صحتلری ایچین ضررلی حساب ایدوب توتون چکدیکلرینه تاسفلنیورلر.

توتون چکن یاشلیلر اکثریتله کندی چوجوقلرنك توتون استعمال اینمه‌سنی آرزولامایورلر.

۲ - اونلر کندیلری توتون چکمکده دوام ایله برابر چوجوقلرینه نوع به نوع یوللر ایله توتون چکمه‌کی قدغن، چکممه‌کی توصیه ایتدیکلری کبی، اونلری بو خصوصده تعقیبه بویله حاضردرلر.

۳ - چوجوقلغدن توتونك ضررینی آڭلامایاراق پیس، ضررلی ایشه تقلیددن دولایی توتون‌چکن یاشیلری کناهکارلاندیرماق اولماز بیلر اوزونی عمله گلن عادتی آتماق چتیندر و بونی هرکسدن طلب ایتمك اولماز،

۴ - فقط توتون استعمال ایدن یاشلیلر عمومیتله باشقالرینی و خصوصی اولاراق چوجوقلری اوز پیس عادتی ایله زهرلاممه‌لیدر. اوڭا بناء بیز اونلری چوجوق اولان یرده صیقارا چکمکه و هوانی فنالشدیرمکده حقسز حساب ایدیوریز.

۵ ـ توتون چکمك ـ پیس و ضررلی بر عادتدر. توتون چکنلر بو عادتلری ایله نمرو صاتمامالی و نمایش یاپمامالیدرلر.

۶ ـ توتون چکمکه، داها دوغروسی هوانی فنالشدیرمکه اجازه آلماق، صیقاره «قوناقلغی» یاپماق کبی ریاءی «نزاکتده» اولدیقجه چکیلمزدرلر. اوکا بناء متعلملر: توتون چکمك اولورمی؟ سوالنه «هوانی بوزماق اولماز و بونك ایچین اجازه ایستهمك تربیهسیزلکدر» جوابنی ویرمك خصوصنده قرارداد چیقاریورلر.

۷ ـ ایمدیکی منزل بحرانی ایچروسنده توتون چکمك ایله بوتون عائلهنك خصوصاً چوجوقلرك یوتدیقلری هوانی آغیرلاشدیرماق یول ویریلمهجك بر حالدر. اوکا بناء برینجرهلی، حتی فورتوچقالی ایولرده بیله کیمسهیه توتون چکمکه اذن ویریلمهمهسنی و بو خصوصده بوتون منزللرده آشاغیده کوستریلدیکی اوزره اعلانلر وضع ایدیلمهسنی طلب ایدیوریز: «توتون چکمك اولماز» «توتون چکمك ضررلیدر»، «توتون چکمك عیبدر»، «بوراده توتون چکمهیکز»، «بوراده توتون چکمك قدغندر»، «توتون چکمك ایچین اجازه ایستهمهیکز ـ چونکه اجازه آلامازسکز»

۸ ـ .... مکتب متعلملرینك عمومی یغنجاغی بوتون والدینی، تانیشلردن خیرده چوجوقلری توتون چکمك بلاسندن قوروماقده و بوراده کوستریلن آرزولرك عمله کتوریلمهسنده یاردیمدن بولنمالرینی آرتیق درجهده رجا ایدیور.

بو مراجعتنامهنك یاشلیلره دیدیکینهدر؟ بو مراجعتنامه توتون چکن یاشلیلردن عادیترك ایتمکی طلب دکل، برقادار منطق ایستهیور. توتون چکنلرك حیاتنده کولونج حاللر چوق اولیور. اکثریتله آخرنجی قپکارینی توتونه صرف ایدن، صحتی درین اوجورومله طوغرو یووارلاتان یاشلی صیقارایی صوریر و آغزیندان بوراقدیغی قالین دومانلر ایچروسنده یوزهرك، دوتغون سسله چوجوغه:

«توتون چکمه، بویاقشی ایش دگل، ضررلی، حتی احمق حرکتدر» دیبور. بوراقیلان بو مراجعتنامه توتون چکن یاشلیلری اوگولونچ حالدان چیقاریور. مراجعتنامه توتون چکن یاشلیلردن چوجوقلری پیس عادتلره آلیشدیرماماغی و اونلرك یوتدیقلری هوانی پیسلشدیرمه‌مه‌گی رجا ایدیور. آنجاق بوقادار بونك ضدینه نه دیمك اولار؟

عجبا بو طابلرك حددن کنار و عمله گتوریلمه‌سی ناممکنمی؟ بوندان کیم و نه ضرر چکیور.

هر بر شئیدن آز آتا، آنا و مربیلرك احترامی.

دائما «بنم ایچین اولار، سنك ایچین یوق» کبی ایکی مراقلی اویون اوینایوب، اوزلرینی گولونج وضعیتده بوراقدیقلری حال حاضرده والدین و مربیلرك احترامی داها چوق ضرر چکیور. بو چوجوقلر ایچین اطرافلرینده اولان حقیقتلری آکلاق و تنقید ایله سیر ایتمکی، سوزدن ایشه کیچمك اقتدارنی تربیه ایدن گوزل پیداغوژی بر اصولدر. یاشلیلر ایچین حاضرلانان مراجعتنامه‌لر ایولرده نشر اولنمق و اوقونماق، ایچین بوتون مکتبلیلره پایلانلیر. صوگرا مراجعتنامه‌لرك نتیجه‌سی، کیمك طرفندن نه عمله گتوریلدیکی، عائله‌لرك بو ایشه نیجه باقدیقلری و غیره خصوصنده معروضه‌ده بولنماق ایچین (صنف ویاخود قورو‌پیالر اوزره بر ویاخود بر نیجه) یقینجاقلر چاغریلر. حق حساب ایدیلر، یارادیلان حال اوگره‌نیلر، یگون ویریلر. ۱ ـ ۲ هفته‌دن صوگرا یکی مجلسدن مکتب صنفلرنك نماینده‌لری طرفندن حاضرلانان آنکه‌تا پروژه‌سنی مذاکره ایدیر و دولدیرماق ایچین عائله‌لردن اولان عضولرك صاینه مطابق مقدارده ایولره بوراقر. آنکه‌تا آنونیم (امضاسیز) و آشاغیده‌کی مسئله‌لری حاوی اولیور:

مکتبلیلرڭ عائله‌لری ایچین آنونیم آنکه‌تا.

(هر بر عائله عضوی ایچین آیری ـ آیری اولاراق دولدیریلر).

۱ ـ یاشی............ ارکك............ قادین............

۲ ـ اجتماعی وضعیتی: فعله، صنتکار، ضیالی، قاره فعله ....

۳ ـ مشغولیتی............ تحصیلی............

٤ ـ سوبای، ایولی، دول، قیز، ارلی............

۵ ـ توتون چکمه‌یور............ چکیر............

٦ ـ نیچین توتون چکمگه باشلامیش: تقلید ایان یا خود دوشونمکسیزلکدن

....

۷ ـ هانکی یاشدان ....

۸ ـ بو عادتندن راضیمی یا یوق ....

۹ ـ نیچین ناراضیدر ....

۱۰ ـ توتونی نه باره‌ده اوزی ایچین ضررلی حساب ایدیر............

۱۱ ـ گونده نیچه صیقارا یا خود چوبوق چکیر ....

۱۲ ـ آلتون حسابیله هرگون توتونه نیچه قپك صرف ایدیر ....

هر آیدا » » » » » » ....

۱۳ ـ توتونی آتماغی تجربه ایدوبمی ....

۱٤ ـ آتماغه موفق اولمیش‌می، اولمامیشسه نه ایچون ....

۱۵ ـ چوجوقلرینڭ توتون چکمه‌سنی آرزو ایدیرمی یا یوق ....

۱٦ ـ مکتبڭ توتونڭ ضدینه اولان حرکتنی تقدیر ایدیرمی یا یوق، نیچین

....

۱۷ ـ بو ایشه کومك ایتمك ایسته‌یورمی، نه ایله ....

.... مکتب معلملرینڭ عمومی یقنجاغی بو آنکه‌تانڭ دولدـ
یریلمه‌سنه کومك ایتمه‌گزی، یا خود سواللره عادلانه بر صورتده جوابلر ویرمکله
دولدیرماگزی رجا ایدیور.

مقصدیمیز — توتون چکمك ایله مبارزه‌در و درا که صاحبی بوتون انسانلرك بیزه کومك ایده‌جکنه ایمان بسله‌یوریز. آنکه‌تا آنانیم اولدیغی ایچین قاملیا، آدقید ایتمك لازیم دگلدر. آنکه‌تاده یاویریلن سواللرك آلتی چیزیلر، یاخود لازیم گان یرلرده مرکب ایله یازیلر؛ لازیم اولمایان شیلر ایسه یوزیلر.

آنکه‌تا والدینك احترامی‌ایچین هیچ بر قورقو تشکیل ایتمه‌یور.

اولا آنکه‌تا امضاسیز اولدیغی ایچین اورتالغه چیقابیله‌جك هر بر کوچوك اختلاف عائله ایچه‌ریسنده قالاجاقدر؛ بوکبی اختلاف اوچ یول ایله جریان ایده‌بیلر:

— آتا و یاخود — «احترام صاحبی توتون چکنلر»: صارصلماز و محکم بر صورتده: «سنك ایچین اولماز، بنم ایچین اولار»، «اورتالغا سوقولما»، «سنك ایشك دگل»، «یومورطا، طاووغه درس اوگرتمز» و غیره. شبهه‌سیز بوکبی عائله‌دن آنکه‌تا دولی قایتاریلمایاجاق. تحقیر اولنمیش، قلبی سینمیش چوجوق: «برشئی چیقمادی، بزیمکیلر آنکه‌تانی دولدیرماق ایسته‌مه‌یورلر، آجیقلانرلر» بونگله مکتب و آنکه‌تا ایچین مسئله بیتور. بوحادثه بر نمره ایله آنکه‌تالرك نتیجه حق حسابنه قید ایدیلمه‌لی‌در، و بو خصوصده صوگرادان هیچ بر سوز سویله‌نیلمه‌یه‌جکدر. فقط بو حادثه چوجوغك قلبنده بر چوق مسئله‌لرك اویانماسنه سبب اولاجاق، چوجوغك کندی کندیلگنده بو مسئله‌لره ویره‌جکی جوابله عائله احترامنه بویوك ضربه‌لر اوراجاقدر. بو حاله تاسف ایتمك لازیممی؟

شبهه‌سیز یوق — چونکه عائله هیچ بر زمان بو یول ایله احترامنی صاقلایا بیلمز. معین زمانده مکتبی و توتون چکمك ایله مبارزه‌ده بو حادثه‌دن هیچ بر شئی ایترمز.

۲ - ایکینجی حصه‌یه داخل اولان حاللرده عائله مسئله‌یه درا که و دوشونجه ایله یاناشاجاق، مسئله‌نی اطرافلیجه دوشونوب ایدیلن تکلیفی بو یاخود باشقه بر اولچوده عمله گتوره‌جکدر. بوتون چکنلره تقدیم اولنان طلبك یرلی، توتون چکمه‌که باشلار کن کوچوك دوشونجه‌سیز اولدیغنی ایمدی ایسه ترك عادت ایتمکك چتین و بونکله برابر هوانی پوزوب، باشقه‌لره پیس نمونه کوسترمگك یاقشی اولمادیغی تصدیق ایده‌جکلر. بوگون توتون چکمك اونك خصوصی ایشی اولاجاق و بو بار‌ه‌ده باشقه‌لری چوق آز معلومات آلاجاقلر، بو کبی حادثه‌لرك چوق اولاجاغلری ایشك موفقیتنی تامین ایده‌جکلری شبهه‌سیزدر.

۲ - ۳ نجی و عین زمانده صوکنجی اتفاق تحقیر اولنمیش توتون چکه‌نك باریشماز، جنگجو بر وضعیت آلاجاغیدر. عین حاله‌بن برنجی دفعه مکتب مدیری و طبیبنك راضیلغی ایله برنجی مکتبده تجربه یاپدیغم زمان تصادف ایتدیم. معلملردن بربسی بو پلان و اصوله جدی قارشو صورتده اعتراض ایدوب بر طاقم جبردن، بلکه‌ده دیموغوژیادن و غیره‌دن بحث ایتدی. اوزلگندن چیقمیش، سوزلرینی بربرینه باغلایا بیلمه‌ین معلمی دیگله‌یوب آنکه‌تادان اوگا آنجاق ایکی سوآل ویردیم: ۱) او ۸ - ۱۰ یاشلرینده اولان چوجوغنك توتون چکمه‌سنی آرزولایورمی؟ ۲) توتون چکمکه ایتدیکی عادتندن راضیدرمی؟ منفی جواب آلدیغدن صوکرا، بومسئله‌نك حلی ایچین تیز بر صورتده داها گوزل پلان و اصول کوسترمسه توتون چکمك ایله مبارزه ایچین چیزدیگم پلان و اصولمدن واز کیچه‌جکمی خبر ویردیم.

ماهیت اعتباریله پروژه‌نك دوزگون فقط... بر قادار «چتین» وغیره اولدیغی خصوصنده بیز چابوق صورتده سازشه گلدیك.

«چتینلکلک بویوکلکی شبهه‌سیز دوغرودر . اوطاقده تمیز هوا ایچین چوجوقلرک یاشلیلره قارشو آپاردیقلری مبارزه‌نك شدتنی، ایتیلگنی آزالتماق ، یونگوللشدیرمك ایچین یگانه بریول وارسه اوده چوجوقلرك ایکی کوچوك، عادی-پیس عادتلریله لوغالانما، بیزه پیس یول کوسترن و بیزیم یوندیغیمیز هوانی پوزما - کبی طلبلرینی قبول ایتمه‌لیدر . معلملره مکتب طبیبلری توپلاشوب مکتبده معلم و طبیبلرك توتون چکمه‌مه‌لی اولدیغلری خصوصنده قراردار چیقارماقلری ایله چوجوقلره بویوك یاراولق کوستره بیلرلر. دولتی باش معارف اداره‌لری مکتبده مطنطن بر صورتده توتون چکن، آیری توتون اوطه‌سی طلب ایدن و یاخود توتون بولوطلری ایچروسنده معلملر اوطه‌سنی بوراقوب صنفه واران معلملری عقله کتوره‌جك امرلر ویرمکله بو ایشه بویوك کومك ایده‌بیلرلر . جماعت رهبر ایچین دگل رهبر جماعت ایچیندر . چوجوقلر معلم ایچین دگلدرلر، لکن معلم، خلق معارف قومیسارلغی عالی اجتماعی تربیه اداره‌سی و باشقه‌لری چوجوقلر ایچیندرلر. مکتبده چوجوقلره اذن ویریلمه‌دیکی خصوصنده چیقاریلان اونه قادار پیداغوژی علمنه ضد ، ناموافق وکولونج اولسا، مکتبده چوجوقلری پیس ایشلردن صاقندیران معلملره توتون چکمکی قدغن ایدن امر اوقادار مکتب وعائله‌لرك صاغلاملاشماسنه بویوك خدمت ایدر . بویله‌لکلن توتون چکمکه اولان عمومی مئیله قارشو مکتبلینك دوشونمه‌سندن داها بر ممانعت قوئلمیش ، توتون چکمك کبی بولوقما خسته‌لغی جبهه‌سی بر نقطه‌ده یاریلمیش اولار .

توتون چکمك ایله مبارزه تجربه‌لری یکی یتیشن‌لر ایچین کهنه خام خیاللر و عادتلرك اوچورولماسنده جانلی - انقلابی بر فعالیت اولار. بو مبارزه‌ده چوجوقلر اوزلرینی اصلاحاتچی، صاغلام

یاشایش یارادیجی‌سی، صاغلام ایده‌آل طاشیجی‌سی حس ایدر. بو ایشده چوجوقلر صحیه اساسلرینی ، قاعده‌لرینی قیتملندیرمگه و صیرا ایله حیاته تطبیق ایتمگه آلیشارلر.

معارف ایشچیلری ایوینیڭ رولی.

یازانی: اوقاره‌وفا. چاوره‌نی: ر. م.

معارف خادملرنیڭ اجتماعی ـ سیاسی معلوماتینیڭ اولدیغی کبی تحصیل ـ پیداغوژی معلوماتینیڭده یوکسلمه‌سی احتیاجی مدنی شعبه و قومسیونلار قارشوسینده بو ایشیڭ تشکیلات و اصول، مه‌تود شکللرینیڭ چیزیلماسی و میدانه گیتریلمه‌سی مسئله‌سینی قالدیرمشدر.

مدنی ایشلرڭ اساسی شکلی: محال، قضا و دائره معارف ایشچیلری أیولری اولمالیدرلار. معارف ایشچیلری ایوی اجتماعی تربیه ایشچیلری تکاملی یوکسه‌لیشینیڭ اساسی استناد نقطه‌سی اولمالیدر. ایشته بومقاله معارف ایشچیلری أیونیڭ بالخاصه بو ساحه‌ده‌کی وظیفه‌سینی تعیین ایچین یازیلمشدر.

معارف ایشچیلری ایونیڭ باشلیجا مسئله‌سی، معارف ایشچیلرینی اوقتیابرڭ اونلار ایچین میدانه قویمش اولدیغی مسئله‌نڭ اجراسینه یاردم ایتمگدر ـ گنج نسلی علمی ـ سوسیالیزم مفکوره‌سی روحینده حاضرلامالی، بین‌الملل پروله تاریاتڭ آرزوسینه موافق اجتماعی دوشونجه‌لی، حساس، متشکل کتله‌لرله پروله‌تار انقلابنیڭ موفقیاتینی مدافعه ایتمه‌لی و قوممونیزم ـ سوسیالیزم جمعیتینیڭ عمومی مشکللرنیڭ یاقلاشماسینا و تحکیم ایدیلمه‌سینه چالیشاجاق یڭگی انسان کتله‌لری حاضرلاماقدر. بیزم معلم اوقتیابرڭ بو شعارینی تمثیل ایتمه‌لیدر. او،

۲ ـ ایکینجی حصه‌یه داخل اولان حاللرده عائله مسئله‌یه درا که و دوشونجه ایله یاناشاجاق، مسئله‌نی اطرافلیجه دوشونوب ایدیلن تکلیفی بو یاخود باشقه بر اولچوده عمله گتوره‌جگدر. بوتون چکنلره تقدیم اولنان طلبلك یرلی، توتون چکمه‌که باشلار کن کوچوك دوشونجه‌سیز اولدیغنی ایمدی ایسه ترك عادت ایتمگك چتین و بونکله برابر هوانی پوزوب، باشقه‌لره پیس نمونه کوسترمگك یاقشی اولمادیغی تصدیق ایده‌جکلر. بوگون توتون چکمك اونك خصوصی ایشی اولاجاق و بو بارده باشقه‌لری چوق آز معلومات آلاجاقلر، بوکبی حادثه‌لرك چوق اولاجاغلری ایشك موفقیتنی تامین ایده‌جکلری شبهه‌سیزدر.

۲ ـ ۳ نجی و عین زمانده صوگنجی اتفاق تحقیر اولنمیش توتون چکه‌نك باریشماز، جنگجو بر وضعیت آلاجاغیدر. عین حاله‌بن برنجی دفعه مکتب مدیری و طبیبنك راضیلغی ایله برنجی مکتبده تجربه یاپدیغم زمان تصادف ایتدیم. معلملردن بربسی بو پلان و اصوله جدی قارشو صورتده اعتراض ایدوب بر طاقم جبردن، بلکه‌ده دیموغوژیادن و غیره‌دن بحث ایتدی. اوزلکندن چیقمیش، سوزلرینی بربرینه باغلایا بیلمه‌ین معلمی دیکله‌یوب آنکه‌تادان اوگا آنجاق ایکی سوال ویردیم: ۱) او ۸ ـ ۱۰ یاشلرینده اولان چوجوغنك توتون چکمه‌سنی آرزولایورمی؟ ۲) توتون چکمگه ایتدیگی عادتدن راضیدرمی؟ منفی جواب آلدیغدن صوگرا، بومسئله‌نك حلی ایچین تیز بر صورتده داها گوزل پلان و اصول کوسترمسه توتون چکمك ایله مبارزه ایچین چیزدیگم پلان و اصولمدن وازکیچه‌جگمی خبر ویردیم.

ماهیت اعتباریله پروژه‌نك دوزگون فقط... بر قادار «چتین» وغیره اولدیغی خصوصنده بیز چابوق صورتده سازشه گلدیك.

مقصدیمیز - توتون چکمك ایله مبارزه‌در و دراکه صاحبی بوتون انسانلرك بیزه کومك ایده‌جکنه ایمان بسله‌یوریز. آنکه‌تا آنانیم اولدیغی ایچین فاملیا، آدقید ایتمك لازیم دگلدر. آنکه‌تاده یاویریلن سواللرك آلتی چیزیلر، یاخود لازیم گان یرلرده مرکب ایله یازیلر؛ لازیم اولمایان شیلر ایسه پوزیلر.

آنکه‌تا والدینیك احترامی‌ایچین هیچ بر قورقو تشکیل ایتمه‌یور.

اولا آنکه‌تا امضاسیز اولدیغی ایچین اورتالغه چیقابیله‌جك هر بر کوچوك اختلاف عائله ایچه‌ریسنده قالاجاقدر؛ بوکبی اختلاف اوچ یول ایله جریان ایده‌بیلر:

- آتا و یاخود - «احترام صاحبی توتون چکنلر»: صارصلماز و محکم بر صورتده: «سنك ایچین اولماز، بنم ایچین اولار»، «اورتالغا سوقولما»، «سنك ایشك دگل»، «یومورطا، طاووغه درس اوگرتمز» و غیره. شبهه‌سیز بوکبی عائله‌دن آنکه‌تا دولی قایتاریلمایاجاق. تحقیر اولنمیش، قلبی سینمیش چوجوق: «برشئی چیقمادی، بزیمکیلر آنکه‌تانی دولدیرماق ایسته‌مه‌یورلر، آجیقلانرلر» بونگله مکتب و آنکه‌تا ایچین مسئله بیتور. بوحادثه بر نمره ایله آنکه‌تالرك نتیجه حق حسابنه قید ایدیلمه‌لی‌در، و بو خصوصده صوگراداان هیچ بر سوز سویله‌نیلمه‌یه‌جکدر. فقط بو حادثه چوجوغك قلبنده بر چوق مسئله‌لرك اویانماسنه سبب اولاجاق، چوجوغك کندی کندیلگنده بو مسئله‌لره ویره‌جکی جوابله عائله احترامنه بویوك ضربه‌لر اوراجاقدر. بو حاله تاسف ایتمك لازیممی؟

شبهه‌سیز یوق - چونکه عائله هیچ بر زمان بو یول ایله احترامنی صاقلایا بیلمز. معین زمانده مکتبی و توتون چکمك ایله مبارزه‌ده بو حادثه‌دن هیچ بر شئی ایترمز.

۲ - ایکینجی حصه‌یه داخل اولان حاللرده عائله مسئله‌یه درا که و دوشونجه ایله یاناشاجاق، مسئله‌نی اطرافلیجه دوشونوب ایدیلن تکلیفی بو یاخود باشقه بر اولچوده عمله گتوره‌جکدر. بوتون چکنلره تقدیم اولنان طلبك یرلی، توتون چکمه‌که باشلار کن کوچوك دوشونجه‌سیز اولدیغنی ایمدی ایسه ترك عادت ایتمگك چتین و بونکله برابر هوانی پوزوب، باشقه‌لره پیس نمونه کوسترمگك یاقشی اولمادیغی تصدیق ایده‌جکلر. بوگون توتون چکمك اونك خصوصی ایشی اولاجاق و بو باره‌ده باشقه‌لری چوق آز معلومات آلاجاقلر، بوکبی حادثه‌لرك چوق اولاجاغلری ایشك موفقیتنی تامین ایده‌جکلری شبهه‌سیزدر.

۲ - ۳ نجی و عین زمانده صوکنجی اتفاق تحقیر اولنمیش توتون چکه‌نك باریشماز، جنگجو بر وضعیت آلاجاغیدر. عین حاله‌بن برنجی دفعه مکتب مدیری و طبیبنك راضیلغی ایله برنجی مکتبده تجربه یاپدیغم زمان تصادف ایتدیم. معلملردن بربسی بو پلان و اصوله جدی قارشو صورتده اعتراض ایدوب بر طاقم جبردن، بلکه‌ده دیموغوژیادن و غیره‌دن بحث ایتدی. اوزلگندن چیقمیش، سوزلرینی بربرینه باغلایا بیلمه‌ین معلمی دیکله‌یوب آنکه‌تادان اوگا آنجاق ایکی سوءال ویردیم: ۱) او ۸ - ۱۰ یاشلرینده اولان چوجوغنك توتون چکمه‌سنی آرزولایورمی؟ ۲) توتون چکمکه ایتدیکی عادتدن راضیدرمی؟ منفی جواب آلدیغدن صوکرا، بومسئله‌نك حلی ایچین تیز بر صورتده داها گوزل پلان و اصول کوسترمسه توتون چکمك ایله مبارزه ایچین چیزدیکم پلان و اصولمدن واز کیچه‌جکمی خبر ویردیم.

ماهیت اعتباریله پروژه‌نك دوزگون فقط... بر قادار «چتین» وغیره اولدیغی خصوصنده بیز چابوق صورتده سازشه گلدیك.

«چتینلگك بویوگلگی شبهه‌سیز دوغرودر . اوطاقده تمیز هوا ایچین چوجوقلرڭ یاشلیلره قارشو آپاردیقلری مبارزه‌نڭ شدتنی، ایتیلگنی آزالتماق ، یونگوللشدیرمك ایچین یگانه بریول وارسه اوده چوجوقلرڭ ایکی کوچوك، عادی ـ پیس عادتلریله لوغالانما، بیزه پیس یول کوسترن و بیزیم یونه‌دیغیمیز هوانی پوزما ـ کبی طلبلرینی قبول ایتمه‌لیدر . معلملره مکتب طبیبلری توپلاشوب مکتبده معلم و طبیبلرڭ توتون چکمه‌مه‌لی اولدیغلری خصوصنده قراردار چیقارماقلری ایله چوجوقلره بویوك یاراراق کوستره بیلرلر. دولتی باش معارف اداره‌لری مکتبده مطنطن بر صورتده توتون چکن، آیری توتون اوطه‌سی طلب ایدن و یاخود توتون بولوطلری ایچروسنده معلملر اوطه‌سنی بوراقوب صنفه واران معلملری عقله گتوره‌جك امرلر ویرمگله، بو ایشه بویوك کومك ایده‌بیلرلر . جماعت رهبر ایچین دگل رهبر جماعت ایچیندر . چوجوقلر معلم ایچین دگلدرلر، لکن معلم، خلق معارف قومیسارلغی عالی اجتماعی تربیه اداره‌سی و باشقه‌لری چوجوقلر ایچیندرلر. مکتبده چوجوقلره اذن ویریلمه‌دیگی خصوصنده چیقاریلان اونه قادار پیداغوژی علمنه ضد، ناموافق و گولونج اولسا، مکتبده چوجوقلری پیس ایشلردن صاقندیران معلملره توتون چکمگی قدغن ایدن امر اوقادار مکتب وعائله‌لرڭ صاغلاملاشماسنه بویوك خدمت ایدر . بویله‌لگلن توتون چکمگه اولان عمومی مئیله قارشو مکتبلینڭ دوشونمه‌سندن داها بر ممانعت قونلمیش ، توتون چکمك کبی بولوقما خسته‌لغی جبهه‌سی بر نقطه‌ده یاریلمیش اولار .

توتون چکمك ایله مبارزه تجربه‌لری یگی یتیشن‌لر ایچین کهنه خام خیاللر و عادتلرڭ اوچورولماسنده جانلی ـ انقلابی بر فعالیت اولار. بو مبارزه‌ده چوجوقلر اوزلرینی اصلاحاتچی، صاغلام

یاشایش یارادیجی‌سی، صاغلام ایده‌آل طاشیجی‌سی حس ایدر. بو ایشده چوجوقلر صحیه اساسلرینی ، قاعده‌لرینی قیتملندیرمگه و صیرا ایله حیاته تطبیق ایتمگه آلیشارلر .

معارف ایشجیلری ایوینیك رولی.

یازانی: اوقاره‌فا. چاوره‌نی: ر. م.

معارف خادملرنیك اجتماعی ـ سیاسی معلوماتینك اولدیغی کبی تحصیل ـ پیداغوژی معلوماتینك‌ده یوکسلمه‌سی احتیاجی مدنی شعبه و قومسیونلار قارشوسینده بو ایشیك تشکیلات و اصول ، مه‌تود شکللرینك چیزیلماسی و میدانه گیتریلمه‌سی مسئله‌سینی قالدیرمشدر.

مدنی ایشلرك اساسی شکلی: محال ، قضا و دائره معارف ایشجیلری أیولری اولمالیدرلار. معارف ایشجیلری ایوی اجتماعی تربیه ایشچیلری تکاملی یوکسه‌لیشینك اساسی استناد نقطه‌سی اولمالیدر. ایشته بومقاله معارف ایشجیلری أیونیك بالخاصه بو ساحه‌ده‌کی وظیفه‌سینی تعیین ایچین یازیلمشدر .

معارف ایشجیلری ایونیك باشلیجا مسئله‌سی، معارف ایشجیلرینی اوقتیابرك اونلار ایچین میدانه قویمش اولدیغی مسئله‌نك اجراسینه یاردم ایتمگدر ـ گنج نسلی علمی ـ سوسیالیزم مفکوره‌سی روحینده حاضرلامالی ، بین‌الملل پروله تاریاتك آرزوسینه موافق اجتماعی دوشونجه‌لی، حساس ، متشکل کتله‌لرله پروله‌تار انقلابنیك موفقیاتینی مدافعه ایتمه‌لی و قومونیزم ـ سوسیالیزم جمعیتینك عمومی مشکللرینك یاقلاشماسینا و تحکیم ایدیلمه‌سینه چالیشاجاق یکی انسان کتله‌لری حاضرلاماقدر . بیزم معلم اوقتیابرك بو شعارینی تمثیل ایتمه‌لیدر. او،

کندیسینی تربیه ایتمه‌لی و یالگز آدلا دگل حقیقتده‌ده اجتماعی ربیه ایشچیسی اولمالیدر. بو اساسی مسئله‌دن صوڭرا، معارف یشچیلری أیوینیڭده ایشلری قورولمالیدر.

معارف ایشچیلری أیوی، معلم کتله‌سینی کندی تاثیری آلتنه آلاراق اونلاردان معاصرلشمکله آڭلاشیلا بیله‌جك کندی تحصیل‌ـ صنعتلرنیڭ مسئله وغایه‌لرینی آڭلایا بیلمك و اجتماعی تظاهراتی تحلیل ایده‌بیلمك ایچین علمی ـ مارقسیزم مه‌تودی ایله تجهیز ایتمه‌لی، مشترك دوشونجه ضیاسی آلتندا متحد ایسته‌گلرله یڭگی مکتب قورولوشی مسئله‌لرینی قوممونیستجا سیناحل ایتمه‌لی‌در.

معارف ایشچیلری أیوی، کندی ایشینی هیچ وقت اویله بیر صورتده قورماغی اونوتمامالیدر که، او (ایش) معارفجی‌یه اونڭ آرتیق اکثریتله گیتمش اولدیغی استقامته ایره‌بیلمك ایچین ممکن قادار اڭ قیصا یولی گوستره بیلسین..

ولادیمیر ایلیچ له‌نین بویله دیمشدر: ـ «خلق معلملرنیڭ تشکیلاتی ایشینی اویله بیر اصوللا قوتلندیرملی که اونلار، بلااستثنا بوتون سرمایه‌دار مملکتلرینده اولدیغی کبی، بورژو آزیا قورولوشینڭ استناد گاهلغینداان چیقوب، اونلارڭ واسطه‌سیله کویلوبی بورژوآز اتفاقنه داخل اولماقدان اجتناب ایتدیروب پروله‌تار اتفاقنه جلب ایتمك ایچین شورا قورولوشینڭ استنادگاهی اولسینلار.»

معارف ایشچیلری أیولرنیڭ تکامل و پداغوژی ـ مه‌تود مسئله‌لری ساحه‌سینده‌کی ایشی، شبهه‌سیز، بو مسئله‌لرڭ مارقسیزم دوشونجه‌سیله آیدینلاشماسی و عمومی اجتماعی ـ سیاسی تحصیل و تربیه‌نڭ اساسی اوزرینه قورولمالیدر. آنجاق بو شرائط تحتنده معارف ایشچیلری ایوی لزومیتلی صانیلیر و اووقت طلب ایتدیگی قوت، ئه‌نه‌رژی و وسائطڭ صرف اولونماسینی تامین ایتمش اولور. بو، شبهه‌سیز،

مرکب و چتین مسئله‌نك حلینه عجبا تخنیکی صورتده تاصل یاقلاشمالیدر؟ ایلك شرط اولاراق گنیش جمعیت (قوالله‌قتیو) اساسی تطبیق ایدیلمه‌لیدر. بو ایشه همکارلار تشکیلاتلارینی اولدیغی کبی مثلا، خلق معارف شعبه‌سی کبی ایسته‌ك، جریانلارله علاقه‌دار اولان اداره‌لر، عالی پداغوژی مکتبلری، پداغوژی تحنیقوملاری، اگر موجود ایسه مه‌تود بیوروری، پداغوژی موزه‌لری، تجربه‌لی مکتبلر و الخ جلب ایدیلمه‌لیدر؛ فرقه‌وی قوه‌لرده پك دقتله بو مسئله ایله علاقه‌دار بولونمالیدرلار ـ ایشته هر بیر معارفچی کتله‌سینك استناد ایده‌جگی مدنی قوتلر مجمعی! فقط بونا استناد ایده‌رکن ایشك آرتماسی ومحکملنمه‌سی ایچین ایری ـ ایری، مدنی قومسیونلار، یرلی قومیته، دائره مکتب درنه‌گلری و الخ کبی ئوزه‌گلرك نماینده‌لری واسطه‌سیله اولاجاق گنیش متشکل و آچیق اجلاسلاریندا ایضاحات ویرمك یولیله رهبرلك ایده‌ن کتله ایله مربوط بولونمالیدر. بو گنیش اشتراك، اعتمادکار، فعال، متشبث بولونماغا، مشترك و مربوط اولماغا و عمومی بیر مراقلا نمایا سوق ایده‌ر و معلمی بولوندیغی غیر اجتماعی تکلیکدن چیقاروب، شورا جمهوریتلرینك مقدمة‌الجیشی ایله یورومگه امکان ویره‌ر.

معارف ایشچیلری ایونیك ایشلری تمثیلی اولدیغی کبی اصولی ماهیتده‌ده اولابیلیر: داها ده‌رین اولان ده‌گه‌رلی مسئله‌لرك اصولی اولاراق آکلاشلماسی ایچین محاضره‌لر، معروضه‌لر، ره‌فه‌راتلار، میتینغلر، محکمه‌لر، مسامره‌لر کبی؛ فقط، شبهه‌سیز، مرکزی موقعی، اصولی، ده‌رین پلان اوزره اولان ایشلر دوتمالیدر؛ بودا ده‌رنه‌گلر، دارالمعلمینلر، قونغره‌لر، طرزینده اولمالیدر و ایش اصولنیك مرکز ثقلتنی ده‌رنه‌ك، قورص و دارالمعلمینلرده اشتراك ایده‌نلرك کندی اوزرینه صالمالیدر، بو وقت مسئله‌نك نظری صورتده حلیله عملی

ایشی بیرلشدیرمك و نظر یاتی جانلی مجسم حقیقتہ تحویل ایتمك لازمدر. بو، کتاب تعلیماتیندن و باطل آقادہمیزمدن اجتناب ایتمکه امکان ویریر، دەرنەك ایشلرینده جانلی عملی بیر مراق دوغورور، اونا احتیاج دوغورور و اونگلەده تامین ایدییور، بو ایسه شبهەسیز ایش اصولنیك اڭ بوبوك موفقیتلریندن بیری عد ایدیلمەلیدر. آنجاق او وقت معلم کتلەلرینك فعال و آزاد مناسباتینی موجود عد ایتمك اولور. فقط معارف ایشچیلری أبوی دەرین اصول ایشی آپاریر کن کندی ـ کندینه بوش دورمامالی کندیسیله حد اعتباریله مربوط اولان بوتون اوزاق بوجاقلارلا رابطه تامین ایتمکه چالیشمالیدر: هیچ اولمازسا معلومات و استخبارات بیوروسی واسطەسیله جمعیتلره اولدیغی کبی معلومات آلماق ایستەیەن آیری ـ آیری ایشچیلرەده تحریری و شفاهی شکلده ایضاحات و جواب ویرمەلیدر، البت، بونی آنجاق تعلیمات ایچین گوندەریلەجك محاضرەجی قوتلرینك کافی گلدیکی، یتدیکی قاداردا اجرا ایتمك لازم گلیر. بو صو کنجی ولایت و محال معارف ایشچیلری أبوی اعظمی صورتده چالیشمالی و گنیش معلم کتلەلرینك جلب ایدیلمەسی ایشینده مدنی ـ اجتماعی و همکارلق رابطەسینیك اڭ محکم تحلیلنی یاراتمالیدر. معارف ئبوی مرکزی رولی ایفا ایتمەلیدر.

بو ایشك علمی صورتده وضع ایدیلمەسی غایەسیله حسابی مقداری جهتدن اولدیغی کبی وصفی جهتدەده دوغرو تعیین ایتمك ضروریدر؛ وصفی جهتدن ایضاحات دەرنه گلرك مەتود و تشکیلات ایشلرینك منفی و مثبت جهتلرینی آیدینلاتمالی ـ فعالیت، تشبث، موفقیت، عدم موفقیت بو و یا دیگرینك سببلری ـ کبی داخلی حیاتی ایضاح ایتمەلیدر، بو ایجابینده بو و یا دیگر تبدلات یاپما و ایشی ایستەنیلن غایەیه سوق ایتمکه امکان ویریر آنکەت

ورقه‌لری، دەرنه‌ گک مختلف زمانلاردا کی مصاحبه‌لری، دەرنه گلرك متحد قونفەرانسلری، مشغله‌لرك برات‌القولی ، دەرنه‌ك ایشلرنیك سرگیسی و رهبرلرك معروضه‌لری توصیفی ایضاحاتك بیر شکلی عد ایدیله بیلیر. ایشك ایضاحاتی ولایت معارف ایشچیلری ایوینه قضا معارف ایشچیلری ایولرینه رهبرلك ایتمك ایچین بویوك بیر امکان ویریر.

ایشته، هر زمان ایشك یرلی شرائطیندن آصیلی، اولاراق منفرد بولونان معارف ایشجیلری ایولرنیك ایش قورولوشینك اساسی دیره کلری!

علمی - اقتصادی

اسکی تدریس اصولی و صوك نظریه‌لر*)

یازانی : ع. ازاقبکلی.

I

اسکی دیداقتیق مصنفلری اثرلرینك مدخللرنده تخمیناً بویله سویلردیلر؛ «دیداقتیق هر علمك و هر دورلو درسلرك اوقودولماسنه عائد عمومی تدریس قانونلارندان بحث ایدن علمدر. دیداقتیقك عمومی قانونلارینی تك تك علملرك اوقودولوشنه تطبیق ایدن خصوصی علملر واردر که بونلاره مه‌تود دیورلر. مثلا: تورك دیلی مه‌تودی، ریاضیات مه‌تودی، جغرافیا مه‌تودی و هکذا..

درسلرك گیدیشی باشدن باشه چوجوغك طبیعی یارادیلیشندن، فکر و ذکاسنك انکشافندان و شعورنك فعالیتیندن آسیلیدر. بوکا گوره دیداقتیق تمامیله عمومی پداغوژیه (فن تربیه‌یه) سوکنملیدر. اونکله صیقی رابطه‌ده بولنمالیدر. فی‌الحقیقه: معلم تدریس واسطه‌سیله چوجوغك خیالنی، ذکاسنی، حسنی و اراده‌سنی تربیه‌له‌مه‌لی و بو قوه‌لرك هپسنی بر بریله واسطه‌یه گتورملیدر.

---

*) مولفك ایلری سوردیگی فکرلرینك بر چوقیله اداره راضیلاشماماقلا برابر اسکی اصول و دیداقتیق خصوصنده تاریخی بر ماتریال اولسون دیه مباحثه یولیله بوراقیلر.

اداره

تدریس چوجوقلره یالڭز بیلگیلر قازاندیرمق ایچین دگلدر، بلکه اونیڭ اڭ بویوك وظیفه‌لرندن بری چوجوغی اخلاقجه یوکسلدوب عالیجناب ایتمك، حیاتڭ چوروك سفسطه و عقیده‌لرندن ایراقلاشدیرمق، اوڭا گوزه‌ل مفکوره‌لر قازاندیرمق و اونڭ عقل و ذکاسنی انکشاف ایتدیرمکله حسلرینی یومشالتمقدر. بوندان سوای تدریس اراده قوه‌سینی بسله‌یور. اثبات ایدیلمشدر که انسانی انضباطه آلشدیران واسطه‌لرڭ اڭ بیرنجیسی و اڭ قوه‌لیسی تدریس علمیدر. سوق طبیعی گوجی ایله نشو و نما بولان هوسلر تدریسڭ تاثیری سایه‌سنده اراده طرفندن جیلاولانور و تدریج اوزره دگیشیله‌رەك گوزه‌ل تمایللرله عوض ایدیلیرلر. یالڭز کندی نفسنی تانیان، طبیعته و یاشادیغی محیطه اطرافی ایله آشنا اولان انسان نفسنه حاکم و صاحب اولا بیلر، اونی چیدارلایوب صاقلار. معین مسلکی، عقیده‌سی و رفتاری اولمایان انسانده قاراقته‌ر (سجیه) اولاماز. بوایسه هرشیدن زیاده اوقومق سایه‌سینده وجوده گلیر.

ئه‌وت، بشر اولادی تعلیم و تربیه سایه‌سینده **اخلاقلی و باجاریقلی** بر انسان اولا بیلیر. فقط هانگی تربیه و هانگی تعلیم بویله مهم بر غایه‌یه ایردیره‌ر؟ **غیر طبیعی** و اکثریت اوزره **صورتا حقیقت قریته‌ریئوملارینه** سوکنن اسکی تدریس و تربیه اصوللاریمی، یوقسه طبیعی جریانه طرف دعوت ایدن و یالڭز **مادتاً حقیقت قریته‌ریئوملاریله** هرشیئی یوقلاماق تکلیفی ایدن یڭی تربیه جریانلاریمی؟ اسکی مکتبڭ معناً ئولمیش اولدوغنی بوگون کیمسه انکار ایتمه‌یور. یڭی مکتبه کلدیکده، بوڭا بز «مفکوره صورتنده دوغمشدر» دیه‌ریز: چونکه بومکتبڭ مفکوره‌سی میدانده موجودنمونه‌لرڭ هر برنیڭ نسبت قبول ایتمه‌یه‌جك درجه‌لرده یوکسکدر. مفکوره‌یه مطابق مکتب تاسیس ایتمك ایچین حاضرلانمش

معلملریمز اولمادیغیندن بز اسکی اصول ایله شیمدیه‌دن علاقه‌یی تمامیله کسه بیلیریز؛ اونك اك چوروك و اك مضر جهتلرینی آتمقله برابر یکی مفکوره‌یه دوغری ایری آدیملارله یورومليیز.

بو مقصده نائل اولمق ایچین هر معلم اسکی و یکی تدریس و تربیه نظریه‌لرینی یاناشی صورتده گوزدن کیچیرملیدر؛ هانکی فکرك داها قوه‌لی و داها اساسلی اولدیغنی بلا واسطه آکلایوب اوگرتملیدر. دیلمزده بو خصوصده یا اسکی اصول و یاخود یکی جریانلارا عائد اولسون گنیش و استفاده‌لی بر اثر بولنمه‌دیغندن پەداغوقلاریمزك بوینه آغیر بر وظیفه گلیور: جوان معلملری اسکی ویکی نظریه‌لرله اطرافلی صورتده آشنا ایتمکدر. بزده وظیفه‌نك اوزه‌ریمزه دوشن قسمنی بقدر قوه ایفایه چالیشاجغز و بونك ایچین شمدیلك یالکز تدریسه عائد مقاله‌لرله اکتفا ایده‌جکیز. بو مقاله‌ده اسکی پەداغوقلارك تدریسه نه نظرله باقدیقلارنه‌ن و اونك نتیجه‌سنده نه کبی غایه‌لر بکلدیکلرندن و هم‌ده عین مسئله‌لر خصوصنده میدانه آتیلان یکی نظریه‌لرك نه‌دن عبارت اولدیقلارندن بحث ایده‌جکز.

تدریسك نظری و عملی جهتلری.

دیداقتیق عصرلر اوزونی بیکلرجه پەداغوقلار، فیلاسوفلار و متفکرلرك تجربه‌لرندن کچمش، فن نقطهٔ نظرندن تمییز و تشخیص ایدیلمش و عمومی قانونلار شکلنه صوقولدیقدن صوکرا معین سیستەمه دیزیلمش بر تدریس نظریه‌سیدر. بوکا گوره دیداقتیقك اهمیتی چوق بویوکدر. معلملکه حاضرلاشان شخص دیداقتیقی نظری صورتده اوگرنیورسه‌ده، اوراده گوستریلن حاضر تجربه‌لردن و هم‌ده اك بویوك پەداغوقلارك تجربه‌لرندن بویوك استفاده‌لر

کوریور. عمومیت طرفندن قبول ایدیلمش قانونلاری معلم ایشه تطبیق ایتمکله کندی زحمتارینی آزالدیر؛ طلبه‌لره فنا تاثیر ایده‌جك و تدریس ایشنی اوچوروملاره سوروکله‌یه‌جك خطالردن معلملری صاقلایور. معلمك فعالیتنك اساسی ماده‌لرینی بر سیستم آلتینه آلان دیداقتیقا صارصیلماز بر «بوتونلك» تشکیل ایدیور، تدریس نظریه‌لرینی موافقته کتورور و وسعتلندیریور، معلملری بر طرفلی تدریس فعالیتندن ساقلایور. یالکز بر شخصك خصوصی تجربه‌لریله قازانیلمش بیلکیلر تصادفی اولدیقلاری ایچین رابطه‌سز و دوامسز اولیورلار. بونکلا برابر تدریس ایشنده مهارت کسب ایتمش و شهرت قازانمش بر آدامك ایشلتدیکی قاعده‌لری تماميله اوکرنمكده عمومی دیداقتیقا قانونلارینك یرینی ویره‌مز؛ اك مهارتلی بر آدامك تجربه‌لری، نه‌قدر کنیش اولورسه، اولسون، بر چوق عصرلرك و یه‌داغوقلارك اللرندن کلوب کیچمش و دفعه‌لرله تفتیش و تنظیم ایدیلمش قانونلارله مقایسه ایدیله‌مز. یالکز پراقتیق اصولی ایله قازانیلمش بیلکیلر، عمومی قانونلارك تحقیقاتیله تفتیش ایدیله‌رك هر کس طرفندن قبول ایدیلرسه، قوریجه بکزتمه‌دن عبارت قالاجقلار.

دیکر طرفدن یالکز تدریس نظریه‌سنی اوکرنمکله‌ده انسان لاییقلی معلم اولاماز هر شئی یالکز اوقوماقلا بیلمك، همین بیلکینك ایشه تطبیقنی باجارمق دیمك دکلدر. بوراسنی دخی نظردن بوراقمامليدر که تدریسك نظری جهتنی تشکیل ایدن دیداقتیق اوقوتمق اصولنی غائبانه صورتده اوکرتیور، یعنی حاضرلادیغی معلمی خیالی طلبه‌لرله مجرد صورتده چالشدیریور. حالبوکه طلبه‌لرله بلاواسطه تماسه کلمه‌ین، جانلی علاقه‌لره

گیریشمه‌ین، تدریس شرائطنی دوغریدان دوغرییه اوگرنمه‌ین آدام هم چوجوقلار عالمنه و هم تدریس ایشینه صمیمی محبت بسله‌یه‌مز (تدریس شرطلرینك الك برنجیسی محبت اولدیغی شبهه خارجنده‌در،) معلم، معلم اولدیغنی آنجاق عملی صورتده گوستره‌بیلر. دیمه‌لی هر معلمه نظری صورتده بیمسه‌دیگی معلوماتی عملی صورتده تطبیق ایده‌رك یوقلامالی و نقصانلارینی آڭلایاراق صاغلام‌ـ لاشدیرمالیدر، تدریسك هر ایکی جهته بلد اولدیقدان صوڭرا بوراسنی نظره آلمالیدر که بونلاردن هر بری دیگرسز یارامازء یعنی بونلر لازم و ملزومدرلر. نظریه سز عملیاته گیریشمك جائز اولامادیغی کبی عملیات‌سز نظریه‌لرك ده‌خی معناسی یوقدرء بونلار هر ایکیسیء بری دیگرینی تماملایاراق، نقصانلارینی گیدرملی و کماله ایردیرمایدر. معلم همیشه جانلی، جوشقون حرکتلی و نامتناهی خاصیتلره منسوب چوجوقلار عالمیله علاقه‌دار اولمدیغی ایچین تدریسه تطبیق ایده‌جگی قانونلارده بر دفعه تحت قراره آلنمش ریاضیات قانونلاری کبی دوگوب قالامازء جانلی و هم‌ده آلاستیقلی اولمالی و هر مزاجه تطبیق ایدیله بیلملیدرلر، تدریس پیشه دگل صنعتدر و هم‌ده صنایع نفیسه‌نك الك یوکسك بر قسمیدرء معلمیك استعدادی طبیعت ویرگیسیدر، کسبی دگلدر.

بوڭاگوره معلملك فکرینه دوشن شخص بویله بر پلان اوزره حاضرلاشمالیدر. الك اول او آدام تدریس نظریه‌سنی اوگرنملیدر، یعنی دیداق‌تیقلری (عمومی و خصوصی) اوقومالی، تجربه‌لی معلملر طرفندن ویریلن نمونه درسلرینی گورملی بونلاردان سوای علملی و تجربه‌لی معلملرك نظارتی آلتنده درس ویره‌رك کندی قوه‌سینی یوقلامالیدرلر (تطبیقات درسلری کبی) بو تجربه‌لری بیتیردیگدن صوڭرا حاضرلاشان آدام یکی بر معلم سایپلار و مستقل درس

آپارماغه باشلایا بیلر. فقط یکی معلم بوراسینی اونوتمامالیدرکه اونك داها صوڭکی وظیفه‌اری یالڭز اوگرتمك دگل، بر داها اوگرنمکدر، تفصالی معلوماتلارینی دوغرولتاراق و یکی معلومات قازاناراق ترقی ایتمکدر، پداغوژی ادبیاتنی نظردن بوراقماماق، یکی جریانلارله آشنا اولمق؛ باشقه معلملرله جانلی علاقه‌لره گیریشمك و کندی فعالیتنی همیشه تفتیش و تنقید ایتمکدر.

تدریسك غایه‌سی.

تدریسه باشلامازدن اول اوندن مقصد نه اولدیغنی بیلملیدر. تدریس طلبه‌یی هانکی غایه‌یه دوغری یونلتملی اولدیغینی بیلمه‌ین معلم سکانی قیریلمش کمییه بکزه‌ر. بویله گمی مستقل حرکتدن عاجز قالوب هوا و صو جریانته دوتولاراق نهایت داشه قایایه توقونوب تلف اولدیغی کبی معلمده غایه‌یی بیلمدیکی ایچین تدریسنی آغزی دوشدوگی سمته سوروکله‌ر و نتیجه‌ده هیچ بر شی حصوله گتوره‌بیلمز، بویله حال حقیقی معلمه یاقیشار حاللاردن دگلدر.

تدریسك غایه‌سی ایکیدر: بری بیلگیلر قازانمقدن عبارت اولان مادی غایه‌در، دیگری ذهن و ذکانشوونماسندن عبارت اولان فنی غایه‌در.

معلملردن بر چوقی غایه‌لرك یالڭز برینه اهمیت ویروب دیگرینی نظردن بوراقیورلار؛ فقط بویله معلملرده واردرکه هر ایکی غایه‌یی بریکدیرمکه چالیشیرلار. مادی غایه طرفدار لارینك رأینجه ذکا نشوونماسی بیلگیلر قازاندیرمق طریقی ایله حصوله گلیور. فنی غایه طرفدارلاری‌نك رأینجه چوجوغك تدریسی ایچین بیلگیلر کیفیتینك اهمیتی یوقدر، اهمیت بیلگیلری قازانمق ایچین قابلیت بسلمکده‌در؛ بو قابلیته مالك هر بر طلبه حیاته

داخل اولدیقدان صوڭرا بیلگیلری ئوزی ئوزینه قازاناجقدر. بونلارڭ فکرنجه بویله بر قابلیت هر هانکی طریق ایله قازانیلیر قازانیلسین، فرقی یوقدر، تك قابلیت الده ایدیلسین: وارسین، مثلا بنیمسنمش ماتیریالڭ حیات ایچین اهمیتی اولماسین، عیبی یوقدر، تك ماتیریال ذهنه و ذکایه غدا ویرسین...

چوجوق ذکاسینڭ نشوونماسی ایچین اوڭا یالگز بیلگیلر قازاندیرمق، یعنی اونڭ حافظه‌سنه جوربه‌جور فاقتلاره عائد ماته‌ریالی ییرلشدیرمك کفایت ایتمز بویله چوجوغڭ باشی بیلگیلر آنباری اولور؛ اونڭ کوربه ذهنی بو قدر ماته‌ریالی هضم ایده‌مدیکیندن شاشقین اولوب قالار. بویله بیلگیلر جانسیز، حرکتسز و استفاده‌سز بر سرمایه تشکیل ایده‌رلر؛ بویله چوقلق فکرڭ مستقل فعالیتنه مانع اولدیغی ایچین بو قبیل تدریس تربیه اهمیتی غیب ایده‌ر، چوجوغڭ حسسلرینه و قراقته‌رینه سجیه‌سنه تاثیر ایده‌مز.

دیمك تدریسده مادی غایه‌یه دوغری یوروینلر همین تدریسڭ هر ایکی جهتی (ذکا نشوونماسنی و تربیه) بوزمش اولورلار.

دیگر طرفدن ماته‌ریالڭ ده گه‌رینی نظره آلمایاراق یالگز فنی غایه‌یه دوغری قوشانلار هپ ثمره‌سز زحمت چکیورلر دیمکدر. ذکا ایچین معین بر معنا، آچیق بر موضوع اولمازسه، بیلگیلر قازانماغه هوس دوغماز، فکر همیشه مجرد فعالیته مایل اولار، تدریس محصولی اولان معلوماته اعتنا ایدیلمز. بویله مکتبده تحصیل گورن آدام مسلکسز اولور، عقیده قورولوشی ایچین اساسی اولمایور، فکرنده دویقولارنده نظام و انتظامه اوقشار هیچ بر شی بولنماز، دیملی بویله تدریسڭ تربیه جهتی بوچه چیقارمقله برابر ذکایی معناسز مقصدسز و منفعتسز بر فعالیته آلیشدیراجقدر. (اسقولاستیق عصرلرده اولدیغی کبی).

اسکی اصولچیلاردان الڭ مشهور پەداغوقلار بو صوڭ زمانلاردا مذکور ایکی جریانڭ برلشمەسنه قرار ویرمشلر. همده اعظمی اهمیتی فنی غایەیه، یعنی ذکا انکشافنه ویرمشلردر، لکن تدریسڭ اساسی چوجوغه حیاتچه اهمیتی اولان و ذهنه غدا ویرن معلومات قازاندیرماقدان عبارتدر دیمشلر؛ چونکه ذکانڭ انکشافی و مستقل صورتده فکرلنمکه قابلیت قازانمق مسئلەسی ایچین شرط بیلگیلرڭ مقداری دگلدر، اونلارڭ ماهیتیدر، اونلار ایله اطرافلی و مستقل صورتده آشنا اولمقدر، بویله تدریس گورمش آدام مکتبدن چیقدیقدن صکرا کندی معلوماتڭ آزلغنی کندی قوەسیله دولدورا بیلر. ــ بو ایش ایچین او آدمده اساسلی حاضرلاق واردر، اونڭ روحی نظامه آلشمشدر، هر شی اورادە ئوز یرندەدر. بز اگر او گرتدیگیمز علملری داخلی رابطەیه گتورمش اولورساق او صورتده تدریس ماتەریالی چوجوقلارڭ دماغنده نظام آلتنه گیرەجکدر. و گلەجکده مختلف علملره دائر معلومات قازانماغی قولایلاشدیرەجقدر؛ چونکه چوجوق بیننده بیربەبیر محکملشمیش اسکی ماتەریال ایله یکی ماتەریالی رابطەیه گتوردیگده یکی ماتەریالده اسکی نظام آلتنه آلنور و داخل اولدیغی مقاملارده محکم یرلشیور: چوجوق اولجەدن بنمسەدیگی قاعدەلر و قانونلار سایەسنده یکی ماتەریالی تشخیص و تمییز ایدەرڭ هر بر شی همجنسی ایله رابطەیه گتورور و ئوز مقامنده یرلشدیریور. معلمڭ بورجیدرکه طلبەلرنده هر بر شیئی کنهنه وارینجەیه قدر اوگرنمك قابلیتی بسلەسین، اوقوماغه و علمه هوس اویاتدیرسین، ــ بو ایسه اوقودولان درسلرڭ ماهیتندن و معلمڭ استعدادندن آسیلیدر. نهایت معلمڭ بر بویوك وظیفەسیده طلبەلرنده بیلگیلرندن استفاده قابلیتی بسلمکدر؛ اونلارڭ بینلرنده یرلشمیش منتظم معلومات جوربەجور نظریەلر ایچین محکم

اساس تشکیل ایتملیدر؛ تربیه و تحصیل گورمش آدام دنیایه اخلاق علم و فن نقطهٔ نظرندن باقمالیدر، صاغلام و ایده‌آل بر عقیده‌یه مالك اولمالیدر. یالکز بویله تربیه و تحصیلی ویره بیلن مکتبی بیتیرمیش آدام مستقل یاشار و کندی تشبثلری سایه‌سنده یوکسه‌له‌رك گوندن گونه ترقی ایدر.

بیر یوزنده اویله بر مکتب یوقدر که، اورایی بیتیرمیش طلبه مکمل صورتده تربیه‌انمش و لازمی معلوماتك هپسنی بنیمسه‌مش اولسون. بو ایش امکان خارجنده‌در. لکن حقیقی مکتب طلبه‌لرینه هر علمه و هر فنه عائد و هم‌ده برنجی اهمیتده دوتولان اساس بیلگیلر اوگرتملی و بو بیلگیلری اویله محکم بیرلشدیرملیدر که: هر طلبه مکتبی بیتیردیگدن صوکرا مذکور اساسلاره سوکنه‌رك هر یوزنه ترقی و انکشاف ایده بیلسین.

اساسلارك اولنجیسی بیلگیلرك دقت سایه‌سنده انتخابی، مقدارجه آز فقط ماهیت و قیمتجه چوق اولمالاری، اخلاق و مادی منفعت نقطهٔ نظرندن ده گرلی اولمالاری؛ منتظم سیستم تحتنده دماغه بیراشدیریلمه‌لریدر. ایکنجیسی مستقل ذکا فعالیتنه آلیشدیرمه و بو یولده گوزه‌ل اعتیادلار قازاندیرمادر، و نهایت اوچنجیسی طلبه قازاندیغی علم سرمایه‌سندن استفاده ایتمك یوللارینی او گا گوسترمكدر (بویله ایده‌آل نتیجه‌یی مادی و فنی غایه‌لرك آرقاسنه دوشمكله الده ایتمك ممکندرمی؟).

یڭی نظریه‌جه تربیه و تدریسك غایه‌سی.

بوچاغاجان سویلدیکلرمز هپ اسکی په‌داغوژی‌یه عائددر بو فکرلرك بر چوقی یڭی معارف شعاری نقطهٔ نظرندن دخی قیمتنی ایتدیرمه‌مشدر، بوگون بو فکرلرك آلتنده یڭیچیلرك برنجی

مجتهیدی اولان پروفەسسور پەداغوق **بلونسکی** «**دوغریلەر**» دیە امضا آثار. فی‌الحقیقه. مثلا، مقالەمیزڭ باشنده یازیلمش: «یالڭز کندی نفسنی تانییان، طبیعتده و یاشادیغی محیطه اطرافی ایله آشنا اولان انسان نفسنه حاکم و صاحب اولابیلر، اونی چیدارلایوب صاقلار...» کبی دوغری سوزلر انکار ایدیلمز، تصدیق ایدیلیر. اسکی دیداقتیقی بز نهایته کبی نظردن کیچیردیگده دخی یڭی نظریەلردن اوراده چوق فکر بولامیاجغز؛ تك تك فکرلرده کی ضدیتلر دخی نظره چارپاجاق که اونلارڭ اهمیتی اولمایاجقدر. بز ایشڭ حتی عکسنی بولاجغز: یڭی نظریەیی بز داها صیقی صورتده اسکی پەداغوژینڭ اساسی قانونلاریله رابطەلندیگنی گورەجگیز، بویله اولدیغی صورتده اسکی نظریه ایله یڭی نظریەنڭ فرقلری نەده ایمش؟ انقلاب نەیی ییقمشدر و نەیی اونڭ یرینه نصب ایدییور؟ انقلاب ییقدیغی تربیه و تدریسڭ **اسکی غایەسی چوروك بناسی و صنعی اصوللاریدر**، یاخود بر سوز ایله انقلاب **اسکی مکتبی** ییقمشدر!

بو مقالەمزی بز یالڭز غایه بحثی ایله تماملایاجغز.

بز بوقاریده کی اسکی پەداغوژینڭ تدریسده ایکی غایەسنی گوردك: **بیلگیلر قازانمق ایچین مادی و ذکانشوونماسی ایچین فنی بر غایه** تعقیبی گویا بو غایەلره دوغری گیدن تدریس نتیجەده **هر ایش الندن گلن، محکم عقیدەلی، صاغلام دوشونجەلی و هر طورلو ترقی‌یه مستعد انسانلار یتشدیرەجکدر.** اسکی اصول بو نتیجەیه ایرەمدی: فقط ایرەبیلردیمی مسئلەسنی حل ایتمك ایچین اولجه نتیجه آڭلاندیردیغمز جملەیی کلمه ـ کلمه اضاح ایدەلیم: ۱) «هر ایش الندن گلن» دیمك دنیا کیچینەجگینڭ هر یوزونه بلد اولمق، هر پیشەیی

بیلمك و هیچ بر مانعه قارشوسنده عاجز قالمامق دیمکدر ؛ ۲) «محکم عقیده‌لی» دیمك دنیابه: علم و فن اساسلاری اوزره تأسیس ایدیلمش، اخلاق و وجدان قونترولی ایله تمییز و تشخیص ایدیلمش نظریه‌لر نقطه نظرندن باقمق ۳) « صاغلام دوشونجه‌لی» دیمك هر شیك کنهنه ال آبارمق و هر شیده حقیقت آراشدیرمق؛ ۴) «هرطورلو ترقییه مستعد» دیمك هم بدن و هم روحجه انسان اویله تربیه گورملیدرکه هر هانکی بر ایشه قدم قویارسه، همین ایشده گوندن گونه ایلریله‌مکه قابل، یاخود بر سوز ایله روبینزون استعدادلی» اولمالی، دیمکدر.

اسکی اصول تدریس (نتیجه‌ده اوکا ایریشه‌جکم) ادعاسنده بولندیغی و یکی نظریه‌جه تربیه غایه‌سی تشکیل ایدن بو تصویر اولدوقجه مکمل بر انسان تصویری دگلمی؟ بویله نتیجه‌یی ویره‌بیلن تربیه تربیه‌لرك مکملی سایلمازمی؟ **اسکی اصول مکتبلرینك آك محکمنده‌بیله،هرهانکی غایه‌یه دوغری لکن تدریس‌یورویور یوروسون، بو ایده آل انسان تصویرینك قوقوسنی‌بیله طلبه‌لره دویدوراماز.** چونکه بو تصویر روبینزون تصویریدر. بوکا گوره اسکی تربیه‌مزده روبینزون یتشدیرمك قابلیتی اولسه ایدی، او صورتده مدنی مملکتلرك هپسی بو گون روبینزونلارله دولمش اولوردی. حالبوکه اك مدنی مملکتلرك اوقویانلارندن بیکده بری آنجق روبینزونی خاطرلاده بیلیر؛ و بو صورتده دخی کیم دیه‌بیلرکه بو روبینزون سیمالی شخصی تربیه ایدن عامللر همین شخصك فطری استعدادی، یاشادیغی‌محیطك و کیچیردیکی تاریخك شرائطی دگل اسکی اصول اوزره تربیه و تدریسدر؟ روبینزونك کندیسنی روبینزون ایدن حیاتی احتیاجلار و طبیعت اولمادیمی بوش گورولنی و یاتیلنی‌دن عبارت «مادی و فنی» غایه‌لری کیم

تعقیب ایدیور؟ اسکی پەداغوژی فابریقلارندن چیقمه معلم ماکینالاری!
تجربەلر کیملر اوزەرنده یاپیلیور؟ حقوقی یوق، دوشونجەسی
باطل، هرطورلو اعتباردان ساقط طلبەلر نامنده محبوسلار نرەده؟
مکتب نامنده حبسخانەلرده. هانکی اصول ایله! طلبەلر صنف
اوطەلارنده اگلشرلر؛ چانتالارنده، هرطورلو علملره و دیللره
مخصوص کتابلار موجود اولور. معلم ماکینالاری نوبتله اوطەلاره
داخل اولار و هرکس کندی ایستدیکنی یاپار ریاضیات ماکیناسی
مثلا، ایکی اوچ ساعت جوان عمرلرینی نیوتونك بینومی ایله
اشغال ایدەجکدر و نتیجەده بینوم هامونك خاطرندن چیقاجق و
عمری اوزونی کیمسەیه کرك اولمایاجقدر. بویله اولسەده اونی
اوقوتمق واجبدر، چونکه هم کتابده واردر. هم‌ده پروغرامه
داخلدر. طبیعیات، روحیات، لسان، تاریخ و سائره ماکینالاری
دخی عین اصولی تعقیب ایدەجکلر. پس روبینزون یتشدیرەجك
حیات، طبیعت و آزادلق نرەده؟ مکتبك خارجنده! قالمادیمی؟
ایشته بو اسکی مکتبك خارجنده بولنان **حیات، طبیعت و آزادلق**
ایچین هم مکتب، هم مربی و هم‌ده معلم‌در. و بو آنه کبی
بزلر مربی معلم دیدیکیمز آداملارك نوزلری‌ده عین طبیعتك و
حیاتك آنجق طلبەلری اولماغه یارارلار: یالکز فرق بوراسنده‌درکه
بونلار کوچیك طلبەلره نسبتاً داها تجربەلی و داها معلوماتلی
طلبەلردر. بوکا کوره بو شخصلر بالاجا «مکتب» آرقاداشلارینه
ایجاب ایتدیکی تقدیرده آرقاداشجەسنه برقلاغوزلق یاپارلار ایجاب
ایتمزسه بوکاده اجازه یوقدر. چوجوقلار حیات و طبیعت داخلنده
مستقل صورتده یاشامق اوکرنەجکلر.

دیمك یکی پەداغوژی‌نك تربیه غایەسی (تدریس تربیەدن آیریلمایور)
روبینزونلار حاضرلامقدر: یعنی چوجوق جانلی و جانسز طبیعتله

بلا واسطه تماسده بولناراق حکمتنی و حیاتی طبیعت مکتبنده او گرنه‌جکدر؛ طبیعتڭ مدهش قوه‌لرینی کندنه تابع ایدوب اوز نفعنه ایشلتمگه آلیشاجقدر: مبارزهٔ حیاته‌ده انسانه خاص اولان برنجی یېر دوتماغا لایق اولاجقدر؛ هر طاقم پیشه‌لرڭ صنعتلرڭ اساسلاریله آشنا اولدیقدن و انسانڭ کیچینه‌جکی یوللاری بیلدیکدن صوگرا جوان، فعال، تشبثلی، ثباتلی، باجاریقلی وهم‌ده قوه‌لی و علملی بر ایشجی اولاجقدر که نره‌یه بوراقسان گندیسنی کیچیپشدیره‌ر، کیمسه‌یی اینجتمز هر کسه منفعتی ده کر و ایستدیکی پیشه‌ده متخصص و هم‌ده بو پیشه‌نڭ عالمی اولابیلیر. ایشته یڭی جریان بو غایه‌یه دوغری یورومك قرارینی ویرمشدر.

حساب درسلرینڭ اصولی.

یازانی: علی راغب.

برنجی اون (10) داخلنده.

۱. ایلرویه و گیرویه دوغرو سایی (تعداد متزائد و متناقص).
۲. برر واحد علاوه ایتمك و چیقماق.
۳. بر قاچ واحد علاوه ایتمك و چیقماق.
۴. جمع و طرح عملیه‌لری اوزه‌رینه چابوق سایی.
۵. ضرب.
۶. تقسیم.
۷. دورت عملیه اوزه‌رینه چابوق سایی.

ایلرویه و گیرویه دوغرو سایی.

برنجی درجه‌لی مکتبلرڭ برنجی غروپلارینا قبول ایدیلن ۷-۸ یاشینداٖ چوجوقلارڭ، گوستردیکمز چارچیوا داخلنده، بر قادار معلوماتلاری اولدیغی بللی‌در. اونا گوره‌ده معلّم، حسابداده ایلك

درسینی ، بزجه ، شاگردلرینك بیلیکلرینی یوقلامایه صرف و حصر ایتمه‌لیدر. بوکبی یوقلامایی یاپمادن مقصد: قبول ایدیلمش یکی شاگردلرك اون داخلنده دوزگینجه‌سینه سایماغی باجاردیقلارینی تحقیق ایتمکدر.

بویله تحقیقی یاپماق ایچین‌ده شاگردلردن بر قاچینی، اولجه‌دن برر ، داها سوگرا برلکده ، بردن اونا قادار طوطی واری صورتده سایدیرماق ، تعلیمك دوزگین گیدیشینه سوء تاثیر ایده‌بیله‌جکدر ؛ [1]) زیرا چوجوقلاردان بر قسمی ، عیانی واسطه اونماقسزین یالکز ذهناً ، سایی سایابیلیر کبی گورینرسه‌ده ، لاکن او چوجوقلار (هیسی خایر) ، سایی‌یی نوخود ، لوبیا ، فیندیق ، اللرینده‌کی بارماقلاری ، مکتب اوتاغینداکی اسکمله‌لر ؛ خلاصه شاگردلره داها و الك یاقین و تانیش اولان شئیلر واسطه‌سیله سایدیقدا ، بونلاردان بعضلرینك دورت سایارکن ، ۳ و یا ۵ نوخود ، بارماق آیردیغی، دیکرلرینك ایسه ، بالعکس اوچ و یا بش نوخود بارماق آیرارکن ، ۴ سویله‌دیکلری ایشیدیله‌جکدر.

ایشته بونی بن ، کندی تجربه‌مده گورمیشم و باشقا معلّم آرقاداشلاریمك دخی ، حسابدان ایلك درس دیدیکلری وقت ، بوکبی حقیقته تصادف ایتدیکلری شبهه‌سزدر، ظن ایدییورم.

بویله فاقتلار دخی ، بوکبی شاگردلرك ، سایی سایارکن ، بربرینك آرقاسینجا سیرا ایله گلن عددلرك آدلارینی یاگلیش بیلدیکلریندن میدانه چیقیور و آنجاق اونا گوره‌ده «بش» دن سوگرا «یدی» و یاخود «اوچ» دن سوگرا «بش» سویله‌یورلر.

---

[1]) قضالارده‌کی مکتبلرمزی تفتیش ایده‌ن زمان مکتبلرك بر چوغینده بو حادثه‌یی مشاهده ایتمشز.

بیلمك و هیچ بر مانعه قارشوسنده عاجز قالمامق دیمکدر ؛ ۲) «محکم عقیده‌لی» دیمك دنیایه؛ علم و فن اساسلاری اوزره تأسیس ایدیلمش، اخلاق و وجدان قوترولی ایله تمییز و تشخیص ایدیلمش نظریه‌لر نقطه نظرندن باقمق ۳) «صاغلام دوشونجه‌لی» دیمك هر شیك کهنه ال آپارمق و هر شیده حقیقت آراشدیرمق؛ ٤) «هرطورلو ترقییه مستعد» دیمك هم بدن و هم روحجه انسان اویله تربیه گورملیدر که هر هانکی بر ایشه قدم قویارسه، هـ ین ایشده گوندن گونه ایلریاه‌مکاه قابل، یاخود بر سوز ایله روبینزون استعدادلی» اولمالی، دیمکدر.

اسکی اصول تدریس (نتیجه‌ده اوگا ایریشه‌جکم) ادعاسنده بولندیغی و یکی نظریه‌جه تربیه غایه‌سی تشکیل ایدن بو تصویر اولدوقجه مکمل بر انسان تصویری دگلمی؟ بویله نتیجه‌یی ویره‌بیلن تربیه تربیه‌لرك مکملی سایلمازمی؟ **اسکی اصول مکتبلرینك اڭ محکمنده‌بیله،هرهانکی غایه‌یه دوغری لکن تدریس‌یوروپور یوروسون، بو ایده آل انسان تصویرینك قوقوسنی‌بیله طلبه‌لره دویدوراماز.** چونکه بو تصویر روبینزون تصویریدر بوگا گوره اسکی تربیه‌مزده روبینزون یتشدیرمك قابلیتی اولسه ایدی، او صورتده مدنی مملکتلرك هپسی بو گون روبینزونلارله دولمش اولوردی. حالبوکه اڭ مدنی مملکتلرك اوقوپانلارندن بیگده بری آنجق روبینزونی خطرلاده بیلیر؛ و بو صورتده دخی کیم دیه‌بیلر که بو روبینزون سیمالی شخصی تربیه ایدن عامللر همین شخصك فطری استعدادی، یاشادیغی‌محیطك و کیچیردیکی تاریخك شرائطی دگل اسکی اصول اوزره تربیه و تدریسدر؟ روبینزونك کندیسنی روبینزون ایدن حیاتی احتیاجلار و طبیعت اولمادیمی بوش گورولنی و یاتیلنی‌دن عبارت «مادی و فنی» غایه‌لری کیم

بلا واسطه تماسده بولناراق حکمتی و حیاتی طبیعت مکتبنده اوگرنه‌جکدر؛ طبیعتڭ مدهش قوه‌ارینی کندنه تابع ایدوب اوز نفعنه ایشلتمکه آلیشاجقدر: مبارزۀ حیاته‌ده انسانه خاص اولان برنجی بیر دوتماغا لایق اولاجقدر؛ هر طاقم پیشه‌لرڭ صنعتلرڭ اساسلاریله آشنا اولدیقدن و انسانڭ کیچینه‌جکی یوللاری بیلدیکدن صوڭرا جوان، فعال، تشبثلی، ثباتلی، باجاریقلی وهم‌ده قوه‌لی و علملی بر ایشجی اولاجقدر که نره‌یه بوراقسان گندیسنی کیچیشدیره‌ر، کیمسه‌یی اینجتمز هرکسه منفعتی ده کر و ایستدیگی پیشه‌ده متخصص و هم‌ده بو پیشه‌نڭ عالمی اولابیلیر. ایشته یڭی جریان بو غایه‌یه دوغری یورومك قرارینی ویرمشدر.

حساب درسلرینڭ اصولی.

یازانی: علی راغب.

برنجی اون (10) داخلنده.

۱. ایلرویه و گیرویه دوغرو سایی (تعداد متزائد و متناقص)
۲. برر واحد علاوه ایتمك و چیقماق.
۳. بر قاج واحد علاوه ایتمك و چیقماق.
۴. جمع و طرح عملیه‌لری اوزه‌رینه چابوق سایی.
۵. ضرب.
٦. تقسیم.
۷. دورت عملیه اوزه‌رینه چابوق سایی.

ایلرویه و گیرویه دوغرو سایی.

برنجی درجه‌لی مکتبلرڭ برنجی غروپلارینا قبول ایدیلن ۷ ـ ۸ یاشینداِ چوجوقلارڭ، گوستردیکمز چارچیوا داخلنده، بر قادار معلوماتلاری اولدیغی بللی‌در. اونا گوره‌ده معلّم، حسابداده ایلك

درسينى ، بزجه ، شاگردلرينك بيليگلرينى بوقلامايه صرف و حصر ايتمه‌ليدر. بوكبى بوقلامايى ياپمادن مقصد: قبول ايديلمش يكى شاگردلرك اون داخلنده دوزگينجه‌سينه سايماغى باجارديقلارينى تحقيق ايتمكدر .

بويله تحقيقى ياپماق ايچين‌ده شاگردلردن بر قاچينى، اواجه‌دن برر ، داها سوكرا برلكده ، بردن اونا قادار طوظى وارى صورتده سايديرماق ، تعليمك دوزكين گيديشينه سوء تاثير ايده‌بيله‌جكدر ؛ [1]) زيرا چوجوقلاردان بر قسمى ، عيانى واسطه اولماقسزين يالكز ذهناً ، سايى سايا بيلير كبى گورينرسه‌ده ، لاكن او چوجوقلار (هپسى خاير) ، سايى‌بى نوخود ، لوبيا ، فينديق ، اللرينده‌كى بارماقلارى ، مكتب اوتاغينداكى اسكمله‌لر ؛ خلاصه شاگردلره داها و الك ياقين و تانيش اولان شيلر واسطه‌سيله سايديقدا ، بونلاردان بعضلرينك دورت سايار كن ، ٣ و يا ٥ نوخود ، بارماق آيرديغى، ديگرلرينك ايسه ، بالعكس اوچ و يا بش نوخود بارماق آيرار كن ، ٤ سويله‌ديكلرى ايشيديله‌جكدر.

ايشته بونى بن ، كندى تجربه‌مده گورميشم و باشقا معلّم آرقاداشلاريمك دخى ، حسابدان ايلك درس ديديكلرى وقت ، بوكبى حقيقته تصادف ايتديكلرى شبهه‌سزدر، ظن ايديورم .

بويله فاقتلار دخى ، بوكبى شاگردلرك ، سايى سايار كن ، بربرينك آرقاسينجا سيرا ايله گلن عددلرك آدلارينى ياگليش بيلديكلرندن ميدانه چيقيور و آنجاق اونا گوره‌ده «بش»دن سوكرا «يدى» و ياخود «اوچ»دن سوكرا «بش» سويله‌يورلر.

---

[1]) قضالرده‌كى مكتبلرمزى تفتيش ايده‌ن زمان مكتبلرك بر چوغيندا بو حادثه‌يى مشاهده ايتمشز .

ایشته ، شاگردلرك ۱۰ داخلنده حسابدان معلوماتلارینك درجه‌سینی بللی ایتمك مقصدی ایله صوك حساب اصولچیلاریندان آرژه‌نیقوف و دیگرلری طرفیندن «کیمك نیچه قارداشی و باجیسی وار ؛ ساغ الده نیچه بارماق وار ، ایکی الده نیچه بارماق وار ؛ بر هفته‌ده نیچه گون وار و الخ» کبی سؤاللاریني تکلیف اولونمالریني توصیه ایدر و بلکه مناسب گوریرلر.

برنجی غروپ شاگردلرینه ایلك دفعه تکلیف اولونمالاری توصیه اولونان ایشبو سؤاللارك هپسینه دوغرو جواب آلماق ممکن اولسایدی ! . . .

لاکن ؛ تاسف اولسون که بو سؤاللارا ویریله‌جك جوابلارك هپسی تمامیله دوزگون و دوغرو اولامیاجاقدر :

بناء علیه، شاگردلردن ایلك اول دوغرو و دوز گین جواب آلماق مقصدی ایله بز ایلك درسی داها یاقیندان داها اوفاقدان و داها آساندان و هرکسجه آکلاشیلابیله‌جك بر طرزده باشلاماق ایسته‌ردیك.

ظنمزجه «آغیزی» ، «بورونی» ، «باش» ، «قولاقلاری» ، «أللری» «آیاقلاری» ، «گوزلری» ، بیلمه‌ین شاگرد، تصور اولنماز.

بویله ایسه، معلم، باشی، آغیزی، بورونی، کتابی ، قاپوبی، پنجره‌بی، والخی آیری ـ آیری گوستره‌رسه، آیدین و ایشیدیلن سس ایله شاگردلرینه «بو، نه‌در؟» سوالینی ویریر ، شاگردلرده ، ینه‌ده آیری ـ آیری اولاراق، بو «باش»در، بو «آغیز» در ، بو «بورون»در، بو «کتاب»در، بو «قاپو»در، بو «پنجره» در، والخ دیه، یوکسه‌کدن و ایشیدیلن سس ایله جواب ویریرلر.

لکن ممکن که معلمك «بو نه‌در» سوالینك جوابنده شاگرد بو «قولاقلار» ، «اللار» ، «آیاقلار» ، «گوزلر» دیمه‌یوب، قولاقلاریني،

اللرینی، آیاقلارینی و گوزلرینی گوسترسینلر. یترکه بو، «قولاق»در، «ال»در، «آیاق»در، «گوز»در دیمه‌لی اولسونلر. معلم بو کبی جوابلاری قبول ایتمه‌لی‌در.

بو کبی جوابلاری آیریلقدا شاگردلردن دوزکین صورتده آلاندان سوکرا، معلم اولجه بو جوابلاردن برینی، سوکرا ایکیسنی، اوچینی والخ اوچ شاگرده برلکده، سوکرا بش شاگرده برلکده، داها صوکرا غروپك یاریسینا برلکده و اڭ نهایت بوتون غروپ شاگرلرینه برلکده یوکسه‌کدن و اوزاتماراق تکرار ایتدیرمه‌لی و کیت ـ کیده آلشدیرمالیدر،

معلم آلدیغی جوابلاردان قناعت حصل ایتدیکدن سوکرا شاگردلرینه:

معلم ـ بدیع! باشڭ آغیزڭ هانی؟ باشڭ هانی؟ بورونڭ هانی؟ قاپو هانی؟ (شاگرد برر گوستریر) معلم، شاگردلریندن بر قاچینابو سوءللاری ویریر و دوغرو جواب آلدیقدان سوکرا ینه‌ده سوزیور،

معلم ـ ضیا! سنڭ نیچه آغیزڭ وار، نیچه باشڭ، نیچه بورونڭوار؟ بوراده نیچه قاپووار؟ (طبیعی، بر قاپولی درس اوتاغی نظره آلنیر)

شاگرد ـ بنم بر آغیزیموار، بر باشموار، بر بورونم وار، بوراده بیر قاپو وار (باشقا شاگردلردن برر سوروشیلوب کافی جواب آلدیقدان سوکرا برلکده تکرار ایتدیریلیر).

داها سوکرا معلم ینه‌ده بویله سوال ویریبور.

معلم ـ والده! سنڭ نیچه قولاغڭوار؟ نیچه الڭ وار؟ نیچه آیاغڭ، نیچه گوزڭ وار؟ بوراده نیچه سوبا وار؟ (طبیعی، ایکی سوبالی درس اوتاغی نظره آلنیر)،

شاگرد ـ بنم ایکی قولاغیم وار؛ ایکی الیم وار؛ ایکی آیاغم، ایکی گوزیم وار؛ بورادا ایکی سوبا وار.

ینه‌ده بر قاچ شاگرددن بوجور دوزگین جواب آلاندن سوکرا معلم بو جوابلاری شاگردلره برلکده تکرار ایتدیریر.

تقریباً بورایه قادار پیشین آپاریلان بوقلاما مشغله‌سینی گنیشله‌تمك ایچین، معلم، یازی تاختاسی اوزه‌رینده، درسه گیریشمه‌دن داها اول، ایرکن چیزدیکی اوچ چوپی، درت نقطه‌یی، الینده‌کی بش بارماغی، محسبه‌تیلی اوزره‌ینده آیردیغی آلتی بومرولی شکلده‌کی چکیلمش و یاخود کندیسی رسم ایتدیکی ایکی الده یدی بارماغی والخ صیرا ایله شاگردلره گوستره‌رك اویغون سواللار تکلیف ایدیر. کافی جوابلار آلدیقدان سوکرا شاگردلرك کندیلرینه بوکیبی شیئلری یازدیریر، صالدیریر، چکدیریر، یاپدیریر و ینه‌ده سوروشیر.

خصوصاً بوکیبی درسلرده عیانی و یاخود عینی واسطه‌لرك اوینادیقلاری رول‌لار و حائز اولدیقلاری اهمیت دیدیکجه بوکسه‌ك و فائده‌لی اولدیغی ایچین گنیشجه‌سینه قوللانیلمالارینی معلم آرقاداشلاریما عاجزانه توصیه ایده‌ردیم شاگردلرك کندیلری بیله ایسته‌نیلن قدر درلو ـ درلو عیانی واسطه‌لر یاپوب گتوریرلرکه بو یول‌دا، شاگردلر طرفندن ابراز ایدیلن سربستلك، دوشونجه‌لی و فکرلی فعالیت، اشتراك و چالیشقانلق پیداغوژیا طرفندن تقدیر اولونان الك ده گه‌رلی و الك قیمتدار مقتضیاتلاردن حساب اولونورلار.

II

ایلرویه دوغرو سایماق، خصوصاً گوستردیکمز مه‌تود اوزرینه، پك قولای و آسان اولور، لکن گیرویه دوغرو سایی آپارماق

۷ ــ ۸ یاشلی چوجقلارا او قادارده الوبریشلی اولمایور و بعضا گوج اولور،

بناء علیه، شاگردلری چاپوق سایی یا آلشدیرماق ایچین، بو کبی درسلر، هیچ وقت عیانی واسطه سزین، آپاریلمامالیدرلار. بالعکس عیانیت، بو کسەلك درجەدە تطبیق ایدیلمەلیدرلر.

بزه قالیرسه، مەتودچیلاردن بعضلری توصیه ایتدیکلری و اویغون حساب ایتدیکلری «اون دن گیرویه دوغرو سایمایی» تطبیقاً قوللانمامالی و غایت احتیاطلی اولاراق ایشه گیریشەمەلی. داها آیدین و آچیق سویلیەیم؛

بورادەدە درسی تدریجله آپارمالی و بلکەدە بشدن باشلیاراق عیانی صورتدە گیرویه دوغرو گیتمەلی، مثلا بو صورتله:

محسبەتیلی اوزەرینه سالینمش بش یومورودن، یازی تاختاسیندا یازیلمش بش قارا نقطەدن، بش آچیق نقطەدن، بش خاچدن (✝)، بش چوپدن، بش بارماقدان والخ صیرا ایله برر سیلەرەك و یاخود یوماراق، اورتەرەك، قالانلارینی شاگردلردن سورمالی،

معلم ــ عطیه! بو تیل اوستینده نیچه یومورو گوریرسنگ نیچه قارا نقطه، نیچه آچیق نقطه، نیچه خاچ، نیچه بارماق والخ وار؟ (شاگرد جواب ویریر)

صوکرا معلم، صیرا ایله برر سیلەرەك و یاخود یوماراق ینەدە سوروشیر:

معلم ــ عنایت! ایمدی نیچه یومورو، نیچه قارا نقطه، نیچه آچیق نقطه، نیچه خاچ، نیچه بارماق والخ قالیر؟
(شاگرد جواب ویریر)

معلم، ایستەدیکی کبی جواب آلدیقدان سوکرا، ینەدە ایلرویه دوغرو حسابلادیغی زمان برلکده تکرار ایتدیرەن کبی. ایمدیدە،

گیرویه دوغرو سایی آپاردیقداده، جوابلاری سیرا ایله یوکسک سس ایله برلکده سویله‌تیر.

معلم هیچ وقت بوڭا لاقید قالمامالیدر و اصلاحی شاگردلار قوه‌سیله غیر ممکن اولان جوابلاری، کندیسی دوزه‌لدیر، بر قاچ شاگرده دیدیردیر و الڭ نهایت برلکده تکرار ایتدیریر.

بو قدرلیك حساب چارچیوه‌سی ایچروسنینده شاگردلر گیرویه دوغرو سایماغه، آلشدیقدن سوڭرا، طبیعی، معلم همان عددلر دائره‌سینی کیت ـ کیده گنیشله‌دیر، یعنی ایکنجی بش ایچروسینه گیریرو اوراده گزیشیر و آنجاق بویله یاپدیقدان سوڭرا، یعنی شاگردلری اولجه برنجی بش، سوڭراده ایکنجی بش داخلنده گیرویه دوغرو حسابلاماغه آلشدیرماق یولی ایله اونلاردا تکمیل چاپوقلق، سربستلك، باجاریق و اعتیاد بسله‌دیکینی گوردکن معلم، بو دفعه آرخانلقله برنجی اوندان باشلیاراق (عیانی واسطه‌لرڭ هر یرده و هر دفعه قوللانیلمالاری عمده شرط در) گیرویه‌دوغرو آیری ـ آیری و برلکده سایدیریر.

ایشبو «ایلرویه و گیرویه دوغرو سایی» درسینی بر قاچ دفعه تکرار ایتدیکدن سوڭرا معلم بو مشغله‌سینی صیرا عددلرینی اوگره‌تمکله بیتیریر، بویله:

ساغ طرفده، برنجی ایستامیا اوستنده اوتوران شاگردڭ آدینی اولجه اوگره‌ندیکدن سوڭرا معلم سوروشیر.

معلم ـ قاباقده‌کی (اوڭ طرفده‌کی) اسکمله‌نیڭ الڭ ساغ طرفده اوتوران شاگرد قاچنجی شارد اولور؟ برنجی شاگردڭ آدی نه‌در؟ حبیبه‌نڭ صول طرفده‌کی قاچنجی شاگرددر؟ آدی نه‌در؟ والخ (بو سواللارڭ هپسینه شاگردلر جواب ویریرلر).

بو صورتله بوقارویه (ایلرویه) دوغرو قالقان کبی بورادادە شاگردلره، طبیعی ، یازی تاختاسینده یازیلمش ۱۰ چوپدن ویا اللرینده کی ۱۰ بارماقدان برینی بوزدیقدان و یاخود بومدیردیقدان سوکرا، قالانلارینی، «بورادا نیجه چوپ، نیجه آچیق بارماق» قالدیغینی سوردیقدا، یقینا دوغرو جواب آلماق ممکن اولا بیلەجکدر.

بویله ظن ایدیریك که، «تعداد متزائدو تعداد متناقص» آدی ایله مشهور اولان «ایلرویه و گیرویه دوغرو» چاپوق سایی درسلری تقریبی صورتده یوقارودا گوستردیکمز یوللارا موافق و مطابق اولاراق آپاریلیرلارسه، (عیانی واسطەلرك گنیشجەسینه و باجاریقلی صورتده قوللانیلمالاری شرطی ایله)، بو زمان شاگردلرك برنجی اون داخلنده، گرەك ایلرویه، گرکسه گیرویه دوغرو، سایماقدا حقیقی صورتده چاپوقلق، مهارت و اعتیاد کسب ایدەبیلەجکلرینه شبهه قالمایور.

اوفاق ـ توفك مهارتسزلر بولونارسەدە یقیناً اونلار دخی یا پك کوچیك یاشلیلار اولاجقدر و یاخود فطرتاً خسته و علتلی اولان چوجقلار اولا بیلەجکدرلر.

بیداغوژی تجربه‌لریندن

مکتبده آزادلیق.*)

(نوخو نمونه زحمت مکتبی تجربه‌لریندن).

یازانی: و. مصطفی زاده

۲. مکتبده اوشاقلارك حسیات و استعدادلارینی محو ایدن و اونلاری حیاتی باجارقدان محروم ایدن ایکنجی عامل، مکتب مشغولیتلرینك پلان، جدول، پروغرام و غیره ترتیباتنك معلم اوطه‌سنده معلمك کندیسی طرفندن ترتیب ایدیلوب مکتبده اجرایه قونولمه‌سیدر: اوشاقلارك برشیدن خبرلری یوق، نه ایچون مکتبه گلیرلر، نه یاپاجقلار بیلمیورلر؛ اك یاقین گله‌جك اونلاردان اوتری قارانلقدر. طلبه‌لر دائما تردد ایچریسینده‌درلر: معلم ایمدی بزه نه بیوره‌جکدر، نه اوقوداجقدر، نه ایش گوردیره‌جکدر کبی دوشونجه ایچریسنده بولنورلار؛ یاخود بی حس لاابالی‌درلر آرتق برشی دوشونمه‌یورلر: مکتبه گلیر چانتالارینی آتار، چیقار، اوینار، اوتورور، معلم چاغریرسه کیده‌جك، چاغرمزسه ساعتلر کیجنجه‌یه‌قدر عینی حالنده دوام ایدرلر و بر ایشه تشبث ایتمه‌زلر. بو حال بر طرفدن چوجقلری اسارته آلشدردیغی کبی

*) باشی «یکی مکتب» ك ۲ نجی صایسینده درج اولنمشدر.

دیکر طرفدن بك لزوملی حیاتی قابلیتدن تشکیلاتجیاق قابلیتندن محروم ایدیر. ایشینه پلان توکه بیلمه‌ین، ایشینی الینه توپلایا بیلمه‌ین بر شخصك حیاتدا یاشایا بیلمه‌یه‌جکی معلومدر؛ بر عائله صاحبی، بر دولکر، بر معلم، بر کندلی گونده‌لیك، آیلیق ایلیلیك ایشینی قباقجه‌دن تعیین ایده بیلمه‌لی، ایشینك عمده و کوچوك طرفلرینی سچمه‌لی، ایشی عمله کتیرمك واسطه‌لرینی تاپا بیلمه‌لیدر. بویله اولمادقده فعالیتده پراکنده‌لیك، موفقیت سزلیك میدان آلاجغی شبهه‌سزدر. ایشنه گله‌جك کشیلری، کله‌جك حیات شخصلرینی بو موفقیتسزلیك‌دن قورتارمق ایچون چوچوقلیغندن اونلاره تشکیلات قوه‌سی ویرمك لازمدر. و ظیفه‌نی مکتب، کندی چوجوقلارینی هر بر ایش پلانی ترتیبنه اشتراك ایندرمکله و اونلارك فکر و قوه‌لرینك میدانه چیقماسنه آزادلق ویرمکله ایفا ایده‌بیله‌جکندن نوخو نمونه زحمت مکتبنده آزادلیغی برپا ایچون ایکنجی عامل چوچقلاری یوقاریدا سویله‌نن فعالیته جلب ایتمك اولمشدر.
بو مقصده ایریشمك ایچون ایکی نوع یول گوتورولمش، برنجی‌سی عمومی دیکری خصوصی‌در. عمومی یول ایل‌لیك، آیلیق، هفته‌لیك و کونده‌لیك مشغولیتلرك پروغرام و پلانتك چوجقلارله برابر ترتیب ایدیلمه‌سیدر. مثلا، ایلك اولنده مکتب اوطاقلارنك غروپلار آراسنده تقسیمی، مکتب عادی مشغولیتارنك باشلانمه و قورتارمه مدتی‌نك، مکتب اجلاسی عمومیلرنك طوپلانمه وقتلری‌نك تعیینی، مکتبده نوع به بوع انتظام، اداره، تمیزلیك، تصرفات و غیره دسته‌لرینك تشکیلی و غیره کبی. ها یله مذکور سنه مدتنده مکتبده تعلیمه عائد کوروله‌جك عمومی ایشلر پلانتك ترتیبی؛ مثلا؛ تاسیسی مکتبده اکینچینك باشلانمه‌سی، بر زاوود یا فابریقی او کرنمك ایچون مکتبك همان زاووده تحکیم ایدیلمه‌سی و

غیره. همین صورتله آیلیق مشغولیتلار پلانی‌نك چوچقلارله ترتیبی، مثلا: قیش آیلاری ایچون اولان ده گیشك‌لیکی، قیش یاغمورلرینك مقدارینی. نوعنی سببنی اوگرنمك؛ انسانلارك حیوانلارك نباتاتك قیش حاضرلقنی و قیش حیاتنی بیلمك، قیشده لازم اولان (یین، ایشیق، پالتار و ییه‌جك مقدارینی حسابلامق، قیشه عائد حکایه‌لر اوقومق نقل‌لر، تاپمه‌جه‌لار سویلمك، قیش قلندری یازمق قیش اویونلری دوزلتمك و غیره کبی هایباه آیلیق مشغولیتلریك هفته‌لیك و کونده‌لیکه تقسیمی مثلا: قیش آینك بر گونی ایچون: پالتارك هانکی نوع پارچه‌لاردان و پارچالرك هانکی ماتریالدان (یون یاموق، ایپك، کتاندن) عمله گلمه‌سنی یاقوب اوگرنمك، پارچا و ماتریالدان قوللیقسیون دوزلتمك، بو خصوصه عائد بر حکایه اوقومق، بر ماتریالدان بر پارچه‌نك نصل عمله کلدیکنی یازمق (مثلا یوندن شالك نصل عمله گلدیکنی) بر آدامه بر دست، نیچه آدامه نیچه دست پالتارك نیچه آرشین پارچادان عمله کله‌جکنی حسابلامق وکاغذدن، یاخود پارچه‌دن کوچوك موده‌ل حاننده (یاخود ممکن اولان یرده بیوك مقیاسدا) بر نوع پالتار قاتلامق یاخود بیچمك تیکمك کبی. ایشته بونلار عمومی آدلانان پلان دوزمه صیراسنداندر. خصوصی پلان ایسه ایلملیك، آیلیق، کونده‌لیك ایشیك هر بر کوچوك حصه‌سنی کوتورمرك او کوچوك حصه‌نك عمله کتیرلمه‌سی ایچون پلان توکمك‌در، مثلا: کاغذدان یا پارچادان پالتار موده‌لی قایرلدیغی زمان آلتلرك مقدارینه چوچوقلرك قووه‌لرینه گوره اوشاقلارك دسته‌لره آیرلمه‌سی، هر بر قایرلاجق پالتارك حصه‌لرینك تعیین ایدلمه‌سی، انی اوزونی نظره آلنمه‌سی، ایشه باشلامه‌دن اول احتیاجك حاضرلانمه‌سی، چوجقلرك اللرینك تمیزلنمه‌سی. قایرپلان اشیالرك نره‌یه توپلانمه‌سی‌نك تعیینی و غیره

کبی. ایلیك مشغولیتلرك تعیینی اولور، آیلیق مشغولیتلر عادتا بو آی ایچون دگل بر نیچه آی بردور ایچون، یایز، قیش، یاز، بای، ایچون اولارق هر دورك اولنده اولیور. هفته‌لیك مشغولیتلر هفته‌نك اولنده گوتورولور؛ بو مشغولیت ایچون بو دوریلانتك بر موضوعی آلنیر. مثلا قیش دوری پلاننده یاغمور، یالتار، کچه‌جك، مسکن انسانلارك حیوانلارك حیاتی کبی موضوعلار وار ایسه بو موضوعلردن بری، مثلا یاغمور موضوعی هفته ایچون گوتورولور. طبیعی موضوع بویوك اولورسه وقت هفته‌دن چوق، موضوع کوچوك ایسه هفته‌دن آز وقت صرف اولونورو گونده‌لیك مشغولیت هفته موضوعی حصه‌سی اولارق هر کون سحردن بتون کون ایچون تعیین اولونور. بتون تشکیلات تقسیمات و پلانلاردان عموم مکتبه عائد اولانلاری عموم مکتب هیئتی یعنی طلبه‌لر و معلملر طرفندن، عمومی اجلاسدا، غروبه عائد اولانلاری ایسه غروپ هیئتی یعنی بر غروپك طلبه‌لری و معلمی طرفندن غروپ ایچریسنده تعیین اولنور.

هر بر پلان تقسیمی معلمك یاخود طلبه‌لردن اولان صدرك، یاخود غروپ نوبتچیسنك کوچوك معروضه‌سی یاخود سؤالی ایله باشلانیر، طلبه‌لر سربست صورتده فکرلرینی سویلرلر؛ هر کسدن قوری تکلیف اولارق دگل سبب دلیللریله ایضاح ایلمه‌سی طلب اولنور: چوجوقلارك یاکلیش دوشوندیکلری و یاخود هیچ خیاللرینه گتیرمه‌دیکلری جهتلری معلم سویله‌یور. معلم سبب و دلیللریله فکرینی بیان ایدیر. نتیجه‌ده تکلیفلر میدانه قویولاراق یا تمام غروپ هیئتی طرفندن قبول اولور، یاخود اختلافلی چیقار. اختلافلی چیقان زمانلار اکثریتك خواهشی قبول اولنور و اجراسنه

باشلانیر. معلمك اشتراکی اکثریتی راست گله بیله‌جك یا گلشلقلاردان ساقندیرماقله پلانك دوزگونلیکی تامین اولونمش اولور.

۱. بو نوع پروغرام و پلان ترتیبی فوق‌العاده بویوك منفعتلر ویریر. چوجوقلار یوقاریدا سویله‌ندیکی کیبی تشکیلاتچی‌لیغه آلیشیرلار و پراکنده‌لیکدن قورتاریرلار.

۲. چوجوقلار گوزلرینك اوگنده قریق دوکوك، بر بریله علاقه‌سی اولمایان مشغله‌لر دگل بر بریله باغلی عمومی مقصده آپاران بتون بر حیات مشغله‌سی گورورلر و بونگله حیاتی گورمگه حیاتی آگلامغه حاضرلاشیرلار.

۳. قارشولارینده قویدیقلاری بر موضوعی بر مسئله‌یی هر دفعه ایفا ایدوب بتیردیکجه بر فعالیت ذوقی، سه‌وینج و بر روح یوکسه‌کلیکی کسب ایدیرلر.

۴. چوجوقلار هر مشغله‌نك پروغرامنی کندیلری‌نك اشتراکی ایله ترتیب ایتدیکلریندن قبول ایتدیکلری پلانی‌دا سه‌وه ـ سه‌وه عمله گتیریرلر. ایشته بوراده اوشاقلار اسارت روحیندن قورتاروب آزادلیق روحی کسب ایدیرلر، هر بر اجراآتی باشقاسنك امریله دگل، اوز ایستکلری اوز قرارلاری اولاراق و تانیاراق سه‌وینجله اجرا ایدیرلر.

۵. چوجوقلارك آزاد صورتده بیان اولونان فکرلرینی بیلدیکندن دولایی معلم‌ده مشغولیت پروغرامی ترتیبنده اوشاقلارك پسیخولوژیسنه الك یاقیندان یاناشابیلر.

۶. چوجوقلار مکتبده معلم اولمادیغی زمان کندیلری مشغول اولا بیله‌رك مکتبدن چیقدیقدا مستقل حیاته حاضرلانمش بولنیورلر.

۷. چوجوقلارا فکرلرینی، استعدادلارینی میدانه چیقارماغه آزادلیق ویریلدیکیندن و دیگر طرفدن چوجوقلار دوغرودان دوغرویه حیاتی مسئله‌لر قارشوسینده دوراراق دوشونمگه، دقت

و تدقیق ایتمکه مجبور بولندیقلاریندان اونلارنگ دقت ، تدقیق ، تفکر قوه‌لری فوق‌العاده بر صورتده انکشاف ایدیر؛ بو خصوصدا معلمی حیرته بوراقاجاق درجه‌ده نتیجه‌لر گورولمشدر . او بالالار بروغراملار که معلم کندیسی ترتیب ویربردی و آنجاق کندیسی باجارار ظننده ایدی ، او فکرلر که معلمک بیننده عمله گلیر و معلم اونی کندیسینك کشفی حساب ایدردی بونلارنگ بر چوقنك اوشاقلارنگ اوزلری طرفندن کشف ایدیله‌جکی ، ترتیب ویریله‌بیله‌جکی گورولمشدر. بو قادار استعدادی یوخلاداراق، اونلارنگ بویوك یولینی قاپایاراق و بن بویوك فکرلر ایدیرم، بویوك ایشلر ترتیب ویریرم دیه‌رك ، معلمك بتون ایشاری کندی اوزه‌رینه گوتورمه‌سی، اوزینی بیهوده یورماسی، اوشاقلاری‌دا عاطل بوراقماسی نه قادار یاگلیش اولدوغی گورولمشدر . مثال اولاراق ایکینجی غروپ طلبه‌لرینك ترتیباتدن مارت آیندا یاز گلمه‌سی مناسبتیله یاز دوری ایچون ترتیب ایدیلن مشغولیت پلانینی گوتوره‌لم . «ایمدی یاز گلیور، هر شئی ده گشیور، قباقمزدا اوچ آی یاز آیلاری واردر، بو یاز زمانی مدتنده غروپمزك هانکی ایشلری گورمه‌سی لازمدر و نه‌لری بز اوگرنمه‌لی‌یز» سوالنه قارشو. طلبه‌لر بو تکلیفلرده بولنمشلار :

۱. محله باجامزی دوزلده‌ك ، باغچه‌نك چیرنك سو كوك یرلرینی یوراق، باغ قاپیسنی دیکه‌لده‌ك . سو لهله‌لرینی تمیزلیه‌ك، سو حوضینی بوشالدوب تمیزلیه‌ك. زیبل توکمکه قویی قازاق ، یاغیش سویی توربالارینی قایتدیراق، سو توربالارینك آیاغندان آرخلار قازاق .

۲. باغچه‌مزی غروپلار آراسندا بولوشدیرده‌ك، اکین ایشاریمزی باشلایاق، چیچك سبزه ، میوه آغاجلاری اکه‌ك .

۳. اکمك ایچون چیچك بوستان توخومی گوتوره‌ك .

۴. کورت باسدیراق، جوجه چیقه‌راق بسلیه‌ك .
۵. بال آریسی ساقلیاق .
۶. داغه گزمگه گیده‌ك ، چیچه‌کلری ، یابراقلاری تویلیاق ، آغاجلازی او گره‌نه‌ك .
۷. باغلارا تماشایه گیده‌ك ، آغاجلارك چیچه‌کا مه‌سینه باقاق او گره‌نه‌ك .
۸. شهر قیشلاغنه گیده‌ك بوستان و اکین ایشلرینی او گره‌نه‌ك .
۹. کپنك‌لر تویلیاق .
۱۰. ایپك قوردی ساقلیاق .
۱۱. جیلاق جالاباق .
۱۲. کودو کچینی گوره‌ك ماللاری سوره‌ك .
۱۳. قوشلارا یاتماقدان اوتری یازلق بر قایراق .

معلم برنك اوزه‌رینه هوا ، یاغمور و سویك ده گیشمه‌لرینه و چول قیشلارینك یاشاماسنه باقمایی و او گره‌نمه‌یی علاوه ایتمش و آرتیق دور پروغرامی بیتمشدر. صو گرا بو پروغرامك هفته‌لیك و گونده‌لیگه تقسیمی چوجوقلارا تکلیف اولنجه مذاکره‌دن صگره چوجوقلار هفته‌ده بر گون داغلارا چوللره ، بر گونده باغلارا اکین‌لره سیاحته گیدیلمه‌سینه ، قالان گونلرده مکتب‌ده پروغرامدا گوستریلان ایشلرك ایشلنمه‌سینی قرار ویرمشلر.

عین زمانده سیاحت و ایشلرك سحردن تیزدن اجرا ایدیلوب و بیتیریلوب ایشدن صو گرا غروب اوطه‌سینده اوقو ، یازی ، حساب، رسم و غیره کیبی مشغولیتلری آپارمه‌یی تکلیف ایتمش‌لر و قبول ایتمشلردر. معلمك کندیسینك‌ده دوشوندیگی اشبو پلاندان بو قادارینی چوجوقلار ترتیب ویرمگله ، معلمه آنجاق صدارت

ایتمك ، علاوه‌لر و تصحیحلر یاپماق وظیفه‌سینی بوراقمشلردر . عینی حال هفته‌لیك ، گونده‌لیك پلانك ترتیبنده واقع اولیور. بو نقطهٔ نظردن چوجوقلارا ویریلان آزادلغك گوزەل نتیجه‌لی اولدوغی بر داها اثبات اولیور .

بیتمەدی .

اجتماعیات درسلرینی خلق معارف قومیسارلغنك متحد زحمت مکتبلری ایچین اولان پروغراملری اوزره تدریس.

یازانی قوتوزوف . چەورەنی ا. بابازاده.

(روسیه‌ده ۲نجی درجه‌لی مکتبك تجربه یکونلرندن)

بیز نیژه قورود اهالیسی متحد زحمت مکتبلری ایچین اولان پروغراملر ایله آنجاق اوقتیابر آینده، یعنی پروغراملرك دولتی اداره‌سی مغازه‌لرینده صاتیشه قویولدیغی گوندن‌صوڭرا اطرافلی صورتده تانیش اولدیق. بر آز وقتدن صوڭرا ولایت خلق معارف شعبه‌سی طرفندن جاری درس ییلنده برنجی و ۲نجی درجه‌لی مکتبلرك ایلك صنفلرینده پروغرامك کیچریلمه‌سی و قالان صنفلرده پروغرام سخه‌مابسنه مطابق حرکت ایدیلمه‌سی خصوصنده امر ویریلدی. ولایت خلق معارف شعبه‌سی طرفندن نمونه مکتبلرینه ایستر برنجی ایستر ایکنجی درجه‌نك بوتون غروپلرینده چاپوق صورتده یڭگی پروغراملرك درس ماتریاللرینی حاضرلاماغه کیچمك تکلیف ایدیلدی. بن اوٖلا نیژه قورود پیداغوژی انستیتوتی نزدینده و. ا. لەنین نامنه آچیلان ۲نجی نمونه مکتبنك معلمی و ایکنجی‌سی پیداغوژی اینستیتوتنك اجتماعیات اصول تدریسچی‌سی صفتیله یوقاروده گوستریلن

پروغراملرك تحلیل، ترتیب و یاشایشه کیچریلمه‌سنه باشلامالی ایدیم.
بن بو ییل ۲نجی درجه‌لی مکتبك ۲نجی غروپنی اداره ایدیورم
سخه‌ما اوزره بر غروپده مصنوعاته و اونك باش یارادیجی‌سی
فعله‌یه دائر ماتریاللر کیچریلمه‌لی، متعلملری روس و غیری آوروپاده
قاپیتالیست (ثروتدار) جمعیتی ایچروسنده فقرای کاسبه‌نك حالی، زحمت
و یاشایش شرائطی فعله‌لرك ثروته قارشو آپاردیقلری صنفی مبارزه‌نك
تاریخی ایله تانیش ایتمك لازمدر. فقط بو غروپ متعلملرینك کندلی
زحمتی، کند تصرفاتی و حیاتی خصوصنده معلوماتلری اولمادیغنه
گوره مکتبك اجتماعی درسلر قومیسیونده ۲نجی درجه‌نك ۲نجی
غروپنده ییلك برنجی حصه‌سنده برنجی غروپك ماتریاللرینی، یعنی
کندلی زحمتی، بو زحمتك مقصد، سابقده و ایمدیکی حالده
تشکلنی سطحی صورتده اوگرنمك، ییلك ایکنجی حصه‌سنده‌ایسه
ایکنجی غروپك کندی ماتریاللرینه کیچمك قراره آلندی. درس
قومیسیونی طرفندن یکی پروغراملره کیچمیش چابوق بر صورتده
عمله گتورمك قراره آلندیغندن سخه‌ما و پروغراملرینك ماتریاللرینی
ایتی صورتده اوگرنمك و مطابق فنی و بدیعی ـ ادبی ماتریال
انتخاب ایتمك لازیم گلیوردی. بیلك پروغراملرك یای تعطیللری‌زمانی
اورتالغا چیقمامالری تاسف ایدیله‌جك حاللردن ایدی. پروغراملر
اوزره ۲نجی درجه‌لی مکتبك برنجی غروپنده اجتماعیات درسلری
قورصنك وظیفه‌سی متعلملری کندی استقلال و تتبعلری اساس اوزره
کوی تصرفاتی دنیاسنك حاللری، کوی تصرفاتینك نوعلری و کند
اجتماعی حیاتی ایله تانیش ایتمکدن عبارت ایدی. اوگا بناء هر
بر شیئدن ایلری متعلملری واسطه‌سیز بر صورتده کندلی تصرفاتی
یاشایش و کند مدنیتی ایله تانیش ایتمکه احتیاج حس ایدیلردی.
یعنی هیچ اولماسا تتبع مقصدیله کویه فنی سیاحت ترتیب ویرمه‌لی

ایدی کند یاشایشی ایله تانیش اولمایان، کوی تصرفاتی خصوصنده معلوماتسیز شهرلی مکتبلیلری کوی ایله اطرافلیجه تانیش ایتمك ایچین بر دفعه یاپیلان فنی سیاحتڭ کافی اولمایاجاغی آشکار مسئله ایدی. محلنده کوی تصرفاتنڭ اساسی عنصرلرینی واسطه‌سیز بر صورتده اطرافلیجه اوگرنمك ایچین بر کندده ویاخود کوی تصرفاتنه هیچ اولمازسه ۵-۶ گونلك سفر ایتمك غایت موافق ایدی. فقط بو مسئله‌نڭ تطبیقی غیر ممکن ایدی؛ چونکه الویریشلی، موافق زمانلر (آوغوست، سنتیابر) کیچیریلمیش قارشوده کولیکلی، ساووقلی پاییز دوربوردی. اوزاق یرلرده اوزون مدتلی فنی سیاحت یاپماق ممکن دگل ایدی. بونڭ ایچین مکتب قوللقتیونده هیچ اولمازسه شهردن اوزاق اولمایان کویلردن بریسنه بر دفعه فنی سیاحت یاپماق قرارە آلندی. فنی سیاحت قارشولاناجاق برنجی الویریشلی، گوزل گونده یاپیلاجاقدی قبول ایدیلن قرار حیاته تطبیق اولنمازدان ایلری بز متعلملرڭ کند حیاتنه و یاشلیجه اولاراق کوی تصرفاتنه عائد معلوماتلرینی یوقلاماق مقصدیله آنکه‌تا دولدیریلماسی ایشنی کیچیرمکی لازم گوردیم. دولدیریلماق ایچین چوجوقلره طرفمدن آشاغیده‌کی آنکه‌تا ویریلدی:

۱ — هیچ کندده اولمسیڭ، و کندلیلرڭ تاخیل تصرفات قوردیقلرینی واداره ایتدیکلرینی بیلیرمیسڭ.

۲ — تریوخپولیه *) اصولی نه‌در؟

*) روسیه‌ده یری اکمك ایچین موجود اصولدن بریسی‌ده تریوخپولیه (трехполье) اصولیدر. بو اصول اوزره زراعت ایشی ایله مشغول کویلی زمینسنی اوچ حصه‌یه بولییور. اولاجه برنجی حصه‌سنی استراحته بوراقیر، ۲ نجی و ۳ نجی حصه‌لرینی اکیر؛ صوگرا ۳ نجی حصه‌سنی استراحته بوراقیر ۱ و ۲ نجی حصه‌لرینی اکیر، آخرده ۲ نجی‌سنی استراحته بوراقیر. ۱ و ۳ نجی‌سنی اکیر.

۳ ـ بو اصولڭ نقصانلرینی بیلرسگمی؟
٤ ـ بیزلرده نه کبی تاخیل اکیرلر؟
٥ ـ تصرفات شوراسی نه‌در ؟
٦ ـ کند ایله شهرڭ متقابل علاقه‌سی نه‌دن عبارتدر .

آنکه‌تا بر ساعتلق درس مدتنده، صنفده دولدیریلمالی ایدی. آنکه‌تانی حاضرلامامش اجتماعیات درسلری اصول تدریسندن مشغول اولدیغیم پیداغوژی اینستیتوتی اجتماعی ـ تاریخی شعبه‌سنڭ ٤نجی قورس طلبه‌لرینه تاپشیرمیشدیم.

دولدیریلان آنکه‌تالرڭ تحلیل و آرشدیریلماسندن آلنان نتیجه‌لر: ۱ نجی سواله ۳۰ نفر (۳۲دن) متعلم مختلف وقتلرده کویده یاشادیقلری جوابنی ویرمیشدر، انجاق ۲ نفر عمرینده کویده اولمامیشدر؛ کویلولرڭ تصرفات ایشلرینی نیجه آپاردیقلرینی ۱۷نفر بیلر، ۱٥ نفر یوق؛ تریبوخپولیه‌یڭ نه اولدیغنی ۱٥ نفر بیلر، ۱۷ نفر یوق؛ تریبوخپولیه‌نڭ نقصانلرینی ۲۹ نفر بیلمه‌یور، ۳نفر بیلسه‌ده فقط بوتون‌ـبوتونه دوزگون و مکمل جواب ویره بیلمه‌مشلر. بیزلرده نه کبی تاخیل اکیلدیکی خصوصنده ۳۰ نفر آز چوق دوغرو جواب ویریور، ۲ نفر بیلمه‌یور. تصرفات شوراسی خصوصنده بر نفر متعلمڭ معلوماتی واردر، یاخود موجود معلوماتلری یاگلیشدر. آخرنجی سواله مختلف درجه‌ده دوزگون انجاق ۲۸ نفر متعلم جواب ویره بیلمیشدر. برده قلان دورد نفرڭ جوابلری یاگلیش چیقمیشدر. آنکه‌تالرینی متعلملریمڭ کند تصرفتی دائره‌سنده موجود معلوماتلری ایله اطرافلیجه تانیش ایتدی. بن آنکه‌تا سایه‌سنده متعلملر ایله نه مسئله خصوصنده دانیشاجاغمی وقتی سیاحت زمانی چوجوقلرڭ دقتنی نه‌یه جلب ایده‌جگمی لایقیله دوشونیوردیم. گیچن پایزده، نادرا تصادف ایدن پارلاق برگونده بن ۲۲ نفر متعلم و پیداغوژی اینستیتوتی طلبه‌لریندن نیجه نفرله

برابر نیژنی‌نڭ یاقینلغنده اولان (شهردن ٦ ـ ۷ ویرست اوزاقلغنده) کویه روان اولدیم بیز یول اوزونی ترصدلر یاپیور، بیچگیسنه گـوره تاخلڭ ترکیبنی، تربوخبول تصرفاتڭ سیستمنی مشترکاً آیدینلاشدیریر، توپراغڭ خصوصیتلری، یردن استفاده فورمالری، نرده تراقتور (زراعت ماکینه‌سی) ایله ایشله‌مك ممکن اولدیغی باره‌سنده بحث ایدیردلك.

آخرالا مرکویه وارد اولدیق. کندڭ عمومی گورنیشی ایله تانیش اولدیقدن صوڭرا کندلیلردن برینڭ حیاط و تصرفاتی اطرافلیجه نظردن کیچروب و اوزیله بر ساعتدن آرتیق مشترك صورتده تصرفاتی خصوصنده بحث ایتدیڭ کندلی بزیم مکتبلی‌لردن برینڭ آتاسی اولدیغنه گوره بزیمله محبت و حرمت ایله داورانیوردی. متعلملر صحبت زمانی آشاغیده‌کی مسئله‌لری اطرافلیجه و مکمل صورتده آیدینلاشدیردیلر :

۱ ـ همان کندلینڭ تصرفاتده نه قادار توپراقده و سائط واردر؛
۲ ـ نه قادار و نه جنسدن قارا مال وار و اونلرڭ وظیفه‌لری؛
۳ ـ زحمت آلاتنڭ نوعلری اونلردن استفاده اصولی؛
۴ ـ توپراقدان استفاده اصولی ؛
۵ ـ تصرفات سیسته‌می ؛
٦ ـ تخل تخملرینڭ (Злоки) و بوستان بیتگی‌لرینڭ ترکیبی؛
۷ ـ محصولڭ مقداری ؛
۸ ـ تصرفاتده اولان فعله قوه‌سنڭ مقداری؛
۹ ـ تصرفاتڭ بیوجه‌سی، یعنی گلیر و چیقار برلری ؛
۱۰ ـ تصرفاتده یاردیمجی صنعتلرڭ و تصرفات خارجنده چالیشمق کیبی واسطه‌لرڭ رول و اهمیتی؛
۱۱ ـ کند تصرفاتڭ شهر ایله رابطه‌سی

مصاحبه ایستر اقتصادی ، رقمی ، ایستر یاشایش مسئله‌لرینه دائر خیلی معلومات ویردی . چوجوقلر گیت ـ گیده صحبته قاریشوب کندلیه مستقلا سواللر ویریوردیلر.

بیزه تصادف ایدن تام مناسبله کندلی تصرفاتی اولماساده فقط اوگره‌نیش ایچین غایت مراقلی بر تصرفات ایدی . مصاحبه ایندیگیمز و تصرفاتنی اوگرندیگمیز کندلی ، آتسیز، لندی تصرفاتنده ایشلرینی لایقیله یولنا قویا بیلمه‌ین بر کندلی ایدی. اونك پول قازانماق ایچین یاردیمجی واسطه‌سی یاقین‌ده اولان (کندك آلتی ویرستلگنده واقع). زاووددە چلیشماق مقابلنده الده ایدیلن حق زحمت ایدی. احتیاجلرك اودنمه‌سی ایچین صرف اولنان پول و کند تصرفاتی محصولی آیدین و کور کملی ایدی. بو مقدار کندلینك، حقیقتده ایسه فقیر کندلینك بیوجه‌سنی آشکار صورتده کوستریوردی . مقایسه یاپماق ایچین بوراده بر دولتلی کویلونکده تصرفاتی نظردن کیچرمك، اوگرنمك لازیم‌ایدی. بن بو ایشی یاپماغی قراره آلمیشدیم ، فقط قیصه پایز گونی اوزره اولدیغندن بو فکردن واز کیچملك و فقیر کندلینك تصرفاتی ایله تانیش اولدیقدن صوگرا شهره قایتماق خصوصنده فکرلشمه‌لی ایدیك صباحی گونی صنفده سیاحت زمانی آلدیغمیز ماتریاللر چوجوقلرك ایشتیدیکلری و گوردیکلری شیلر اوزرینده مشترکاً تحلیلات ایشلرینه باشلادیق . نظردن گیچردیکمیز تصرفاتده اولان توپراق و باشقا حصه‌لرك مقداری دیاغراماسنی حاضرلایان چوجوقلر ویریلن معلوماتلری خاطرلایور و همان کوی اطرافنده میشه اولمادیغی حالده کندلیلرك هاردان یاناجاق الده ایتدیکلرینی آیدنیلاشدیریوردیلر. چوجوقلر اوته کی درسلرك مدتنده همان کندده یردن استفاده اصولی، عین زمانده عمومیتله یردن

استفاده فورمالری دفترده یازی تختەسندە مطابق چیز گیلر ایله کند تصرفاتی مدنیتی و تطبیقی ممکن تصرفات سیستەمالری اوزرینده اطرافلیجه دوریورلاردی چوجوقلر مشترکاً و سیستەملرك نقصانلرینی، یارارلقلرینی، آز مکمل بر اصولدن داها مکمل بر اصوله کیچمکك ممکناتنی آیدنیلاشدیرردیلر. بیز تحلیل ایدیلن ماتریاللر ایله علاقەدار اولاراق، متفق سوسیال شورا جمهوریتی داخلنده موجود اکین یرلرینك مقداری و تقسیمی مسئلەسنه توقوندیق، تاخل محصولی مقدارنی جماعت طرفندن صرف ایدیلن ارزاقك، قارا مالك و غیرەنك مقدارینی آیدنیلاشدیردیق. بو بارەدە همیشه چوجوقلره یا بو تحلیل ایدیلن ماتریاله مطابق دیاغراملر چیزمك یاخود رقمی معلوماتلر بولوب (شهرك کتبخانەلرینده باشلیجه اولاراق ولایت ستاتیستیق بیوروسنك کتبخانەسندە) اونلرك اساسی اوزره دیاغراملر حاضرلاماق کبی وظیفەلر ویریلردی. مثلا: ۱۹۱۲ نجی ییلده، ۱۹۲۰ و ۱۹۲۲ نجی نجی ییللرده روسیەدە نه قادار تاخل توپلاندیغی خصوصنده؛ آمریقا جماهیر متحدەسندە، آرقەتینادە، انگلترە و آلمانیادە نه قادار تاخل توپلاندیغی نه قادار تاخل ادخال و اخراج ایدیلدیکی خصوصنده ۱۹۱۳ نجی و ۱۹۲۱نجی ییلده روسیەدە نه قادار آت اولدیغی بارەسنده و غیره سیاحت زمانی توقونولان بر پارا مسئلەلری بن اوزیم تحلیل ایتمەیوب نمونه مکتبینده تجربه درسلری ایچین ماتریال ضفتیله اجتماعی تاریخ و مکتبدن خارج شعبەلرك ۴ نجی قورص طلبەلرینه ویریوردیم. مثلا: طلبه ر. و. م. کویلی تصرفاتنك بیوجەسی موضوعنه دائر مصاحبه ترتیب ایتدیلر و اونلرك چالیشماسی نتیجەسنده چوجوقلر طرفندن بوتون صنفك اشتراکی ایله آشاغیدەکی سخەما ـ جدول یارادیلدی:

کندلی تصرفاتنك بیوجه‌سی .

مداخل		مخارج	
جنسی حصه	پارا حصه‌سی	جنسی حصه	پارا حصه‌سی
۱ ـ کندی احتیاجی ایچین توپراقدان آلناز محصولات	۱ ـ تاخل ساتیشی	۱ ـ شخصی احتیاجارینی کندی تصرفاتنك محصولاتی ایله اوده‌مك (ییمك ، پالتار، آیاغ قابی)	۱ ـ شخصی احتیاجارینك اودنمه‌سی ایچون اشیا آلغی‌سی (بوز ، صابون ، نفت جوهری، کبریت ، آیاغ قابی ، پالتار و غیره)
۲ ـ ایو حیوانلریندن آلنان: سوت، یاغ، قویروق، ات، ون، یون و قوشلردن آلنان (یمورطه ، توك و غیره) کبی محصولات.	۲ ـ ایو حیوانلریندن و قوشلردن آلنان محصولاتنك صاتغی‌سی	۲ ـ کوی تصرفاتی خرجلری (تخم سپکی‌سی، توپراغی جاللاندیرمق سمیرتمك)	۲ ـ جانلی و جانسیز اموال الده ایدیلمه‌سی
	۳ـ اردیمچی ایشلر: بوستانچیلق، باغچیلق ، آریچیلق ، خیرده ال اشچیلگی ، تجارت و عرابه‌چیلك	۳ـ ویرگیلر ارزاق ویرگی‌سی . باشنه ویردیگی ویرگی	۳ـ کوی تصرفاتنك و باشقه تیکیلیلرك و جانسیز اموالك تعمیری
	۴ ـ تصرفات خارجده : دولگرلك، بناءلق، یوك چکمك وباشقه بو کبی صنعتلره مشغول اولماق		۴ ـ ویرگیلر
			۵ ـ نوع به‌نوع یاشایش خرجلری : (درگون یاس و غیره)

سیاحت زمانی الدء ایدیلن ماتریالدان باشقه مصاحبه ایچون لازیم اولان علاوه ماتریالی متعلملر تطبیقاتچی ـ طلبه‌نك دوزگون کوستریشی اوزره، مستقلا ولایت ستانیستیق بیوروسنك کتبخانه‌سنده آرادیلر. چوجوقلر اوچ قروپه بولندیلر و هر قروپه معین وظیفه ویریلدی. قروپلردن بریسنه بیوجه‌سنده ضرری اولان کند تصرفاتی خصوصنده معلومات توپلاماق و همچنین کندلینك نه کبی بوللر ایله آغیر حالدان چیقابیله‌جگنی آیدینلاشدیرماق وظیفه‌سی ویریلدی؛ اوته کی قروپ ضررسیز کیچن کند تصرفاتی خصوصنده ماتریال توپلاماق وظیفه‌سنی آلدی؛ صوڭنجی اولارق ۳ نجی قروپ نوع‌به نوع یاردیمچی ایشلر گورن و خیلی گامیری اولان کند تصرفاتی خصوصنده رقمی ماتریالر ویرمه‌لی اولدی. آرایش اصولی ایله آپاریلان بو ایشی چوجوقلری غایت مراقلاندیریر و اونلر طرفندن گوزل صورتده عمله گتوریلردی تطبیقاتچی ـ طلبه «کند صرفاتنك اکر اکسیگلری و گوزللشدیریلمه‌سی یولی» موضوعنه دائر مصاحبه یریتدی. ایش نتیجه‌سندن تطبیقاتچی طلبه‌نك رهبرلگی آلتنده آپاریلان متعلملرك مشترك زحمتی ایله حاضرلانان سخه‌ما اورتایه چیقدی. دیوار جدولی شکلنده اولان سخه‌ما ذیلده کی صورتی آلدی:

کندلی تصرفاتنك آلچاقلغنك سببی.

۱ ـ کندلینك جاهلگی و کندده فنی، آغرونوم قوه‌لرینك عدم موجودیتی.

۲ ـ کندلینك فقیرلیگی:

آ) قارا مالك آزلیغی و پس جنسدن اولماسی،

ب) کوی تصرفاتی آلاتنك آزلیغی و مکمل اولماماسی،

ت) پول وسائطنڭ آزلیغی ؛

۳ ــ طبیعی سمیرتمه‌نڭ کافی درجه‌ده اولماماسی و صنفی سمیرتمه‌نی بیلمه‌مزلیك.

۴ ــ زمینڭ پیس و وقتسز صورتده سورونمه‌سی .

۵ ــ تمیزلنمه‌میش، پیس توخمڭ سپیلمه‌سی .

۶ ــ تریوخپول تصرفاتی.

۷ ــ توپراقدان عوض استفاده اصولی .

۸ ــ کهنه اکینچیلیك و توپراقدان استفاده اصوللارینده عادتکرده‌لیك

۹ ــ آز توپراقلیلیق .

کندلی تصرفاتنی یوکسلتمك واسطه‌لری .

۱ ــ بیلگی نشری و هر بر شئیدن ایلری سوادسیزلیغڭ تسویه‌سی .

۲ ــ آغرونوم یاردیمنڭ تشکلی.

۳ ــ مل قارانڭ یاقشیلاشدیریلماسی .

۴ ــ قارا مال، توخم، گوبره ، ماکینه آلینماسی و همچنین تاخل و باشقه خامماللرڭ ساتغی‌سی ایچین نوع به نوع کوی تصرفاتی قوئوپه‌راتیفلری تشکیلی .

۵ ــ احتیاج حس ایدیلن پول وسائطی الده ایتمك ایچین بورج مؤسسه‌لری تشکیلی .

۶ ــ چوق ایولی کویلرڭ باشقه یرلره کوچریلمه‌سی و کنددن غایت اوزاقلرده توپراغه صاحب اولماقلغڭ تسویه‌سی .

۷ ــ یڭگی الوبریشلی تصرفات اصوللرینه کیچمك .

۸ ـ توپراغك حددن آرتیق خیرده پارچالره بولونمه‌سنك ضررى.
۹ ـ جوق محصوللی اصوله کیچمك،
۱۰ ـ آتلان بوللردن استفاده ایتمك.
۱۱ ـ ئه‌لیقتر یقاشدیرمك .

طلبه ق. اوز درسینی کوبلی تصرفاتنك تصنیفنه، اونلرك اقتصادی طبیعتلرینك تعیننده، کندلی تصرفاتنك قولچوماق، اورتا فقیر کندلی تصرفاتی کبی اوچ حصه‌یه بولندیکنه، اونلرك متقابل اقتصادی و حیاتی علاقه‌لرینه صرف ایتدی. یازی تخته‌سینده و دفترده قید ایدیلن تصنیفات بر تصرفاتی اوزه کیندن آیران خصوصیتلری آیدین صورتده تصور ایتمکه مساعده ویردی.

طلبه ل. مشترك مصاحبه‌ده کندلی تصرفاتی ایله تصرفات شوراسینی تحلیل و مقایسه ایتدی، تصرفات شوراسینك کنارده اوزاق کند اهالیسی ایچین احتمال اولنان اقتصادی و مدنی اهمیتلرینی آیدینلاشدیردی.

طلبه پ. مشترك مصاحبه‌ده روسیه سوسیال فیدراتیف شورا جمهوریتی توپراق قانون مجله‌سینك مضمونینی اطرافلی صورتده آیدینلاشدیروب ماده به‌ماده تحلیل ایتدی.

طلبه م. محلینده چوجوقلار ایله برابر شهر ایله کندك اقتصادی رابطه‌سینی بللیلشدیرمك ایچین شهر و بازارا فنی سیاحت ترتیب ویردی. چوجوقلر ترصد یاپیور، کندلیاره سؤاللر ویریر، کندك شهره نه ساتدیغنی کوبلی‌نك ساتدیغی کندی محصولاتی مقابلنده آلدیغی پارانی نره‌یه صرف ایتدیکنی قید ایتدی و آیدینلاشدیردی. بو سیاحت و اوندان صوکرا ترتیب ایدیلن مصاحبه زمانینی چوجوقلر مبادله یرلرینی و اصوللرینی و اونلرك بربریندن متقابل فرقلرینی (بازارلر، آلیجیلر، باققال دکانی، مغازه، قوئوپه‌راتیفدن) اوکره‌ندیلر .

طلبه ای. کندی درسینده «کندلی و فعله» موضوعنده مصاحبه آپاردی. اونلرڭ عمومی منفعتلری، فعله ایله کویلی‌نڭ رابطه‌سی و شه‌فلیك خصوصنده بحث ایتدی.

طلبه ب. کندڭ مدنی حیاتی مسئله‌سینه توقوندی و بو مسئله‌نی چوجوقلر ایله برابر تحلیل ایتدی.

طلبه ق. کندده اقتصادی، اجتماعی ــ سیاسی و مدنی ماهیتده اولان نوع به‌نوع تشکیلاتلرڭ تحلیلی، و اونلرڭ وظیفه‌لری (کند شوراسی، کند ــ تصرفات آرته‌لی، قومسومول، شورا ــ کوشك قرائتخانه و غیره) اوزه‌رینده دوردی.

طلبه ك. چوجوقلر ایله برابر «عادی زراعت آلتندن مرکب ماکینه‌یه‌دك» موضوعندن بر طاقم چیزگیلر، شکللر و جدوللر حاضرلاماغنی عهده‌سینه آلدی.

کندڭ حال حاضرکی اقتصادی و اجتماعی قورولوشینی اوگره‌نمکله متوازی بر صورتده بیز یڭی حیاتی و کندڭ اجتماعی علاقه‌سینی آڭلاماق ایچین کندڭ و کویلونڭ کیچمیشنه سیاحت یاپدیق. صنف قوللقتیوی و تطبیقاتچی طلبه‌لر ایله برابر بو مسئله‌یه عائد بوتون تاریخی ماتریاللری بر صیرا موضوعلره بولوب متعلمره معین صیرا ایله مبادله افکار ایله تیجه‌له‌نن شفاهی معروضه‌لر حاضرلانماغنی تکلیف ایتدیك. هر بر معروضه‌چی متعلم انتخاب مسئله‌سنه دائر عادت اوزره ۲ ــ ۴ مقاله اوقومالی، معروضه‌نڭ پلان ــ قونسپه‌قتنی ترتیب ایتمه‌لی، مذکوری بوتون صنف قارشوسنده شفاهاً سویله‌مه‌لی و ممکن قادار مدافعه ایتمه‌لیدر، یعنی معروضه‌دن صوڭرا یولداشلر طرفندن تقدیم ایدیلن سؤاللره جواب ویرمه‌لیدر. متعلملری معروضه‌یه حاضرلاماق ایشلرینی و اونلرڭ مشترك مبادلهٔ

افکاری دولاندیرماق طرفمدن تطبیقاتچی طلبه‌لره محول ایدیلمیشدی.
بو یولله صنفده ذیلده‌کی مسئله‌لر حاضر ایدیلمیشدیلر:

۱ - روسیه‌ده تحکیمچیلك قاعده‌سی (Крепест. прав.) نیجه طوغولدی؛

۲ - ۱۷ عصرده کندلیلرك ملکدارلره قارشو آپاردیقلری مبارزه

۳ - ۱۸ عصرده کندلیلرك وضعیتی، حاکمیتی و جوق چوقچیلق.

۴ - ۱۸۶۱ نجی سنه آزادلغی عرفه‌سنده ملکدار و کندلیلر.

۵ - کندلیلرك آزاد ایدیلمه‌لرینك سببلری.

۶ - ۱۸۶۱ نجی سنه کندلی اصلاحاتی.

۷ - آزادلقدن صوڭرا کندلیلرك حالی.

۸ - ۱۹۰۵ و ۱۹۱۷ نجی سنه انقلابلری و کندلیلرك اشتراکی.
اوقتیابر انقلابی کندلیلره نه ویردی،

۹ - بویوك فرانسه انقلابنه‌دك فرانسه‌ده کندلیلرك حالی،
فرانسه انقلابی کندلیلره نه ویردی، بو مسئله‌لردن باشقه ۲نجی درجه مکتبك ۲نجی قروپ متعلملرینه بریسی ایوده، بریسی‌ده صنفده عمله گوریلمه‌سی لازیم تجمع خاصه‌لی ایکی ایش ویریلمیشدی ۲ نجی درجه‌نك ۲ نجی قروپنده اجتماعیات درسلرینك یڭی پروغرامنی کیچیرمکڭ مختصر تجربه یکونلری سویله‌دیکلریمزدن عبارتدر. گوریلن بوتون ایشلره ۶ آیه‌دك ساعت یاریملق مشغولیت صرف ایدیلمیشدر.

توقونیلان مسئله‌لره اولان مراغڭ درجه‌سنی تعیین ایتمك، حاضرلانان کند تصرفاتی ماتریاللرینك نه قادار دربن اوگره‌نیلدیگنی بللیلشدیرمك ایچین چوجوقلر الله برابر آنکه‌تا کیچرمك ایسته‌یورم. همان قروپك باشقا درسلرینه گلدیکده بر صنفك درس ماتریاللرینده اولان عادتی پریشانلغی بوتون بوتونه بر طرف

ایتمك هله‌لك ممكن اولماساده فقط بزیم مكتبده بو خصوصده‌ده معین قدملر آتیلمیشدر . جغرافیادان ۲ نجی درجه‌نك ۲ نجی قروبنده روسیه‌نك طبیعی ثروتلری، انسانك بوزنگینلیكلردن استفاده‌یه صرف اولنان زحمت فعالیتی ، کند تصرفاتی دائره‌سنده باش محصولات اوگره‌نیلمیش‌در. ادبیات درسلری اوزره ایسه حال حاضرکی و کیچمیش فورماده کوبلینك حیاتی اوگره‌نیلمیش ؛ کندلینك زحمت یاشایشی، اقتصادی حیاتك ایلریله‌مه‌سندن دولایی کندلینك یاشایشنده عمله گلن تبدلاتی تزویر ایدن بدیعی - ادبی ماتریاللری حاضرلانمیش و غیره . بوندان باشقه یکی پروغراملری اوگرنمك و. تحلیل ایتمك دائره‌سنده مكتب داخلنده جدی قدملر آتیلمیشدر. مثلا، پیداغوژی اینستیتوتی ولایت خلق معارف شعبه‌سی و ولایت معارف اداره‌سی‌نك اجتماعی درسلر اصول تدریسی متحد درنگنده معروضه ترتیب ایدیلمیشدر، معروضه‌دن صوگرا جانلی صورتده مبادله افکار واقع اولمیش ، اجتماعی درسلری یکی پروغراملر اوزره تدریسه دائر اصول تدریس و فنی ماهیتده بر چوق آچیقلاشیلمایان مسئله‌لر آیدنیلاشدیریلمیشدر.

———

تربیه شؤونی

آذربایجان خلق معارف قومیسارلیغی فعال معارف ایشچیلری قونفرانسی حقینده ماتیریاللار .

I

اجلاسلرك مضبطه‌سی .

۱۹۲۴ سنه‌سی سنتیابر آینك آلتیسینده سحر ساعت اون برده با کوده عالی به‌داغوژی أنستیتوتی بناسینده آذربایجان معارف قومیسارلغی‌نك چاغیرماسیله قضا برنجی و ایکینجی درجه‌لی مکتب نماینده‌لرینك دارالمعلمین و قضا معارف مدیرلرینك مشورت اجلاسی واقع اولور . اجلاس خلق معارف قومیساری مصطفا قلی‌یف یولداشك ایلك سوزیله آچیلاراق آشاغیدا کی یولداشلاردان عبارت ریاست هیئتی سه‌چیلیور : قلی‌زاده مصطفی، افندی‌زاده محمد، خلیفه‌زاده محمد علی، بنیادوف بشیر ، ویردییف حیدر ، افندی‌زاده غفور . بونلاردان بنیادوف بشیر رئیس و خلیفه‌زاده ایله افندی‌زاده غفور مضبطه کاتبی اولور. مذاکره اولوناجاق مسئله‌لر آشاغیدا کی قاعده اوزره ترتیب و قبول اولنور :

۱. باش اجتماعی تربیه دائره‌سینك گله‌جك فعالیتی .

۲. باش سیاسی معارف دائره‌سینك فعالیتی .

۳. انشا آت اداره‌سینك فعالیتی .

۴. یای به‌داغوژی قورصلری حقنده معروضه .

۵. نشریات شعبه‌سینك معروضه‌سی.
۶. یکی تورك الفباسی حقنده معروضه.
۷. قومپله‌قس فن سیاحت مه‌تودی حقنده معروضه.
۸. دارالمعلمین‌لر به‌داغوژی مرکزی کیبی. معروضه.
۹. جاری مسئله‌لر.

برنجی اجلاس و ایکینجی اجلاس.

مذاکره اولنور:

معارف قومیساری قلی‌زاده مصطفا تربیهٔ اجتماعیه شعبه‌سی گله‌جك فعالیتی حقنده داقلاد ویریور.

قرار ویریلور:

عمومی اجلاس (۱) نومرولو علاوه‌ده گوستریلن معروضه‌یی دیگله‌یه‌رك معروضه‌نیك تەزیسلرینی آشاغیسینده‌کی علاوه ایله قبول ایدیور.

داقلاد و قرار ساعت ۱۰ دن ۶ یه قدر و ساعت بشدن سکزه قدر دوام ایتمیشدر.

۳ و ۴ نجی اجلاس آیك ۷ سینده واقع اولور.

عالی سیاسی اداره‌سی‌نك کچمیش و گله‌جك فعالیتی حقینده یولداش بنیاداوفك داقلادی.

عمومی اجلاس (۲) نومرولی علاوه‌ده گوستریلن داقلادی دیگله‌یه‌رك تەزیسینی آشاـ غیسینده‌کی علاوه ایله قبول ایدیور.

انشاآت شعبه‌سی‌نڭ گله‌جك فعالیتی حقنده یولداش معارف قومیساری قولی‌زاده مصطفانڭ داقلادی.

۳ نومرولو علاوه‌ده گوستریلن داقلاده عمومی اجلاس لیسته‌نڭ نهایتنده گوستریلن قراری ویریور.

اوچ آیلق یای په‌داغوژی قورصلارینڭ فعلیتی حقینده یولداش ویردی‌زاده حیدرڭ داقلادی.

۴ نومرولو علاوه‌ده گوستریلن قاعده اوزره داقلاد دیکله‌یه‌رك اجلاس عموم طرفندن قرار ویریور.

قید: اجلاس سحر ساعت ۱۰ دن ۲ یه قدر و آقشام ساعت ۵ دن ۸ه قدر دوام ایتمیشدر.

۴ نجی و ۵ نجی اجلاس سنتیابرڭ ۸ نده واقع اولور.

نشریات شعبه‌سی داقلادی داقلادچی محمدزاده جلیل یولداش.

داقلاد دیکله‌نه‌رك ۵ نومرولو لیسته‌ده گوستریلن قرارلر ویریلیور.

۸ نجی و ۹ نجی اجلاس سنتیابر آینڭ ۹ نده واقع اولور.

قید: ۸ نجی اجلاس تەزیس و قومیسیونلرینڭ قرار و تەزیسلره باقماسیله کیچمیشدر.

تصرفات تمایلی حقنده یولداش قولی‌زاده مصطفانڭ داقلادی.

داقلاد دیکله‌نه‌رك ۸ نومرولو لیسته‌ده گوستریلن قرارلر ویریلمیشدر.

اجلاس ساعت ۱۰ دن ۲ یه قدر و ساعت ۵ دن ۸ه قدر دوام ایتمیشدر.

۱۰ نجی و ۱۱ نجی اجلاسلر سنتیابرلڭ ۱۰ نده واقع اولور.

فوتوغرافر آلدیرماق.	۱۰ نجی اجلاس مشورت هیئتی‌نڭ فوطوغرافینی آلدیرماقله کیچیر.
عمومی قرارلرڭ و تەزیسلرڭ مذاکرەسی.	تەزیسلر اوقوناراق عمومی قرار ویریلیور.

اجلاس ساعت ۱۱ دن ۲ یه قدر و ساعت ۵ دن ۱۰ . قدر دوام ایدیر و معارف قومیساری قولی‌زاده مصطفا یولداشڭ تشویق و تبلیغ نطقیله ختام بولور.

II

مضبطه‌یه علاوه ـ ۱

باش اجتماعی تربیه دائرەسنڭ گلەجك فعالیتی حقنده

(قولی زاده مصطفا یولداشڭ معروضه‌سی و معروضه اوزه‌رینه اولان مباحثه‌لر، تەزیسلر و قرارلر)

صدر: ایلك سوز «تربیه اجتماعیه مدیرلکی‌نڭ گلەجکده‌کی فعالیت پلانی» خصوصنده معارف قومیساری قولی‌یف مصطفی یولداشه ویریلیور..

(معروضه)

معارف قومیساری قولی‌یف مصطفی یولداش:

یولداشلار!

تربیه اجتماعیه شعبەسی بو واقته‌قدر بر چوق ایشلر گورمشدر. انسانلق حالی اولمق اوزره موفقیتلرمز و عین زمانده نقصانلرمز اوله‌جقدر؛ بز هر زمان نقصانلری اوگرنمکه، دوزلتمکه، چالشمش ینه‌ده چالشاجغز. نقصانلارمزی کورمك گلەجك فعالیتلرمزه

طوغری یوللار آچمق ایچون، مشورتلر، مذاکره‌لر ایتملی‌یز.

بو سنه قورصلرده یاپدیغمز تفتیشلر، قورص شورای معلمیندان آلدیغمز داقلادلر بزه کوستردی که اوبری ییله نسبتاً برنجی درجه‌لی مکتب معلملرینی تدریس و تربیه، حاضرلامق خصوصنده بویوك آدیملر آتیلمشدر. بو برنجی درجه‌لی مکتبلرمزی اصلاح خصوصنده اولدقجه ایلریله‌مك دیمکدر بونکله برابر ایکینجی درجه‌لی مکتبلرمزی‌ده ینه کوزدن قویمه‌مشز.

بز بیلیورز: مکتبلرمز هله‌اکده شورا تشکیلاتنه اویماق، زحمت و شورا اصولی اوزره تدریس و تربیه صاحبی اولمق ایچون صولك آدیمنی آتمه‌میشدر. هله بوقدر کنیش اصلاحلر ایچون آزی اون سنه لازمدر. معارف و مکتب اصلاحاتی بردن بره یاپیله‌جق ایشلردن دکلدر.

بوکا اوزون زمان ایسته‌ر، لکن بونکله برابر کیچن سنه‌یه نسبتاً بوایل مکتبلرك تعلیم و تربیه سنده اولدقجه کنیش انقلابلر یاپدیغمزی یه‌دیغوزی قورصلرمزله ادعا ایده‌بیله‌جکز.

بو سنه قورصلرمزده ۱۳۰۰ قدر معلم تعلیم آلمقده ایدی. بونلردن بر جوغی‌ده یکی اوله‌رق داخل اولمیشدی؛ بوسنه‌کی قورص پروغراممز، طرز تعلیممز ایله دها طوغریسی قورصلردن بو سنه کوزله‌دیکمز غایه ایله اوبری سنه‌کیلر آراسنده بویوك فرقلر اولمیشدر.

بووقته قدر بزم ۱ نجی درجه‌لی مکتبلرمز سواد ایولرندن عبارت ایدی. اورالرده یالکز اوقو ـ یازی او کرتیلیوردی. تربیه طرفی، شورا حکومتنك تشکیلاتی جهتی، بزم تشکیلاتمزك حیاتی طرفی مکتبلرمزده معلملرمزده بیلکی یوق ایدی.

اوبری طرفدن مکتبلرمزده تازه اصول ایله تدریس و تربیه

کیتمه‌یوردی. معلملرمز اسکی اصوله یایشمشدیلر: دها طوغریسی اسکی اصولی آتمه‌نیك یولنی بیلمه‌یوردیلر.

قضالرمزده اولان بو حال عینی ایله باکوده‌ده واردی. بز کیچن سنه بوراده یاپدیغیمز تفتیشلرمزله بوکا قناعت ایتدك.

دیمك که مکتبلرمیز آذربایجان مقیاسنجه ضعیف حیاته اویماز بر حالده ایدی. بو سنه‌کی قورصلرمزده تطبیق ایتدیکیمز تازه تعلیم پروغراملری، تشکیلاتلر، اجتماعیات و طبیعیات درسلری، یکی مه‌تودلر، په‌داغوژی‌یه عائد له‌قسیالر معلملرمزك علملرنده فکرلرنده. طولایسیله مه‌تودلرنده بویوك انقلاب عمله کتورمشدر.

دیمك اولیورکه کله‌جك سنه برنجی درجه‌لی مکتبلرمزده تعلیم و تربیه شورا حیاتنه اویغون و تازه اصول دائره‌سنده کیتمکه چالیشه‌بیله‌جکدر.

کیتمکه چالیشه‌بیله‌جکدر دییورم. چونکه بردن بره کیده‌جکدر دیسه‌م باپاق دیدیکم کبی تدریس و تعلیم عالمنده صوك قدمی معلملر تمامیله آته جقدر دیمش اوله جغم بوده طوغری دکلدر. هله بر چوق نقصانلرمز واردر؛ اونلری‌ده کله‌جکده قورصلر قونفرانسلر و سائره‌لر واسطه‌سیله دوزلتملی‌یز.

ایکنجی درجه‌لی مکتبلره کالدکده دیه‌بیلیرم که بزده قضالرده دارالمعلمینلر و ته‌خنیقوملردن باشقه جدی ایکنجی درجه‌لی مکتبه آزدی. بر چوق قضالرك ایکنجی درجه‌لی مکتبلری برنجی درجه‌لی مکتبدن‌ده ضعیف ایدی. باکوده بیله روس مکتبلری و بر نیچه ایکنجی درجه‌لی مکتبلر چیقیلمق شرطیله احوال بویله ایدی. بونك‌ده سببی بولداشلار معلومدر. چونکه ایکنجی درجه‌لی مکتبلرده درس ویره‌جك معلمه‌مز یوقدی. مکتبلرده بو

ضعیفلك وسائط عینیه‌دن سرایت ایتمش اوله جغنه شبهه یوقدر بو سنه ایکنجی درجه‌لی مکتبلره اهمیت ویره‌جکز.

بزم قضالرده اهمیت ویردیکمز ایکنجی درجه‌لی مکتبلر دارالمعلمینلر ایله تەخنیقوملر اولمشدر، بوندن صوگرده بز بو ایکی شیق مکتبه دها چوق اهمیت ویره‌جکز زیرا بریسی معارفی تشکیل ایده‌جك معلملر حاضرلایور، هم کله‌جك حیاتمزی تامین ایده‌جك برنجی درجه‌لی مکتبلرده ایشله‌مك ایچون حقیقی ایشچیلر چیقارمق املنی بسله‌یور: دها طوغریسی شورا حکومتنك اصل جان داماری اولان معارفی چیکننه آلیور. البته بز اوبری مکتبلردن بوگا دها چوق اهمیت ویرملی و تەخنیقوملرده بزم بنه قیمت ویردیکمز مکتبلردندر؛ چونکه اقتصادی حیاتمزده بونلاردن آصیلیدر.

بونیك ایچون بو وقته‌قدر اولدیغی کبی بوندن صوگرده معلمجه، و وسائط عینیه‌جه بونلاری تامین ایتمکه چالیشه‌جغز.

یولداشلار! کرك دارالمعلمینلرك، کرك دارالمعلما لرك، تەخنیقوملرك و کرکسه اوبری ایکنجی درجه‌لی مکتبلرك تدریس و تربیه حیاتلرنده ده کله‌جك سنه بویوك تبدلات اوله‌جغنه امید وار اوله بیله‌جکز.

بو امیدی بزه بو سنه عالی پەداغوژی انستیتوتندن چیقان کنج فکرلی کنج معلملر ویریور. بز بو سنه‌کی ماذونلری احتیاجه کوره قضالر آراسنده تقسیم ایتمشز. بزم اعتقادمزجه تقسیم خصوصنده عدالت ایله‌مشز.

کلن یولداشلار، بیلیورم، ایمدی هر طرفدن شکایتلر یاغدیراجق، هر قضا: «بزه آز معلم اولدی» دیه‌جکدر. آنجاق اونوتمه‌ملیدر که قضالری معلمله بردن بره دویدرمق ممکن دگلدر. آذربایجان

مقیاسنده ٢٧ اینیستیتوت ماذوتنك نه‌قدر حکمی اوله بیلسه بزده قضا ایکنجی درجه‌لی مکتبلرمزی اوقدر تامین ایتمشر.

بو کون کنه عالی پەداغوژی اینیستیتوتنه برنجی نوبه‌ده اهمیت ویریورز. چونکه بزم آذربایجان معارفنك کوزی اوراسیدر: بوتون دارلمعامینلری، ایکنجی درجه‌لی مکتبلری او تامین ایده‌جکدر. بو کون اورایه ویردیکمز اهمیت طولاییسیله بزی تنقید ایدنلر ظن ایدرم که آرتیق تقدیر ایده‌جکلر.

بولداشلار کله‌جکده معارف پلانمزی کوسترمك ایچون سزه دها اطرافلی معلومات ویرمکه مجبورم.

معارف، مکتب مسئله‌سنده «مکتب بنالری» اك بویوك بر طوتیور، وقتیله معارفه آز اهمیت ویریلدیکندن آذربایجان قضالرنده مکتبلره مخصوص بناده اوقدر تیکیلمه‌مشدی.

١٢٠٠ قادار مکتب اونلارك بر چوغی فرسوده‌شمش. بر چوغی‌ده مکتبه یارامایوردی. قضالرده یاپدیغمیز تفتیشلر بر چوق کند و شهرلرده مکتب بنالرینه چوغی حقیقته ـ مکتبه یارامق کناره دورسون ـ بر آزار ایوی اوله‌رق کوربلدی؛ بوندن باشقا احتیاج اولان بر چوق یرلرده‌ده بنا هیچ اولمدیغی آکلاشیلدی. لکن یولداشلار بوقدر زمانك بزه بو کلدیکی بو مقدارده بنا احتیاجلرینی یردن بره اورتادن قالدیروب آذربایجان مکتب بناسنده، دویدیرماق بیلیورسکزکه امکان خارجنده‌در بوکا اوزون زمانلر لازمدر؛ و یالکز حکومت مصارفیله‌ده ممکن اولان شئی دکلدر. اهالینك‌ده کومك خصوصنده اورتاق اولمه‌لری لازمدر.

بز بو سنه ایشه تشبث ایله‌مشز، اوزمز قضالرمزده بوزه قدر مکتب بناسی تیکه‌جکز خصوصی داقلادمرده بو حقده دها مفصل دانیشیله‌جقدر. بوراده بونی دیملی‌یم که بو بنالری تعمیرات خصوصنده

ینه تماملیه عدالت اجرا اولنمشدر. هانسی قضاده دها اول و هانکیسنده دها صوکره ایشه کیریشمك لازم اولدیغی خصوصنده‌ده کنه ممکن اولدیغی قدر بی‌طرفلك یاپیلمشدر. بوراسی خصوصی داقلاتده دها یاقشی بیانه جکدر. مکتبلرك انتظامه کیرمه‌سنی، الویریشلی بر حاله کلمه‌سنی تامین ایده‌جك شیلردن بریسی‌ده تدریس لوازماتیدر. بونلری ایکی قسمه آییرمق لازمدر. مصرفی دها چوق اولانلر برده آز اولانلر. مثلا سقامیا کبی، که قیمتجه آغر یکون دوتار. برده لوحه تباشیر، سوپورکه اودون و سائره کبی مصرفلر که اوقدرده آغیر قیمتلره مال اولمایور.

انشاآت شعبه‌سی‌نك آتچوتنده‌ده کوره‌جکسکز، بز بو سنه سقامیادن مکتبلری آز چوق تامین ا‌ده‌جکز. یولداشلار آز چوق دیپورم، چونکه مکتبلری سقامیادن تماملیه تامین ایتمك ایچون (۴۰) بیك صیره لازمدر؛ بو ایسه زمانله اوله بیلور. شیمدیکی حالده آنجاق آرتیق احتیاجی اولان مکتبلره سقامیا ویره‌جکز آلدیقلارینی آنبارده صاقلایانلره هله‌لکده سقامیامز یوقدر.

مکتبلرك ایکنجی خیرده لوازماتی‌نی لوحه، محروقات، میل کبی شیلرینی‌ده یرلی اهالی یاخود یرلی حکومت ویرملیدر؛ بز بوراده یرلی حکومتك باجارمه‌یه‌جغی مصرفلری یاپه‌جغز، اوده البته اوز باجاردیغی مصرفلاری یرینه کوتورملیدر.

کیچن سنه کیمیا قابینه‌سی، لوحه‌لر، خریطه‌لر کبی بر چوق و سائط عینیه یاپلاندی؛ بو سنه‌ده یاپلانه‌جقدر. دارالمعلمینلر ایله تەخنیقوملره آیریجه بو خصوصده اهمیت ویره‌جکز آلدیغمز فیزیق قابینه‌لرینی یالکز دارالمعلمینلره و تەخنیقوملره یاپلایه‌جغز. اوزی‌ده قضا ماشتابنده باکو مکتبلرینه ویرمه‌یه‌جکز سببی‌ده ظن

ایدرسه‌م یوقاریده سویله‌مشدی اوبری مکتبلره‌ده بو خصوصده، ایکنجی نوبه‌ده اهمیت ویره‌جکز.

یوقاریده‌ده دیدك مکتبلرمزی تربیه و تعلیمجه حیاتلاشدیرمق، عصریلشدیرمق فائده‌لی مه‌تودلردا خلنده آپارماق ایچون بزم معلملره، حقیقی، مه‌تود، علم وفکر صاحبی، هیئت اجتماعیه اعضاسی اوله بیله‌جك قدر قابلیتلی ایشچیلره احتیاجمز وار. بوتورلو حقیقی ایشجیلری بزه عالی په‌داغوژی ایستیتوتی، دارالمعلمین و دارالمعلماتلر ویره‌جکدر، بونارده اهمیت ویریورز.

اوبری ظرفدن معلملر حاضرلامق ایچون برده معلم قورصلرمز واردر؛ بز بو وقته‌قدر بوجوره قورصلردن استفاده ایله‌دیك. کله‌جکده‌ده ایده‌جکز. بز بوکونکی ابتدائیهٔ معلملرینی قورصلرمزه هر حالده حقیقی و شورایه یارار معلم یاپنجه‌یه قدر دوام ایتدیره‌جکز بوندن باشقه کله‌جك سنه بلکه‌ده ایکینجی درجه‌لی مکتب معلملرینی خصوصی قورص آچوب حاضرلغه دعوت ایده‌جکز.

یولداشلار! معلومکیزدرکه په‌داغوژی اصول وفنی هربیل دکیشیور؛ معلم هربیل اوزینی دکیشدیرمك مجبوریتنده‌در. بونك یکانه چاره‌سی‌ده قورصلر برده یکی تربیه ادبیاتنی تیز تیز مطالعه ایله‌مکدر. قورصلر حکومت بوینینده اوملی. لکن کتاب تدارك ایدوب اوقومق ایسه معلمك اوزندن آصیلیدر.

بر چوق روسجه بیلن معلملرمز واردرکه اونلر موسقوادان دیکر یرلردن دائما یکی چیقان کتابلری کتوریور، ژورناللارا آبونه اولیور؛ مطالعه ایله‌یور. لکن بر چوقلری‌ده مطالعه‌لردن محرومدر. بوراسی هرحالده نظرده طوتیلمه‌لیدرکه بز شهادتنامه‌یه دکل یکیلکلره، یکی مطالعه‌لره دائما چالیشمه‌یه اهمیت ویره‌جکز، تازه تازه معلوماته صاحب اولان معلملره بزکله‌جکده

معلم دیه‌جکز ، عکس تقدیرده هیچ بر طرفك ویردیکی آتیستاتلرك بزم نظرمزده حکمی اولمه‌یه‌جقدر
بونکچون معلملر هپسی اوزلکنده مطالعه‌یه قیمت ویرمه‌لیدر . . . دیبورز .

بو سنه بوزه قدر قضالرده مکتب آچاجاغز ؛ کندچیلرك مکتبه میل و هوسی چوقدر . قضالرده مکتب احتیاجی داها چوق زمان صوکرا بیته‌جکدر. مثلا ، بو وقته قدر بر چوق قضالرده مکتب احتیاجنی رفع ایده بیلمیشیز .

فقط بوکون اولان احتیاجی تماميله دفع ایتمك شیمدیکی حالده چتیندر؛ لازمی قدر مکتبی آچماغه هله‌لیکده مالیه وضعیتمز مساعد دکلدر. بونکچون سمه‌تامزه آنجاق یکی اولاراق ۱۰۰ مکتب علاوه ایتمیشز. بو مکتبلری‌ده شیمدی قضا معارف مدیرلری قضالرك احتیاجنه موافق قضالر آراسینده تقسیم ایده‌جکلردر .
قضالرده لیای چوجوق ایولرمزده واردر؛ (بر چوق یوردسیز) چوجوقلار بورالرده تربیه آلماقده‌در . بو وقته قدر چوجوق ایولرینی بز یالیکز مادی جهتد. تامین ایده بیلمشیز ، اصل تعلیم و تربیه جهتندن عصره موافق . حیاته اویغون بر صورتده تامین ایده بیلمه‌میشز . بونك ایچون بو ییل ایشك بو طرفنه اهمیت ویرمك ایسته‌یورز .

قضالره کوندردیکمز دارالمعلمین ینستیتوت ماذونلرینك علمارندن تربیه‌لرندن ایمدیکی حالده چوجوق ایولرینی ممکن اولدیغی قدر استفاده ایتدیرمك یوللاری آراناجاقدر و کله‌جکده دارالمعلمین مأذونلرینك چوغی او اولره کوندریله‌جکدر.

معلومدر ؛ چوجوق ایولری ، اصل فقرا مکتبلری ، شورا مکتبلری ، قوممونیست تشکیلاتخانه‌لری اولاجاق بر موسسه‌در ؛

شورا حکومتینڭ نظرینی بورالری زیاده‌سیاه جلب ایله‌مه‌لیدر. قضالرده بونلارڭ مقداری اولدیقجه آرتمالیدر. لاکن ینه مالیه وضعیتی سببیله بز گله‌جك سنه چوجوق ایولرینڭ مقدارینی آرتیرەمه‌یه‌جاغز.

گله‌جکده فکریمز کویلو فقیر چوجوقلارڭ تربیه‌لرینه یاردیم ایتمك، تحصیلاتینی داها یوکسلتمك نیتیله دائره‌لرده برر چوجوق ایوی و لیلی مکتبلر آچماق پلانمزه داخلدر؛ آنجاق بوده مالیه وضعیتمیزڭ دوزه‌لمه‌سیندن آصیلی بر شئیدر.

مالیه وضعیتمز دولاییسیله معارف قومیسارلغی‌نڭ بر چوق تشبثلری تاخیر ایدیلمکه مجبوردر؛ بو سنه وچ میلیون منات سمه‌تا گوستریلمیشدی. ۲۰۵ ه قدر اختصار ایدیلدی. دارالمعلمین و سائر مؤسسه‌لرمزده (۳۰۰۰) ه قدر اینته‌رنات خرجی گوسترمشدیك. (۲۵۰۰) ه قدر ایندیریلدی. ایشته بوللر هپسی مالیه ضعیفلگیندن ایله‌ری گلیور.

آذربایجانڭ معلوم نفت فوندی واردر؛ اونڭ معارفه ویریلن فائضی بو سنه آرتمیش، آلتمیش فائضه چاتدیریلمیشدر: آنجاق او فونده بزه ویریلن زمان معین یرلره صرف ایدیلمك ایچون ویریلیور. مثلا، مکتب بنالری یاپدیرماق، نشریاته صرف ایتمك، قورصلار آچماق. عالی سیاسی معارف دائره‌سینڭ بعضی مهم مصارفلری. ایشته او فونڭ بزه بیراقدیغی پاره‌لرده بویله معین یرلره صرف ایدیلیور.

یولداشلار! گوریورسیگز عمومی سمه‌تامزده اولدیقجه دارلق واردر؛ خصوصی فوندمزڭ صرف اولوناجاق مهم جهتلری موجوددر؛ آرتیق بونڭ قارشوسینده برده قضالرده اینته‌رناتلر آچماق ممکن دگلدر.

پاره مسئله‌سی گلمیشکن سویله‌دیم : زاقافقاسیه قومیسارلیغی برنجی درجه‌لی مکتبلرك مالیه اداره‌سینی محلّی وارداتلره تاپشیرماق فکرینه دوشمیشدی . بیلیورسکز که بویله اولدیقده مکتبلرك ٦۰ فائضدن زیاده‌سی قاپاناجاقدر . بونك ایچون بوتون جمهوریتلر ایله برابر بزده بونك ممکن اولدیقجه ینه عمومی حکومت وارداتیله اداره اولونماسی خصوصنده المزدن گلن سعیی ایله‌دیك . هله‌لیك ینه‌ده ایشه قطعی بر شکل و قرار ویریلمه‌دی .

اما یولداشلار ، قضالر بوگا یاواش ـ یاواش حاضرلانمالی‌در ؛ هر احتماله قارشو ایشه آلیشمق ایجاب ایدر. اگر بویله اولاجاق اولورسه بز قضالری بو جهتدن ایکی قسمه آیراجاغز: بر قسمنی ینه عمومی آذربایجان وارداتندن ساقلامالی‌یز، بونلر حقیقتاً محتاج قضالردن عبارت اولاجاقدر . بر قسمی‌ده محلّی وارداته تاپشیریلاجاقدر (زنگین قضالر کیبی) .

لاکن بوراسینی‌ده اونوتمامالیسکز که اگر بز عمومی آذربایجان وارداتندن بعضی قضالرده ابتدائی مکتبلری ساقلامیش اولساق ، خصوصی فوندمزی آرتیق بنا تیکدیرمکه دگل ، او مکتبلری ساقلامایه صرف ایتمك مجبوریتی اولاجاقدر ، بوده عمومی آذربایجان معارفنه آغیر ضربه اولاجاقدر .

بوراسنی‌ده اونوتمامالیدر که او بری طرفدن واردانمز آزالیور، بر طرفدن‌ده تازه ـ تازه معارف یاده‌لری ضرف اولوناجاق یرلر آچیلیور. سمه‌تامز اختصار اولوندی دیمشدیم ؛ ظن ایتمه‌یکز که کیچن سنه‌کی سمه‌تامز اختصار ایدیلمشیدر ؛ خاییر ، بو سنه اختصار اولوندیغی حالده ینه معارف سمه‌تامز کیچن سنه‌یه نظراً چوق آرتیقدر .

بولداشلار ، بو سنه یوقاریده دیدیکمز کیبی مکتبلرمزنك حیاتنده بر تبدلات عمله گله‌جکدر. دیدیکیم کیبی یوز دانه برنجی درجه‌لی مکتب آچاجاغز ، بوتون مکتبلرده تدریس و تربیه‌نك حیاته اولدیقی قدر اویغون گیتمه‌سینه دقت یتوریله‌جکدر. برده بو سنه بر نیجه یرده نمونه زحمت مکتبلری آچماق فکرینده‌یز. نوخاده زحمت مکتبی واردر ؛ او مکتب تمام معناسیله شورا مکتبیدر . ایشته بر نیجه اویزدده ینه زحمت مکتبلری آچماق نیتنده‌یز .

خصوصی داقلادمزده گوریله‌جکدر ، بو سنه کند مکتبلرینده تصرفت تمایلی ایچون تشبثلر لازم گله‌جکدر. اونك یوللاری‌ده خصوصی اولاراق گوستریله‌جك . طوغریدر بو سنه تماملیه مقصد حاصل اولمایاجاقدر؛ لاکن مکتبلرك روحینی آز چوق د گیشدیرمك لازمدر. مکتبلر آز چوق شورالشمه‌لی‌در. هر آن مقصده طوغری آدیملر آتماق ایجاب ایده‌ر .

مکتبلرك گله‌جکی دارالمعلمین و دارالمعلماتلردن و اینستیتوتمزدن آصیلیدر ؛ اصل تبدلات‌ده بو مکتبلرده یاپیلمالیدر. دارالمعلمینلرمزده بو وقته قدر علم مکتبی اولموشدر . تربیهٔ طرفی ، حیاتلاشماق تربیه‌لشمك ، معلّم و مربیلشمك خصوصلرینده چوق گریده‌در. هر شئیدن اول دارالمعلمینلر تازه مه‌تودلرك ، تازه تربیه جریانلرینك مرکزی اولوب تربیه عالممزه یکی - یکی چیغیزلری اوزلری آچاجاقدر. سوگرا اهالیمزی ، اهالیمزك بالالارینی‌ده حقیقی شورا انسانی حالنه اورادن چیقان معلّملر قویاجاقدر، او حالده دارالمعلمین پروغراملرینده ، طرز تحصیللرینده بویوك تبدلاتلر اولمالیدر .

دارالملمین معلّملری تازه ادبیات ایله آشنا اولمالی. دارالمعلّمین طلبه‌لرینك آرتیلده چالیشانلر ایله ، فعله‌لر ایله ، کندلیلرله علاقه‌لری اولمالی، بو دورلو حیاتلری اونلر سه‌ومه‌لیدر . بو دورلو حیاتلره

اشتراك ایتمه‌لی ، بو دورلو حیاتلره گیرمه‌لیدرلر . بونگچون بو وقته قدر ایدیلن خطالریمزی تصحیح ایتمك مجبوریتنده‌یز.

معلملرك مطالعه‌لرینه اهمیت ویریلمه‌لیدر . صوگرا انقلاب وقتارنده اولدیغی کبی بو مکتبلره شهرلی بورژوی دکل، حقیقی کندلی و فقرا بالالری آلنمه‌لیدر. که دها ایکنجی صنفه چاتمه‌میش قاچوب دارالفنونا کیرمك سوداسنه دوشمه‌سون، تربیه‌یی او صورتله آپارملیدر که اونلرك روحنده آنجاق معلملك ایده ئالیندن باشقه بر شئی اولمه‌سون. ایشته بو مقصده مبنی معارف قومیسارلغی دارالمعلمینلر ایچون. پلانلر قوره‌جقدر.

بز دارالمعلمینلری بوتون یه‌داغوزی عالمی‌نك مرکزی صاییورز؛ اونلر یالگز، طلبه‌لرینه دکل ، قضا معلملرینه‌ده تازه جریانلر خصوصنده رهبرلك ایتملی‌درلر. البته اونلر روسجه بیلیورلر؛ اونلر روس کتابلرندن استفاده ایده‌بیله‌جکلر. ایشته بو معلوماتلرندن ، تطبیقاتلرندن قضا معلملرینی‌ده آشنا ایتمکه چالیشمه‌لی. نه جوره؟ تیز - تیز معلملر ییغنجاقلری دوزلتمك، لقسیه‌لر ترتیب ایتمك، نمونه درسلری ویروب ویردیرمك ... و سائره ایله . یولداشلر بو خصوصده‌ده ینه داقلات اوله‌جاق بوگاده ینه یوللار کوستریله‌جکدر. یولداشلار بوراده بر آزده دمیر یول مکتبلرندن دانیشمه‌لی‌یق دمیر یول جنبنده دمیر یول قورصلری واردر، بونلارك تعلیم ، بنا و موبیله‌جه وضعیتاری اولدقجه فنا ایدی. بز بر زمان بو مکتبلری اوز اداره‌مزه کوتورمك ایسته‌مشدك، صوگره کی مالیه وضیعتمز بزی قاچیرتمیشدی.

لکن دمیر یول فوندندن ویریلن اعانه ایله برابر ینه او مکتبلری بز اختیارمزه کوتورمك نیتنده‌یز ظن‌ایدیرم که کوتوره‌جکز .

یولداشلار سوزمی تورتاریورم. هر حالده معارف بزم روحمزدر. وار قوه‌مزی هم مادی جهتدن هم معنوی طرفدن صرف ایتملی‌بز ینه‌ده ایتملی‌بز. هر حالده بویوك موفقیتلر تاپه‌جغمزه امیدم‌واردر،

صدر ـ یولداشلار. داقلات باره‌سنده سواللاری اولانلر ویرسونلر (برچوق سواللار ویریلور، یولداش قولی زاده هر بر سواله آیری ـ آیری جواب ویریور.).

صدر ـ یولداشلار ساعت‌اوچدر؛ ره‌قلامه‌نته کوره. اجلاسی قاپامق تکلیفی،وار آنجاق اجلاسلرمز ایچون وقت تعیین ایدوب صوکره طاغیلاق دییورم.

ـ هر کون سحر ساعت ۱۰دن ۳ ۰ و آقشام ساعت ۵ دن سکزه قدر اجلاسلره دوام اولنماسی قراره آلنه‌راق برنجی اجلاسه نهایت ویریلور.

(مباحثه‌لر)

ایکنجی اجلاس اسکی هیت ریاست ادارەسنده آقشام ساعت ۵ ده آچیلور داقلات خصوصنده سوز خلیفه‌زاده محمد علی‌یه ویریلور.

خلیفه‌زاده

یولداشلار داقلاتدن، الده موجود پروغرام‌و کتابلردن آکلاشیلدیکه تربیه اجتماعیه شعبه‌سی‌نیك بو وقته قدر اولان فعالیتنده معین بر پلان اولمشدر: بو سنه‌ده معلم قورصلرمزده کیچن درس پروغراملرندن بالخاصه یکی‌یه‌داغوژی. طبیعیات، اجتماعیت درسلرندن و ایدیلن تفتیشلر داقلادندن‌ده آکلاشیلدیغنه کوره معارف قومیسارلغی کیچن سنه‌کی تعلیم و تربیه مه‌تودارندن اولدقجه اوزاقلاشدیغی و غایت کنیش ایلری آدیملری آتدیغی میدانه چیقدی. بزجه موجود تعلیم و تربیه‌دن نهله‌لك خارجه آدیم آتماق و موجود

مکتبلرده بوندن باشقه تبدلاتلر یاپمق امکان خارجینده‌در، بلکه‌ضرردر.
لکن مکتبلری ایمدیکی تعلیم و تربیه وضیعتنده صاقلامقله برابر خصوصی چیغیرلرله تمام یڭگی آدیملر آتمقده لازمدر. معارف قومیسارلغی بونڭ ابتدائی قسمنه کیچمش یعنی نوخاده بر نمونه زحمت مکتبی آچمیش و بر نیچه یرده‌ده آچه‌جغنی وعدایله‌مشدر. بزجه بو یڭگی چیغیر مکتبلری آچماق ایچون موجود پروغراممزدن آیری و روسیه‌نڭ یڭگی چیغیر مکتبلری پروغرامنه اویغون مکتبلر آچماق ایجب ایدر اورالرده ابتدائی مکتبلر زحمت اساسی. و سوادده دائره حساب اولنه‌رق دورت بیللقدر.
صوڭره‌لری ایکنجی درجه‌لی غروپلر کلیور که بوراده ینه عمومی معلومات و دائم زحمت اساس اوله‌رق کیدیور بوده اوچ ییلدر؛ صوڭره‌ده ایکی ییللق اختصاص شعبه‌لری کلیور بورالرده‌ده صنعت اساسی و خصوصی درسلرده دائره اوله‌رق تحصیل دوام ایدیور.
دیمڭ ایسته‌یورم که یڭگی چیغیر مکتبلرمز بویله اولمه‌لیدر، دارالمعلمینلر، ته‌خنیقوملر، ایکنجی درجه‌لی مکتبلر تماملیه بو دائره‌یه کیرملی و معلماکده صنعت اوله‌رق خصوصی شعبه‌لرده اوبری صنعتلر ایله برابر کیتمه‌لیدر.
لکن اووقته قدر ینه ایکنجی درجه‌لی مکتبلرڭ کوزدن قویولماماسی لازمدر، او مکتبلره کرك وسائط عینیه‌جه، کرك معلمجه اهمیت ویریلملی، بالخاصه اورالره معلم جاب ایدینه بیلمك ایچین معاشلر آرتیریلمه‌لیدر.
برده یولداشلار مکتبلرمزه الڭ چوق ضربه ووران بر شئی وارسه اوده قورص معلملرینڭ گله‌جکلرندن نا امید اولمه‌لریدر.

اونلرك اللرنده بر شهادتنامه اولمه‌دیغندن کله‌جکلرندن امین دکللر. اونلری اختیار صاحبی ایله‌مك لازمدر. بوده اونلرك تحصللرینی بر نظام دائره‌سنه قویمقله و برده دارالمعلمین‌لرده ئه‌قسیه‌رنی امتحان ویروب شهادتنامه آلمه‌لرینه امکان ویرمکله اولور.

قورصلرده کیچن بیلکیلره نسبتاً بویوك ترقی وار، بوکا شبهه یوقدر: لکن بویوك انکل بوراسنده‌در که بز هر ییل عین حجمده بروغرامی اوچ آیده معلملره او کرتمك ایسته‌یورز، نتیجه اعتباریله یادلرنده برشئی قالمه‌یور. بونکچون مثلا، دارالمعلمین بروغرامی اساس کوتوریله‌رك بر نیجه ییله تقسیم ایدیلوب معلملره اورته تحصیل ویرمه‌لیدور که بوده اونلرك دارالمعلمینلردن ئه‌قسته‌رنی شهادتنامه آله بیلمه‌لرینه آیریجه یاردم ایدر. بویله اولمزسه بز معلملری نا امیدلکدن خلاص ایده‌بیلمه‌یه‌جکز. اوله که مهم بر مسئله‌دن بحث ایتمك لازم کلیور، برنجی درجه‌لی مکتبلرك یرلی وار داته کیچمه‌سی.

یولداشلار بو آغیر بر مسئله‌در. اکر بویله اوله‌جق اولورسه مکتبلرده بر اوچوروم عمله کله‌جکدر. بویله اولدیغی تقدیرده هیچ اولماسه هر قضانك اوز وارداتیله دکل، مکتبلری بوتون آذربایجان وارداتیله اداره ایتمك لازمدر. بر مدت بویله اولورسه اوبری طرفدن‌ده یاواش یاواش یرلی قضا اداره و اهالیسی‌نی مکتبلری اوز وارداتیله اداره ایتمکه آلیشدیریلیرسه یعنی کویلیلر مکتبك اوز فائده‌لرینه خدمت ایدر بر مؤسسه اولدیغنه او بورایه صرف ایدیله‌جك پاره‌نك اوز منفعتلرینه خارجلاندیغنه قناعت ایتدیریلیرسه اوزمان بو مسئله اوقدرده قورقولود کلدر. بلکه فائده‌لیدر. نیجه که آوروپاده‌دا بو حال واقعدر.

مصطفا زاده ویسل

یولداشلار! معلماری یڭکی پەداغوژی آقینتیاریله خبردار ایتمك ایچون ـ اونلرك یڭکی چیقان اثرلری و او جملەدن معارف قومیسارلغی طرفندن نشر اولنان یڭکی مکتب ژورنالنی مطالعه ایتدیرمك یولینی تابمەلیدر. یڭکی مکتب ژورنالنی مطالعه ایتدیرمك معارف قومیسارلغی طرفدن مجبوری بر حاله قویولمەلی. هر معلمه یڭکی مکتب ژورنالنی آلمق مجبوری اولملی و مخصوصی دائرەلره مطالعه اولنان پارچ‌دن تەزیسلرینی گوندرمك هر معلم ایچون گنه مجبوری بر وظیفه حالینه گلمەلیدر.

دائره مکتبلری عمله گله بیلور؛ و او دائره مکتبلرندن‌ده بر رایون یا خود بر ناحیه نمونەلر گورمك یڭکی پەداغوژی جریانلرینی او گرنمك خصوصنده استفاده ایتمك‌ده ممکندر. دائره مکتبلری هله اولا بیلر سوزینی بونگچون بن اساس‌سز صانیورم.

بوراده زحمت مکتبلرینك بر ایدەآل و هله تطبیقی اوندان بر شئی اولدیغنی ادعا ایدنلر واردر؛ محمد علی یولداش‌ده مکتبلرك صنعت حالنه گلمەسنه طرفدار گورونیور، اما بنجه او قدر تکلفلره گیتمەیه هله احتیاج یوقدر و گیتمك‌ده ممکن دگلدر.

برنجی درجەلی مکتبلری آرتەلدن، گنیش پەداغوژی معلوماتلره محتاج اولمەیەجق درجەده بسیط و ال ایشلرینه مقارن حاله گتورمك ممکندر. یالگز بورالرده مکتب شاگردلرینی ال ایشلری یاپمغه تشویق ایلەمك و اوزلرینی‌ده بو خصوصده سربست برافمق کفایت ایدر.

ایکنجی درجەلی مکتبلری‌ده صنعت حالنه گتورمك ممکن اولماسەده شیمدیکی حالنده ترکی‌ده دوز دگلدر. اورالرده ده گنه ال صنعتلرینك بسیط بر صورتده تطبیقی اولدقجه فائدەلر

ویره بیلور. بالخاصه هر شهرنك اوز صنعت و تصرفاتنه اویدیرمقده هیچ بر مشکلات یوقدر.

امین بکلی

بوراده محمدعلی خلیفه‌زاده یولداش کند معلملرینك گله‌جکی حقنده فکر بیان ایله‌دی؛ طوغریدان‌ده اونلرك گله‌جکلری قارانلقدر؛ اونلره قورصلر نه علم ویریور، نه اختیار. بنجه قورصلرده عملی دائره‌لر بولنمه‌لیدر، هر ایل بر دائره‌سی کیچمه‌لی، یاخود اختصاص دائره‌سنده حسابدن، طبیعیتدن. . . . . الخ قورصلر آچیلمه‌لیدر؛ بویله اوله‌جق اولسه معلملر معلومات صاحبی اوله بیله‌جکلر. و بونلره‌ده اختیار ویرملك اوله‌جقدر.

برده غروپلرده شاگردلر مقدارینك اصغریسنی معارف قومیسارلغی تعیین ایتمه‌لیدر؛ بعضاً بش طلبه اولیور، اونك ایچون غروپ آچمق اوله‌جقمی بو معلملره بللی اولمه‌ایدر.

شیخلینسکی آلای

یولداشلار! بوراده دارالمعلمینلر بر آدیم ایلری گیتمه‌یور؛ هله‌ده علم دائره‌سندن چیقمه‌یور تازه جریانلره گیرمه‌یور دینیلدی. بنجه دارالمعلمینلر کوهنه ایله‌ده گیتمه‌یور، تازه ایله‌ده، چونکه گیده‌مه‌یور. بر کره بو وقته قدر بزه تازه معلم ویریلمه‌میشدر. صوکره ایمدی ویریلنلرده هله کلوب چاتمه‌میشدر. کوهنه‌لری یوز جوره درسه مشغولدر. بونك ایچون اجتماعلره، تازه ادبیات مطالعه‌سنه معلملرده وقت یوقدر. دارالمعلمینلر آنجاق معلملرك یوکی آزالدیغی زمان حقیقی حاله گله بیله‌جکدر.

برده مکتبلری زحمت اصولنه یاناشدیرملیدر دیبورلر. دوغری آنجاق یولی اوگرنمك ایچون معارف قومیسارلغی بزه یاردیم

ایتمه‌لیدر. بر کره بزده زحمت مکتبی آچیلمه‌لیدر؛ دفعه‌لر ایله بو خصوصده طرفمزدن مراجعت اولمیشدر، قازاقده بو مکتبی معارف قومیسارلغی آچمه‌میشدر. صوکرا مراجعت ایدرك زحمت مکتبنی کورمك ایچون بزدن بر ایکی آدم موسقوایه کوندریلمك ایچون معاونت ایسته‌دك بوده اولمادی.

مکتبلرڭ تصرفاته یاناشدیرمه‌لی دیبورلر. بونکچون دارالمعلمینلره معارف قومیسارلغی آغرانوم ویرمه‌لیدر. اون ایکی مانات معاشله دارالمعلمینلره تعیین اولنان باغچوانلر ایله ناصل مکتبلرده تصرفات بولی آچمق اولاجقدر. قضا آغرانومنی لقیسه اوقومقه چاغیردقده اوده پاره ایسته‌یور. بنجه بزه تکلیف ایدیلمکله برابر واسطه لرده ویریلمه‌لیدر.

حسین بکلی (شماخی معارف مدیری)

ایکنجی درجه‌لی مکتبلر بو ایل تامین اولنه‌جقدر دینیلدی. حالبوکه بزه ایکنجی درجه ایچین ینه بر معلم کوندریلمیشدر بوداکافی دکلدر برده بزدن قازاغا کوندریلن طلبه‌لر دارالمعلمین طرفندن قایتارلمیشدر؛ امتحان ایله‌میشلر یارامه‌میشلر دیبورلر. بنجه حکومت مکتبی بتیرن ألنده شهادتنامه‌سی اولان طلبه‌یی حکومتك دیکر مکتبی امتحان ایتمه‌ملیدر. بزه ویریلن بر بزم طلبه‌لرمز طرفندن دولدیریلمه‌لیدر.

برده بزده معارف شعبه‌لرینك شتاتی معلوم دکلمی، بوقسه شتاتده آنجاق دورت آدمدن عبارت مامور وارمیدر اوراسنی بیلمه‌یورم. یالکز بو قدر دوشونورم و بیلیورم که کوستریلن شتاتله معارف شعبه‌لرینی اداره ایله‌مك ممکن دکلدر.

مکتبلرمزده کیچن ییل یاناجاق مسئله‌سنده اذیت چکدك. وقتنده

تدارکنه باقلمدیغی ایچون بوسنه ینه هله اورمان ادارەسنه میشه و ویریلمك ایچون امر یوقدر. گورینورکه ینه یاناجاق مسئلەسی ئیچن سنه‌کی قاعده اوزره اولەجقدر. معارف قومیسارلغی ینجه بر آن اول بو خصوصده تشبثاتده بولنمەلیدر.

مدینه خانم (باکو دارالمعلماتی مدیرەسی)

مصطفی قلی‌زاده یولداش دیدی که دارالمعلمینلر و دارالمعلماتلر کندلیلر ایله یاخود کند تصرفاتیله علاقەدار اولمەلیدر. بو چوق طوغری بر سوزدر. مادام که بونلر کندلره معلم و معلمه چیقارمقله مکلفدر، او حالده دارالملمین طلبه و طالبەلرینڭ کندلیلر و کند تصرفاتیله علاقەلنمەسی لازم گلوب کیچن ییل بز دارالمعات طلبەلریله تنزهه گتدك، اوراده طوغرودن‌ده گندلیلر و کند تصرفاتیله علاقەلندیك، آشنا اولمق خصوصنده بویوك فائدەلرمز اولدی. بو وقتەقدر ظن ایدیلیردی که بویله شیلر وقت کیچرر، طلبەلری درسدن گری قویار، اما بزم تجربەمز گوستردی که دفعەلرله درسدن بونڭ آرتیق فائدەسی اولدی. اگر ینه اویله تنزهلر یاپمق ممکن اولسه بزم دارالمعمات طوغریدن‌ده یولداش قولی‌بوفك دیدیگی کبی کندلیلر ایله و کند تصرفاتیله گوزلجه علاقەلەنه بیلەجکدر. و بر یولداشك دیدیگی کبی باکوده نه دارالمعلمینك و نەده دارالمعلماتڭ کندلیله و کند تصرفاتیله علاقەلنمەسی ممکن اولمەیەجقدر.

افندی زاده محمدیه (گنجه معارف مدیری)

یولداشلار، بزم کندلره معلم تعیینی خصوصنده بر انگلمزده بورادەدرکه بز معلملرڭ یاقشیلرینی سەچوب شهرده صاقلایورز، ضعیفلرینی، کندلیلر و کند تصرفاتیله علاقەلنمەیی باجارمایانلری‌ده کندلره گوندریورز. ایشی بو جهت چوق خراب ایدیور. کندلره همیشه قوتلی معلملری گوندرمگه باقمەلی‌یز.

بیرده کندلردن گلنلر دارالمعلمین و تەخنیقوملره گیرمەیی اقتدار جهتدن باجارمایورلر دنیلدی.

بنجه بونك بیر چارەسی واردر؛ اوده‌لیلی دائره مکتبلری آچمقدر؛ و بو تیپده مکتبلردن چیقانلر البته امتحان‌ایله، اقتدارله او مکتبلره گیرمەیی باجارارلر.

بیرده یولداشلار، بیزیم معلملرمز ایله والدین آراسنده علاقه یوقدر؛ بوده ابوینك مکتبلره لاقید باقماسینی منتحی اولیور. عائله‌لری مکتبلره ایصیندیرمەمز لازمدر. بوده والدین شورالرینه اهمیت ویرمکله اولەجقدر.

بوراده دینیلدی که دارالمعلمینلره آغرانوم ویریلمەلیدر. بنجه بوکا لزوم یوقدر؛ هر دارالمعلمین اولان یرده تەخنیقومده واردر؛ اورانك آغرونومندن استفاده ایدیله بیلور. بنجه دارالمعلمینلرك تەخنیقوملرك، و ایکینجی درجەلی مکتبلرك صیقی علاقەلری لازمدر.

موسایوف (قوبا معارف شعبەسی مدیری)

یولداشلار، بوراده زحمت مکتبی، حقینده بیر نیچه یولداش سوز دانیشدی. بو تازه بیر مسئله دگلدر. دها چوق زمان اوللر بیز بونیك لیقسیەلرینی دیکلەدك و بینمزه بیر ایده آل اولەرق قویدق. بیزجه ینەده او بیر اید آل حالنده اولەجقدر. مکتبلرك دخمەلردن عبارت اولدیغی و هر یرینده تاختا پارچەلری قوبولدیغی بیر زماندا بیزیم ایلك وظیفەمز مکتب بنالری و مکتب اشیالرینی نظامه قویماق. آز چوق اوقوتماق‌ایچون کتابلر حاضرلامق لازمدر. هله او ایده‌آلی تطبیق ایتمکه چوق زمان ایستەر. بیر پارچه معلملرمزی حاضرلاسەق او تدریس حالنده بیزیم ایچون بویوك آدیمدر.

بوراده معارف شعبه‌لری دنیلور، و اوزینه‌ده بیر چوق وظیفه‌لر تودیع اولنور.؛ اوزینده‌زده بیر چوق شیئلر اومولیور، بنجه معارف شعبه‌لری یوقدر؛ اونك مستقل بیر هیئتی موجود دکلدر. نه واردر ؟ اسپالقوملرك ، اونلرك کاتبلرینك ، نه بیلیم قوریه‌رلرینك اوفروکلریله اوچماغه دائما مجبور مامور واردر. یولداشلار بو جوره مامورلردن سیز نه اومیورسگز ؟ معارف مدیرلکلرینده نه قدر تشکیلاتلر بو جوره گیدیورسه بیر شئیی اومماق طوغری دکلدر.

کیجه‌ك تصرفات مسئله‌سینه. تصرفات مسئله‌سنده کندچی‌یه یاقلاشماق لازم‌در؛ یه‌داغوژی طرفی دورسون معلمك هر حالده کندلی ایله علاقه‌سی لازم‌در؛ بیزیم معلملرمزده او مهارت یوقدر. بیز بیلورز که کندلیلر اوللری بوش وقتلرینی معلمك یاننده صحبت ایله کیچریوردیلر. اگر کندلی معلم ایله علاقه‌لنمه‌یورسه بنه سبب معلمك علمسیزلکی‌در. قالدی که تصرفات مسئله‌سنده کندلیدن استفاده ایتمك لازم‌در. معلم اوندن اوگره‌نوب چوق یاقشی مکتبی یاننده تطبیقات یرلری آچه بیله‌جکدر. آنجاق اوزی و طلبه‌لری ایشله‌تمك لازمدر. بیزیم معلملرمز مکتبلره ویریلان یرلردن تطبیقات استفاده‌سی دگل، استثمار قاعده‌سی اوگره‌نیور و اوشاقلاره اوگره‌تیور گورونیور که بونده‌ده نقصانمز واردر. بوده آیریجه اثبات ایدیور که بیزده هله مکتب تشکیلی، معلم تشکیلی لازمدر، تربیه مسئله‌سی صوگره گله‌جکدر.

محمود زاده علی‌اکبر. (نوخا معارف شعبه‌سی مدیری)

خلیفه زاده مکتبلرك یرلی مصارفه کیچمه‌سی حقینده سویله‌دی اونك تکلیفی بعض یاگلیش فکرلر ویره بیلور بیز اویزد ایله

چوق علاقه‌ده‌یز و بیلورز که مکتبلر یرلی وارداتله اداره‌اولنسه‌لر باغلاناجقلردر.

نارقومپروس اگر مکتبلری صاقلامق ایسته‌یورسه، یرلی‌مصارفه اصلا راضی اولمامليدر.

اجرائیه قومیته‌سنده بن اوزوم اولیورم. اونلر همیشه انضباط سوگره معارف دیمکه مجبوردرلر. هر نه تدبیر اولسه‌ده یاپیلمه‌لی مکتب ویر کیسی قویمه‌لی. یاخود اوزگه واسطه‌می تاپمالی، هر حالده مکتبلری محلی وارداته ویرمه‌ملیدر. یوقسه مکتبلرڭ اللی فائضی قاپانه‌جقدر.

موسی‌یف یولداش سویله‌دیگی کیبی معارف شعبه‌لرینڭ وضعیتی اجرائیه قومیته‌لری نزدنده آغیردر. بنجه اونلر اجرئیه قومیته‌سی خارجنده معارف قومیسارلغنیڭ بیر موکلی شکلنه گیرملیدر.

بوراده کند تصرفاتده تمایل مسئله‌سی موقع مذاکره‌یه‌قویولدی. تمایل مسئله‌سی قطعی صورتده کیچمه‌لی‌در. حتی کندلرده تصرفات مکتبلری آچماغه باقمه‌لیدر. طوغریدر بونلر آچیلدقده بوده آیریجه مسئله شکلنه گیره‌جکدر. تربیهٔ اجتماعیه‌یه‌می، یوقسه عالی صنایع اداره‌سنه‌می کیچسون دییه بحثلر اولاجقدر. یولداشلار قانمیرام بو ایکی شعبه نه‌جور آیریلمشدر؟ بیرده باقیورسڭ تربیهٔ اجتماعیه شعبه‌سنده و سائط تدریسیه وار، قابینت وار. فعله فاکولته‌سنه ایسته‌یورسڭ. عالی صنایع اداره‌سنڭ دگل دییور. ته‌خنیقومه بیر شئی ویریلمه‌یور. چونکه تربیهٔ اجتماعیه راضی اولمه‌یور. بو ایشلره‌ده بیر نهایت ویرملیدر.

یڭی مه‌تودلر ایله ویڭی ایده‌آللرله علاقه‌دار اوله‌رق دارالمعلمین پروغراملرنی دگیشدیرمك لازمدر. اداره‌نڭ پروغرامنه **طبابت**

اطفال حفظ الصحه (гигиена) درسلری علاوه ایدیلمه‌ایدر. کند تصرفاتی درسلری وهکذا.

بیرده معلملر بو وقته قدر معاشمز آرتدی دیه گوزله‌یوردیلر مگرکه بو زواللیلر داها یگرمی بش مناندەن یوقاری معاش آلمسنه حقلری یوقمیش. بونه جور ایشدر. بیز آرتیق معاشی گوزلرکن (۳۰)دن یوقاری یگرمی بش‌دن آشاغی آیلق اوله‌میه‌جقدر دیه امر آلیورز.

مصطفی قلی زاده

یولداشلار!

مذاکره‌لر حقینده فکرلر سویله‌دیم. فکرت یولداش سؤالنده زحمت مکتبلری حقنده نه‌جور داقلانده بیر شی سویلنمه‌دن‌دیور. زحمت مکتبلری حقنده مذاکره‌ده بولنمق بیرده بو سنه بیرنیچه زحمت مکتبی آچماق بیزیم اساسی مسئله‌لرمزدندر. بو سنه بیر نیچه یرده زحمت مکتبی آچه‌جغز. و گله‌جکده‌ده گیتدکجه زحمت مکتبی دائره‌سنی گنله‌ته‌جکز. آنجاق خلیفه‌زاده‌نك دیدیکی وجهله شیمدیکی حالده مکتبلری و ایکنجی درجه مکتبلری صنعت مکتبی حالنه گتورمکه اقتدارمز یوقدر. و بیردن‌بیره ده گیشدیرسەك اوقرانیادا اولدیغی کیبی بیر طرفدن موجود مکتبلرمز قاپاناجاق و او بیری طرفدن‌ده صنعت مکتبلرمز اولمیه‌جقدر. صنعت مکتبلری آچماق‌ایچون معلم قوه‌مز اولمدقدن باشقه تصرفات قوه‌مزده یوقدر؛ مثلا آرتیل و فابریقا کیبی (قضالرده) مصنوعات مؤسسه‌لرمزده بیز هله‌لکده مکتبلرمزده آز چوق تازه جریانلر ویرمك فکرنده‌یز. زمان ایله اونلری‌ده یابه‌جغز صنعت مکتبلرینی آرتیرماق بو سنه کی پلانمزده واردر. بیر ایکی یرده صنعت مکتبی وایکی یرده دارالمعلمین آچماق ایسته‌یورز.

یولداشلاردان موسایوف دیدی که هله مکتبلرده تازه جریان ایده آلدر؛ گویا که بیز هله هیچ تازه جریان آدی چکمه‌ملییز، بو طوغری دگلدر. یولداش آرسون دیدی که تورك معلمارنده تصرفاتی اوگرنمکه چوق میل واردر. بن‌ده علاوه دیبورم که معلملرمزده تازه جریانلری اوگرنمکه فوق‌العاده میل و استعداد واردر. بیر نیچه اویزدده بیزیم تفتیشمیز بونی اثبات ایله‌دی. هرحالده بیزده تازه جریان چوق تیز حیاته کیچریله بیله‌جکدر. ذاتا کیچریلمزسه بیز بوسنه یاره خارجلایه بیامه‌یه‌جکز. او حالده بیز بنالری نیچون تیکیورز. قورصلری نیچون آچیورز قونفرانسلری نه‌ایچون چاغربورز. بونلردن چیقان فائده‌لر بوگون آشکاردر. بو سیه‌زدلری، قونفرانسلری مرکزدن باشقه ناحیه‌لرده‌ده دوزلتمکه طرفدارز آنجاق بوکبی واسطه‌لرله بیز یکی‌جریانلره یول آچه‌جغز. بناء علیه یکی جریانلرایچین چالشمق لازم دگل دیمك طوغری دگلدر.

موجود مکتبلرمزده زحمت اوصولی تطبیق ایدیله بیله‌جکدر؛ بز بوتون مه‌تودلر تطبیق اولونسون دیمه‌یورز. ممکن اولدیغی قدر. ممکن اولدقجه تطبیق ایدیلمه‌لیدر دیبورز. بوده ظن ایدرسه‌م لازمدر و اوزی‌ده آز ایش ده‌کلدر.

بورادا معارف شعبه‌لری آپاراتلرندن دانیشیلدی. شتاتلرك آزلغنی معارف قومیسارلغی‌ده نظره آلمیشدر آنجاق سپالقوملردن آیریلمق مسئله‌سی طوغری دکلدر. مملکتك بزم تابع اولدیغمیز آیری دائره‌لری‌ده واردر. اوبر طرفدن اجرائیه قومیته‌لریله اویوشماق‌ده چتین دکلدر. یالگز یولنی تاپان مدیرلر لازمدر؛ سز معارف مدیرلرنیك مستقل اولمه‌سنه طرفدارسکز بز ایسه‌ك اوزمزك‌ده اونلار ایله علاقه‌لنمه‌سنه طرفدارز. بو وقته‌قدر مرکزدن کیدن مفتشلر،

انستروقتورلر و سائر مامورلرمز يالگز معارف شعبه‌لری و مکتبلر ایله علاقه‌لنیوردیلر. اما بوییل بز اجرائیه قومیته‌لریله‌ده اجلاسلر یاپه‌رق قاتاقلارا کیره‌رك ایش کوردك. چوق یاقشی نتیجه‌لر ویردی.

امین بکلی قورصلر حقنده دانیشرکن په‌داغوژی قورصلرندن فائده یوقدر، قورصلر اجتماعی دائره‌ده آچیلمه‌لیدر دیدی. بریسی‌ده دیمشدی که قورصلرده بر آی حساب، بر آی تورکجه . . . بو قاعده ایله درسلر کیتمه‌لیدر . . . البته امین بکلی‌نك تکلیفی‌ده بونا اوقشایور.

قورصلردن فائده یوقدر سوزی طوغری دکلدر فائده واردر، اولمیشدر؛ بونی‌ده قورص مدیرلرنیك داقلادلری اثبات ایتدی. بزم‌ده تفتیشمزده بو فائده آشکارجه اوزینی گوستردی. اما بونگله برابر نقصانمز یوقدر دیمه‌یورز. واردر؛ بویله مشورتلر ایله دوزلته‌جکز. بر یولداش‌ده دیدی که قورصك پروغراملرنده هر ایل عینی‌لك واردر. بوده طوغرو دکلدر. هیچ بر وقتده بزم بیلدیرکی پروغراممزله بو ییلکی پروغراممز بر دکلدر. بوییل آرتان درسلری نظره آلماسه‌ق بیله اسکی درسلرده‌ده عینی‌لك یوقدر، هر ایل بز قورصك پروغرامی حجمنی بویوتیورز، ایلریده قورصی آرتیق تازه چیغیرلرك اوکرتیله‌جك یری حالنه کله‌جك و هر درجه تحصیل‌لی معلم ایچون دوامی ایجاب ایده‌جکدر.

ایکنجی درجه‌لی مکتبه اهمیت ویرمه خصوصنده اعتراض واقع اولدی بز اهمیت ویرمه‌یورز دینیلدی. خایر بویله دکلدر، بز اهمیت ویریورز، ویره‌جکز، آنجاق یوقاریده‌ده دیدم ممکن اولدقجه ویره‌جکز البته بز اهمیتجه بیرنجی صیره‌ده دارلمعلمینلری و ته‌خنیقوملری طوتیورز، هله طوته‌جغز، مملکتمزمعارفدن طویونجه‌یه قدر بویولی تعقیب ایله مه‌مز لازم کله‌جکدر.

خلیفه زاده معلملره شهادتنامه ویریلمه‌سی حقنده دانیشدی. بز شهادتنامه‌یه اهمیت ویرمه‌یورز بز تازه‌لکدن خبردارلغه، چالیشقانلقه، علمه قیمت ویریورز. برده کوهنه معلم و تازه معلم سوزندن اورکمه‌یکز، بز کوهنه معلم یاشی (۴۰) ه چاتانه دیمه‌یورز. تازه علملره میل ایتمه‌یه‌نه چالیشمایانا دیورز.

بوراده برده مکتب اداره‌لرینه یعنی تربیهٔ اجتماعیه شعبه‌سیله عالی صنایع شعبه‌لرنیك آیریلمه‌لری حقنده دانیشیلدی، بوده هله‌لکده آیری اولمه‌سی لازمدر؛ بز مکتبلرمزی‌صنعت مکتبی حالنه کتوردکدن صوگره بو شعبه‌لرده برلشه‌جکدر.

دارالمعلمین پروغراملری خصوصنده بر یولداش دیمشدی‌که زمانه‌یه اویغون برد کیشیکلك لازمدر بلی بزده بونا طرفدارز. بویاپیله‌جقدر؛ حتی ایمدیکی اجلاسلرك برنده بو مسئله ایچون بر قومیسیون سه‌چیلمه‌لیدر.

برده معاش مسئله‌سنده محمود زاده یولداش تزه بر امرنامه سویله‌دی؛ بو امرنامایه کوره (۳۵ - ۳۰) دائره‌سنده معلملر معاش آله بیله‌جکلرمش؛ او امرنامه محو اولمیشدر، کورجستانه کوره یاپیلمیش ایدی. بزده هله‌لکده اسکی تصرفه اصولی اوزره کیده‌جکدر

یای قولونیه‌لری تشکیلنه بزده طرفدارز، آنجاق مملکتمزده بونی یاپماق اولدقجه چتیندر، بوبله‌ده قولونیه‌لر عمله کتورمك ایچون قومیسارلغمزك مالیه قوه‌سی نامساعددر؛ طوپراق قومیسارلغی و سائر قومیسارلقلر ده‌ده بوبله برتشبث اولمه‌میشدر، اولمه‌یورکه بزم مکتبلرمزده اوقولونیه‌لردن استفاده ایله سینلر.

علی اکبر یولداش مکتب نالوغلری حقنده تکلیفده بولندی. نالوغ مسئله‌سی کوریلدیکی قدر قولای برشی دکلدر. بوده برچوق مذاکره‌لردن کیچمك مجبوریتنده‌در. صوگره بزده واحد ویرکی

شعاری‌ده واردر؛ بونك ایچون اؤقدرده قابل تطبیق و قبول بر شی دکلدر.

برده بز سزه تمامیله سز قناعت ایدیکز که مکتب‌لر یرلی وارداتا کیچه‌جکدر دیمه‌دك هر اعتماله قارشو اهالی‌یی یاواش یاواش ایصیندیریکز دیدك. اکر زاقافقاسیه قومیسارلغی مکتب مصارفتنی قبول ایتمزسه کنه آیری بر یول تاپمه‌لی‌یز، غرض بر ایش یاپوب‌ده کندیلر آلیشنجه‌یه قدر مکتبلری دولت وارداتیله صاقلاملی‌یز.

مایوسلق لازم دکلدر. معلملرده اولا بوشوق و هوس معارفی هر کون ایلریله‌ته‌جك. امین اولملیدر که آذربایجان معارفی بو کسله‌جکدر.

صدر ـ یولداشلار، قرار ایچون قومیسیون سه‌چیلمه‌لیدر. قرار چیقارمق ایچون آشاغیده کی آدملردن عبارت قومیسیون‌سه‌چیلور:

(تربیهٔ اجتماعیه نماینده‌سی) ویردی زاده حیدر.

افندی زاده عثمان

موسا زاده حسین

قارجیلاروف

خلیفه زاده محمد علی

قومیسیون طرفندن آشاغیدا گوستریلن قراری ماده‌لر اجلاس عمومی طرفندن قبول اولنور.

تەزیس و قرارلر.

بو ۱۹۲۴ ــ تدریس سنه‌سنك اك مهم طلبی مکتبلرك مادی جهتدن تامین اولدیغندن معارف قومیسارلغی بو تدبیرلری ایلك وظیفه صایار:

۱ ــ مکتب بنالرینی تعمیر ایتمك؛ یکی مکتب بنالری یاپمق

و مکتب لوازمی حاضرلامق ایچون قومیسارلر شوراسی واسطه‌سیله پارا تدارك ایلمك و برنجی درجه مکتبلرك محلی وارداته کچیریلمه‌سنه هیچ بر وجهله امکان ویرمه‌مك.

۲ ـ حال حاضرده آذربایجانده موجود مکتب بنالرندن آنجاق دورتده بری ایشه یارایاجق بر حالده اولوب متباقیسی خراب بر وضعیتده اولدیغندن قومیسارلر شوراسی قارشیمزده‌کی تدریس سنه‌سنده، داش، کیرمچ، قوم کبی انشا آت لوازماتی یرلی اهالی طرفندن تدارك ایدیلمك شرطیله، یوزه قدر مکتب بناسی تیکمکه قرار ویرمش. بونك ایچین‌ده محللرده‌کی مسئول معارف ایشچیلری مذکور لوازمی تدارك ایتمك و کندی اهلیسنك کندی تشبثلریله یکی مکتب بنالری تیکمك خصوصنده یرلی اهالی‌نی جلب ایتمکه دعوت اولونور.

۳ ـ مکتبلرك موبیلیه جهتندن تامین ایدیلمه‌سنه یاردیم اولمق اوزره معارف قومیسارلغی طرفندن، قضالره کوندریلمك ایچین، صیرا و لوحه‌لر یاپدیریلیر. بونکله برابر سائر موبیلیه قسمی مرکزی اجرائیه قومیته‌سیله محلی حکومتلره حواله ایدیلملیدر.

۴ ـ معارف قومیسارلغی بو تدریس سنه‌سنده اورتا مکتبلر ایله دارالمعلمینلر آراسنده اون بشه قدر فیزیق و کیمیا قابینه‌لری یاپلیاجاق. بوندن باشقا برنجی و ایکنجی درجه مکتبلری‌ده و سائط عینیه و قابینلرله تدریجاً تجهیز ایتمکی لازم بیلیر.

۵ ـ بو سنه برنجی درجه مکتبلر ایچین یالکز یوزه قدر بنا تیکمکله اکتفا ایدرك مکتبلری دها زیاده آرتیرمقدن امتناع ایدیلیر. فقط بونك مقابلنده برنجی درجه مکتبلرك داخلنه یعنی تدریسات و اصولی جهتلرینه دها زیاده اهمیت ویریلملیدر.

۶ ـ برنجی درجه مکتب معلملرینڭ قصورلرینی اصلاح و معلوماتلرینی یوکسه‌لتمك ایچین ناحیه‌لرده قضالرده مسئول یولداشلرڭ رهبرلکیله اجتماعلر و قونفرانسلر ترتیب ایدیلملیدر.

۷ ـ معارف قومیسارلغی کیچن سنه‌لرده یاپدیغی بو تدریس سنه‌سی نهایتنده‌ده برنجی درجه مکتب معلملرینڭ حاضرلقلارینی اکمال ایچین اوچ آیلق قورصلر آچمالی و معلملره کندی کندیلرینه حاضرلانا بیلملری ایچین علمی و پداغوژی کتابلر تدارك ایتملیدر.

۸ ـ بعض قضالرده ایکی سنه‌لك پداغوژی قورصلری آچمق ایچین قومیسارلر شوراسی قارشیسنده تشبثاتده بولونیلمالیدر.

۹ ـ معارف قومیسارلغی ایکنجی درجه مکتب معلملرینڭ معاشلرینی آرتیرمالی و بو مکتبلرڭ اصلاحی ایچین لازم کلن تدبیرلری کورمکده قصور ایتمه‌ملیدر.

۱۰ ـ مکتبلرمزه معلمه و معلم حاضرلایان دار المعلمات و دار المعلمینلره اولکی قدر اهمیت ویرمك، بونلرڭ تعلیم نیتلرینی قوتلندیرمك و برنجی درجه مکتبلر تصرفات تمایلنه حاضراق اولمق ایچین پداغوژی مکتبلرڭ پروغرامنه بعض ماده‌لر علاوه ایتمك و یڭی اصوللره موافق پروغراملار تنظیم ایتمك لازمدر.

۱۱ ـ قضا معارف شعبه‌لری شیمدیکی تشکیلاتیله بوتون بر قضاده‌کی مکتبلری اداره ایده‌میه‌جکندن بونلری قوتلندیرمك مقصدیله شتاتلرینی آرتیرمق خصوصنده مرکزی اجرائیه قومیته‌سی نزدینده تشبثاتده بولونمالیدر.

۱۲ ـ قضالرده‌کی چوجوق اولرندن بعضلرینی لیلی نمونه مکتبی حالنه قویمق، بو مؤسسه‌لرڭ تعلیم و تربیه جهتلرینه دقت ایتمك، بونلر ایچین خصوصی مربیه‌لر حاضرلامق و محلی حکومتلر واسطه‌سیله

اونلرك مادی حاللرینك تامینی معارف قومیسارلغی قارشیسنده دوران اك لزوملی مسئله‌لردر .

۱۳ ــ معلملری مادی جهتدن تامین مقصدیله معارف قومیسارلغی معاشلرك آرتیریلماسنه چالیشمالیدر .

۲ نجی ماده‌یه علاوه: اهالی طرفندن مکتب بلاتته اویغون اوله‌رق یاپیلمیش و اتمام ایدیلدیکی حالده برلرك اقتداری فوقنده اولان مکتب بنالرینك تاملانمه‌سی ایچون لازم کله‌ن و وعد اولان لوازمات تیزلکله اوزلرینه ویریلمه‌لیدر .

۷ نجی ماده‌یه علاوه: باش تربیه اجتماعیه شعبه‌سی؛ معلملرك امتحان ایله یرلرده‌ وثیقه آلمه‌لریچون بر واسطه آراملیدر .

۲ نجی ماده‌یه علاوه: بعض یرلرده وقوع بولدیغی و جهله یرلی حکومتك مرکزی اجرائیهٔ قومیته‌سی طرفندن تعیین اولان معین شتاتی د کیشدیرمه‌سنه امکان ویریلمه‌ملیدر .

III

مضبطه‌یه علاوه ــ ۲

عالی سیاسی معارف دائره‌سینك ۱۹۲۳ ـ ۲۴ سنه فعالیتی حقنده

(معروضه)

۲۳ ــ ۲۴ نجی سنه‌ده عالی سیاسی معارف دائره‌سینك ایشلری ذیلده کی ساحه‌ده اولمشدر.

I ــ عالی سیاسی معارف دائره‌سی کندی سیاسی معارف ایشلرینی آذربایجان قوممونیست فرقه‌سنك مرکزی قومیته تبلیغات شعبه‌سی قادینلار شعبه‌سی، همکارلار اتفاقنك مدنی معارف قومسیونی . جوانلار اتفاقنك مرکزی قومیته‌سی. آذربایجان عسکری فرقه‌سنك

سیاسی شعبه‌سی، «سته‌پین» نامینه عسکری فرقه‌نیك سیاسی شعبه‌سی، دوتما (فلوت) سیاسی شعبه‌سی و باشقه بوتون مدنی معارف قومسیونلاری ایله صیقی رابطه‌ده اولاراق دوام ایتدیرمیشدر.

یابیلمش ایشلری قید ایتمه‌زده‌ن اول عالی سیاسی معارف دائره‌سی کندی سیاسی معارف ایشلرینی جمهوریت دائره‌سینده نه کیبی شرایط داخلنده آپاردیقنی مختصرده اولسا کوسترمکی لازم بلکه‌ده واجب بیلیور.

آذربایجان اجتماعی شورا جمهوریتی عالی سیاسی معارف دائره‌سی ۲۳ - نجی سنه‌سی فیورال آیندان تاسس ایتمه‌سینه باقمیاراق (بیرنجی دوره‌ده‌ن صوکرا) بیر طاقم اوبژه‌قتیو (آفاقی) شرایطه استنادا کندی فعالیتی ۲۳ نجی سنه‌نیك نهایتنده‌ن - یعنی دیقابر آیندان باشلاماغا موفق اولمشدر.

تشکیلات دوره‌سینی یاشادیقه‌ان صوکرا حکومتده‌ن بیر مقدار مبلغ آلماغا موفق اولاراق. بو مبلغ سایه‌سینده کندی ایشنی نشر ایتمکه باشلامیشدر.

ایلك اهمیتی، عالی سیاسی معارف دائره‌سی. سواد سیزلغی تسویه ایچین تسویه منطقه‌لری تشکیلنه ویرمیشدر. تاسفلر اولسونکه بوراده بویوك مشکلاتلره تصادف ایدیلمشدر. بو مشکلاتلردا - بیر طرفده‌ن سوادسیز اهالی‌نیك سیاهی و احصائیه‌سی بولونماماسی، دیکر طرفدنده مرکزی فرقه قومیته‌سنك تبلیغاب شعبه‌سی، همکارلار اتفاقلارینك مدنی معارف قومسیونی ایله اولان رابطه سیزلیکلرده‌ن عبارت ایدی.

مع‌مافیه صرف ایدیلن ئه‌نه‌رژی سایه‌سینده بومشکلات و ممانعتلر رفع ایدیلمش و ایشته محاسبه دورینده ایسته‌رسه سوادسیزلغی تسویه ساحه‌سینده و ایسته‌رسه مدنی معارف ایشلرینده آز چوق موفقیت الده ایتمش اولدیغمز کوز اوکینده دوریور.

سوادسیزلغی تسویه ایشلری.

بوقاریدا گوستردیگمز او بژقینو شرایطلری نظره آلاراق ۱۹۲۳ ـ ۲۴نجی سنه تدریس سنه‌سی پلانی موجبجه آذوبایجان اجتماعی شورا جمهوریتنده ۵۰۰ مکتب آچیلاراق، ۱۵۰۰۰ بیك سوادسیز اهالی بو مکتبلره جلب ایدیلمه‌لی ایدی، محاسبه سنه‌سی نهایتنده بو ایش تمامیله، یعنی ۱۰۰ ٪ بتیریلمش اولدی.

۱۹۲۳ ـ ۲۴ تدریس سنه‌سینده سوادسیزلغی تسویه ایچین ۷٦۹ الفبا و ۱۴۰ آز سوادلیلر غروپلاری تشکیل ایدیلمش ایدیکه بونلاردا ۲۱۴۸۰ نفر اوقوماقدا ایدی. بونلاردان ۴۱٦۳ نفر آذربایجان گنج قوممونیستلر اتفاقی عضوی. ۸۲۲۴ نفر همکارلار اتفاقی عضوی، ۱۹٦۰ نفر آذربایجان قوممونیست فرقه‌سی عضو. و نامزدلری قالانلاری ایسه میلیس ـ عسکرلر، مزدور ایشچیلر و زحمت کش اهالی ایدی.

ملیتجه تورکلر ۱۷۰۰۸، روسلار ۲٦۷۳، ارمنیلر ۱۹۴۳ باشقا ملتلر ۳۵۰ نفر اولمشدر. بو عمومی الفبا و عالی غروب مقدارینده‌ن مکتبی بتره‌نلر ۱۲،۵۵۲ نفر اولمشدر که بونلاردان قادینلار ۱۲۸۷، آذربایجان قوممونیست فرقه‌سی عضوی ۱۵۵۰، گنج قوممونیست اتفاقی ـ ۲۲۲۲، همکارلار اتفاقلاری عضولری ۷۸۸۷ نفر اولمشدر. عمومیت اعتباریله سوادسزلقك و آز سوادلقك ۵۵٪ ی تسویه ایدیلمشدر. یوقاریده کوستریلن لرده‌ن علاوه ـ آغداش کوردستان سالیان، قضالری، مختاریتلی داغلق قاراباغ ایالتی، دوتما، آذربایجان عسکری فرقه‌سی و دمیر یول خادملری اتفاقنده‌ن اطرافلی معلومات الده ایدیله‌مه‌میشدر.

بو قضالرده و بو مؤسسه‌لرده سوادسیزلیغی تسویه ایشلرینك

کافی درجه‌ده آپاریلمش اولدیغنی نظره آلاجاق‌اولورساق ـ بو قضالرده و مؤسسه‌لرده ۳۰۰۰ نفریڭ سوادسیزلغی تسویه ایدیلدیکنی کوره‌جك اولورق که بو حسابیله بوتون جمهوریت داخلنده ۱۵۰۰۰ اهالینڭ یعنی تعیین ایدیلن پلانڭ ۷۰ ٪ ی سوادسیزلغی تسویه ایدیلمش اولدیقی میدانه چیقمش اولویور.

اصول و تعلیمات ـ قسمی اصول و تعلیمات شعبه‌سی اعتباریله سوادسیزلغی تسویه ایشلری فنا بیر وضعیت داخلنده بولنیوردی.

اصول و تعلیمات واسطه‌لرینڭ (کتاب، رهبر و سایره) هیچ بولونماماسی، خصوصیله تورکجه، دیکر جهتدن و بویله کتاب و تعلیماتلاری طبع ایتدیره‌بیله‌جك پارانڭ یوقلغی ایشڭ کیدیشنی اولدیقجا مشکل بیر شرایط آلتینده بیراقیوردی.

بوقدرجه سنه لزوملی ادبیات و وسائطڭ اوجمله‌دن تدریس و علی‌العمده مه‌تود مسئله‌لرینه عائد کتابلارڭ یوقلیغنی و قومشو جمهوریتلرده عالی سیاسی معارف ایشلرینڭ خط حرکتیله آشنا اولماق لزومیتی نظره آلاراق روسیه و له‌نینقراد عالی سیاسی معارف و مکتبدن خارج معارف مؤسسه‌لرینڭ بوتون نشریاتی الده ایدیلمشدر.

رابطه ـ عالی سیاسی معارف اداره‌سینڭ شتاتینده خصوصی تعلیماتجیلاریڭ بولونمادیغنا باقمیاراق، ۱۹۲۳ ـ ۲۴ نجی تدریس سنه‌سینده معارف قومیسارلغی تشکیلاتلاری واسطه‌سیله بیر چوق قورصلار و مدنی معارف اداره‌لری تفتیش ایدیلمه‌سی میسر اولمشدر. بیرده بعض یرلرده مه‌تود و تعلیمات سجیه‌سی نقطه نظریندن مشاوره‌لر دعوت ایدیلمشدر، تحریری رابطه ایسه هر طرفده منتظم آپاریلمشدر. وقتای وقتینده هر قضایه لازمی تعلیماتلار، تعلیقه‌لر و سوداسیزلغی تسویه مرکزی قومیته‌سینڭ نظامنامه‌سی و

قضا عالی سیاسی معارف ایشلرینده قومپانیا آپارماق لایحه‌لری کوندریلمشدر.

قضالردەن بیر طاقم احصائیه معلوماتلارینی و محاسبه‌لری آلماق ایشی اولدیقجا فنا بر وضعیت داخلنده کیتمشدر. یالکز بیر تعلیقه‌یی قاچ کره تکرار ایتدیکده‌ن صوکرا بعض معلوماتلاری آلماق ممکن اولمشدر.

عالی سیاسی معارف ایشنی حقیقتاً منتظم بیر شکلده سالماق آرزوسیله بوتون همکارلار، فرقه و باشقا اداره‌لرینك مدنی معارف قومیته‌لری ایله صیقی رابطه‌یه کیریشمش و بویله‌ده قومشو دولتلرینك سیاسی معارف اداره‌لری ایله صیقی رابطه دوزلته‌رەك اونلارلا کتاب، ادبیات و استخبار معروضه‌لری مبادله‌سنه باشلامشز.

روسیه عالی سیاسی معارف ایشلریله آشنا اولماق و بونلارینك بو فعالیتنده‌ن استفاده ایتمك مقصدیله ۳ ـ نجی عموم روسیه تسویه‌جیلری قورولتاینه نماینده کوندرمشز.

تبلیغات و قلوب ایشلری.

دولتی تامینات صیراسیندان چیقازیلدیغی ایچین قلوب ایشلری بیر قدر فنا حالدا بولینورلار. حال حاضرده بوتون ایشجی ـ اکینجی، قادینلار، قزیل عسکر، کنج قوممونیستلر و همکارلار قلوبلارنك عددی ۱۱۰ دانه‌در که بونلاردانـدا قادینلار قلوبی ۲۲، کنج قوممونیستلر ۵، باشقا ملتلر ۲، ایشجی ـ اکینجی قلوبی ۷۰ قالانلاری ایسه، عسکری سیاسی اداره‌لرینه، دونتمایه (فلوت) و قزیل عسکره متعلقدر.

هئج بیر مبلغك اولمادیقنا باقمیاراق بو کونه قدر قلوب ایشلری ساحه‌سینده‌ده بعض ایشلر کورولمشدر. بوتون قلوبلار صحنه‌سینك تعمیری ایچین ۳۳۳۳ آرشین بەز بیراقلمش، آرا صیرا بعض

قلوبلارا پارالار ویریلمش و بعضیلرینه تیاترو ادبیاتی کیبی اوفاق شیئلر بیر اقیلمشدر.

بوتون قضالره لازمی تعلیماتلار، بلانقلار طبع ایدیلەرك کوندریلمش. قلوب ایشلری حقنده آتیده‌کی کتابلار نشر ایدیلمشدر.

۱. قلوب ایشلری.

۲. قلوب ایشجیلری ایچین ۳۰۰ سوال.

۳. کندی لوتوسی [lotto]

موسقوادن آلنمش قاتالوق (اسامی مکتب دفتری) و قولبا ـ قرائتخانەسنه لازم اشیا سیاهی‌سی موجبنجه بیر فوند ـ (مبلغ) قومسیونی تشکیلاتنك لایحه‌سی ترتیب ایدیلمشدر. قومسیونك مقصدی قضا سیاسی معارف ادارەلرینه مادی معاونتده بولونماق و آذربایجاندا بولونان ـ قولبا ـ قرائتخانەلره لازمی اشیابی بولماق ایدی. قومسیونه آتیده‌کی اداره و مؤسسه‌لریك نمایندەلری داخل اولیوردی، آذربایجان قوممونیست فرقه‌سی، آذربایجان متحد استهلاك اتفاقلاری (آز سایوز) باکو ایشجی استهلاك اتفاقلاری (باکسایوز) عدلیه قومیسارلغی، صحیه قومیسارلغی. داخلیه قومیسارلغی آذربایجان همکارلار اتفاقلاری شوراسی. خلق تصرفات شوراسی و سائره. آذربایجان قوممونیست فرقه‌سنك ۵ ـ نجی قورولتای قراردادینا مطابق تورك قادینلاری آراسیندا مدنی معارف ایشلرینی یوکسلتمك و تورك قادینلارینی شورا قورولوشینا جلب ایتمك مقصدیله اوچ منطقەده یعنی قوبا، نوخا، و کنجەده، «علی بایراموف نامنه قلوبه» مشابه اوچ قلوب تشکیل ایتمك عالی سیاسی معارف اداره‌سینه تکلیف ایدیلمشدی. بو قلوبلاریك آچیلماسی ایچین لایحه و سمه‌تا ترتیب ایدیلمش و خلق قومیسارلار شوراسی و آذربایجان قوممونیست فرقه‌سی مرکزی قومیته‌سی طرفلرندەن تصدیق ایدیلەرك، تعمیری

ایچین شیمدیلیك ایلك دفعه اولاراق ۹۰۰۰ منات بیراقیلمش‌در.

تبلیغات قسمی - آذربایجان قوممونیست فرقه‌سی مرکزی قومیته‌سنك قادینلار شعبه‌سی نزدینده تشکیل ایدیلمش قلوبلاری لازمی اشیاده‌ن تجهیز قومسیونی آوغوست آیندان اعتبارا ایشه باشلامیشدر. عین زماندادا عالی سیاسی معارف دائره‌سی، طرفینده‌ن بوتون آذربایجان قضالرینده اوقوناماق ایچین سیاسی، طبیعی، اجتماعی و کند تصرفاتی مسئله‌لرینه دائر بیر صیرا لقسیا موضوعلرینك لایحه‌سی ترتیب ایدیلمشدر.

بولقسیالاری آپارماق ایچین آذربایجان همکارلار اتفاقلاری شوراسی مدنی معارف قومسیونینك لقتورلاری ایشه جلب ایدیله‌جکدرلر که بو خصوصدا همان لقتورلار ایله حال حاضرده دانیشق آپاریلیور. تبلیغات و پروپاغاندا ساحه‌سینده پاپیلان ایشلر بوتون قضا سیاسی معارف اداره‌لرینه بیر یقین تعمیم‌نامه‌لر کوندریلمش و مطبوعات واسطه‌سیله هر هانکی بیر انقلابی و عکس دینی و باشقا بو کیبی بایراملاردا جدی صورتده اشتراك ایدیلمشدر.

محاسبه‌زمانینه قدر تبلیغات نیم شعبه‌سی آتیده کیلری نشر ایتمکه موفق اولمشدر. تبلیغات مضمونلی ورقه‌لر (کوچوك کتابچالار) ۵۰۰۰ نسخه تبلیغات سجیه‌سنی حاوی لوحه و شعارلار - ۶۰۰۰۰ نسخه (۱۰ درلو) انقلاب سجیه‌لی بیره چوق کتابلار الده ایدیلمش و بونلاردان بعضیلری تورکجه طبع ایدیلمك ایچین شیمدیلیك ترجمه ایدیلیورلر.

اون قسمده‌ن عبارت له‌نینك بوتون اثرلری اخذ ایدیله‌رك بوتون قضالره و مرکزی کتبخانه‌لره کوندریلمشدر.

طبیعیات، سیاسیات، عکس دینی و اجتماعیات موضوعلرینه مخصوص، پایلاماق‌ایچین ۱۴ قسم کتابلار آلنمشدر.

قولباقرائتخانه‌لرـ عالی سیاسی معارف ایشلرینك باشلیجالاریندان بریسی آذربایجاندا قولبا ـ کتبخانه‌لری کنیش بر ساحه‌ده نشر ایتمك و بونلاری لازمی و موافق ادبیات ایله تجهیز ایتمك مسئله‌سیدر. فقط مالیه بحرانیله مربوط اولدیقندان بو ساحه‌ده‌یك آز ایش یاپیلمش‌در . هپسی ۷۳ قولبا ـ قرائتخانه‌مز واردرکه بونلاردا آذربایجاندا چیقان غزیته، مجموعه و دیره‌قتیو‌(خط حرکت) لرله تجهیز ایدیلیورلر. قولبا ـ قرائتخانه‌لرینك حاللاری غایت مشکل بیر شکلده‌ده. بیر چوق یئرلرده قرائتخانه‌لرینك رسمی مدیرلری بیله یوقدر. بونلارینك اداره‌سی، بیر چوق مکتب ایشلری ایله یوکلنمش معلملرینك عهده‌سنه تاپشریلمش، حتی بعض یئرلر واردرکه معلملرده‌نده اوراده مدیرلر یوقدر. اوقوبجیلری جلب ایده‌جك واسطه‌لری الده ایده‌جك پاره‌مز یوقدر. بیر چوق یئرلرده تطبیق ایدیلن و قولبا‌ـقرائتخانه‌لری تجهیز ایده‌ن سیار ـ کتبخانه بیزده هئچ یوقدر.

روسیه‌ده قلوب و تبلیغات ایشلری ایله آشنا اولماق قصدیله عموم روسیه قلوب ایشچیلری قورولتاینا نماینده گوندریلمشدر.

کتبخانه ایشلری .

آذربایجان مرکزی اجرائیه قومیته‌سینك ۲۰ نجی، سنه ۲ آپریل تاریخلی مدنی معارف اداره‌لرینك حکومت تجهیزاتندن چیقاریلماسی امری کتبخانه ایشلرینه بویوك ضربه اورمیشدر . تورکجه کافی قدر ادبیاتك (کتابلار) بولونماماسی، بونلاری الده ایتمك ایچین پاره‌نك یوقلغی طولاییسیله کتبخانه‌لرمز بوگونه قدر دوام ایدیبور. بعض کتبخانه‌لر ایسه بك اسکی و لزومسز کتابلاری کندیلرینده محافظه ایدیورلر . بوکا گوره قضا کتبخانه‌لری گونده‌ن گونه

اعتبارلارینی غایب ایده‌رك نهایت قاپانماغا مجبور اولیورلار . عالی سیاسی معارف اداره‌سینك جدی تشبثلرینه مبنی قضا کتبخانه‌لری ۲۴ نجی سنه‌نیك یانوارینه قدر دوام ایده گلمیش و بوندان سوکرا حتی بیر قدر یوکسلدیلمیشدر. ۲۴ سنه یانوارینك ۱ نده آلینمیش معلوماته گوره بوتون کتبخانه‌لرده ۴۶۴،۳۸۹ جلد (توم) کتاب بولونمیشدر که ، بونلاردان یالیکز ۳۷،۳۶۱ جلد تورك دیلینده یازیلمیش کتابلاردر .

حال حاضرده بیر مرکزی حکومت کتبخانه‌سی، قضالرده ایسه هپسی ۷۳ کتبخانه واردر .

قضاده کی کتبخانه‌لرینك مصارفی عالی سیاسی معارف دائره‌سینك عهده‌سینه باکو و رایونلاریندا کی کتبخانه‌لر ایسه باکو شوراسینك عهده‌سینه‌در. بوتون کتبخانه‌لره ۷۵،۸۹۴ جلد کتاب پایلانمیشدر که بونلاردان ۱۵،۱۴۹ جلد تورکجه اولموشدر .

بو سنه‌نیك آپریلنه قدر عموم آذربایجان سوسیالیست شورا جمهوریتی دائره‌سینده اوقویوجیلرینك مقداری ۵۴،۳۰۷ نفر اولموشدر. بونلاردان ۵۰،۳۴۳ نفر باکو و رایونلاریندا ، قالان ۳،۹۶۹ نفر ایسه قضالرده بولونیورلار .

دینی و عکس شورا سجیه‌لی کتابلار بوتون کتبخانه‌لردن چیقاریلمیش. بو ایش بوگونه قدر دوام ایدییور.

داغستان جمهوریتینده ایکی کتبخانه آچیلماسینه تشبث ایدیلمیشدر. ممکن اولدوغی قدر نمونه کتبخانه‌لری آچیلاجاق منطقه‌لر قید ایدیلمیشدر .

بوتون قضالره ورقه‌لر، بلانقلار، سؤال ورقه‌لری (آنکه‌ت) و کتبخانه قسمینه عائد اشیا ورەقه‌لری گوندریلمیشدر .

· **مرکزی حکومت کتبخانه‌سی** ــ مرکزی حکومت کتبخانه‌سینك

تعمیری و ایشلرینك لازمی موقعنه قویولماسی اطرافنده أیی نتیجه‌لر الده ایتمشیز. هیچ بیر شئی یوقکن اون بیر آییك مدتینده، باکودا، معارف سراینده، هر بیر فنه عائد اوقوبجیلرینك بوتون احتیاجینی تأمین ایده بیلن ۶۰،۰۰۰ کتابی حاوی، کافی قدر مکمل بیر کتبخانه‌یه مالك اولمشیز.

سیاسی ـ معارف ایشچیلرینك حاضرلیغی اطرافینده.

أیی متخصصلر و حاضرلقلی ایشچیلر (عالی سیاسی ـ معارف ساحه‌سینده) بتیشدیرمك و مدنی ـ معارف ایشلرینی حقیقتاً یوکسك موقعه قویماق مقصدیله ۲۴ سنه یایینده قیصا مدتلی قورصلار آچیلمیشدر. بو قورصلارا هر قضاده‌ن ایکیشر نفر دعوت ایدیلمشدرلر. بونلار قورصی بتیردیکده‌ن سوکرا قضا عالی سیاسی معارف مدیرلری و عالی سیاسی معارف تعلیماتچیلاری تعیین ایدیله‌ره‌ك قضالره گوندریلمیشدرلر.

همچنین کتبخانه ایشلری حاضرلاماق ایچین ۲۳ سنه‌ده ایکی هفته‌لیك قورصلار تشکیل ایدیلمیشلردی. بو قورصلاری‌ده ۱۵ نفر مداوم بتیرمیشدرکه، بونلاردا ایشه جلب ایدیلمیشلر.

تجهیزات ـ بوتون سوادسیزلغی تسویه ایدیجی الفبا و عالی غروپلارینا آتیده‌کی کتابلار و تعلیم شیلری پایلانمشدر، ۱) تورك الفباسی ۱۰۰،۰۰۰ جلد ۲) روس الفباسی ۲۰۰۰ جلد ۳) ارمنی الفباسی ۴۰۰ جلد ۴) یکی تورك الفباسی ـ ۱۰۵۷ جلد ۵) ایشچی‌نیك بیرنجی کتابی ـ ۲۷۶۸۶؛ ۶) ایشچی‌نیك ایکنجی کتابی ـ ۳۳۵۸ جلد؛ ۷) بویوکلر ایچین کتابچالار ـ ۱۰۰۶ نسخه ۸) سوادسیزلغی تسویه مکتبلری ایچین آیلق محاسبه (معلومات) ورقه‌لری ـ ۱۲،۵۰۶ ۹) سوادسیزلغی تسویه مکتبلری ایچین پروغرام ـ ۱۴۸۰ نسخه

۱۰) عالی غروپلار ایچین پروغراملار -۳۶ ۱۱) دفتر -۳۹۵۰۹ دانه ۱۲) قارانداش - ۱۸۴۴۶ دانه ۱۳) تباشیر - ۱۵ پوط ۱۲ گروانکه، ۱۴) عمومی جغرافیا - ۶۷ نسخه ۱۵) ریاضیات استفساری (سپراووچنیق) ۳۲ نسخه ۱۶) سوادسیزلق تسویه‌سنی کوستره‌ن دیاغرام - ۱۳۵۰ نسخه ۱۷) ریاضیات کتابی ۲۹۷ جلد.

بونلاردان علاوه بوتون کتبخانه و قرائتخانه و باشقا مدنی معارف مؤسسه‌لری هر آی منتظم صورتده آتیده‌کی قرار اوزره تجهیز ایدیلیورلر، تورك غزیته‌لری - ۵۹ نسخه ژورناللار ۱۲۱ نسخه، روس غزیته‌لری - ۵۰۰ نسخه، ژورنال - ۱۰۲، ارمنی غزیته‌لری - ۷ نسخه.

تحریرات و نشریات نیم شعبه‌سی

عالی سیاسی معارف دائره‌سینڭ تحریرات و نشریات نیم شعبه‌سی دیگرلری ایله برابر تشکیل ایدیلمشدرسه‌ده بو نیم شعبه‌نیڭ معین بیر مدیری اولمامیش و ۲۳ - نجی سنه ایبولینه قدر ایشه باشلایامامیشدر؛ رسمی مدیر تعین ایدیلدیگدن صوگرا یاپیلان ایشلر بو طرفده اولمشدر، نشر ایدیلمش تعلیم کتابلاری.

۱ - ایشچینڭ بیرنجی کتابی . .	۵۰۰،۰۰۰	نسخه
۲ - « « ایکنجی کتابی . .	۱۰۰،۰۰۰	«
۳ - ریاضی سواد - (ریاضاتجه سواد) .	۲،۰۰۰	«
۴ - معلملر ایچین ریاضیات درسینڭ رهبری	۱۰،۰۰	«
۵ - سوادسیزلیق پروغرامی مجموعه‌سی	۲۰۰۰	«
۶ - سوادسیزلغی تسویه عالی غروپلاری ایچین هر ایکی دیلده پروغراملار. .	۴۰،۰۰۰	«
۷ - بویوکلر ایچین عمومی جغرافیا .	۱۰۰،۰۰۰	«
	۷۹،۰۰۰	«

طبع و تالیف ایدیلیور ،

۸ ـ اسکی و یڭی مقیاسلار . .	۱۰۰۰۰	نسخه
۹ ـ طبیعیات تدریسی کتابلاری . .	۱۰۰۰۰۰	»
۱۰ ـ سوادسیزلار ایچین حساب مسئله‌لری مجموعه‌سی (برنجی قسم) . .	۵۰۰۰۰۰	»
۱۱ ـ ۲نجی قسم . . .	۱۰۰۰۰۰	»
۱۲ ـ یارادیجی یازیلار (مستقل یازیلار)	۱۰۰۰۰۰	»
۱۳ ـ قومپلقس مه‌تودی (اصولی) . .	۲۰۰۰۰	»
	۸۳۰۰۰۰	»

کتبخانه و قلوب ایشلرینه عائد نشر ایدیلمیش کتابچه و ورقه‌لر .

۱۳ ـ صابر اثرینڭ اساس ماهیتی . .	۲۰۰۰۰	نسخه
۱۵ ـ تبلیغات سجیه‌سنی حاوی ورقه‌لر (اون نوع)	۵۰۵۰۰	»
۱٦ ـ ایشچی اکینچی قلوبلارنڭ تشکیلی .	۴۰۰۰۰	»
۱۷ ـ قلوب ایشلرینه عائد ۳۰۰ سوال .	۲۰۰۰۰	»
۱۸ ـ بوبوکلار ایچین عالی غروپ مکتبلری .	۱۰۰۰۰	»
۱۹ ـ کندلی‌نڭ لوتوسی (lotto) . .	۱۰۰۰۰	»
۲۰ ـ اوروج بایرامی مناسبتیله ورقه‌لر .	۱۵۰۰۰۰	»
۲۱ ـ قادینلار قلوبی نظامنامه‌سی . .	۵۰۰	»
۲۲ ـ ایشچی اکینچی قلوبی نظامنامه‌سی .	۲۰۰۰۰	»
	۳۲۰۰۰۰	

طبع و تالیف ایدیلمه‌ده اولانلار :

۲۳ – کتبخانه‌لر و اونلاریك تشکیلی .	۱۰۰۰۰	نسخه
۲۴ – قلوبلاردا کتبخانه ایشلری وقلوبلاریك تشکیلی	۱۰۰۰۰	»
۲۵ – انقلاب مجموعه‌سی . .	۱۰۰۰۰	»
۲۶ – آلمانیا	۲۰۰۰۰	»
۲۷ – لئه‌بتور و آئؤدبتور (محاضره‌چی و حاضرون) . . .	۱۰۰۰۰	»
۲۸ – عالی سیاسی معارف اداره‌سینك فعالیتی حقنده ورقه	۱۰۰۰۰	»
۲۹ – «رد اولسون سواسیزلق» نظامنامه‌سی .	۵۱۰۰۰۰	»
۳۰ – «رد اولسون سوادسیزلق» جمتعتینك عضولری ایچین کتابچالار . .	۵۰۰۰۰	»
	۱۷۰۰۰۰	

تبلیغات لوحه‌لری و مختلف محاسبه‌لر ورقه‌لری .

۳۱ – تبلیغات سجیه‌لی لوحه‌لر (سوادسیزلیقی تسویه ایشلرینه عائد ۸ شکللی ایکی لوحه)	۱۲۰۰۰۰	»
۳۲ – اوروج بایرامی مناسبتیله لوحه .	۱۲۰۰۰۰	»
۳۳ – آذربایجان شوراله‌شمه‌سینك ۴ سنه‌لیکی مناسبتیله لوحه	۶۰۰۰۰	»
۳۴ – محرم مناسبتیله لوحه . . .	۵۰۰۰۰	»
۳۵ – آذربایجان اجتماعی شورا جمهوریتی طبی شوراسینك اوروجلق تیجه‌سی حقنده چیقاردیغی قرار . . .	۵۰۰۰۰	»

۳٦ ـ آذربایجان شورا حکومتنك ۱۰ نجی سنه‌سینه‌قدر سوادسیزلقی‌تسویه ایشلرنیك بلانینی گوسترەن لوحه . . . . ٦،۰۰۰ »
۳۷ ـ یولداش موسی یکوفیك سوادسیزلغی تسویه حقنده اتباه نامه‌سی . . . ۱٥،۰۰۰ »
۳۸ ـ کندلی لوتوسی شکلی (اراضی قودەقس حقنده) . . . . . ۲٥،۰۰۰ »
۳۹ ـ سوادسیزلغی تسویه ایشلرنیك کیدشی حقنده آیلق محاسبه ورقه‌لری . ۲٥،۰۰۰ »
٤۰ ـ قلوب، کتبخانه ایشلری حقنده محاسبه بلانقلاری، سوال ورقه‌لری و سایره . ۱٥،۰۰۰ »

یکونی ۱۱۲،۰۰۰ نسخه

بونلاردان علاوه تورك دیلنده، کند تصرفاتی، صنایع، همکارلار اتفاقی حرکاتی، قوئوپراسیون (استهلاك) ایشاری، فرقه خطحرکتی، یاموقجیلق، ایپك جیلیك و کند تصرفاتی قوممونالاری (مشترکیت) موضوعلارینا عائد بیر چوق کتاب ورقه‌لرینك طبع و تالیف ایدیلمه‌سی قید ایدیلمیشدر.

«رد اولسون سوادسیزلیق» جمعیتی

حکومتنك حال حاضرده کئچیردیکی مالیه بحرانی شرائطی آلتندا، ملیونلارجا سوادسیز اهالی آراسیندا سوادسیزلیغی تسویه مسئله‌سی کیبی مهم بیر مسئله‌یی حل ایتمکه حکومت مقتدر اولامیاجاغی آشکار بیر مسئله‌در. بو مسئله‌ده اهالی‌نك کندی‌سینی، گنیش کتله‌یی ایشه جلب ایتمك لازمدر.

بو مقصدله قومشو جمهوریتلرده بیر صیرا مدنی معارف موسسه‌لری تاسس ایتمیشدر که بونلار حقیقتاً «مرکزی سوادسیزلغی تسویه قومیته‌سی» نه بویوك معاونت ایده بیلیورلر. بویله موسسه‌لردەن بیریسیده

«رد اولسون سوادسیزلیق» جمعیتیدر. بو جمعیت قومشو جمهوریتلرده، خصوصیله روسیه شورا جمهوریتنده کندی فعالیتینی کنیش بیر ساحه‌ده نشر ایده بیلمشدر. نمونه ایچین بیر رقم آلالم ۱۹۲۳ - ۲۴ نجی تدریس سنه‌سینده فوق العاده قومیسون داخلنده سوادسیزلغی تسویه ایچین حکومت طرفندن ۴۰۰۰۰ روبله بیراقلدیقی حالدا «رد اولسون سواسیزلیق» جمعیتی بوکا ۷۰۰۰۰ روبله ویرمیشدر.

بونلاری نظره آلدیقدان صوکرا بویله بیر جمعیتك تشکلنه نه قدر احتیاج اولدیقینی سویله‌مکه لزوم قالمایور.

بیر دقیقه غایب ایتمه‌دن هر ناصیل اولسا «رد اولسون سوادسیزلیق» جمعیتی تشکیل ایتمکه کیریشمه‌لی‌یز بو ایشده باشلیجا رولاری قضا معارفجیلرمز ایفا ایتمه‌لیدرلر. بو ایشك ترقی‌سی قضا معارفجیلرمزیك تشبث و ئه‌نه‌رژیلرندن آسیلیدر.

کنیش تبلیغات واسطه‌سیله کندلیلر آراسندا بو ایشه تشبث و مراق اویاندیرمالیدر. شیمدیلیك باکوده موقت زمان ایچین مرکزی بیورو تشکل ایتمشدر. بو تشکیلاتك کندی مهری، طبع ایدیلمیش نظامنامه‌سی، تعلیماتلاری، قبض کتابچالاری واردر. بعضی رایونلاردا حتی اوزه‌کلر بیله تشکیل ایدیلمیشدر.

الك یاقین کونلرده موقتی بیورو تشبثاتلرنیك حیاته تطبیقنه کیریشه‌جکز.

عالی سیاسی معارف اداره‌سی صدری:

تەزیس و قرارلر.

عمومی شعبه تشکیلات. آذربایجانك اون ییللیك شورالاشماسنه‌دك سوادسیزلغی لغو ایتمك خصوصنده‌کی حکومتك همین سنه ۱۸ مارت تاریخلی قراردادی موجبینجه و سوادسیزلیغی لغو ایدیجی

مرکزی قومیسیونڭ ۱۹۲۳ نجی ترتیب ایتدیگی پلانیڭ احصائیه معلوماتنه گوره آذربایجان جمهوریتنڭ شورالاشماسینڭ ۱۰ سنه‌لیگنه کیبی سوادسیزلیق لغو ایدیلمه‌لیدر .

آذربایجاندا ۱۵ یاشیندان ۲۵ یاشینه‌دك سوادسیز ۸۱۵۰۰۰۰ نفردر . هانسیلار که «۷» تدریس سنه‌سینه بولنور . ۱۹۳۰ نجی سنه‌یه‌دك هر ییل ۱۱۲۰۰۰ نفر سوادلانمالیدر. بوندان اوتری هر سنه ۵۰۱۵ عدد تسویه منطقه‌لری آچیلمالیدر . بو ایسه بیزیم شرائطمزه گوره ممکن دگلدر .

عمومی مکتبلرڭ مقدارینی ۱۲۰۰ ، معلملرڭ مقدارینی ۲۸۷۸ و آذربایجانڭ مادی وضعیتینی نظره آلاراق سوادسیزلیغی لغو ایدیجی ۲۵ ـ ۱۹۲۴ سنه‌سینه گوستریلن مقداردن تخمیناً آنجاق ۵۰ فائضینی سوادلاندیرا بیله‌ر . بوندان اوتری ۱۲۷۰ تسویه منطقه‌لری تشکیل اینمه‌لیدر. هر مکتبه ۲۵ دن ۳۵ ه کیبی مداوم قبول اینمك شرطیله جمیع مکتبلرده ۴۹۱۸۵ سوادسیزلر جلب اینمه‌لیدر. گوستریلن ۱۲۷۰ تسویه منطقه‌لرینی قضالره تقسیم ایتدیگده هر قضانڭ مادی وضعیتی، گثریده قالماسی، سوادسیزلارڭ مقداری قضانڭ و شهرڭ اقتصادی وضعیتی دخی نظره آلنیرلار.

بوندان علاوه بیزیم کندچیلرڭ غایت گثریده قالماسینی و بولنان مدنی ـ معارف مؤسسه‌لرینڭ ضعیف حالدا بولونمالارینی ، لازمی ادبیاتڭ اولماماسی و اهالینڭ مدنی مرکزدن آیریلماسینی نظره آلاراق هانسیلار که ، سوادلانمیش شخصلر کندی بیلدیکلرینی محکملشدیرمگه امکان ویرمه‌یور. بوڭا بناء ۲۵ ـ ۱۹۲۴ سنه‌سینه هیچ اولمازسا ۲۲۰ «آز سوادلیلار مکتبی» عالی درجه‌لی قضالرده گوستریلن تقسیمات اوزره آچیلمالیدر .

صیرا نومرو	قضانك آدی	سوادسیزلرك مقداری	قضاده بولنان مکتبلرك مقداری	قضاده بولنان مدرسه‌لرك صایی	آچیلمالیدر سوادسیزلغی لغو ایلدیجی مکتب	اوقودن عالی درجه‌لی
۱	آغدام . . .	۷۸۴۵۰	۴۶	۷۰	۶۰	۶۰
۲	آغداش . .	۲۷۵۰۰	۴۱	۶۵	۴۰	۶
۳	کوکچای . .	۵۵۶۰۰	۷۱	۱۴۸	۵۰	۵
٤	سلیان . . .	۵۱۲۰۰	۶۰	۱۱۴	۶۰	۶
۵	قوبا . . .	۸۶۷۰۰	۱۵۷	۱۷۹	۱۵۰	۲۰
۶	لنکران . .	۸۱۵۰۰	۳۷	۱۰۰	۶۰	۵
۷	شماخی . . .	۴۸۰۰۰	۵۹	۱۰۸	۶۰	۶
۸	گنجه . . .	۹۴۵۰۰	۶۵	۲۷۵	۱۰۰	۱۵
۹	زاقاتال . . .	۲۵۲۰۰	۵۰	۱۲۲	۶۰	۶
۱۰	کوردستان . .	۱۱۶۰۰	۲۷	۶۱	۲۰	۲
۱۱	قازاق . . .	۹۲۰۰	۵۱	۱۰۱	۷۰	۱۰
۱۲	جبرائیل . .	۹۱۰۰	۵۳	۱۲۴	۵۰	۶
۱۳	نوخا . . .	۴۸۹۰۰	۷۲	۱۵۷	۱۰۰	۱۰
۱٤	شامخور . .	۲۰۰۰	۱۶	۸۸	۵۰	۶
۱۵	نخچوان اولکه‌سی	٤۸۹۰۰	۵۲	۱۵۶	۷۰	۱۰
۱۶	قاراباغ . . .	۳۳۷۱۶	۱۰۳	۱۷۸	۷۰	۶
۱۷	باکو قضاسی . .	۲۴۱۰۰	۱۹۰	۱۲۵۶	۲۲۰	۷۰
۱۸	فاوت اوردو و دمیریولی	—	—	—	۱۰۰	۲۰
	جملتانی . .	۸۴۲۱۶۶	۱۲۰۰	۳٤۱۵	۱۵۰۰	۲۳۰

قید: همکارلار اتفاقی ، اوردوگنجلر اتفاقی ، اناث شعبه‌سی و غیرلریندن احصائیه معلوماتی اولمادیغیندن اونلرده‌کی سوادسیزلرك مقدارینی کوسترمك غیرممکندر. آنجاق عمومی مقدار گوتوریلمشدر.

اصول تدریس حصه‌سی: ۱ ـ مرکزی سوادسیزلقله‌مبارزه هیئتی سوادسیزلغی لغو ایشلرینك اصول تدریس رهبرلکینی اوز عهده‌سینه گوتوریر:

آ ـ اصول تدریس لوازمات تدریسیه مصلحت ایدیجی سیاهی ترتیب ایدییور.

ب ـ معلملر تعیین ایدییور. ت ـ هر قضاده مستند تعلیماتچی سواد منطقه‌لری تشکیل ایدوب اونلر واسطه‌سیله آز حاضرلغی اولان معلملر آراسنده حاضرلیق آپارییور. اصول تدریس ایشلری باره‌سینده مصاحبه‌لر، درنکلر تشکیل ایدییور.

۲ ـ سوادسیزلقله مبارزه ایشلری معلملرینك بیلگیلرینی محکملشدیرمکدن اوتری مرکزی سیاسی معارف ایشلری قورصی تشکیل ایدیلیر و اجتماعی تدریس دائره‌سی قورصلرینده سیاسی معارف ایشلری خصوصنده بیر نیچه درس مرامنامه‌یه آرتیریلیر.

۳ ـ مرکزی قضایله صیقی علاقه‌سی اولماقدان اوتری قضا سیاسی معارف ایشچیلری سیاسی معارف شعبه‌سی مدیری وسوادسیزلیغی لغو ایدیجی تعلیماتچی مرکزیك خرجنه گوتوریلیر.

۴ ـ قضالرده اولان مکتبلرك اوزه‌رینده مرکزك نظارتی و رهبرلیکی اولماقدەن اوتری مرکز خرجنه ایکی نفر گزیجی تعلیماتچیلار صاقلانیلیر.

۵ ـ کیچن ییللر کیبی درسلر مادی سوادسیزلیغیك لغویندن

عبارت اولمایوب درسلر عیانی کیچیله‌رك سیاسی، طبیعی، اجتماعی و کند تصرفاتی ایشلریله علاقه‌دار اولمالی‌در.

همکارلر اتفاقلرینك ایشلری. همکارلر اتفاقلری آشاغیده گوستریلن ایشلری آپاریرلر:

آ ـ سوادسیز عضولرینك حسابنی دوتیورلر. ب ـ سوادمکتبلرینی سوادسیز اتفاق عضولری ایله دولدیرمالیدر. ت ـ درسه دوام‌ایده‌نلر و ترخیص اولنانلار بارەسنده دوزگون حساب آپارمالیدرلر. س ـ مرکزی سوادسیزلقله مبارزه هیئتنك تقدیم ایتدیکی مصلحت سیاهیسیله اوز مکتبلرینی لوازمات تدریسیه و تدریس کتابلری ایله تجهیز ایتمه‌لیدرلر. بونکله برابر سوادسیزلغی لغو ایتمکك نفعنه و «محو اولسین سوادسیزلیق»جمعیتینك مقصدینی انتشار ایتمك‌ایچین بوتون قامپانیالاردا اشتراك ایتمه‌لیدرلر.

سوادسیزلاری سواد مکتبلرینه جلب ایتمك خصوصنده

۱ ـ سوادسیزلاری سواد مکتبلرینه جلب ایتمکدن اوتری: آ ـ همکارلار اتفاقلاری، فرقه، جوانلار اتفاقلاری و اوردونك سیاسی شعبه‌لری واسطه‌سیله تدریس سنه‌سنك اولنده گنیش قومپانیا آپارماق.

قید. قومپانیالار، غزیته، درنکلر، اوزکلر، قلوبلار و قرائتخانه‌لر کومالری واسطه‌سیله آپاریلمالیدر همکارلار و فرقه تشکیلاتلری قومپانیالاریندان استفاده ایدیلمه‌لیدر.

۲ ـ فرقه همکارلار شورا اتفاقلرینك نماینده‌لری و کندچیلرك اشتراکیله طنطنه‌لی ترخیصلر تشکیل ایتمه‌لیدر.

۳ ـ لایقنجه سوادسیزلغی لغو ایتمیش وطنداشلره تحفه اولارق کتابچه‌لر، وثیقه‌لر ویرمه‌لی.

۴ ـ سوادسیزلغی لغو ایدیجی ایشنده بیوك فعالیت گوسته‌رەن

شخصلرك آد و فامیلیالرینی یرلی حکومت واسطه‌سیله غزیته‌ده اشاره ایتمه‌لی.

۵ ـ مکتب بنالری کافی درجه‌ده اولمادیغینده‌ن قاوب، قرائتخانه کومالری و غیر ایولرك بنالری‌ایله منفعتبردار اولمالی.

احصائیه ایشلری . تجربه ایله احصائیه ایشلری چوق آغیر صورتده آپاریلیر اوگا گوره‌ده بونا اتها ویروب عالی‌سیاسی معارف اداره‌سی‌نك آشاغیده گوستردیکی احصائیه ورقه‌لری واسطه‌ـ سیله وقتلی وقتنده احصائیه تقدیم ایتمه‌لی . آ ـ صنف جدولی «معلم طرفندن آپاریلیر و صنف نماینده‌سی طرفندن تفتیش‌اولنیور» ب ـ صنف باره‌سینده آیلق معلومات «معلم طرفندن ترتیب‌اولنیور» ت ـ قضا سواد مکتبلری خصوصینده آیلق معلومات «قضا سیاسی معارف اداره‌سی طرفندن ترتیب اولنیور س ـ عموم قضا غروپلرینك ترخیصی خصوصنده قضا سیاسی معارف اداره‌سی طرفندن ترتیب اولنیور .

سوادسیز و آز سوادلیلر مکتبلرینك تشکیلی ۱ ـ اهالیه الویریشلی منطقه‌لرده سوادسیزلردن‌اوتری سوادسیزلغی‌لغو غروپلری تشکیل اوانور.

۲ ـ سوادسیزلغی لغو ایدیجی مکتبلره ۱۴ دن ۲۵ یاشینه‌دك سوادسیزلار قبول اولنیورلار.

۳ ـ هر سواد مکتبنه ۲۵دن ۳۵دك مداوم قبول اولنا بیله‌ر.

۴ ـ سواد مکتبلرینده تحصیل مدنی روسلاردان اوتری ـ۴ آی تورکلردن اوتری ۴ـ۵ آی حساب اولنیور.

۵ ـ درسلر هفته‌ده ۱۲ ساعت اولمالیدر. فعله دائره‌لرینه هفته‌ده ۴ گون ایکی ساعتدن اولا بیله‌ر.

۶ـ ممکن قدر «۲-۵»دك سواد غروپلاری بیر منطقه‌ده بیرله‌شیرلر. معلملردن بیری ایشك گوزل گیدیشی باره‌سنده جواب دهنده اولمقله مدیر تعیین اولنیور.

۷ـ آز سوادلیلار غروپنك تحصیل مدتی ۶ آی اولمایدر. هفته‌ده «۱۸»ساعت درس آپاریلمالیدر.

۸ ـ سواد غروپلارینی بتیره‌نلرك بیلدیکلرینی محکملشدیرمکدن اوتری آز سوادلیلار غروپی تشکیل اولنیور.

۹ ـ آز سوادلیلار غروپلرینه ۳۰ ـ ۴۰ نفره‌دك مداوم قبول اولنیور؛ استثنا بعضاً ۲۰ ـ ۳۰ نفره‌دك قبول اولنا بیلر.

۱۰ ـ بی‌سوادلار و آز سوادلیلار غروپلاریندا درسلر آنا دیلینده و اکثری مللترك دیلینده آپاریلمالیدر.

قید: تورکلر ایله درسلر اسکی الفبا ایله آپاریلمالیدر. یئرلی شرائطه گوره ممکن قدر درسلر یکی الفبا ایله‌ده آپاریلمالیدر.

۱۱ ـ بی‌سوادلار و آز سوادلیلار مکتبلرینه درسلر یئرلی شرائطه گوره زحمتکشلرك راحتلیگی ایچین الك الویریشلی وقتده آپاریلمالیدر.

عالی سیاسی معارف اداره‌سی مدیری: **بنیاتوف.**

سوادسیزلیغی لغو ایدیجی مرکزی قومیسیون صدری:
میرجعفروف.

داقلاد دیکلندیکدن سوکرا قرار ایچون آشاغیده کی آدملردن مرکب بیر قومیسیون سه‌چیلمیشدر:

بونیاتوف، نامازوف، افندی‌زاده محمد، موسایوف، حسین‌بگوف، علی جبار اسماعیل‌اوف، الیاس‌اوف.

۱ ــ برنجی ماده‌یه علاوه : یالیگز قضا معارف شعبه‌لرینه اذن ویریلیر که، محلی قریه‌یه محسوباً سوادسیزلیغی لغو ایدیجی قورصلارك ساینی محللرده آرتیرسوز . ۲ نجی ماده‌یه علاوه : قضالرده‌ده سوادسیزلیغی لغو ایدیجی قومیسیون اولمالیدر ، آشاغیده‌کی نماینده‌لردن عبارت : تبلیغات شعبه‌سیندن. همکارلر اتفاقندن. قادینلار شعبه‌سیندن. جوانلار اتفاقندن. سیاسی معارف اداره‌سیندن . قرائت کومه‌لری حقنده اولان ماده‌یه علاوه : قضالرده معین مقدارده قرائتخانه کومالری تشکیلی عالی سیاسی معارف اداره‌سی طرفندن اولاراق قضا معارف شعبه‌لری ، سیاسی معارف اداره‌لری، تبلیغات شعبه‌لری طرفندن محللری تعیین ایدیلوب اداره ایدیلیرلر. لوازمات عالی سیاسی معارف اداره‌سی طرفندن بیراقیلاجاقدر .

قلوبلر حقنده اولان ماده‌یه علاوه : قلوبلرك انکشافی و اداره اولماسی ایچین عالی سیاسی معارف اداره‌سیندن کومك گوستریلیور . هر قضاده غیری قلوبلره نمونه اولماق اوزره ایکی قلوبه آیریجه دقت ایدیلیر . کتبخانه حقنده اولان ماده‌یه علاوه : قضاده نمونه اولماق اوزره مرکزی کتبخانه اولوب اوز شعبه‌لرینی ناحیه‌لرده آچیور . کتبخانه‌لر عالی سیاسی معارف طرفندن کتاب، غزیته، ژورناللار ایله تأمین ایدیلیور .

قومیسیون صدری : (امضا)

کاتب : (امضا)

مضبطه‌یه علاوه نومرو ۳

انشاآت شعبه‌سی فعالیتی حقنده

(مصطفی قولی‌یف یولداشك معروضه‌سی)

صدر : ایمدی اوچنجی مسئله‌یه کیچیورز سوز «انشاآت حقنده» قومیسار قولی زاده مصطفا یولداشکدر :

(معروضه)

قولی زاده مصطفا

یولداشلار ! معارف قومیسارلغی نزدنده انشاآت ایچون تشکیلاتمز واردر . بو تشکیلات مکتبلر تیکمك ، مکتبلری مو بیله‌جه تامین ایتمك کبی وظیفه‌لری متعهددر . بو ییل برنجی صرادا آذربایجانده (۱۰۰) ه قدر مکتب بناسی دیکمك فکرنده‌یز . بو وقته قدر انشاآت شعبه‌مزده پاره یوقدی . اونك ایچون نه مکتبلری ره‌مونت ایده‌بیلیردك و نه‌ده یکی بر مکتب بناسی دیکدیرمك المزدن کلیوردی . یالکز شوشا دارالمعلمینینك بناسی ره‌مونت ایدیلمشدی و بعض مکتب بنالرینه‌ده خصوصی یاردمده بولنمشدق . اما اصل انشاآت وتامینات ایشلرمز بوندن صوکره کیده‌جکدر . چونکه ایمدی بزه معین بر مبلغ انشاآت تاميناتی ایچون پاره براقمیشلردر. کنه‌ده لازم اولسه براقه‌جقلر. ایمدیکی حالده بو پارا بردن براقیلمه‌یور؛ حصه حصه براقیله‌جقدر.

پاره ایله علاقه‌دار اوله‌رق مکتبلری‌ده بردن بره دیکمه‌مز ممکن اولمایاجاق یاواش یاواش دیکه‌جکز، آنجاق (۱۰۰) مکتب (۱۰) آیه قدر تمامه یتمه‌لیدر . بردن بره اشیا و لوازمات یتورمکده چتیندر، اکرهر طرفدن بنالر باشلانه‌جق اولسه او‌کا بزم اینژینه‌رلرمزده کفایت ایتمه‌یه‌جکدر .

اوبری طرفدن اولجه‌ده سویله‌مشدك، مکتب بنالرینك اوچده
بر مصارفنی تشکیل ایدن داش، کیریه، قوم کبی شیلر یرلی
اهالی طرفندن ویریلمه‌لیدر بویوك مصارفی یعنی اوچده ایکی
حصه خرجی‌ده بز اوز عهده‌مزه کوتوریورز.

بوراده بونی‌ده علاوه ایده‌یم که اهالی‌یه عائد اولان مصرفی
بوینونه کوتورمه‌یه‌ن یرلرده مکتب بناسی دیکیلمه‌یه‌جکدر.

ایمدیکی حالده بر چوق قضالرینك، کویلرنده مکتب بنالری
یاپیلمغه باشلامش بوگا بر طرفدن یرلی اهالینك کومکی سبب
اولمیشدر. بر طرفده‌ن‌ده اورالرك بناجه چوق فقیر اولدیغنی نظره
آلارق برنجی صره‌یه قویمیشز.

بعضی قضالرمزده واردر که فوق‌العاده ضرردیده و خرابه‌در؛
بیز بیلیورز که اورانك اهالیسی اوزی هیچ بر مصرف ایده‌مه‌یه‌جکدر؛
اویله قضالرده مکتب بناسی بزم طرفمزدن یاپیله‌جقدر قضالرك
بر قسمنی ایکنجی صره‌یه براقمیشز دیدك. اما اونلرده‌ده باشلامالی‌یز،
اون آیه‌قدر بوتون قضالرمزده بوتون بنالرمز تمام اوله‌جقدر.

سزه هانکی قضاده تمام مصرفی حکومت عهده‌سنده اوله‌رق
بنالر یاپیله‌جقدر، هانکیسنده ایمدیکی حالده بنا یاپیلیور، و
هانکیلری‌ده ایکنجی نوبه‌یه قویولمیشدر، اونی اوقویورم: (جدول)
یولداشلار، انشاآت قومیته‌سی‌نك بر وظیفه‌سی‌ده مکتبلری صیره
ولوحه‌دن تامین ایتمکدر. بزم ایمدیکی حالده میشار خانه و
دولکر خانه‌مز واردر؛ او بووقته‌قدر خصوصی صاحبکار النده
ایدی، بز یاقینده اونی اوز اختیارمزه کوتوروب، اصلاح ایله‌دك،
شیمدی ایشله‌یور، تاخته دوغریور او فابریقامزه (۱۵۰۰) قدر
سقامیا و لوحه ویره‌جکدر. او اسقامیالری و لوحه‌لری‌ده بز
قضالره کوندره‌جکز، اك زیاده محتاج اولان قضالره قاباقجه

ویره‌جکز، ایکنجی درجه‌ده احتیاجی اولان قضالردن‌ده برنجی نوبه‌ده بنا تیکیلمه‌ن او یزداره ایکنجی نوبه‌ده بنا یاپیلان قضالره ویره‌جکز.

فابریقامز برده مکتب بنالری یاپمق ایچون تاخته دوغرایور؛ چونکه بز بعض قضالرده محیط ایجابی اوله‌رق مکتب بنالرینی تاختادان یاپدیرمقه قرار ویرمیشز.

یولداشلار بیلیورم ایمدی بو سقامیا مسئله‌سنده اوستمزه دوکیله‌جکسکز، نیچون بزم قضابه آز دوشدی، نیچون داله قالدی دییه‌جکسکز. شبهه‌سز بو هجومکز دوغری اولماباجاقدر. چونکه (۴۰) بیك سقامیابه آذربایجانك احتیاجی واردر. بوقدر احتیاج بردن بره تأمین ایدیله مز. بوقدر بیلملیسکزکه بز موبیلیه‌دن مکتبلری تامین ایچون چالیشیورز یولداشلر کوریورسکز انشاآت شعبه‌سی ایشله‌یور مکتب بنالری یاپدیریور؛ موبیله حاضرلایور آنجاق بوقدر احتیاجلرك هپسی بزم طرفمزدن اوده‌نمه‌یه‌جکدر. یرلی حکومتلرك یرلی اهالینك مالیه‌جه اعانه‌سی لازمدر. بوکا چالیشه‌جغکزده قوی امیدمز واردر.

اجلاس انشاآت حقنده اولان داقلادینی تربیهٔ اجتماعیه شعبه‌سی‌نك داقلادینه قرار ایچون سیچیلان قومیسیونه حواله ایدیور. قومیسیونك آشاغیده‌کی قراری اجلاس عمومی طرفندن قبول اولونیور.

(قرارلر)

۱ــ انشاآت شعبه‌سی‌نك فعالیتی تقدیر اولنور؛ کله‌جك فعالیت حقنده‌کی پلانی موافق تاپیلیور.

۲ــ مکتب بنالرینی یاپمق خصوصنده اهالی عهده‌سنه دوشن مصرفلرك اونلر طرفندن اوده‌نمه‌سی یعنی بنالره لازم کلن طاش،

کیرییج ، قوم کبی یرلیلر طرفندن ویریلمه‌سی خصوصنده معارف قوم‌لری بوتون وارلقلاریله چالیشه‌جقدرلر .

۳– کویلرده حکومت کوسترد‌یکی تیپده و مکتب یاپدیرماق ایچون اهالی‌یی تشویق و ترغیب ایلمك یولنده چالیشمه‌یی، معارف خادملری بویونلرینه کوتوریورلر .

۴– بعض مهم وقتلی مکتب بنالرینك تعمیرندن اونری پاره براقیلمه‌سیچون معارف قومیسارلغی **سوونارقوم** عندنده تشبث ه بولنمه‌لیدر.

مضبطه‌یه علاوه ۴

V

۱۹۲۴نجی ییل یای پداغوژی قورصلاری حقنده ویردییف حیدر یولداشك معروضه‌سی.

(معروضه)

آذربایجاندا تعلیم تربیه ایشلرینك ایی بیر یولا قویولماسی ایچین الك مهم مسئله‌لردن بیری معلملرله آپاریلان سیاسی ومه‌تود ایشلریدر.

بوتون دورلرده و بوتون حکومتلرده مدنی مرکزلردن آیری دوشمیش کوی معلملری قورولتای، قونفرانس و هر دورلو عمومی معلوماتلی قورصلارا محتاج بولونمشلاردر. اونلار قورص و قونفه‌رانسلاردا پداغوژینك یکی موفقیتلریله تانیش اولیور و بیر آرایا توپلانماقلا مکتبلرده قازاندیقلاری تجربه‌لرینی یکدیگرینه نقل ایدیور ، کندیلرینه معارف و مدنیتدن اوزاق اولان قارانلق بوجاقلاردا ایشلرینی دوام ایتدیره بیلمك ایچین ضروری اولان علمی معلومات و اعتبارلار کسب ایدییور. نهایت، الك باشلیجا و مهم اولان سیاسی تربیه‌ده الده ایدیورلر. همان ـ همان سکسان فائضی آذربایجان

شورالاشاندان سوگرا قیصا مدتلی پداغوژی قورصلاری بیتیرمیش اولان گنج آذربایجان معلملری بو فونفه‌رانس و قورصلارا پك کسکین بیر احتیاج حس ایدییورلر.

۱۹۲۴نجی ییلك بهاریندا کیچه‌ن ییللره مثال اولاراق عالی تربیه اجتماعیه شعبه‌سینك قارشوسیندا، معلملرك معلوماتینك آرتیریلماسی، سیاسی تربیه‌سینك چوغالماسی و اونلارك ایشجی- کویلی جمهوریتنده اجتماعی تربیه‌نك بوتون سیسته‌می قورولمیش اولان اساسی غایه‌لر روحینده حاضرلانماسی ایچین فرقه تشکیلاتلاری ایله صیقی علاقه‌ده اولاراق جدی صورتده چالیشماق مسئله‌سی دورییوردی.

عالی تربیه اجتماعیه شعبه‌سینك اولجه حاضرلانمیش اولان بلانینه گوره قورصلار آچیلمیش بولنیوردیلار. بو قورصلار یالگز معلملر ایچین دگل، کندیسینی پداغوژی فعالیتنه حاضرلاماق آرزوسیندا اولان آداملار ایچین‌ده احضار ایدیلمیش ایدی.

قوصلار آتیده کی منطقه‌لرده آچیلمیش ایدیلر:

۱ لنکراندا ـ لنکران و سلیان قضالرینك معلملری ایچین؛ ۱۴۲ نفرلك (بونلاردان ۴۷ نفری یکی ایدی.)

۲ قوبادا ـ قوبا، شماخی قضالری و داغستان جمهوریتی معلملری ایچین؛ ۲۷۵ نفرلك. (بونلاردان ۱۵۰ نفری یکی ایدی.)

۳ ـ نوخودا ـ نوخو، آغداش و زکرتالا قضالرینك معلملری ایچین؛ (۱۰ نفرلك عالی قورص) ۱۳۷ نفرلك. (بونلاردان ۴۱ نفری یکیدر.)

۴ ـ گنجه ـ گنجه، شامخور، گوکچای، قازاخ قضالری و نخجوان جمهوریتی معلملری ایچین؛ ۳۸۷ نفرلك. (بونلاردان ۱۳۲ نفر یکی‌در.)

۵ ـ **شوشادا** ـ شوشا، آقدام، جبرائیل قضالری و کوردستان معلملری ایچین، ۱۸۲ نفرلك. (بونلاردان ۶۲ نفرٚ یکی‌در.)

۶ ـ **زکرتالاده** ـ زکر تالا قضاسی ایچین ۸۰ نفرلك.

۷ ـ **سته‌پانکه‌رت‌ده** ـ داغلق قاراباغ معلملری ایچین ۴۰نفرلك. (سابق خان کندی)

قورصلاردا اشتغالات تموزك ۱ـ‌یندن باشلامالی ایدی، فقط عالی تربیه اجتماعیه شعبه‌سیندن آرصیلی اولمایان سببلره گوره بیر آز گه‌ج باشلاندی. قورصانتلار مکتب بنالرینده یرلشمش ایدیلر.

قورصلاردا آتیده کی فنلر تدریس ایدیلیردیلر:

۱ ـ طبیعیات.
۲ ـ مه‌تودیقا ایله ریاضیات.
۳ ـ مه‌تودیقا ایله تورك دیلی.
۴ ـ اجتماعیات.
۵ ـ پداغوژی.
۶ ـ سیاسی معارف ایشی.
۷ ـ ژیمناستیق (تربیهٔ بدنیه)
۸ ـ یکی تورك الفباسی.

پروغرامدا قید ایدیلمش عادی اشتغالاتدان باشقا قورصانتلارا آتیده کی مسئله‌لر اوزرینه محاضره‌لر ویریلمیشدر.

۱ ـ زحمت ـ مساعی مکتبی حقنده.
۲ ـ مکتب حفظ‌الصحه‌سی «
۳ ـ ایصیتما (قیزدیرما) « «
۴ ـ داخلی خسته‌لقلر « «
۵ ـ مکتب کارگذارلغی « «

۶ ــ اولکه‌شناسلق	»	»
۷ ــ کوی تصرفاتی	»	»
۸ ــ اجتماعی‌سغورطه‌وسائره «	»

قضا فرقه قومیته‌لری نماینده‌لری طرفیندن‌ده سیاسی و دین علیهنه اولان مصاحبه‌لر ترتیب ایدیلمیشدر.

قورصانتلاری درنه‌ك ایشلرینه دوغرو اولاراق آلیشدیرماق ایچین معلملرڭ رهبرلگیله ریاضیات، طبیعیات، سپور، اجتماعیات ــ ادبیات و درام درنگلری تشکیل ایدیلمیش ایدی. قورصلاردا درنه‌ك ایشلری پك موفقیتلی کیچدی، قورصانتلار بونگلا چوق مرافلانیردیلار.

ریاضیات، طبیعیات، اجتماعی ــ ادبیات کیبی فنی قومیسیونلار تشکیل ایدیلمیش ایدیلر. بو قومیسیونلار هر معلمك ایش پلانینی تدقیق ایدیبور و پروغرام ــ مه‌تود مسئله‌لرینی مذاکره ایدیبوردیلر. بو قومیسیونلارڭ ایشلری سایه‌سینده قورصلارداکی اشتغالات پك نتیجه‌پذیر اولدی. آغستوسڭ ابتدالرینده همان هر قورصڭ نزدینده قورصانتلاریڭ تطبیقات درسلری ایچین ۳ــ۴ غروپلی بیرینجی درجه‌لی مکتبلر تشکیل ایدیلمیش ایدی. اجتماعیات و طبیعیاتدان‌دا نمونه درسلری ویریلیر ایدی. قورصلارڭ نهایتنده بوتون قورصانتلار طبی معاینه ایدیلدیلر. معاینه پك چوق فائض (۷۵٪) ایصیتما خسته‌لقی بولدی.

کیچه‌ن ییللرده معلملر قورصلارا احتیاج یوزیندن گیدیبوردی سه‌لرده ۱۹۲۴ــنجی ییل یای قورصلاریندا معلملر ایشچی کویلی حکومتی قارشوسینداکندی وظیفه‌سنی شعورلی بیر صورتده تقدیر ایده‌رك کندی داشیدیغی معلم آدینی‌بو کسه‌لتمك ایچین توپلانمشدیلار. قورصلارا اولان میل و رغبت او قادار چوق ایدی که قورصلارا دعوت ایدیلمیش معلملردن باشقا قورصلاردا سربست ــ مداوم

صورتیله اشتراك ایتمك آرزوسیندا اولان پك چوق آدام‌وار‌ایدی. قورصلارا ارککلرله بیرلیکده‌قادینلاردا دوام ایدییوردیلر. بونلارك درسلره اولان علاقه‌لری چوق جدی ایدی. بو قورصلار کیچمیشلریندن بیرده اجتماعیات و طبیعیاته آیریجا اهمیت ویریلمیش اولماسیله تفریق ایدیلیرلر. قورصلارك پك موفقیتلی اولماسی بالخاصه عالی پەداغوژی اینستیتوتیندان یڭی پەداغوژیك قوەلر بیراقیلمیش اولماسیندان ایلری گلیبور. اونلارك قورصلاردا کی باجاریق و فراغتلی ایشلرینی آیریجا قید ایتمەیی کندیمه بورج بیلیورم.

محلی حکومتلرك قورصلارا قارشو اولان خیر خواهانه مناسبتلرینی‌ده قید ایتمەلید. اونلار معلملرك حاضرلاشدریلماسی ایشلرینڭ موفقیتلی گیتمەلرینده اڭ فعال بیر صورتده اشترك ایتمشلردر.

(قرار)

۱ ــ بو سنه کی پەداغوژی قورصلرینڭ تشکیلاتی، درس پروغراملری و پروغراملرده اجتماعیات ایله طبیعیاته ویریلن اهمیت، اورالرده معلم و معلملرك چالیشمالری تشکره لایق تاپیلیور.

۲ ــ گلەجك سنه کی قورصلره زحمت مکتبی و تصرفات تمایلی طولایسیله پروغراملره یڭی درسلر آرتیریلمەسیچون قومیسارلغك گوتوردیکی پلان تقدیر اولونیور.

۳ ــ بوسنه کی قورصلرده معلملری علمی اقتدارلرینه گوره غروپلره بولوبده برنجی درجەلی مکتبك (برنجی، ایکنجی، اوچنجی....) غروپلرینه درس ویرەجك قدر اختیارلره مالك اولمەلری اساسی مدیرنجه موافق تاپیلمیشدر. گلەجکده قوه صنفلرده‌ده همان معلملر اوز علمی اقتدارلرینه گوره غروپلرینه دوام ایدەجکلر، آخرده برنجی درجەلی مکتبلرك (برنجیدن بشنجی‌یه قدر بوتون غروپلرینده) درس ویرمك اختیارینی آلەجقلردر. قومیسارلغك بو طرز حرکتی‌ده تقدیر ایدیلور.

VI

مضبطه‌یه علاوه ۵

نشریات شعبه‌سی حقنده

(جلیل محمدزاده‌یولداـ‌ك معروضه‌سی اوزه‌رینه چیقاریلان قرارلر)

۱ ـ کوردستان قضاسی‌نك فقرالغنی نظره آلاراق اورایه مجانی کتاب براقمق ایچون پاره براقیلمه‌سیندن اوتری سوونارقوم عندنده تشبثاتده بولونیلسون.

۲ ـ اثرلرك کوزللشمه، دیلجه و مندرجاتجه مکمل‌لشمه‌سی ایچون بوتون معارف خادملری تنقیده اشتراك ایتمه‌لیدر.

۳ ـ معارف مدنیت ژورنالنی قضالرده صاتدیراجق، عمومی بر ژورنال حالنه کتورمك ایچون اوکا عمومی، حتی ساده دیلده مقاله یازمق خصوصنده معلملر وار قوه‌لرینی صرف ایله‌مه‌لیدر.

۴ ـ نشریاتمزك اساسی اولان دیل و املا مسئله‌سنده اتحاد عمله کتورمك ایچون معارف قومیسارلقی بر آن اول ایشه باشلامه‌لیدر.

۵ ـ مهم کتابلر تالیفی اثناسنده قاباغجه مسابقه اعلان ایدیلمه‌لیدر.

VII

مضبطه‌یه علاوه ٦

دارالمعلمینلر معارف فکرلری مرکزی اولمالیدر.

(سبحان وبردی‌خانوفك معروضه‌سی اوزه‌رینه قبول ایدیلن ته‌زیس و قرارلر).

۱ ـ دارالمعلمین و دارالمعلماتلر هم کندیلرینده طوپلانیلان حاضرلقلی معلم قوه‌لرینك موجودیتنه بناء و هم‌ده فیزیق، کیمیا، لابوراتوریالاری‌، تاریخ ـ طبیعیات قابینه‌لری و کتبخانه‌لرله تجهیز اولوندیقلارینا کوره قضا مرکزلرینده مهم بر دوتدیقلارندان معارف مفکوره‌لرینك مرکزی اولمالیدر.

۲ — آذربایجان معلملگینڭ اکثریتی گودك وقتلی قورصلاردا تحصیل آلدیقلاریندان لازمی خصوصی پەداغوژی تحصیلی و حاضرلقلری بوقدر، بو قادار کە: یڭی پەداغوژی جریانلرینی کندی کندینە تحصیل اصولیلە هضم ایدەمەزلر. بونا بناء منتظم و دائمی صورتدە بونلرڭ فعالیتلرینە رهبرلیك گوستریلمە‌سی لازمدر.

۳ — معارف قومیسارلیغی گودك وقتلی قورصلار آچماق و قونفرانسلار ترتیب ایتمك ایلە معلملك کتلەسینڭ عمومی تسویەسینی قالدیرماق ایچین نوع بە نوع تدبیرلر گوریور، آنجاق یڭی حیاتڭ نتیجە‌سی اولاراق یڭی مکتب حیاتیلە علاقەدار و مربوط بیر چوق یڭی مفکورەلر مئیدانە چیقاریور. بو مفکورەلر او قادار کلی و بعضاً او قادار مختلف و مرکبدرلر کە، گودك مدتلی حاضرلیق دورلرینە بونلاریڭ آز قوەلی معلملر طرفیندن بللیلشمە‌سی ممکن دە گیلدر.

٤ — دارالمعلمین و دارالمعلماتلر یڭی معلم حاضرلایان بیر اوجاق اولدیقلاری حالدا یوقاریدا سویلەنەن مفکورەلریڭ آذربایجان معلملیگی آراسیندا انتشار تاپماسی مسئلەسیندە بیگانە و اشتراکسیز قالامازلار و قالمامالیدرلار.

٥ — گوستریلن پەداغوژی رهبرلیگینی کندی دائرەلریندە ایفا ایدە بیلمك ایچین هر بیر دارالمعلمین و دارالمعلمات یڭی مئیدانە آتیلمیش و حلی لازم گلن مفکورەلری اوّلجە کندیسی بوتون تفصیلات و تفرعاتیلە هضم ایتمەلیدرلر. هر بیر سوالە دوزگون جواب حاضرلادیقدان سوڭرا مئیدانە آتیلان مسئلەلریڭ تطبیقی ایچین پلان و یوللر ترتیب و تطبیقینە گیریشمەلیدرلر.

٦ — هر بیر دارالمعلمین و دارالمعلمات رهبرلیك ایتدیگلری منطقەلری معین مقدارلی مکتبلر اولماق اوزەرە دائرەلرە تقسیم

ایتمەلی و قضا معارف شعبەلری یاردیمیله دائره قونفرانسلاری چاغیرمالیدرلر. همین قونفرانسلارده معلملر معروضەلر، ریفەراتلار ویرمەلی، مرکب اصول و سیاحت اصولی کیبی یکی اصوللری ایضاح ایتمەلی، یاگلیش یاخود شبهەلی مسئلەلری آیدینلاشدیرمالی و اونلاریك دوغرو حلی ایچین عملی یوللار و واسطەلر گوسترمەلیدرلر. عین زماندا یکدیگرینه یاقین مکتبلر آراسیندا درنەکلر تشکیل ایلەمەلیدرلر که، بورادە یاجاریقلی عضولر معروضەدە بولونسونلار.

۷ ـ معلملری مراقلاندیران نوع بەنوع سوالره جواب ویره بیلمك ایچین هر بیر دارالمعلمین نزدینده قونسولتاسیون بیورولاری تشکیل ایدیلمەلیدر: مخابرات، بیبلیئوغرافیا و غیره کیبی.

۸ ـ دارالمعلمین و دارالمعلماتی کند مکتبینه صیقی بیر صورتده یاقینلاشدیرماق ایچین و دارالمعلمینلریك صوك صنف طلبەلرینی کند مکتبی ایله آشنا ایتمکدەن اوتری دارالمعلمینلر کندی طلبەلریله کند مکتبلرینه گئتمەلیدرلر و همان زمان گئدیلن کندیك دائرەسینده بولونان معلملریدە اورایه دعوت ایدوب طلبه و کند معلملریله آشنا اولوب بیر یرده اولیجەدەن تعیین ایدیلمیش و اورادە چیقان مسئلەلری مذاکره ایتمەلیدرلر.

۹ ـ هر بیر دارالمعلمین بیرینجی و ایکینجی درجه مکتبلریك قباقه گئدەن معلملریندەن لیقتورلر قوماری تشکیل ایتمەلیدر.

بو لیقتورلر معلملیکی مراقلاندیران غیر مرکب مسئلەلر خصوصنده معروضەلر اوقومالیدرلر.

۱۰ ـ هر بیر دارالمعلمین و دارالمعلماتده پەداغوژی و مەتودیك درنەکلری تشکیل ایدیلمەلیدر.

۱۱ ـ هر بیر فعالیتی دارالمعلمین و دارالمعلماتلر قضا معارف

شعبه‌سی، معارف خادملری اتفاقی و دیگر اجتماعی و مدنی مؤسسه‌لرله مشترك آپارمالیدرلر.

قومیسیه طرفیندن علاوه اولونان و قورولتای طرفینده‌ن قبول اولونان قرارلر:

۱ ـ گوسته‌ریلن تعزیسلر معارف قومیسارلیغی طرفینده‌ن آیدینلاشدیریلاراق اینستروقسیالر ترتیب ایدیلسین و تطبیقی ایچین دارالمعلمینلره گونده‌ریلسین.

۲ ـ ته‌زیسلرده گوستریلن وظیفه‌لریك عمله گتیریله بیلمه‌لری ایچین دارالمعلمینلر و یانلارینداکی نمونه مکتبلری یڭی طلبانه موافق صورتده معارف قومیسارلیغی طرفینده‌ن یڭیده‌ن تشکیل اولونسون. کند تصرفات صنایع ـ و یڭی درس اصوللری نقطهٔ نظریله پروغراملارا باقیلاراق یڭی‌ده‌ن ترتیب اولونسون. عین زماندا دارالمعلّمینلرده صنایع شعبه‌لر و کندی تصرفاتلری قورولسون.

۳ ـ گوستریلن به‌داغوژی وظیفه‌لر اجرا ایدیلن زمان، وجود اولان یئرلرده نمونه ـ تجربه مؤسسه‌لریندن استفاده ایدیله‌رك مذکور مؤسسه‌لریك اشتراکیله فعالیت آپاریلسین.

مضبطه‌یه علاوه ـ ۷

مرکب اصوله عائد

VIII

یڭی اوصوللر حقنده.

(قرارلر)

۱. روسیه معارف قومیسارلیغی حکومت علمی شوراسینك (قوسك) ترتیب ایتدیکی یڭی واحد زحمت مکتبی پروغرامیله، معلم کتله‌سنی یاقین مدتده و اساسلی صورتده تانیش ایتمه‌لی. بو شرطله

۱۹۲۵ ـ ۲٦ تحصیل سنه‌سی ارّلنه‌قدر یکی پروغرام قومپلیقس (مرکب) اصولیله آشنا ایدلمه‌مش بر معلم قالماسین.

۲. حاضرکی ۱۹۲۴ ـ ۲۵ سنه‌سندن اعتبارا ممکن قدر یکی پروغرام تطبیق ایدیلمه‌که باشلانمالی تطبیقات بیوك مرکزلرده حاضرلانمش معلم قوه‌سی اولان مکتبلرده یاخصوصی نمونه تجربه مکتبلرینده آپاریلمه‌لیدر.

۲. خلق معارف قومیسارلغینیك ـ علمی مه‌تودیق شوراسی همین تحصیل سنه‌سی نهایتنده برایللك‌تجربه‌لرینی حسابه آلوب یکونلاشدرمه‌کی یرلردن کلن تجربه‌لره استنادا ۱۹۲۵ ـ ۲٦ سنه‌سینه اطرافلی تحلیل اولنمش پروغراملار ترتیب ایتمه‌لی و معارف قومیسارلغی قوللیقیاسنه (هئتینه) تصدیق و حیاته کیرمك ایچون تقدیم ایتمه‌لیدر.

سیاحت اصولنه عائد

۱. بتون مکتبلر همین تحصیل سنه‌سنك اولندن اعتبارا سیاحت اصول و ایشلرینی آپارمغه باشلامالیدرلار. همین سنه نویابر آینك ۱۵ ندن کیچ اولمایاراق قضا معارف شعبه‌لری معارف قومیسارلغنك دیریقتیولری اوزره کندی قضالری دائره‌سنده. یاپلمه‌سی لازم کلن سیاحت پلانتی معارف قومیسارلغنه تقدیم ایتمه‌لیدرلر.

۲. همین پلانلار معارف قومیسارلغی طرفندن تصدیق اولندقدان صوکره معارف شعبه‌لری قطعی صورتده همین پلانلار اوزره سیاحت طه‌رزینی تطبیق ایتمه‌لیدرلر، و هر سنه یاریسی نهایتنده باش اجتماعی تربیه دائره‌سنه بو خصوصدا آپاریلان فعالیت حقنده معروضه تقدیم ایتمه‌لیدرلر.

IX

مضبطه‌یه علاوه نومرو ۸

مکتبلر و کند تصرفاتی میلنی یوروتمك خصوصنده

یولداش مصطفی قلی‌یفك معروضه‌سی

(قرارلر)

۱ ــ دارالمعلمین پروغراملرینه تصرفات درسلری علاوه ایدیلمه‌لی بوتون دارالمعلمینلر نزدنده تصرفات یرلری عمله گتورملی، تصرفات اولان یرلرده اهمیت ویرلمه‌لی‌در.

۲ ــ تخنیقوملر قضالرده تصرفات تمایلنه رهبرلك ایتملی‌در.

۳ ــ تصرفات تمایلی ایچون اثرلر طبع ایدیلمه‌لیدر.

۴ ــ بوسنه آنجاق تصرفاته بلد اولان معلملری بولنان مکتبلرده تصرفات تمایلنی کیچیرملیدر.

۵ ــ عائله تصرفاتلری ایله کند مکتبی آراسنده علاقه پیدا ایدیلدکده چیقاجاق پداغوژی نتیجه‌لرینی آنگلامق ایچون بعض کند مکتبلرینی بوعلاقه‌یه اشتراك ایتدیروب تجربه یاپدیرمه‌لیدر.

۶ ــ آذربایجانك بیر نیچه یرنده (کند جوانلر مکتبی) تشکیل ایتمه‌لیدر.

۷ ــ تصرفات تمایلی مسئله‌سنده آغرانوملری‌ده اشتراك ایتدرمکه باقمه‌لیدر.

۸ ــ تصرفات تمایلی حقنده **یکی مکتب** ژورنالنده مقاله‌لر درج ایدیلسین.

مسئول مدیر: مصطفی قولی‌یف

یازبلانلار.

عمومی مسئله‌لر:



آذربایجان مطبوعات مدیرلیکی ۲۴۷۶ خ. م. ق. «آذرنشر» مطبعه‌سی ۴۰۰۰

قیمتی بیر روبله

مجموعه‌نیڭ بو صاییسینا «مرکب تدریس حقنده» و «برنجی دەرەجەلی یڭگی مکتبده ایکنجی تدریس دورەسی» آدینلی کتابچالار علاوه اولونور. صاتیجیدان بونلاری طلب ایدیڭگز!

یکی مکتب

صایی : ۳ ـ ۴ ییل : ۱ ـ ۱۹۲۴